
UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 15 04 04 003 2

Su'ād, Yūsuf, Düzceli
Mirāt el-şu'ūn

مرآة الشؤون

جلد اول

مؤلفی :

مکتوبئ مشيخت عليا قلمی خلفاسندن

يوسف سعاد

معارف نظارت جليله سنك فی ٢٤ تموز سنه ٣١٥
تاريخلی و ٣٢١ نومرولی رخصتنی حائزدر

مختوم اولميان نسخه لر ساخته در

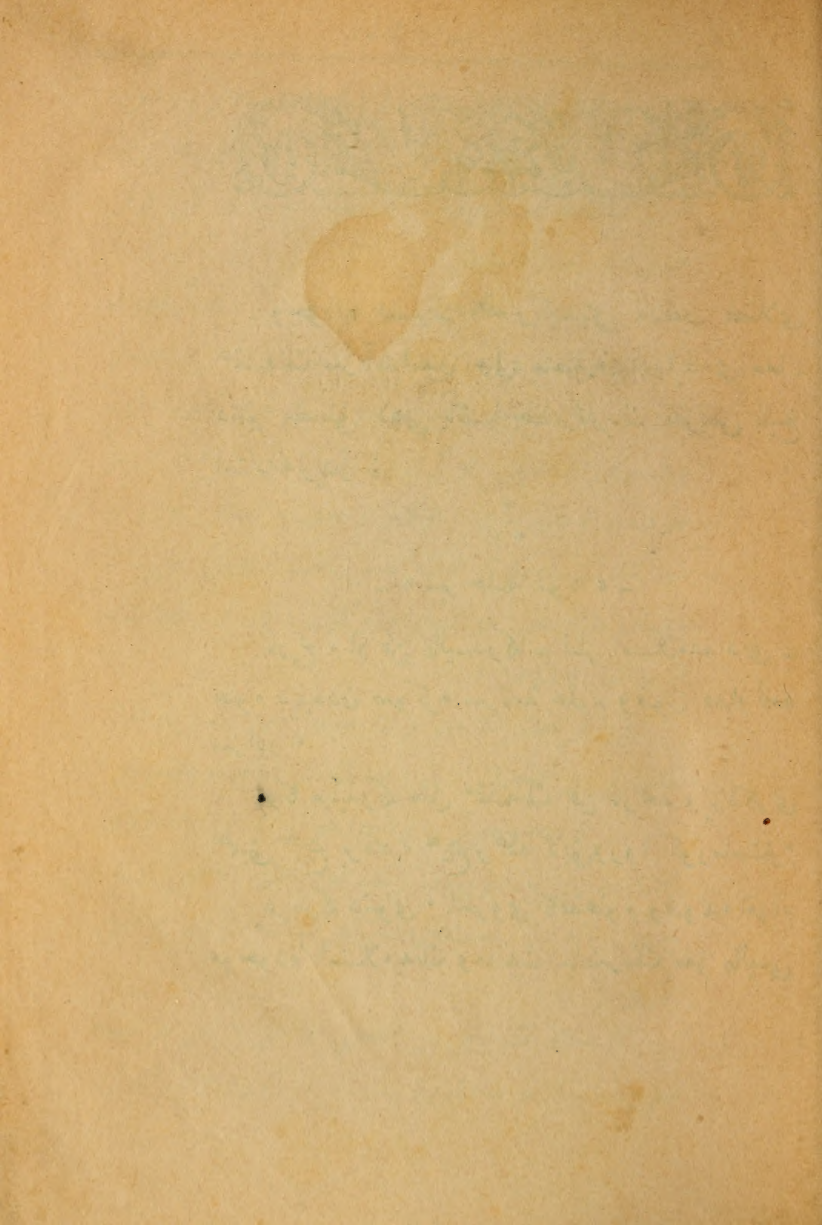
عصر مطبعه سی باب عالی جاده سنده نومرو ٤

١٣١٧

استانبول ١٣١٧
باب عالی جاده سی نومرو ٤
عصر مطبعه سی

وجودیله عصرك افتخار ایتدیکی مدققین فضلای عثمانیه‌نك سرآمدانندن بولی متصرف دراتمندی سعادتلو مصطفی ذهنی پاشا حضرتلرینك تقریض بلیغ استادانه‌لریدر :

*
* *

ـ « سیر جلیله‌ٔ نبویه » ـ

تاریخ ، او فن عالیدرکه ـ نظر اسلامده دخی ـ علوم دینیه‌دن صوکره سرنامهٔ علوم وفنون عداولنمغه سزادر .

بوکا مبنیدرکه ملل متمدنه‌نك فن تاریخه ویردکلری اهمیتی هیچ برفنه ، هیچ برعلمه لایق ورووا کورمامشلر .

عربلرکه دنیوی ، اخروی کافهٔ علوم وفنونده اقوام موجودهٔ اسلامیه‌نك ومدنیت حاضره‌نك معلم عالیسی

وموجد وبانئ حقيقیسیدر فن تاریخده علوم وفنون سائره کبی اهمیت ویرمشلر وظهور اسلام ایله برابر انوار ساطعهٔ اسلامیه‌نك آفاق‌عالمه انتشاری کبی بوفن جلیلی‌ده نشر ایتمشلردر .

اوروپا ملل متمدنه‌سی نزدنده هنوز کلیاً مجهول اولدیغی وقتدن وادوار سنین وایامك اون اوچ عصر قدر بر زمان طویل وبعیدی دور ایله نوع بشره علوم وفنونی ومدنیتی اوکرتمزدن اول فن تاریخ ، عربلر طرفندن اوقدر متین ، اوقدر رصین بر اساس اوزرینه ابتنا ایدلمشدرکه تاریخك بعض اقسامنده‌کی تقییدات ومضبوطاته نظراً اواقسامده بوکون دخی او رصانت ، او متانت بولنه‌مز .

فن تاریخك اڭ مهم واڭ مفید قسمی ایسه تاریخك طانیدیغی برشخصك ، یابروقعه‌نك تاریخ‌خصوصیسیدر .

تاریخ خصوصیلر ، تراجم‌احواللر ، خصوصیتلری اعتباریله تاریخ عمومیدن زیاده تفصیلاتی متضمن اوله‌جغندن انلردن استفاده‌نك او نسبتده تزاید وتکملی طبیعی .

تاریخك طانیدیغی بر شخصی طانیمق ، نظر تاریخده معروف بیکلرله سنه‌لك بر ذات ایله کوروشمك ایستر .

میسکز ؟ او ذاتك ترجمهٔ حالنی ، تاریخ خصوصیسنی اوقویکز ! تواریخ عمومیه نقدر مفصل اولور ایسه اولسون اندن اشخاصه ویا بر وقعهٔ خصوصیه یه دائر تکمل معلوماته مدار اوله جق ایضاحاته دسترس اوله مامق ضروریدر .

حد ذاتنده اهمیت عالیه سی میدانده اولان تراجم احوال ، وتواریخ خصوصیهٔ وقایع ، موضوعلری اعتباریله یعنی احوالنه کسب وقوف ایدلمك ارزو اولنان ذاتك ویا وقعه نك بیوکلکی ، اهمیتی نسبتنده برقاتدها تعالی ایده جکی امر جلیدر .

احوال اممی تعمیقاً تدقیق ایدنلرجه مسلمدرکه علم هیئت ، علوم ریاضیه ، جغرافیا ، کیمیا ، فلسفه ، فنون طبیعیه وطبیه ، حکمت طبیعیه ومعارف سائره ده مدنیت حاضره نك استاد ذی اقتداری بولنان عربلر ، فن تاریخه ، تراجم احواله هرفندن زیاده وعلوم دینیه قدر اعتنا وهمتی دریغ ایتمامشلردر .

عربلرك فن تاریخ وتراجمه ویردکلری بو اهمیتی صرف ایتدکلری اعتنا وهمتی سببسز موجبسز اولمیوب غایت مقدس بر احتیاجدن تولد ایتمش واو احتیاج ایسه افق حجازدن نوع بشر ایچون صباح الخیر انفلاق

اولمق اوزره ظهور ایدن نور دیانت اسلامیه‌نك مطلع عالی واقدسی اولان فخر رسالت ، خاتمهٔ سلسلهٔ نبوت علیه‌الصلوة والسلام افندیمز حضرتلرینك هرقول وفعل جلیل نبوتپناهیلرینی قیدوتحریر احتیاج دین پروریسندن نشأت ایله مشدر .

ازجمله اجلهٔ اصحاب کرامدن « عبدالله بن عمرو بن‌العاص » رضی‌الله تعالی عنه حضرتلری ، فم درر بار رسالتپناهیدن صدور ایدن احادیث شریفه‌یی یازمقده اولدیغی حالده قید وتحریر احادیث ماده‌سنك مقرون صواب اولدیغنده بر وقت متردد قالمسیله شرفنامهٔ نبوت افندیمز حضرتلرندن استیذان کیفیت ایتمشلر ومأذونیت جلیلهٔ نبویه‌یه مظهرده اولمشلردی .

اصحاب کرام ذوی‌الاحترام رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتی دخی اقوال وافعال مقدسهٔ رسالتپناهی‌یی حرفیاً وتماماً ضبط وحفظه فوق‌العاده اعتنا واخلافلری بولنان تابعین کرامه بث وانبا بیوردقلری جهتله سیر واحادیث عالیهٔ نبویه‌یه دائر برنجی ، ایکنجی ، اوچنجی عصرهجرتده یوزلرله تألیفلر ، یوزلرله کتابلر وجوده کلمشدر .

حتی عرب ارباب علوم وفنونی طرفندن تاریخه

وتراجم حاله اعتنا اولنمسى اشته او احتياج دينيدن متولد والحق كتب سير وحديثك جمع وتأليفندهكى مضبو. طيت هر درلو امكانك عادتا فوقنه واصل اولمش بر مرتبه‌ده اولديغى وارستهٔ اشارتدركه بو حقيقت ، كتب موجودهٔ عربيه ايله‌ده ثابت ومؤيد بولنيور .

يكه‌تاز ميدان نبوت ورسالت مفخر عالم صلى الله عليه وسلم افنديمز حضرتلرينك سير جليلهٔ نبوتپنا. هيلرينك علويت وقدسيتى ايسه ذات همايون رسالتپنا. هيلرينك علويت وقدسيتى ايله متناسباً عالى ومقدس اولديغنده شبهه يوقدر .

اعاظم اسلام دخى بو علويت وقدسيت اعتباريله سير جليله واحاديث عاليهٔ نبوتپناهيلرينى قيد وتحرير ايتمش اولدقلرى حالده بو موضوع عاليده لسان عثمانيده كتب عربيه كبى تفصيلات وايضاحاتى شامل آثار نافعه هنوز ساحه آراى حصول اوله‌مامشدى .

ايشته شمدى افاضل علماى جراكسه‌دن ومحررين عثمانيه‌دن دوزجه‌لى فضيلتلو يوسف سعاد افنديك « مرآة الشؤن » ناميله ترتيب وتأليف ايتديكى وسيد. الكونين افنديمز حضرتلرينك شؤنات حياتيهٔ احمديه. لرينه حصر وتخصيص ايله‌ديكى كتابك قسم مستحضرندن

مستبان اولدیغنه کوره بو اثر مهم ، سیر جلیلهٔ نبویه‌نك تفصیلات وایضاحات لازمه‌سنی تماماً محتویدر .

اثر مبحوثده کتب عربیه‌ده اولدیغی کبی نسب همایون رسالتپناهی‌یه ومشرق انوار اسلامیت اولان عربستانك احوال تاریخیه وجغرافیه‌سنه ، فخر عالم افندیمز حضرتلرینه ورود منشور رسالتدن اولکی احوال وحرکات ومعاملات جلیله‌لرینه ، صور تبلیغ رسالتلرینه ، غزوات عالیه‌سنه ، والحاصل بالجمله شؤن احوالنه دائر مطولات کتب عربیه‌دن اقتباس اولنان معلومات صحیحه ومکمله‌یی حاویدر .

کتابك پك چوق یرنده محاکمات تاریخیه وتنقیدات مقتضیه مدققانه وفاضلانه بر صورتده یوریدلمش و معجزات جلیلهٔ نبویه حقنده دخی تدقیقات لازمه اجرا قیلنمش اولدیغندن اثرك بالوجوه شایان استفاده اولدیغی بدیهیدر .

اثرك موضوعنده‌کی علویت وقدسیته فاضل مومی‌الیهك تدقیقات عمیقه‌سی انضمام ایتمسیله بویله بر اثری ساحهٔ وجوده کتورن سعاد افندی حضرتلری بالخاصه تبریك وتقدیره لایقدر .

مصطفى ذهنی

سرآمدان ادبای عسکریه‌دن و «مرأت مکتب حربیه»
ایله «مرأت مهندسخانهٔ بریٔ همایون» نام ایکی اثر جسیم
عسکرینك مؤلف فاضلی شاعر شهیر شیرین مقال عزتلو
اسعد بك افندینك تقریض ادیبانه‌لریدر :

*
* *

تاریخ خصوصینك اقسامندن [تراجم احوال] دیه
کوستریلان قسم ، قارئك نظردقتنی موضوع بحث اولان
شیٔ ویا شخصك اوزرنده دائما معطوف بولندیرر بر
مرأت، وتعبیر اصحله برمخزن شؤنات اولدیغندن انواع
تواریخ آره‌سنده اهمیتی بیوکدر :

اسلاف صره‌سنه کچمش برذاتك تاریخ حیاتنه ،
سوالف اعصاره عائد بر وقعه‌نك دقایق لدنیاتنه واقف
اولمق ایچون اوذات ویا اووقعه حقنده یازلمش بر تاریخ
خصوصی‌یه مراجعت ایدلملیدر .

تاریخ عمومیده ایسه اوراسی یا هیچ یازلمامش
یاخود یازلمش ده خصوصیت درجه‌سنده اهمیتله یوریدلمامش
بولنور .

حالبوکه برذاتك، یابر دولت وملتك ترجمهٔ احوال
وتاریخ خصوصیسی ، عمومی اولان تواریخدن زیاده

مفردات وقوعاتی تعقیب ایدر. وزمین متین مندرجات
واحاطاتی بالنسبه دها وسعتلی بولندیرر .

ایشته عصر عالئ حضرت عبدالحمید خانینك افاضل
علمای جراکسه‌سندن ادیب بدیع الرقم دوزجه‌لی فضیلتلو
یوسف سعاد بك افندینك «مرآة الشؤن» نام کتابی که اوچ
جلددن مرکب اولوب هراوچ جلدده یالکز سید کائنات
علیه افضل الصلوة واکمل التحیات افندیمز حضرتلرینك
التمش اوچ سنه‌دن عبارت اولان مدت عمر همایونلرنده
شؤنات حیاتیهٔ جناب احمدیه‌لرینی مکملاً ومفصلاً بیان
ایدیور شمدی‌یه دکین اوموضوعده بوقدر مفصل ومحاکمهٔ
تاریخیه نقطهٔ نظرنجه بوقدر مکمل ترجه بر اثر بهترین
یازلمامش دینلسه حقنده طوغری سوز سویلنمش اولمق
مزیتنی حائز برتاریخ خصوصئ مکملدر .

سلطان هردو عالم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز
حضرتلرینك کرك نسب پاك همایونلرینی ، کرك سیرت
علیهٔ احمدیه وشؤنات سنیهٔ محمدیهٔ رسالتپناهیلرینی
اکلامق ویا اکلاتمق ایچون یالکز : [آل هاشمدن عبدالله
بن عبدالمطلبك اوغلیدر] دینلمنك کافی برسوز اولمدیغی
بیلنلریمزك کافه‌سی‌ده بویله نوزمین برکتاب مستطابه احتیاج
حس ایدرلردی. زیرا نسب همایون رسالتپناهیده بوقدر

معلوماتی مسلمان امیلری دکل بلکه خرستیان عامیلری دخی حائزدرلر .

« مرآة الشؤن » ایسه عمومه ، ایشته اونقطه‌دن معلومات مکمله ویرمك ایچون - یالکز مدت رسالت سنیه ، وایام‌دعوت نبویه حقنده‌کی بیاناتیله اکتفا ایتمیه‌رك حتی بتون ایام حیاتی و منسوب اولدیغی اقلیمك دخی وضعیات جغرافیه‌سنی واهالیسنك بعض عادات ملیه واجرآت مدنیه‌سنی بیان ایتمك اوزره فصل اولی تشکیل ایدن قسمده - مقدمات تاریخیه لوحه‌سی آلتنده اوله‌رق عربستانك احوال ارضیه‌سنی ، سکنهٔ اصلیه‌سنی ، احوال اداره وتبدلات سیاسیه‌سنی ، معاملات مذهبیه وآداب وشرایع دینیه‌سنی کوسترمش واشبو معلوماتی الك معتبر مدونات تاریخیه‌دن اخذ واقتباس‌ده ایله‌مشدر .

علی‌الخصوص عاربه ومستعربه طبقه‌سنه منسوب اولان اسکی عربلرك احوال دینیه‌سندن نه او فصلده بحث ایدرکن استطراداً « خنظله بن‌صفوان ، ذوالقرنین ، فترت وخالد بن سنان‌العبسی ، قس بن ساعده » کبی انبیا واخیار حقنده‌کی تدقیقات ومحاکاتنه نظردقتله باقیلیرایسه کتابك بیوك بر اثرتدقیق اولدیغی همان اکلاشیلیویرر . محاکمه وموازنه‌یی یالکز بو یرلره حصر وتخصیص

اتمامش بلکه کتابك هر صحیفه‌سنده اودرلو محاکمات تاریخیه‌یی کمالیله اجرا ایدوب یوروتمشدر .

ازجمله شق قمر ، عروج پیغمبر مقاله‌لرنده – افکار جدیدهٔ حکمیه اصحابی بولنان فنپرستان زمان طرفندن محتمل رد واستبعاده محل براقمیه‌جق صورتده – بعض افکار بیان ایده‌رك انبیا واولیایه منسوب اومثللو غرائب حالات وخوارق عاداتك امکان عقلی خارجنده اولمیوب بلکه ممتنعات عادیه‌دن اولدیغی حقنده‌کی مباحثاتك نتیجه‌سنده علمای اسلامك اثبات مدعا ایله‌دکلرینی یازمش ومحاکماتنده آثار تاریخیه‌نك عقله ملایم کلمیان بعض نقاط تاریخیه‌سنی‌دخی پك سربست بر صورتده مؤاخذه وآندن صوکره تصحیح ایله‌مشدرکه کتابنك اساساً مکملیتی‌ده ایشته بو درلو محاکمات و موازنات بیطرفانه‌نك انتاج واظهار ایله‌دیکی حقایق تاریخیه‌دن ایلری کلیور .

هردرلو خصایص ومزایای مابه‌الامتیازی کندیسندن نزع وتجرید ایدلمش فرض وتقدیر ایدلدیکی حالده ده صفوت ومکملیت مرآته بر برهان دها قالیورکه اوده ، آنك آثار حاضره‌یه لاحقهٔ نوین اولمسیدر .

بناءً علیه بویله براثر مکملك مؤلف فاضلی ودها طوغریسی سیرنویسانك شمدیلك خیرالخلف روشندلی

سعاد افندی حضرتلرینك اشبو اثر یکانه‌لرینی پك مشكور
بولقده و خدمت فاضلانه‌لرندن طولایی کندیلرینی هر
وجهله شایستهٔ تحسین و تبریك كورمكده‌یز .

جناب خلاق لوح وقلم ، دها بویله نیجه مطولات
تألیفنه موفق بالخیر ایده‌رك کندیلرینی مستحق شكران
اهل عالم بیورسون آمین !

دوزجه بیكباشیسی
محمد اسعد

افادات تشكريه

هركس كندی نفسنده تجربه ایتمشدرکه روحه عائد اوله‌جق عوارض خارجیه‌یه قارشی انسانك حاصل ایده‌جکی مأیوسیت اثناسنده جدی بر التفات تسلیت آمیزك - انبساط وانشراح ایله برابر- اکتساب شوق ونشاط حقنده‌کی تأثیر شدیدی قابل انکار دکلدر .

اکر اودرلو تأثیردخی اولمسیدی جوهواده طیران، قعردریاده جولان قوۀ تدبیره وتصرفیه‌سی موجود اولماز وهردرلو مآثر بشریه‌ده مشهود ومتلو اولان: «حکمت حیات، سعی وعملدر» عبارۀ معنویه‌سی، استحصال وادراك دقایق حقایق مدنیه ایچون انسانی شهراه تمدنه طوغری عزم وحرکته سوق وارشاد ایتمزدی .

اوحالده‌ده مصنوعات بشریه‌نك بوکونکی مکملیتی دخی بولنمامق لازم کلیر ایدی .

اویله ایکن بونلرك هپ فاعل ومبدع ظاهریلری مطلقا - برچوق تسلسلاتدن صوکره نتیجه‌سی ینه - اجروالتفاته عائد امید استقبالك تأثیر مشوقانه‌سنه قارشی سعی واقدامه اولوجهله محکوم اولمش ونتیجۀ اقداماتی‌ده الده ایده‌بیلمشلردر .

ایشته از جمله محرر فقیر ! .. کالای حیاتلری
تحولات دهریه تأثیریله برطاقم تلونات اعتسافیه واختلا-
فیه‌یه اوغرامق شانندن اولان بعض شعرا کبی برارالق
التزاماً اوغرادلدیغم رقابت اغیار عارضه‌ٔ بی امیدندن
طولایی هرشیدن محروم اوله قالمشدم .
حتی او حالت یأسمده :

ویردی گلزار دلم غنچهٔ آثارینه فر
عندلیب قلم نغمهٔ اسرارینه فر

کبی فخریه‌لرم دخی دیلدن دوشمشلردی !
محتاج نیم نگاه التفات برحالده ایدم . فقط کیسه
ابذال اثر التفات ایتمز، ایدنلرك التفاتی‌ده - تغایر مشرب
ومسلك حسبیله - اعادهٔ سرور واقامهٔ شوق وحبوره
کفایت ایتمك کبی درجه‌سندن دون قالیر ایدی !
لکن شمس حقیقت ، ابر رقابت ایله مستور قالیرمی
ایدی ؟ او حال ابدیاً دوام ایتمامشدر ! او حال، مغموم بر
هواده سحاب کثیف مظلمك ضیای شمسی موقتاً ستر ایتمسنه
بکزه‌مشدر ! .
الله تعالی ، ملك وملتده دانشورلریمزی اکسك
ایتمسون ! دانشوران ملت ، افتادکان امت ایچون برر
دستگیر سلامتدر .

ايشته اودانشوران زمانك سرفرازلرندن وفضلای رجال دولتدن بولی متصرف حصافتشعار عالیسی سعادتلو « مصطفی ذهنی » پاشا حضرتلرینك [معلم !...] خطاب مستطابیله باشلایان التفاتلرینه قارشی قلمك وقوعبولان انبساط وانشراحنی كندم :

قد إنشرح الصدر بأكسير لطفكم ،
ايا معدن اللطف ! ايا مصطفی پاشا !
جعلتنی مسعوداً وكنت مؤيداً
فأيدك المولی بالطافه العليا

نشیده‌سیله افاده ایتمك ایستدكدن والیمده بعده قلمی آلوب كوزل برطاوراندقدن صوكره حزین حزین قیملدانیر ایكن اولاً اوفاق « سروناز » ی میدانه قویمش وآنی متعاقب ـ هردرلو اسبابنك نقصان وفقدانی كوردیكمله برابر ینه ـ جرأت وجسارت ایله دیكمك اثری، ثبات وغیرتمك مكافاتی اولمق اوزره (مرآة الشئون) می‌ده یازمق ایچون بازوی همتی تشمیر ایتمش اولدم . كه بونلر هپ پاشانك التفات مشوقانه‌لرینه مقابل نفسمده بولدیغم هوس وشوق سایه‌سنده اولمش شیلردر !

*
* *

حالبوكه اخیراً حاصل اولان آلایش خاطر ، هر

درلو هوسی بوزەرق خدمت تحریریەجه وجودیله مباهی ومفتخر اولدیغم انتظام دوام وجریانه عارضهٔ فتور کتیردیکندن اشبو خدمتی :

نقصانکی بیل بر ایشه یا باشلامه اول
یا باشلادیغك کاری پذیرای ختام ایت

کبی مأل کرامت اشتمالی قیامتلره دککین قیمت واعتباردن دوشمك شائبەسندن مصون بر نصیح حکیمانەنك علیهنده بولنورجەسنه ترك ایله دوامی ارەسنده متردد اولدم . یعنی او خدمتی اتمام ایچون ینه بر مشوقه لزوم کورونمشدی . حقیقتده هر خدمت ذاتاً بر تشویقك ، هر مأثرده بر مشوق اثری دکلیدر ؟

الله عز وجل حضرتلرینه حمد وثنالر اولسونکه ــ بکا او خدمتی اتمام ایتدیرمك ایچون ــ مشوق احسان بیوردی ! . .

ارتق بوندن صوکره کندمدەکی عارضهٔ عطالت کوزل بر التفات مشوقانەنك تأثیریله همان بسبتون محو اولوب کیتمشدر :

بتون علما وفضلای اسلامیەنك پیشوای علی الاهتمامی دولتلو سماحتلو « محمد جمال الدین » افندی حضرتلری کبی ــ اجراأت جلیلهٔ بوالسعودانەلرنجه مشهود اولان

درایتلریله مشهور – بر شیخ الاسلامك التفات عالیدرجات مشیختپناهیلرینه قارشی بنم کبی هانکی بر مؤلف ، هانکی بر محرر کمترده اثر عطالت قالیر ؟

حتی او وقتدنبری کوزیمك اوکندن بر لحظه بیله غائب اولمیان خیال بدیع التمثال ذی کمالنه :

ایا ناظورهٔ دیوان جهان افضـال !
ویا مستجمع اوصاف ومزایای جمال !
سزکه حکمتده سبقداشکز ابن سینا
علم وعرفانده غزالیٔ کرامات مقال
امر معروف وزارتده نظیرك آصف
امر مشروع مشیختده دخی ابن کمال

کبی دها اوزون برچوق شیلرله خطاب واو خطاب ستایشکارانه‌می :

رب قربه واو صله الی مایطلبه
من منیً مایتمنـاه وزده مانال

دعای منتدارانه‌سیله اتمامه همان هر زمان شتاب یدرم .

⁂

ایشـته کرك التفات عالیٔ مشیختپنـاهی‌یه ، کرك

باشقه هر درلو تلطيفاته انجق او حضرت ظل ظليل پروردكار ، او وكيل جليل رسول كردكار ، او شهنشاه حيدرى شعار ، او حامئ دين مبين احدى ، او حارس شرع شريف محمدى ، او متبوع مشروع تقوا كزين ، جناب امير المؤمنين شوكتلو ، قدرتلو ، مهابتلو « السلطان بن السلطان السلطان الغازى »

﴿ عبدالحميد خان ثانى ﴾

بو الغازى اسبغ الله تعالى ظلال شوكته على مفارق العالمين ! وادام كمال دولته ورأفته الى يوم الدين ! افنديمز حضرتلرينك سايهٔ مراحم سرمايهٔ جهانداريلرنده نائل ومظهر اولمش واو سايهٔ عالئ پادشاهيده اشبو كتابمى ده تأليفه موفقيت حاصل ايتمش اولدم .

بناءً عليه اويله بر نعمت عظمايى تحديث ضمننده هر زمان مداومت ومواظبتيله متلذذ بولنديغم دعاى بير ياى شاكرانه‌مى بوراده ده بر لسان ستايشله تكرار ايدرم :

ای شاه سرير عز وشوكت !
وى پادشه حميد خصلت !
سن فخر ملوك پادشهسين
يا جمله رعيته پنهسين

فخر ایله‌مدی سنکله اسلاف
فخر ایله‌یه‌جك بلاشك اخلاف
فکر ایله‌مك ایستدکجه والله
علویت شانك ای شهنشاه
برحال کلیرکه حیرتمدن
خاك رهك اوپمك ایسترم بن
زیرا زمن عدالتکده
غرق اولدی عموم عنایتکده
هر یرده مآثر همایون ،
ایتمکده عیونی فرله مشحون
سن شاهك عطاسی وصف وتبیان
فکرنده طورور زبان سحبان
حاتملر الیف قند لطفك
رستملر اسیر قید عنفك
دربار مکارمکده بکلر
احسان وعطاکی بر مکیلر
عدلکده عدیلکزده فاروق
فکرکده مثیلکزده فاروق
مسرور عنایتکله عالم
معمور عدالتکله عالم

يوق سن كبى حاصلى كرمور
تاريخ بوكا كواه بر تر !

*
* *

اى سر حقيقت خلافت !
وى روح وجود پاك دولت !
اول دمده كه تخت زيب اجلال
اولدكدى، دكشدى بزده احوال
سن شاهره علاده پيشرو
بز اولدق او مسلككده پيرو
تكثير مكاتب و مطابع
افكارى دمكده اولدى ساطع
هيچ وارمى ايدى بيلن عجب نه ؟
كويلرده اديب نه ؟ ادب نه ؟
باق حالبوكه شمدى اهل عالم
حالنجه برر عليم و اعلم
هر قريه برر مدينة العلم
هر فرد برر خزينة العلم
فكر مجه ديرم كه هپ اديبز
ياخود كه او رتبه يه قريبز

*
* *

لطفكله زمینی ایتدك احیا
قهركله عدوینی ایتدك امحا
عزمكله سكندر جهانسك
رزمكله شهنشه زمانسك
سایه‌كده اولندی پادشاها !
ناموس جلیل ملت اعلا
رشك ایتمه شانلی حاله ، ماضی
رشك ایتمه‌ده شانلی حاله ، آتی
بیكلر یشا ای كریم واشفق
حقدن‌ده اودر نیازم انجق
مطلوب ملل دوام عمرك
تختكده شرفصدور امرك
ماضیز ایچون‌ده بارك الله
آتیز ایچون‌ده صانك الله
یارب بحق سر لولاك
لولاك لما خلقت الافلاك
سلطان حمید نیكسازی
كیم شاه جلیل بو المغازی
رونق‌ده تخت عز وشوكت
ایت تا بقیام حشر وساعت !

فصل اول

مقدمات تاریخیه

— ١ —

عربستان

احوال ارضیهٔ عربستان؛ سکنهٔ عربستان؛ احوال سیاسیه‌سی، احوال مذهبیه‌سی

١

احوال ارضیهٔ عربستان

میلادك یدنجی عصرلرینه دکین تاریخجه نامی وهر درلو احوال جغرافیه‌سی پك معلوم اولمیان جزیرة العرب، او تاریخده بردنبره قبله‌گاه عالم اولوب میدانه چیقمشدر.

جزیرة العرب، آسیا قطعه‌سنك جهت جنوبیه‌سنده واقع برشبه جزیره اولوب شمالاً آسیا قطعه‌سندن ارض فلسطینك برجزئی و برالشام وجزیرهٔ ماوراء النهرین ایله مفروق، غرباً بحر سویش [شاب دکزی] ، باب المندب بوغازی، شرقاً خلیج عجم [بصره کورفزی] ایله

بحر محيط هندينك بر جزئی وعراق عرب ، جنوباً بحر محيط هندی ايله محاط ومحدوددر . كه شمالدن جنوبه قدر « ايكيبيك بشيوز » ، غربدن شرقه قدر « ايكيبيك » كيلومتره امتدادی اولوب مساحهٔ سطحيه سی ده « بر ميليون يوز بيك » ميل مربعيدر .

ايشته وضعيت جغرافيه سنی بو صورتله بيان ايتمك ايستديكم جزيرة العرب قطعهٔ عظيمه سی « يمن ، حجاز ، تهامه ، يمامه ، حضرموت ، نجد ، حيره » دوائر وسيعه سی وملحقاتنك مجموعيدر .

جزيرة العربك اكثر اقسامنك منطقهٔ حاره تحتنده بولنمسی سببيله عربستانده حرارت هوا هر زمان شدت اوزره بولنور .

بناءً عليه اراضيسنك قسم اكثری قومسال يرلر - دن عبارتدر فقط يمن وسواحلنك بعض اقسامی منبت وقابل زراعت اولديغی كبی « نجد ، يمامه ، يثرب » ك همان عمومی دينيله جك قدر اكثر اراضيسی پك لطيفدر . طاتلی صولر ، كوزل نخلستانلرله مزيندر .

مع مافيه « حجاز ، احقاف حضرموت » كبی الك زياده طاشلق وقوملق اولان يرلرده بيله يشيللكلی

آطه‌جقلرك ، ایچیلیر صویی حاوی یرلرك بولنـدیغی واردر .

*
* *

٢

سکنهٔ عربستان

عربستان سـکنهٔ اصلیه‌سی ، اولاد سامدن معدود اولان عربلردر .

روایاته کوره سـام اولادندن « قحطان بن عابر [هود علیه‌السـلام] بن شالخ » نام کسـنه‌نك رئیسی بولندیغی طائفه طرفندن ، جزیرة‌العربی ابتدا مسـکن اتخاذ ایدن [بائده] عربلری تحت اطاعته النه‌رق انلرله وقوعبولان اختلاطدن طبقهٔ ثانیه اولان [عرب‌عاربه] قومی ظهور ایتمشدر .

بر مدت صـوکره یمنده مبعوث اولدیغی عمالقـه اقوامندن آیریله‌رق کلان اسماعیل علیه‌السـلام ، عربستانه [مکهٔ مکرمه] عودتنده لسان عبرانی اوزره تکلم ایدرکن کرك کندیسنك ، کرك اولاد واحفادینك مکهٔ مکرمه‌ده‌کی عاربه ایله اولان اختلاطلرندن [عرب مستعربه] ظهوره کلمشـدر . که باعث وعلت تکوین

كائنات عليه افضل الصلوة واكمل التحيات افندیمز حضرتلرينك منسوب اولدقلرى قريشيلر دخى بو عرب مستعربه طاقمندن معدوددر ٠

مؤخراً اعلاى كلمةالله ایچون مستعربه عربلرينك جزيرةالعربدن چیقوب طیشاريلره فوج فوج يايلدقلرى زمان افراديله اختلاط ايتمش اولدقلرى طوائف اجنبيه ايله ارالرندن ده [عرب مستعجمه] حاصل اولمشدر ٠

*
* *

كرك قرون اوليده ، كرك قرون وسطى اولان ظهور اسلام زمانلرنده عربستان چوللرنده كزن اقوام بدويه ، بو كونكى كونده جزيرةالعرب وشام چوللرنده بدويتله ياشايان اخلافندن پك ده فرقلرى يوغيدى :

قبيله شيخلرينك رياست ادارهسى آلتنده ايديلر ٠ كه حوالئ مذكورهده بو عادت ، الآن موجود وباقيدر ٠

ثروت وسامانلرى آت ، قويون ، كچى ، دوه كبى بعض مواشى وحيواناندن عبارت ايدى ٠ حتى يتشديردكلرى عرب آتلرينك شهرت شايعهسى مسلم جهانياندر ٠

صنعت وصورت معيشتلرى ايسه تاجرلك ، چوبانلق جابوجيلق ايدى ٠

*
* *

عربستان سکنه‌سنده‌کی استعداد وقابلیت وزکا ، هیچ بر یرك سکنه‌سنده یوقدر . کسب معارفه اولان میللری‌ده او نسبتده !

ذکاوت وفراستلری او درجه‌ده عالیدرکه قوم اوزرنده غلبه‌ایله کیده‌رك ایز براقمش اولان برطاقك ایزلرینه باقدقلری حالده هانکی ایز صاحبنك کنج ، هانکیسنك اختیار ، هانکیسنك ارکك ، هانکیسنك قادین اولدیغنی اکلارلر ویولده یان یانه کیدن ایکی رفیق عرب ، اللرنده تخته ، طاش اولمدیغی حالده شطرنج اوینایه بیلیرلردی .

عربده‌کی ذکاوتك درجه‌سی ، ذاتاً ظهور اسلام دور منورلرنده معارفجه محیرالعقول اولان ترقیاتندن‌ده اکلاشیله بیلیر .

نه فائده‌که وطن ومسکنلرینك احوال طبیعیه‌سی ، قوهٔ مفکره‌لرینی حسن استعماله مساعده ومعاونت ایده‌جك برحالده دکلدی !

*
* *

عربلرك الڭ فاخر مزیتلرندن بری‌ده سخاوتدر . قریب وغریبه اکرام وضیافتلری هیچ برقومه قیاس قبول ایتمك درجه‌سندن عالیدر .

حتى اولقدرده عاليدركه وقتنده بين العرب بر معرض بلاغت بولنمش اولان « سوق عكاظ » ده جمعيت دوام ايدركن اشراف واغنياى عرب اوراده عمومه خطاباً :

— « قارنى آچ اولان اطعام ، قورقوسى اولان تأمين ، بريره كيده جك اولوب ده بينه جك حيوانى اولميان راحله يه تحميل اولنمق اوزره فلان فلان ذاتلره مراجعت ايتسون ! »

ديه ندالر ايتديررلردى !

كهانتده كى اقتدارلرى ده فوق العاده دينيله جك بر مرتبه ده كورينيور .

*
* *

٣

جزيرة العربك احوال سياسيه سى

جزيرة العرب ، قطعات سائرۀ عالم كبى تبدلات عظيمه و متماديه كورمك حادثات و عارضات دهريه سندن هر زمان مصون اوله كلمشدر .

عربستانده ـ هجرتدن « ٩٥ » سنه مقدم يمنه

طوغری تجاوز برله حکومت تابعهٔ قحطانیه‌یی ضبط وقبل الهجره « ٤٥ » تاریخنه دکین انده حکومت ایتمش اولان حبشه وبرده عجم حکومت ساسانیانیه‌سی مستثنا طوتلدیغی حالده ـ عربلردن باشقه هیچ برقوم تأسیس حکومت واجرای سلطنت ایتمش دکلدر . [۱]

انجـق طوائف ملوك عرب ، وطنـلری اولان جزیرة العربده مناوبةً حکم ونفوذ صاحبی اولدقلری کبی اطراف جزیره ممالکنه‌ده تجاوز ایله فتح ایله‌دکاری بلادده اجرای حکومت ایتدکاری واقع اولدی .

---

[۱] چونکه ساسانیان دولت ایرانیه‌سی ، بقیهٔ ملوك تابعهٔ حمیریه‌نك تاریخ اضمحلالی بولنان قبل الهجره « ۳۸ » ده یمنی کندی ممالکنه الحاق ایتدیکندن « هرز دیلمی ، ولیجان ، حزدان ، نوشجان ، مرزان ، باذان » نام التی عجم حکمـداری‌ده اوراده اجرای حکومت ایتمش وباذان نام حکمدار اخیر ایسـه یدنجی سـنهٔ هجریه‌سـنده قبول دین مبین اسـلام ایتمکله حضرت پیغمبر افندیمز انك عهده‌سنده یمن ولایتی والیلکنی ابقا بیورمشدر . « انتهی »

حتى هجرتدن « ٢٨٣٦ » سنه اولی عمالقه عربلری مصرك فراعنهٔ نبطیه‌سی اوزرینه یوریوب اون التنجی سلالهٔ حکمدارلرندن « تیماوس » ه غلبه ایتمکله مصر وسطی ومصر سفلی‌یی استیلا ایتدکلرندن فضله « ٥١٤ » سنه مقداری بر زمانده ید تحکملرنده اداره ایده طوردیلر .

***

کذلك بابل حکومتنی [قبل الهجره « ٢١٨١ » ده] ضبط ایدن عربلردن اوراده طقوز حکمدار ، « ٢٤٥ » سنه مدت سلطنت ایتمشدر .

***

جزیرة العربده ابتدا کسب اشتهار ایدن حکومت ، یمن ایله حضرموت قطعه‌لری اره‌سنده « احقاف » دینیلان یرده حکومت تشکیل ایدن [عادبن عوص بن ارم بن سام] ك حکومتیدر که تواریخده اسملری چوقجه سبق ایدن [شدید ، شداد] بونك اوغللریدر .

عادك ایکنجی اوغلی « شداد » ، جزیرة العربی زیر دست تحکمنه الدقدن صوکره افریقایه کچوب اوراده مصر قطعه‌سنی‌ده استیلا ایتمشدی .

قوم عاد ، بالآخره « لقمان » ، « خلجان » نام ایکی شعبه‌یه انشعاب وانقسام ایده‌رك « لقمان » ، کرسیٔ سلطنته چکدکدن صوکره [هود علیه السلام] ، هر ایکی شعبه خلقنی دین حقه دعوته مأمور ومبعوث بیورلمشدر .

فقط « احقاف » صحراسنده متوطن « خلجان » واتباعنك نبی مشارالیه قارشی عصیان ومخالفت کوسترمسی اوزرینه ـ بر دعجوز ایام سبعه‌سنده بر چهارشنبه صباحی ـ من طرف القهار کندیلرینه کوندر ـ یله‌رك ایرته‌سی چهارشنبه اقشامنه دکین یدی کیجه‌سکز کون دوام ایدن باد قهر وبلا ، انلری عموماً قهر وتدمیر ایله‌مشدر . قبل الهجره [٣١٧٢] .

« لقمان » ایسه قوم واتباعیله برابر اولدیغی حالده نبی مشارالیه ایمان واطاعت ایده‌رك سلامتی بولمش و او سایه‌ده بر چوق سنه اجرای سلطنت ایده‌بیلمشدر .

*
* *

کذلك اولاد سامدن معدود [قحطان بن عابر « هود علیه السلام » بن شالخ] ك قبل الهجر « ٣٠٦٥ »

ده تأسيس ايله‌ديكى « حكومت قحطانيه » ، « ٢٩٧٠ » سنه جزيرة‌العربك هر طرفنه نفوذينى اجرا ايدوب طورمشدر .

« قحطان » ، وطناً شحره [يعنى حضرموت قطعه‌سى] منسوب ايدى . هود عليه‌السلام ، شحر ، عمان حواليسنده‌كى قوم عادى دين حقه دعوته مأمور اولديغندن كنديسنه ايمان ايتميانلرك هلاكلرندن صوكره اتباعى اولان مؤمنين ايله برابر اولديغى حالده شحرده بر مدت اقامت ايتديلر .

فقط ارتحال وانتقاللرندن صوكره اوغلى — وابراهيم عليه‌السلامك جد عالئ امجدى — « فالغ » ، اولاد ومتعلقاتيله برابر جزيرهٔ ماوراءالنهرين طرفلرينه كيتمش وديكر اوغلى قحطان‌ده اتباعنى الوب يمنه عزيمتله اوراده وتاريخ مذكورده مستقلاً بر حكومت تأسيس ايله‌مشدر .

اشبو حكومت قحطانيه‌ده اجراى سلطنت ايتمش اولان ملوك ، [قحطانيه ، حِميَريه ، تبابِعه] ناميله اوچ صنفدر :

قحطاندن « سباء » نام پادشاهه قدر اولان ملوكه :

« قحطانیه » ، سبادن صوکره‌کی « حمیر » دن « حارث الرائش بن لقمان » ه دکین کلمش اولان ملوکه‌ده « حمیریه » ، حارثدن صوکره‌کی پادشاهلره‌ده « تبابعه » دینیلیر .

« تبابعه » کلمه‌سی ، « تبّع » لك جمعیدر . ملوك تبابعه‌ده هر بر خلف ، سلفنك صورت ادارهٔ سیاسیه‌سنه تماميله اتباع ایده‌کلدیکی ایچون او یولده مسمی اولمشلردر .

مشهور [بلقیس] ، بو ملوك تبابعهٔ حمیریه‌دن معدود اولدیغی کبی ینه اونلردن « شمر یرعش » نامنده بر بهادر ملك‌ده پك چوق یرلری فتح ایدوب شرق طرفلرینه طوغری آچدیغی سفرلرنده‌کی صیت مظفریتی عراقه دکین واورادن‌ده چینه قدر واردیره‌رق فارس ، سجستان ، خراسان بلده‌لرینی فتح برله صغد [سمرقند] شهرینه‌یورومش وانی هم فتح ، هم‌ده تخریب ایتدیکی حالده مؤخراً معموریتی‌ینه اعاده‌وتوسیع ایتمشدر .

بناءً علیه فرسلرجه « شمر کند » نامنی المش‌اولان صغد شهری ، براز صوکره تحریفاً « سمرقند » دیه شهرت الدی .

*

* *

کذلك « شحر » ده قبل الهجره تقريباً ۳۰۱۷ تاریخنده تأسس ایدن حکومت ، عصرلرله دوام ایتمش وبرچوق ده پادشاه حکمدارلق ایتمشلردر :

استطراد

فاضل شهیر دیار بکرلی مرحوم سعید پاشا ـ اسکنه الله بحبوحة جنته المأوی ـ نك « مرآة العبر » تاریخ عمومیٔ معتبرلرنده ایکنجی جلدك ۲۵۸ نومرولی صحیفه ـ سنده قحطانك اوغلی « عامر » ك « جبال شحر » ده وقوع تسلطنی اولمق اوزره یازدیغی :

— « یعرب بن قحطان زماننده عرب بائده نك خالی قالان مسکنلری دولت قحطانیه طرفندن استیلا اولندیغی صره ده یعرب ' برادرلر « حضر موت » ی جبال شحره والی تعیین ایتدیکی یمن مبحثنده کوسترلمشدی . »

عباره سنده کی معنای تاریخینك « ۳۱۰۷ » اولدیغی علیهنده ینه او صحیفه نك کنارنده « ملاحظه » سرلوحه سی التنده یازلمش غیر مطبوع بر حاشیه کوردم .

فقط محشی کیم ایسه حاشیه سنی اولدقجه مدققانه بر صورتده یوروتمك ایسته مش و تدقیق تأثیریله بنم ده نظر

دقت فقيرانه‌مى اوزايه جلب ايتمش اولغله ملاحظهٔ مذكو-
ره‌يى عيناً نقل ايديورم :

ملاحظه

« بو ، عامر بن قحطانك باباسى ، يمنده تأسيس »
« وتشكيل ايله‌ديكى حكومت قحطانيه‌نك تاريخ تأسيسى ، »
« قبل الهجره « ۳۰٦٥ » اولديغنه وقحطانك وفاتندن »
« صوكره اوغلى وبونك برادرى « يعرب » لك كرسىٔ »
« سلطنت قحطانيه‌يه چوب بوده او صره‌ده داعيهٔ »
« تسلطن ايله جبال شحرى ضبط ايله‌مش بولنديغنه »
« كوره شوراده تاريخ تسلطن عامر اولمق اوزره - »
« عبارهٔ مذكوره‌دن منفهم اوله‌رق - كوستريلان »
« قبل الهجره [۳۱۰۷] تاريخى سهو ويا خطادن سالم »
« اولمايه‌جقدر . »

« زيرا عامرك جبال شحرده‌كى حكومتى ، پدرى »
« قحطانك يمنده‌كى زمان حكومتندن بالطبع مؤخر ، »
« يعربك زمان سلطنتنه معاصر اولمسى لازم . اوده »
« حكومت قحطانيه‌نك بدايت تأسسى تاريخنه نسبةً زمان »
« هجرته دها قريب ! »

« بناءً عليه قحطان على وجه التخمين مثلا قرق »
« بش سنه حكومت ايتمش ، اونك حكومتندن صوكره »
« سلطنت يعربه انتقال ايله مش، يعربك تسلطن ايدوب »
« عامر بوش قالديغى زمان جبال شحر ولايتى كنديسنه »
« برادرى طرفنـدن توجيـه اولنمش اوده اوراده »
« اعلان استقلال ايتمش فرض وتقدير ايدلديكى حالده »
« عامرك تاريخ تسلطنى وسائر برادرلرينك ابتداى حكو - »
« متلرى تاريخى « ٣١٠٧ » ده دكل بلكه تقريباً « ٣٠٢٠ » »
« اولمق لازم كلير ! »

*
* *

عقلاً وعادةً مستبعددركه عامر ، باباسى قحطانك حكومتنـدن اول تا « ٣١٠٧ » ده حكومت ايتمش دكل .

بو استبعاده كوره محشينك شايان قبول اولان ملاحظه - سنه بناءً ديرمكه :

او تاريخ ، نه مرأة العـبرده كى كبى « ٣١٠٧ » ، نه ده محشينك ديديكى كبى « ٣٠٢٠ » دكل بلكه انجق : « ٣٠١٧ » در . فقط قلم ويا مرتب سـهوى اوله رق « ٣١٠٧ » ياپيلمشدر .

زيرا قحطانك - ملاحظـهٔ مذكوره ده - تخميناً

قرق بش سنه دینلمش اولان مدت سلطنتنی بزده قرق سکز دیه فرض ایله‌دیکمز حالده ملاحظه‌یه صحت‌نظریله باقمغه مجبور اولیورز .

ذاتاً قحطانك مدت سلطنتنی قرق سکز سنه دیه قبول ایتمکدن بزی منع ایده‌بیله‌جك صحیح هیچ برقید تاریخی‌ده یوقدر .

ایشته بونکچوندرکه بن اویله قبول ایتدم . اویله‌ده یازیورم . انتهی

قحطانك اوغلی « یعرب » لك یمنده وقوعبولان تسلطنی وعرب بائده‌نك خالی قالان مسکنلرینك دولت قحطانیه طرفندن استیلا اولندیغی اثناده یعرب . برادری « عامر » ی جبال شحره والی تعیین ایتمشدی .

عامر ، ایتدیکی حرب وقتالده شدت فوق‌العاده کوسترمکی عادت ایتدیکندن « نرده بولنور ایسه اوراده موت‌حاضر ! » معناسنه‌اولان « حضرموت » جمله‌سی ایله یاد ایدلمش‌واوجمله ، مؤخراً کندیسنك قلمرو حکومتنه یعنی حکمدار بولندیغی قطعه‌یه علم خاص ویرلمشدر .

*
* *

« حجاز » ده‌ده قحطان‌اولادندن « جرهم‌بن‌قحطان »

قبل الهجره « ٣٠١٧ » ده بنی جرهم حکومتنی تأسیس ایده‌رك کرك کندیسی ، کرك اولاد واحفادندن « عبد یالیل ، جرشم ، عبدالمدان ، ثقیله ، عبدالمسیح ، مضاض ، عمرو ، حارث ، عمرو بن حارث ، بشر ، مضاض بن عمرو » نام ملوك بر چوق عصرلر اجرای سلطنت ایتمشلردر .

*
* *

« عمان » ده دخی قحطان اولادندن « عمان بن قحطان » قبل الهجره « ٣٠١٧ » ده بر حکومت مستقله تأسیس ایتمش واولاد واحفادی اوحکومتده برخیلی زمان اجرای حکومت وسلطنت ایتمشلردر .

*
* *

عرب بائده طبقه‌سندن ویمامه‌نك سکنهٔ اصلیه‌سندن « طسم بن لاوز ، جدیس بن ارم » قبیله‌لرندن «طسم» لك قرنداشی یاخود سلاله‌سندن [عملیق] نامنده بری ، هر ایکی قبیله‌نك کندی زمانه دکین تکثر ایتمش اولان افراد کثیره‌سنه تغلباً حاکم اوله‌رق یمامه‌ده « عمالقه حکومتی » نامیله تأسیس ایله‌دیکی حکومت ، سنه‌لرله دوام وامتداد ایتمشدر .

عمليق ، غايت خبيث وطبعاً ردی برشخص ایدی .
حتی حقنده روايت ايديله يوركه :

عمزاده لری اولان جديس قبيله سی افرادندن « قابس »
نامنده بری ، زوجه سی « هذيله » يی تطليق وچوجغنی ده
الندن اخـذ ايله ديكندن طولايی منفعله اولان هذيله ،
حكمدار بولنان عمليقه مراجعت ايده رك :

— « چوجغی طقوز آی حمل وبر آنده وضـع
وايكی مه لرمله ارضاع ايتدم . شمدی يه دكين فائده سنی
كورمامشـكن هنوز اكمال فصـال ايله ديكی بر زمانده
زوجم قابس ، اونی المدن جبراً الوب بنی حزن وحيرتده
براغيور ! »

ديه رفع وبث شـكوی ايتديكندن صـوريلان
قابس ده :

— « ای ملك ! شـو زوجه مك مهرينی ويرمش
وچوجقدن باشـقه فائده سنی كورمامشم . ناصل حكم
ايدرسه ك ايت ! »

جوابنی ويرمكله عمليق ، چوجغی هر ايكيسنك ده
الندن الـه رق كندی غلمانی ارەسنه قيد وادخال ايله دكدن
صوكره :

— « كرك زوج ، كرك زوجـه نك هر ايكيسی ده صاتلسون ! ثمن زوجه نك خمسی قابسـه ، ثمن زوجك عشری ده هذيله يه ويرلسون ! » ديه حكم ايتمشدر .

هذيله ، بو حكم غريبدن غايت متعجبه و متأثره اوله رق تأثرندن :

اتينا اخا طسم ليحكم بيننـا
فانفذ حكماً فی هذيلة ظالماً
ندمت ولا اندم انی بعثرتی
واصبح بعلی فی الحكومة نادماً

قطعهٔ هجويه سنی انشـاد ايدنجه عمليق ، غضب ايدوب [جديس قبيـله سی قيزلرندن تزويج اولنه جق اولانلرك بكرلرينی اولا ازاله ايتمـدكجه زوجك تقرب ايده مامسی] حقنده بر قانون مخصوص وضع واعلان ايتدی .

* *
*

« يثرب » ، « عبيـل بن مهلايـل بن جاشم بن عمليق » ك اوغليدر . ايشته بو [يثرب] نام كمسه كرك كنديسنه ، كرك رياست اداره سی التنده بولنان اقوامنه وطن ومسكن اتخاذ ايله ديكی موقع ، مؤخراً « يثرب » [مدينهٔ منوره] ديه تسميه ايدلمشدر .

حضرت موسی علیه السلام افندیمزك بنی اسرائیل ایله برابر « تیه » صحراسنه کلدکلری تاریخه دکین یثرب حوالیسی ، اشبو عملیق زاده‌لری اولان عمالقه اقوامی النده ایدی .

نبی مشار الیه ، یثرب حوالیسنی اسرائیلیون عسکریله حرباً استیلا ایله‌دکدن و کندیلری‌ده ارتحال دارنعیم بیوردقلرندن صوکره بنی اسرائیل اقوامندن بر فرقه ، یثرب وخیبر طرفلرنده توطن ایتدی . که تاریخ توطنی قبل الهجره « ۲۳٤۰ » !

یثرب وخیبر حوالیسنده‌کی کافهٔ قلاع وبقاع قبل الهجره « ٦۰۰ » تاریخلرینه دکین بنی اسرائیلك شو فرقه‌سی النده بولندی .

حتی هجرت جلیلهٔ نبویه‌دن صوکره علیهلرنده اعلان حرب وقیام ایدیلوب باب حرب وقتال اچیلان بنی نضیر ، بنی قریظه ، بنی قینقاع کبی برچوق قبائل یهود ، اشته او فرقهٔ بنی اسرائیلیه‌دندر .

*
* *

بونلردن باشقه بلاد عراقدن « انبار » شهرینی دار الملك اتخاذ ایدن « مالك بن فهم بن کهلان بن سباء » ده

[مناذره] دولتنی « حیره » [١] ده قبل الهجره « ٦١٠ » ده تأسیس وتشکیل ایتدی .

اشبو دولت مناذره ، بعدالهجره « ١٢ » تاریخلرینه دکین دوام وامتداد ایتمشدر .

کندیسنه « یوم نعیم » ایله « یوم بؤس » اتخاذ ایدن اخلاقسز « نعمان بن منذر بن ماءالسماء » ملوك منادزه‌نك بریدر . تاریخ تسلطنی هجرتدن « ٣٠ » سنه مقدم .

جناب صدیق رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرینك زمان خلافت علیه‌لرنده حوالیٔ عراقیه‌یه اعزام بیوردقلری « خالد بن ولید » رضی‌الله تعالی عنه حضرتلری ، حیره‌یی ضبط ایتمکله آل منذر حکومتی نهایت بولمشدر . بعدالهجره « ١٢ » !

*
* *

[١] مشاهیر ملوك تبابعهٔ قحطانیه‌دن « ابو کرب » کنیه‌سله مکنی [اسعد بن کلیکرب] نام حکمدار ، فرس دولتی علیهنده اجدیغی سفرده منتظم بر اردو ایله یمندن چیقوب ایرانه طوغری حرکت ایدرکن حیره محلنه کلدیکی زمان عسکرینه غریب بر حیرت کلدیکندن طولایی او محل ، اشته او وقت دنبری حیره دیه مسمی قالمشدر !

« غساسنه » حکومتی دخی « جفنه بن عمرو بن ثعلبه بن عمرو مزیقیا » نام کسه طرفندن قبل‌الهجره تقریباً « ٥٨٠ » ده شامده تأسیس ایدیله‌رك قیاصرهٔ رومك تحت نظارت و حمایتلرنده اولدیغی حالده «٦٠٠» سنه امتداد ایتمشدر .

طرابلس شام ایله لازقیه ارهسنده الیوم موجود « جبله » قصبه‌سنك مؤسس و بانیسی اولان [جبله بن ایهم] ، بو ملوك غساسنه‌نك آخریدر .

حضرت عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه حضرتلر - ینك زمان خلافتلرنده دین اسلامی قبول شرفیله تشرف ایدەرك معیتنده ایکیوز اللی نفر اتباع بولنديغی حالده لاجل الزیاره مدینهٔ منوره‌یه کلمش و بعده برای حج ده مکهٔ مکرمه‌یه کیتمشدر .

مدینهٔ منوره‌ده خلیفه حضرتلری جبله‌یه حرمت و رعایت مخصوصه‌ده بولنمشلردی .

فقط بر کون اثنای طوافده فزاره قبیله‌سندن بری ، جبله‌نك اتکنه باصدیغندن جبله حدت ایدەرك انك یوزینه اوردیغی شمار ، کوزینی پاطلاتمش اولدیغندن حضور حاکمپناهیده فزاریٔ مرقوم طرفندن اقامه

ایدیلان دعوا وشکوای متظلمانه اوزرینه قصاص ایله حکم صادر اولنجه عوام عربدن بری ایله مشاهیرملو - کدن بو حکمدارك شریعت نظرندەکی مساواتنی قبول ایدەمیەرك کیجه کافهٔ اتباعیله برابر شامه طوغری ارتداداً فرار ایتمشدر . بعدالهجره [١٦] .

ایشته بو فرار اوزرینه طرف عالیٔ خلافتپناهیدن حوالیٔ شامیه امور ملکیه وعسکریه وسیاسیەسی نظا - رتنه مأمور - ابو عبیده عامر بن عبدالله الجراح رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه : « مرتد جبلەنك طوتلسی وارتدادندەده اثر ثبات واصرار کوستردیکی حالده اعدام ایدلسی » خصوصنك امر ایدلدیکندن خبردار اولان جبله ، قسطنطنیەده روم ایمپراطورلغنه همان التجا ودین نصرانیتی قبول ایتمش ایسەده ملتجاسی بولنان ایمپراطورك ایندیکی هر درلو اعزاز واکرامله قارشی ینه فرار وارتدادندن ندامت حاصل ایتمشدیکه خبر ندامتی شو قطعهٔ حزن انکیزانەسندن صراحةً اکلاشلمقدەدر :

تنصرت الاشراف من عار لطمة
وما كان فيها لو صبرت لها ضرر
يكنفني فيها لجاج ونخوة

وبعت بها عين الصحيحة بالعور
فياليت امى لم تلدنى وليتنى
رجعت الى القول الذى قال لى عمر
ويا ليتنى ارعى المخاض بقفرة
وكنت اسيراً فى ربيعة او مضر
ويا ليت لى بالشام ادنى معيشة
اجالس قومى ذاهب السمع والبصر

*
* *

يمن قبائل متفرقه‌سندن بولنان « خُزاعَه » قبيله ـ سندن « عمرو بن لحى بن حارثه » نك دخى هجرتدن « ٣١٥ » سنه مقدم بطحاده [مكهٔ مكرمه] حكومتى واردر .

اولاد اسماعيل عليه السلام ، ملوك بنى جرهم تبعه ـ سنك اجرا ايله‌دكلرى فضايحدن غايتله بيزار اوله‌رق مكه‌دن چكلدكلرى اثناده بو عمروك عشائرى بطحادن جرهميلرى حرباً طرد وتبعيد وحكومتلرينى‌ده ضبط وتسخير ايتمشدى .

لكن كعبهٔ معظمه ايچنه ابتدا وضع وادخال صنم ايدوب بت پرستلكى حوالئ حجازيه‌ده ترويج وتوسيع ايتمك ايستيان‌ده بودر :

مرقوم عمرو ، شام ملحقاتندن « بلقا » يه كيتديكى
بر زمان بلقا اهاليسنك بتلره طاپمقده اولديغنى كوره‌-
رك كنديسى‌ده عبادت اصنامه رغبت ايتديكندن اهالى‌ٔ
مرقومه‌نك كنديسنه ويرديكى « هُبَل ، اِساف ، نائله »
نام اوچ صنمى تا بلقادن بطحايه كتيروب اولا بئر زمزم
اوزرينه ، صوكره داخل بيت‌اللهه وضع ايتدكدن باشقه
خلقى‌ده عبادت وتعظيم اصنامه دعوت ايتمشدر !

*
* *

« زهير بن جناب بن هبل بن عبدالله بن كنانة‌-
القضاعى » ده ابرهة الاشرمه معاصر ، خيره مائل بر
ملك عادل ايدى .

حتى « بنى بغيض بن ريث بن غطفان » قبيله‌سنك
حرم كعبهٔ معظمه‌يه مشابه ومماثل اولمق اوزره تهامه حواليسنده
برحرم بناو سدانتنى‌ده « بنى مره » فخذينه اعطا ايله‌-
ديكى بونك مسموعى اولنجه عسكرله همان اوزرلرينه
واروب قبيلهٔ مرقومه‌يى تنكيل وحرملرينى‌ده هدم
وتخريب ايتمشدر .

*
* *

تهاده عرب مستعربه طاقمندن « بنی نزار بن معد » دن بر چوق رؤسا ، مدت مدیده اجرای ریاست ایتمش وبر خیلی غلبات حربیه‌یه موفق ده اولمشلردر .

حتی بونلردن « کلیب ومهلهل بن ربیعة التغلبی بن مره » نام ایکی قرنداشلرده قبل الهجره « ۱٤۱ » ده تهامه‌ده شانلی وپارلاق برصورتده ریاست ایتمشلردی . مدت ریاستلری ده اولدقجه امتداد ایتمشدر .

*
* *

نجدده تاریخ هجرتدن « ۱٦۲ » سنه مقدم نجد وعراق عرب دائره‌لرنده‌کی بنی بکر قبائلی حکومتنه [حُجر بن عمرو] ، یمن حکمداری طرفندن حکمدار تعیین ایدلمش وانك حکومتی « بنی کنده » حکومتی دیه اشتهار ایتمشدر .

شاعر شهیر « امرئ القیس » ، اشبو « بنی کنده » ملوکنك صوککجیسیدر .

حکومت ، « ۱۰۸ » سنه امتداد ایتدکدن صوکره هجرتدن « ٤٥ » سنه مقدم امرئ القیسك مسموماً وفاتیله ختام بولدی .

استطراد

امرئ القيس

نجدده « بنی اسد » قبیله‌سی امیری بولنان [جحر بن الحارث] ك اوغلیدر .

کوچوکلکندنبری شعره هوس ایتمش ودها کوچوك ایکن هوسی سایه‌سنده اقتدار شاعرانه‌سنی پك ایلریله‌ده‌رك یوکسلتمشدر .

فقط باباسی جحر ، « شاعرلك ابنای ملوکه ، شان امارته یاقشماز » دیه اوغلنی شعردن پك چوق دفعه‌لر منع ایتدیکی حالده موفق اوله‌مینجه نهایت نزدندن بسبتون طرد ایتمشدی .

مؤخراً بنی اسد قبیله‌سی ، امیرلری بولنان جحرك خزینهٔ امارتنه ادا واعطاسنه عرفاً متعهد بولندیغی خراج معینی ویرمامك کبی بعض تکالیف امیریه‌یی ایفاده قصور ومخالفت ایدنجه او مخالفتدن تحدث ایدن بر مخاصمه اثناسنده اسدیلرك متفقاً هجوم وجحرك « علباً بن الحرث الکاهلی » طرفندن قارغی ایله اعدام ایدلدیکی خبرینی شاعر ، اولوقت ساکن بولندیغی

نواحئ يمانيه‌دن « دمون » ده آلمش وانی متعاقب باباسی ایچون : « ضیعنی صغیراً و حملنی کبیراً » دیه‌رك [بنی اسددن یوز کشی‌یی قتل واعدام، یوز کشی‌یه‌ده جزالناصیه [۱] معامله‌سنی اجرا ایتدکجه باده ایچمامك ، باشنی‌ده یقامامق] اوزره قسم وعهد وثیق ایله‌دکدن صوکره بنی تغلب ، بنی بکر قبیله‌لرینك انضمام معاوناتی سایه‌سنده اسدیلرك اوزرینه بغتةً هجوم ایله‌مش و کندیسنه متفق بولنان او ایکی قبیله ، هجومنده واقع اولان قتال ومظفریتك ، انتقام ایچون کافی اولدیغندن بحثله اولا اتفاقدن بعده حربدن استنکاف ایتمشلرسه‌ده امرئ‌القیس، بومقدارایله قناعت کتیره‌مدیکیچون یمنده‌کی ملوك حمیریه‌نك معاونتیله ایکنجی بردها اسدیلره غلبه ایتمشدر .

فقط شاعرك او درجه‌لرده پایمال ایله‌دیکی اسدیلرك اولوقت حیره‌ده‌کی حامیسی بولنان « المنذر » ، امرئ‌القیسی پنجۀ قهر وانتقامه الق اوزره اوزرینه عسکر سوق ایله‌دیکندن امرئ‌القیس خبردار اوله‌رق یمندن

---

[۱] قید اسارتدن آزاد ایدلدیکنه دائمی بر علامت فارقه اولمق اوزره نواصئ اسری چیزیله‌رك اینجه اینجه یاریقلر پیدا ایتمك اوزمان عربلرجه عادت ایدی .

مفارقت ايله روم ايمپراطورلغنه دخالت واندن اعدا عليهنه استمداد ايتمك اوزره استانبوله قاچوب كيدركن ، اجدادندن كنديسنه ارثاً انتقال ايتمش اولان يوز عدد زرهى وبعض اشياى سائرهٔ ملوكانه‌سنى حوالئ شاميه‌ده بر قلعه‌ده مقيم شعراى يهوديه‌دن « سَمَوْئَل » نام شخصه امانةً توديع ايده‌رك استانبوله كلمشدى .

ملوك غسانه‌دن شامك اوزمانكى حاكمى « حرث بن شمر الغسانى » نام ذات ، سموئلدن امانات مرقومه‌يى طلب وطلبنده‌ده پك اصرار ايتديكندن او اصراره مقابل سموئل ، اعطا وتسليم امانتدن تماماً امتناع برله قلعه‌يه قپانجه غدار حرث ، اولا سموئلك بر اوغلنى آله‌رق :

— « امانتلرى ويرمديكى حالده چوجغنى اولديره‌جكم ! »

ديمش فقط بر جواب شاعرانه اولمق اوزره سموئلدن :

— « بنم ايچون امانته خيانت ايتمك ، اوغلمك اولومنى كورمكدن چوق اجيدر ! »

سوزينى ايشتمش اولديغندن چوجغى باباسنك

كوره‌جكی بر برده صورت غدارانه وباربارانه‌ده قتل ایتدیرمشدر .

*
* *

امرئ‌القیس ، دخالت وملاقاتنك ابتداسنده ایمپراطور طرفندن حسن قبول والتفاته مظهر اولمشدی . حتی تطییباً معیتنه وریلان كلیتلی عسكر ایله دونوب كلیرایكن اوارالق انك تشبثات عسكریه‌سندن خبر الان بنی اسد قبیله‌سی ، روم ایمپراطورینه خطاباً : « امرئ‌القیسك الدیغی عسكرله مؤخراً كویا روم علیهنده حركات حربیه‌ده بولنه‌جغندن باحث » برنامه‌یازه‌رق شاعرك ازالهٔ وجودینه ایمپراطوری اوصورتله مجبور وتحریض ایله‌مشلردر .

*
* *

بر روایتده كویا امرئ‌القیس ایله ایمپراطورك همشیره‌سی ارەسنده بر علاقهٔ عشق ومحبتك حصولی شایعه‌سی ، بعض اصحاب اغراض طرفندن ایلری‌یه سورولمش وانی ایشیدن ایمپراطور دخی شاعره شدیداً غضب وانفعال ایله‌دیكندن معاونتندن ندامت ایتمش !

بناءً علیه ازالهٔ وجودی فكریله بعض مواد

ومركبات سميه‌يه مغطوس بر حله ، ارقه‌سندنبری کوندریله‌رك اكا انقره جوارنده یتشدیرلمش اوده حله‌یی کینجه تأثیر سمله هلاك اولوب کیتمشدر . قبل الهجره « ٥٤ » .

مسموماً وفاتنك تقرب ایله‌دیکنی حس وتفرس ایدنجه حالت احتضارنده اطرافنه حزین حزین باقمش وبنات ملوکدن برینك مزاری اولدیغنی اکلادیغی مقبره‌یه احالهٔ نکاه تحسر ایده‌رك شو بیتلری سویله‌مشدر :

اجارتنا ان الخطوب تنوب
و انی مقیم ما اقام عسیب
اجارتنا انا غریبان ههنا
و کل غریب للغریب نسیب
فان تصلینا فالقرابة بیننا
وان تهجرینا فالغریب غریب

عموماً شعرای جاهلیه‌نك اشعارینك جمع وتدوین اولندیغی « هارون الرشید » و « مأمون » دورلرنده بونك‌ده اشعاری طوپلانیله‌رق دیوان شکلنه قونلمشدی .

مؤخراً مصرده ، صوکره « ١٨٧٠ تاریخ میلادیسنده » لوندره‌ده ، اورادن نقلاً (١٨٨٦ تاریخ

میلادیسنده) ده بیروتده طبع و نشر ایدلمشدر .
انتهی

*
* *

(زهیر بن جذیمه بن رواحه بن ربیعه بن مازن ـ العبسی) نك دخی حکومتی هجرتدن (٦٠) سنه مقدم ابتدا ایتمشدی .

*
* *

٤

عربستانك احوال دینیه ومذهبیه‌سی

عربلر ، اصلاً موحد اولدقلری حالده مرورزمان، ایچلرینه بت پرستلك ضلالتنی ادخال ایتمشدی :

قرون اولی عربلرندن « حضرت صالح ، خنظله بن صفوان ، ذوالقرنین » کبی انبیای عظام و « خالد بن سنان العبسی ، قس بن ساعده » کبی اخیارك سوزلرینه تبعیت ایدنلرده بولنمش اولدیغنه کوره بو قسم مستثنا اولمق اوزره عربلرك اکثری، مذاهب باطله اوزره بولنورلردی .

استطراد

١

حنظله بن صفوان
عليه السلام

اصحـاب « رس » ه مبعوث اولديغى محقق اولان جناب « حنظله بن صفوان » عليه السلامك كيفيت بعثتى حقنده روايات تاريخيه پك مختلفدر .

روايته كوره : قوم ثموده مبعوث حضرت صالح عليه السلام ، كنديسنه ايمان ايتمش افراد مؤمنيندن درت بيك قدر اشياعى ايله برابر « حضرموت » قطعه سنده كى « حاظوراء » نام قويونك كنارينه كلوب اوراسنى مسكن اتخاذ ايله مشدر .

*
* *

بر ارالق پيغمبرلرينك وقوع غيبوبتندن صـوكره طائفهٔ مرقومه يعنى قوم ثمود ، كنديلرينـده « جليس ياخود حاسر بن جلاس » نامنده برينى امير واواميرهده « سنجاريب » ى وزير تعيين ايتمشلردى .

فقط مرور اعصار سببیله طریق حق وهدایتی غیب وکفر وضلالتی اختیار وارتکاب ایدهرك عبادت اصنامه جرأت ایتمکه باشلادقلری زمان ، طرفه حقدن « خنظله بن صفوان » علیه‌السلام پیغمبر بعث بیورلمشدر .

نبی مشارالیه ، بعثتلرندن اوللری اوطائفه ارهسنده حرفتله مشتغل اولهرق چینه کلمشدی .

وقتاکه دعوت مأموریتنی ایفایه باشلادی . قومی کندیسنی ملأناسده طوتوب اولدیردی .

جناب‌الله عزوجل حضرتلری ، بوجنایتك ، بوسیئهٔ عظیمه نك جزاسی اولهرق قویولرینی تعطیل ، شهرلرینی تخریب ، اهالیسنی‌ده قهر وتدمیر ایله‌مشدر . »

*

* *

باشقه روایته کوره : بئر رس ، عدن مملکتنده بقایای ثمود [١] لك کافهٔ ذی حیات مملکتی اروا ایدر یالکز بر قویوسی ایدی .

[١] صیحهٔ هائلهٔ سماویه ایله هلاکی نصاً ثابت اولان قوم ثمودك بقایاسی قالدیغنی بیان ایتمك ایستیانلرك بیانات تاریخیه‌سی علیهنده « حجاج بن یوسف » ك [وثمود فما ابقی] آیت کریمه‌سیله بالاستشهاد :

— « کذبوا والله جل من قائل یقول : وثمود فما ابقی » دیدیکی مرویدر !

مذكور «رس» قويوسندن منتفع و متنفع اولان قومك «عليس» اسمنده‌كی عادل و حسن سيرت صاحبی بولنان اميری فوت اولديغی زمان بدنی متغير و متفسخ اولمقدن مصون براقق نيتيله اصحاب رس ، او بدنی بعض اجزای دهنيه ايله تدهين ايتمشدی .

فقط عادل اميرك غيبوبتندن صوكره قومك احوال ادارهٔ سياسيه‌سنه فساد اختلال عارض اولمغله قوم ، اجزانك تأثيريله چورومدن قالمش او بدنه باقه‌رق اسكی دور انتظامی و امير عليسك زمان ادارهٔ عادلانه‌سنی دوشونمك كبی بعض خاطرات ماضيه‌يی تذكر برله فرياد تحسره آغاز ايله‌دكلرندن بيوك فرصت اله كچيرمش اولان شيطان لعين ، امير متوفی عليسك جسد بيروحنه صو- قيلوب قومه :

— « بن فوت اولمدم ! بلكه بندن صوكره سزك كسب ايده‌جككز احوالی اكلامق ايچون براز صاقلا- نمشدم »

سوزيله خطاب ايتمش ، قوم دخی بونی صحيح بلله‌يه‌رك عليسك فوت اولمديغنه ارتق جداً ايناغشدر .

اندن صوكره مكانده كنديسيله افراد رعاياسى ارهسنه بر حجاب آصديردى . بعده ترتيب ايتديرديكى بر صنمى ده پردهنك ايچ طرفنه وضع وانك هيچ اولميهجكنى قومنه اخبار واعلام ايله برابر :

— « ايشته شو ، سزك الهكزدر ! »

ديه شيطان لعين ، دائرهٔ امارته مراجعت ايدنلره امير عليسك سسى اوزره او صنم موضوعى سويلدوب قونوشديرمغه باشلادى .

بونى بويله كورن قومدن برطاقم ، او صنمك الوهيتنى تصديق واقرار برطاقم ده تكذيب وانكار ايتدى . لكن مكذبه نسبةً مصدق دها چوق ايدى .

ايشه بر درجهيه قدر عقلى ايرنلردن نصيحت يوللو براز سوز سويلهمكى ايستيان بعض مؤمنين ايسه شدتله زجر وقهره كرفتار ايدلديكندن صنمه عبادتده هپسى ده متفق اولديلر .

ايشته بونك اوزرينه انلرى طريق حقه دعوت ايچون طرف حقدن « حنظله بن صفوان » عليه السلام بعث بيورلمشدر .

نبى مشارالیه وحى الهى ــ انبياى سائره كبى حالت يقظهده دكل ــ حالت منامنده نازل اولور ايدى .

جناب خنظله عليه السلام ، قومى :

— « اى قوم ! شو كورديككز ، قونوشديغكز صورت ، برصنم بيروحدر . شيطان انك ايچنده طو - روب سس ويرديريورده سزى الداديور . حالبوكه جناب الله ، صورت مخلوقده تمثل ايتمز . ملوكات اللهه شريك اتخاذ ايدلمسى هردرلو خطيئات وسيئات بشريه - نك بيوكيدر »

كبى منذرانه كلمات ايله انذار ايله ديكى حالده تأثير ايتديره ميه رك انذارينه قارشى بر چوق اذيتلره دوچار ايدلدكدن صوكره نهايت قتل وبئر رسه القا ايدلمش اولديغندن بو درلو جرأت مشركانه لرينه جزاءً قويونك صويى طرف الهيدن معطل براغلمقله برابر قوم ، باجمعهم اهلاك ايدلمشدر . »

*
* *

القا اولنديغى قويودن بر چوق اعصار صوكره نعش شريفلرى بولنوب چيقاريلنجه مبارك باشنده كى ره سى اوستنه الى وضع ايتمش برحالده ايدى !

يارەدن الى قالديرلدقده قانى هماناقمش والى براغلدقده

النی تکرار کندی کندینه یاره‌نك اوستنه قویوب قانی
اقیتماق اوزره طوتدیغی کورولمشدر ! !

*
* *

روایت اخرایه کوره‌ده : مشرك ملوکندن برینك
غضب ملوکانه‌سنه اوغراتدیغی وزیرینی قتله امر ویر -
دیکی حالده وزیر ، درت بیك مؤمن افرادیله برابر
ملکك یانندن دامن چین فرار وحضر موت بلده‌سی
طاغنك اتکنده خیمه‌زن تمکن واستقرار اولدیغی صره -
ده لزومنه مبنی قازدقلری هر یردن اجی صو چیقمش
او صوسزلق سببیله جماعت خیلیجه مضطرب اوله -
قالمش ایکن اره‌لرینه کیرن رجال الغیبدن برینك
اشارت ایله‌دیکی یر قازلدقده اورادن طاتلی صو
چیقمشدی .

قومك او محلده توطن ایده قالدیغی ایامدن سنه‌لر
بیله کچمشدی‌که عجوزه صفت برانسان ، طائفهٔ نسوانه
قاریشوب انلره فحشیات صنعت مذمه‌سنی تعلیم ایتدیکندن
کیتدیکجه فحشیات مذکوره تعممه باشلادی .

حق تعالی ، ایشك اوکنی الدیرمق وانلری دین
حقه ، صراط مستقیمه دعوت ایتدیرمك اوزره توه

« خنظله یاخود قحافه بن صفوان » علیه‌السلامی ایشته اوزمان پیغمبر بعث بیورمشدر .

لکن اکا ایمان واطاعت ایتمدکلرندن اول امرده قویولرینك طاتلی صویی غائب اولدی .

بوکا قارشی ارتق اطاعته مجبور قالان قومك وقوع بولان التماسی اوزرینه « صویك ظهور ونبعان ایتدیکنه مقابل ایمان وطریق حقه اهتدا ایتملری » شرطیله نبی مشارالیه دعا بیورمش وصو دخی عقیب دعاده کیری کلمشدی .

فقط وعد وشرطنده خلف ایدن قوم ، ینه ایمان ایتمدیکندن حق تعالی جناب خنظله علیه‌السلام واسطه‌سیله انلره بعض تبلیغات منذرانه اجرا بیوردی . وعین تبلیغاتی وجهله عذاب دخی کوندره‌رك قومی هلاك ایله‌دی .

*
* *

بر باشقه روایته کوره‌ده : [بنی تمیمدن « عمر » اسمنده بری ، امیرالمؤمنین حضرت علی المرتضی کرم‌الله وجهه افندیمزه کلوب :

— « یا امیرالمؤمنین ! اصحاب رس هانکی قومدن ایدیلر ؟ زمان حیاتلری هانکی عصرده ومسکن

ودیارلری نرده ایدی ؟ پادشاهلری کیم ایدی ؟ ربالعزه انلره بر پیغمبر کوندرمشمی یاخود کوندرمامشمی ؟ انلری آخر نه یولده هلاك ایتدی ؟ بز قرأن کریمده انلرك اسملرینی اوقویورزده اصحاب رس کیم وقصه‌لرینك ندن عبارت اولدیغنی بیلمیورز ! »

دیه صورمش ، اوحضرت امیر دخی اکا :

— « اوت ! اصحاب رس « سلیمان بن داود » علیهما السلامك دورلرندن مقدم بنی اسرائیل عصرلرنده بر قوم ایدیلر . « یافث بن نوح » لك بر چشمه کنارنده دیکدیکی (صنوبر) اغاجنه پرستش ایدرلردی .

او چشمه‌نك بر طرفندن « رس » نامنده بر بیوك نهر پکردی . قومك‌ده او نهر رسك کنارنده غایت معمور ومنتظم اون ایکی پارچه شهرلری وار ایدی .

اون ایکی شهرلرندن « اسفند آباد » اسمیله مسمی اولان شهرده پادشاهلری اقامت ایدردی . « ترکون بن عابور » نامنده‌کی پادشاهلری ایسه « نمرود بن کنعان » نسلندندر .

صنوبرلری دخی پادشاهك تختگاه سلطنتی بولنان شهرده ایدی .

بر ارالق او صنوبرك تخمندن برر مقدار ، هر
اون ایکی شهرده کوندریله‌رك اکدیرلدی . تاکه هر
شهرك بر صنوبری بولنه !

تخملردن شهرلرده برر صنوبر وجوده کتیرلمش
اولنجه اهالیسی‌ده او صنوبر اغاجلری معبود اتخاذینه
سوق وتشویق ایدلدی .

اصل اسکی صنوبرك دیبنده بر قویو وار ایدی .
فقط اندن هیچ بر کیمسه‌نك صو الوب ایچمسی دین
وآیینلرنجه اصلا جائز اولمزدی. زیرا قوم « هی حیاة
آلهتنا . فلا ینبغی لاحدٍ ان ینقص من حیاتها » دیر واو
اعتقادده بولنور ایدی .

بناءً علیه اصحاب رس، صویی یالکز رس نهر عظیمدن
الیر ، استعمال ایدردی .

***

معبودلرینه قارشی صورت عبادتلری ایسه پك
غریبدر :

هر سنه یوم معینلرنده هرکس اغاجك التنه کلوب
صنوبری تللی، پوللی بعض اشیا والبسهٔ نفیسه ایله تزیین ایله -

دکدن صوکره یانده قربانلر کسر ، قربانلرینی اغاجك یانده اوجه حاضرلادقلری قوجه مان آتشه قویوب یاقارلر .

وقتاکه قربانلرك یانمسندن دومان چیقه‌رق کوز-لریله سما آره‌سنه حجاب حائل کبی اولور ایشته او زمان حضار عموماً سجده‌یه سریلیر . شجرهٔ صنوبره تضرع ونیاز ایدردی .

قومك طرز مذکور اوزره برچوق تضرعات مشرکانه-سندن صوکره شیطان لعین ، صنوبرك ایچندن بری جماعت حاضره‌یه خطاباً :

— « انی قد رضیت عنکم . فطیبوا نفساً ! وقروا عیناً ! »

دیه سس ویریردی .

بو سسی ایشتدکلرنده « خدامز بزدن راضی اولدی ! » دیه باشلرینی سجده یرندن قالدیروب آتلایه صیچرایه برچوق نشاط وطرب مستانه ایله او کیجه‌یی یکچیریرلردی .

ایشته بو درلو عبادت مشرکانه ، انلرده زمانلرجه دوام ایتدی . کفر وشرك ، طغیان وعصیان درجهٔ غایته ایریشدی .

بعـده جناب رب‌العزه ، انلره « یهود بن یعقوب »
نسلندن برپیغمبری بعث بیوردی .

نبی مشـارالیه ، حسب‌النبوه انلری اوزون مدت
دین حقـه دعوت ایده طوردیغی حالده دعوتنك هیچ
تأثیرینی کوره‌مدکدن فضله دعوتنه قارشی قومك کفر
وشرکلرینی ارتمش اولدیغنی‌ده کورونجه طبیعی حدت
وانفعال ایله‌دیکندن انلرك علیهنده :

— « یارب ! ان عبادك ابوا تصـدیق ودعوتی
الیهم . ومااردوا الا تکذیبی والکفر بك . ثم غدوا یعبدون
شجرة لاتضر ولاتنفـع . فایبس شجرتهم اجـمع وارهم
قدرتك وسلطانك ! »

دعاسنی بیوردیغنـك تأثیراستجابتیله بتون صـنوبرلری
قورومشدر .

اونك اوزرینه قوم رس :

— « هر درلو مضرات ، نبوت دعـواسنی ایدن
وآلهه‌لریمزك عیبنی آرایان شو آدمك شأمتندن چیقدی »
دیه پیغمبر مشـارالیهی طوتوب بر درین قـویویه
اتدقدن صـوکره اغزینی‌ده قوجه بر طاش ایله محکم
قپاده‌رق :

— « بزم الهه‌لریمز ، شمدی بیلیرز که بزدن راضی اولمشلردر . زیرا انلرك عیبلرینی آرایان آدمی هلاك ایتدك ! »

دیدیلر .

حضرت نبی علیه السلام ایسه ایچنده براغیلدیغی او وحشتکاه مظلمنده :

— « سیدی ! ومولای ! قد تری ضیق مکانی وشدة کربی ، فارحم ضعف رکنی وقلة حیلتی ! عجل قبض روحی ! ولا تؤخر اجابة دعوتی ! »

نالش وندای پیغمبرانه‌سنده بولندیغندن عقیبنده روح پر فتوحلری عازم راه گلشنسرای علیین اولدی .]

دیه جواب ویرمشدر .

*
* *

نبی مشارالیهك مبعوث الیهی اولان قوم رس اطفالندن بعضلرك عنقا قوشی طرفندن پنچهٔ اصطیاده الندیغی بالدفعات کورولمش نهایت سن رهاقه کیرمش بیوجك بر چوجغك بر کون عنقا طرفندن قالدیریلوب بر هوای هلاك اولدیغی کورولمسی اوزرینه حضرت خنظله علیه السلامك لطف دعالرینه مراجعت ایدلمش

او دخی، « عنقایی مملکتدن بلکه ربع مسکوندن خارجه قدر دفع ایله دیکی حالده مقابلنده قومنك کندیسنه ایمان ایتملری شرطیله » دعا بیورمشدر .
تیر دعای نبویلری هدف استجابته قرین اولدیغندندر که نازل اولان بر صاعقه ، عنقایی یاقمش .

*
* *

٢

ذوالقرنین

ذوالقرنین ، بردن زیاده اولدیغیچون حقنده مور- خین ایله مفسرین طرفندن شمدی یه دکین ویریلان معلومات تاریخیه ده هیچ بر کیمسه ، انلرك حقایق نسبیه لرینی کاهی حقیقتها تعیین ایده مامشدر .
زیرا ایچلرندن بری قرأن کریمده مذکور ونبوتی مختلف فیها ، دیکرلری ده مشاهیر امهدن معدود بولنیور . مثلا : مدونات تاریخیه نك بیاناتنه کوره بری ملوك قحطانیه دن ، بری ماکدونیا حکمداری فلیپك اوغلی جهانکیر مشهور « اسکندر ذوالقرنین یونانی » ، دیکری روح البیانك تقسیمی اوزره مورخیندن « اسکندر رومی »،

دها اوبری‌ده صلحادن اولمق‌اوزره درت درلو ذوالقرنین بولندیغی اکلاشیله‌یور .

فضلای متأخرین ومعاصریندن دیار بکرلی سعید پاشا مرحوم ، اولکننك « ذوالقرنین صعب بن ذی - شدد » نامنده بولندیغنی وقرآن کریمده اسمی مذکور ونبوتی‌ده مختلف فیها اولان ذوالقرنین ایدوکنی « مرآة‌العبر » نام تاریخ مرغوب معتبرلرینه بلا تردد یازمشلر . که ظلماته کیرمش ، شرق وغربی زیر دست تحکم جهانکیرانه‌سنه المش اولان مشهور ذوالقرنین یونانی - کندی رأی فاضلانه‌لرنجه - ایشته‌او اولمق‌ده لازم کلمش دیمك اولیور .

فقط یمنده‌کی ملوك حمیریه‌دن « ذوالقرنین صعب » لك روم ویا یونانه نسبتله یونانی صفت نسبیه‌سیله موصوف اوله قالمسی عقلاً وعادةً مستبعد اولدیغنه نظراً عکسنی ادعاده برمانعه تصادف اولنه‌مز .

مع مافیه شو قدر اولسون بر قول وارکه اسکندر یونانی‌ده ملوك حمیریه‌دن بلاد رومه کیدوب اوراده اختیار اقامت وبنات آل غساندن بر قیزی تزوج ایتمش بر ذاتك اوغلی ! . روم ویا یونانه سبب نسبتی‌ده او یولده ! . .

حتى شرف اجداديله افتخار ایتمك ایستیه جك تبا ـ
بعهٔ حمیریه ، جد اکبرلری بولنان مذکور اسکندر
ذوالقرنين يونانينك مأثر مشهورهٔ جهانگردانه سنی درپیش
مفخرت ایده رك :

قدكان ذوالقرنين جدى مسلماً
ملك تدين له الملوك وتسجد
بلغ المشارق والمغارب يبتغى
اسباب امر من حكيم مرشد
فرأى مغيب الشمس عند غروبها
فى عين ذى خلب وثأط حرمد

کبی فخریه لری سویلرلردی ·

فقط بوروایت فرضا تسلیم ایدلسه بیله انك تاءنده
حکومت ایدن ملوك حمیریه عدادینه ادخالی پك قولای ده
قابل اوله مز ·

***

صلحادن اولمق اوزره دردنجی کوستریلان ذوالقرنين ،
امام علی المرتضى كرم الله وجهه افندیمزه مسند ـ
ومحى الدين بن عربی حضرتلرینك « مسامراة الاخیار » نده

مذكور ـ اولان روايتـه كوره بر قومه من طرف الله مبعوث صالح بر رجل ايدى .

دعوتنى اجرا ايتمك ايستديكى زمان قوم ، مشاراليهى بوينوزندن اوروب اولديرديكى حالده جناب حق انى ينه احيا برله دعوته مأمور بيورمش اوده، دعوت اوغورنده قوم طرفندن اندن صوكره او درلو اهانته اوچ دفعه اوغرامش يعنى اولوب ديرلمك كيفيتى كنديسنده قوم الندن اوچ كره تكرر ايتمشدر .

فقط بونك صورت حيات صالحانه سى ايله « ذوالقر ـ نين صعب بن ذى شدد » لك و « ذوالقرنين يونانى » نك معلوم اولان شؤنات حياتيهٔ حكمدارانه لرى ارهسنده اصلا بر مشابهت ومناسبت اولمديغنه باقيلير ايسه ايشته او دلالتله بوده ديكرلردن باشقه بر ذوالقرنين اولديغى مرتبهٔ ثبوت وتحققه واريور !

بناءً عليـه هر درت درلو ذوالقرنينلر حقنـده مدونات تاريخيه نك ويرديكى معلومات ، يكديكرينـه منـاقض بولنمش اولديغى ايچون بوكون ـ محرر فقير كبى بر عاجز ـ انلردن بحث ايدوبده نبوتى مختلف اولان

هانکیسی ، انك نزده و کیمه مبعوث اولدیغنی کسدیرمك
مشکل وبلکه بسبتون مستحیل درجه‌سنده‌در .

*
* *

٣

فترت

و

خالد بن سنان العبسی

« انکسار ، ضعف مطلق » معناسنی افاده ایدن
« فترت » کلمه‌سی تاریخه ، زمانه نسبتله لفظندن فترت
زمانیه ، فترت تاریخیه قصد ایدلدیکی زمان « .... علی
فترة من الرسل .... » قول شریف قرآنیسی مراد
اولورکه هنگام دعوت حضرت عیسی ایله خاتم الانبیا
« محمد المصطفی » علیهما افضل الصلوة واکمل التحایا
افندیمزك زمان ظهور وبعثت احمدیه‌لری ایام سعادتلرینه
دکین دعوتسز یچن برزمان غافلیت وجاهلیتدر .

*
* *

لكن اشبو فترتك تمام مدتی بين الروات مختلف فيها قالمشدر :

بعض روات ، « ٦٠٠ » ودهـا زياده ، بعضی «٥٩٦ ، ٥٧٠» دیکر بعض ده «٥٤٠ » سنه اولدیغنی ضحاك دخی « ٤٣٠ » ایله « ٤٤٠ » ارەسنده برزمان ایدوکنی بیان ایدیور .

اکثریت ایسه « ٦٠٠ » ده اولدیغیچون حکم اصحده انك اوزرنده اولمق لازم کلیر .

بو مدت زمانك ـ انکسـار ، انقطاع ایله مفسر اولان ـ فترت ایله یاد وذکر ایدلمسی انده سـلسلهٔ حیات انبیا ومرسلینك منکسر ومنقطع اولوب عالمك او مدتده کلیاً هم نبیسز ، هم ده مرسلسز قالمسـندن طولایی ایدی .

مع مافیه فترتك ده حقیقةً او معناده فترت اولمسی ایچون وجه مذکور اوزره یعنی پیغمبرسز چدیکی هنوز متفق علیه بر حقیقت اوله مامشدر .

زیرا مفسرین ایله مورخینـك بعضی ، اوچی بنی اسرائیلدن ، بری [خالد بن سـنان بن غیث العبسی] نامنده عربدن اولمق اوزره درت نبی ذیشانك مبعوثیتنی

بيان ايتدكدن فضله اوچ اولكى انبياى اسرائيليه‌نكده
سورهٔ شريفهٔ « يٓس » ده استعيذ بالله [... اذ ارسلنا
اليهم اثنين ....] وبونى تعقيب ايدن [... فعززنا
بثالث ...] ايكى آيت كريمه‌لرنده‌كى « اثنين ، ثالث »
اولدقلرينى دخى سويله‌دكدن صوكره « اثنين » لك -
انطاكيه شهرنده‌كى ، « انطيقيس » نام حكمدارى دين
حقه دعوت ايچون - طرف ذيشرف مسيحادن ابعاث
وارسال بيوريلان « يوحنا ، بولس » ياخود بونلردن
محرف « يحيى ، يونس » نام ايكى حوارى ، « ثالث » لك
ده حسب الايجاب صوكره ترديفاً ارسال بيوريلان
« شمعون الصفاء » نام رئيس الحواريين اولديغنى
يازيورلر .

حتى « بنى عبس بن بغيض » دن زمان حياتى
ظهور اسلامه قريب اولان « خالد بن سنان بن غيث -
العبسى » نك قيزى ، زمان سعادته بيله تشديكندن رسول
ذيشان عليه صلواة الرحمان افنديمزك مشار اليهايه راست
كلدكارنده خطاب بيوزه‌رق :

— « مرحباً بابنة نبى اضاعه قومه »

ديه التفات بيوردقلرينى اكلاتدقدن صوكره او التفاتى

متعاقب طرف عالئ رسالتپناهيدن ، جناب خالدك قبرى
مراد اوله‌رق : « لونبشـوه لاخبرهم بشأنى وشأن ،
هذه‌الامة ومايكون منها » قولنك‌ده علاوه بيورولديغنى
بيان ايتـديلر . كه اشـبو « . . . مرحباً . . . . » و
« . . . لونبشـوه » كبى اقوالى احاديث صحيحه‌دن
اولمق اوزره قبول و ـ « . . . من‌الرسـل . . . »
صراحت قرأنيه‌سنه قارشى وقوع مبعوثيت رسل ادعا ـ
سنه هيچ بر درلو محل مناسـبى قالميان ـ فترتده يالكز
مبعوثيت انبيـا روايتنك صحتنه برهان اتخاذ ايتمـك
ايسترلر .

بونك عكسنى ادعا ايدنلرده « الانبياء اولاد علات.
وانا اولى بعيسى بن مريم . لانه ليس بينى وبينه نبى... »
حديث شريفنى درميان اعتراض ايده‌رك اكا اسـتناداً
اثبات صحت مدعالرينه قالقيشيراركه دقتله باقيلير ايسـه
حق ، جانب نفى بعث نبى طرفدارانـده قالمقده
كركدر .

حتى حافظ بن حجر العسقلانى رحمه‌الله تعالى‌نك :

— « لايمتنع ان يكون فيها نبى يد عوالى شريعة‌الرسول
الاخير . »

قولنی کندی کتابنه نقل ایدن وبو برنجی حدیثده‌کی صراحتدن بالاستفاده :

— « وقد یجاب باحتمال ان یکون مراده [علیه السلام] نبی مرسل . »

دیه مبعوثیت نبی طرفنی برکره التزام ایتمش کورینان علامهٔ قسطلانی بیله هر ایکی حدیث شریفك ظاهرده یکدیکرینه‌پك مناقض ومعارض بولندیغنه باقه‌رق او بحثك آخرنده :

— « فلم یظهرلی وجه المطابقة فیهما »

دیه بالاخره حاصل ایله‌دیکی حیرت وترددینی میدانه قویمغه مجبور اوله‌قالمشدر .

شو حالده هر ایکی طرفجه قول اصح ، نفی بعث نبی اولدیغی رأیی اوزرنده اکثر علمانك اتفاقی طبیعی !

*
* *

« روح البیان » صاحب عالیمناقبی اسماعیل حقی قدس سره العلیّ حضرتلری دخی « اثنین ، ثالث » تفسیرلرنده کرك افراد مبعوثهٔ مرقومه‌نك ، کرك جناب خالدك نبوتنی قطعیاً رد ایده‌رك :

— « علم منه ان الحواریین .... الخ »

بيورديلر .

بناءً عليه نص ظاهرك افهام ايتـديكى بعض نكات تعظيميه ايله سـائر موجود اولان اختلافات وروايات تاريخيه ، دقتـله محاكمه وموازنه ايدلديكى زمان صحيح وياخود اكا قريب اولەرق النان نتيجه ، فترتده ـ ذاتاً رسول كلديكى كبى ـ نبى دخى كلمش اولامق ايكن ايكى حـديث شريفك برى وقوع مبعوثيتى صراحةً افاده ايتمكده ، ديكرى ايسه اكا شدتله معارض دوشمكده‌در والله اعلم !

*
* *

قس بن ساعده

فصاحت و بلاغتيله مشتهر اولان مشاراليه ، « بنى اياد » قبيله‌سنك رئيس الرؤساسى وزماننده زهد وتقوى ايله متصف اولان رجال عربدن ايدى .

بعض روات مشاراليهك برارالق دين نصـارايى قبول ايله‌ديكنى خـبر ويريرلر . او روايت ، مدققين متأخرين طرفندن بكده شايان قبول كوريله‌مامش

ایسه‌ده هر حالده توحید حقه قائل ، وحدانیت الهیه‌یه معتقد اولدیغی سوزلرندن اکلاشلمقده‌در . وقتنده اکا دین وآیيننده تبعیت ایدن‌ده اولدی .

حتی بنی ایاد قبائلنك رئیسی « جارود بن عبدالله » نام ذاتك، دها باشقه برچوق رؤسا ایله برابر قبول اسلام ایتدیکی کون جناب رسول کبریا علیه افضل الصلوة واکمل التحایا افندیمزك حضور پرنور همایونلرنده «قس»ی تعریف ایچون اوقودیغی خطبه‌سنده :

— « . . . انا اقفو اثره واطلب خیره . . . »

دیه مشار الیهك دین وآیيننجه متبوع ومقتدالردن اولدیغنی تصریح ایتمشدی .

*

* *

سبب اشتهاری ایسه بر روایته کوره حضرت پیغمبر افندیمزه هنوز وحی الهی نازل اولمغه باشلامزدن از اول ، روایت اخرایه نظراً ایلك وحی نازل اولوب‌ده بر ارالق منقطع اوله قالمش بولندیغی ایامده « سوق عکاظ » ه کیده‌رك انده بلغای عرب مشاعره ومناشده ایدرکن کندیسی راکب بولندیغی قیزیل دوه‌سندن بیله اینمکسزین بعثت علیهٔ احدیه حقنده ایراد ایتدیکی :

— « ايها النـاس ! اسمعوا و عـوا . واذا وعيتم »
« شيئاً فانتفعوا ! انه من عاش مات . ومن مات فات . »
« وكل ماهوآت آت . مطرونبات . وارزاق واقوات . »
« وآباء وامهات . واحياء واموات . جمع واشتات . »
« آيات بعد آيات ! ان فى السماء لخبراً . وان فى الارض »
« لعبراً . ليل داج . وسماء ذات ابراج . وارض ذات »
« فجاج . وبحار ذات امواج . مالى ارى الناس يذهبون »
« ولا يرجعون . رضوا بالمقام فاقاموا ؟ ام تركوا هناك »
« فناموا ؟ اقسم قس قسماً حقاً . لاحانثا فيه ولا آثماً . »
« ان لله دينا هو احب اليه من دينكم الذى انتم عليه . »
« ونبياً قدحان حينه . واظلكم اوانه . فطوبى لمن ادركه »
« فآمن به وهداه . وويل لمن خالفه وعصاه . تباً »
« لارباب الغفلة والامم الخالية والقرون الماضية . »
« يامعشر اياد ! اين الآباء والاجداد ؟ واين المريض »
« و العواد ؟ و اين الفراعنة الشداد ؟ اين من بنى »
« وشيد ؟ وزخرف ونجد ؟ اين المال والولد ؟ اين من »
« بغى و طغى ؟ وجمع فاوعى ؟ وقال انار بكم الاعلى ؟ »
« الم يكونوا اكثر منكم اموالاً ؟ واطول منكم آجالاً ؟ »
« طحنهم الثرى بكلكه . ومزقهم بطوله . فتلك عظامهم »
« بالية . وبيوتهم خالية . عمرتها الذئاب العاويه . كلا »

« بل هو الله الواحد المعبود. ليس بوالدٍ ولا مولودٍ . »

في الذاهبين الاولـــين من القرون لنا بصائر
لما رأيت موارداً للموت ليس لها مصادر
ورأيت قومي نحوها يمضي الاصاغر والاكابر
لا يرجع الماضي الـــيّ ولا من الباقين عابر
ايقنت اني لا محا لة حيث صار القوم صائر

خطبهٔ بليغه سيدركه استاد محترم جودت پاشا رحمه الله تعالى ، خلاصه وجمله شويله جه ترجمه بيورمشلردر :

« — اى ناس ! كليكز ! ديكله يكز ! بلله يكز ! عبرت »
« اليكز ! ياشايان اولور . اولن فنا بولور . اوله جق »
« اولور . ياغمور ياغار . اوتلر بيتر . چوجقلر »
« طوغار . انالرينك بابالرينك يريني طوتار . صوكره »
« هپسى محو اولوب كيدر . وقوعاتك اردى ارهسى »
« كسلمز . همان برى بريني ولى ايدر . قولاق طو - »
« تكز ! دقت ايديكز ! كوكده خبروار . يرده »
« عبرت اله جق شيلر وار . كوك يوزى بر يوكسك »
« طاوان . ير يوزى بر فرش ايوان . ييلديزلر يورور . »
« دكزلر طورور . كان قالمز . كيدن كلمز . عجبا »
« واردقلرى يرده خوشنود اولوب ده مى قاليورلر ؟ »

« يوقسه اوراده براغيلوب اويقويه‌مى طاليورلر ؟ »
« يمين ايدرم‌كه اللهك عندنده بر دين واردركه شمدى »
« بولنديغكز ديندن دها سوكيلودر . واللهك كله‌جك »
« بر پيغمبرى واردركه كلمى پك يقين اولدى . »
« كولكه‌سى باشكزك اوستنه كلدى . نه موطلو اول »
« كيمسه‌يه‌كه اكا ايمان ايدوب‌ده‌او دخى اكا هدايت »
« ايله‌يه . واى او بدبخته‌كه اكا عصيان ومخالفت »
« ايله‌يه . يازقلر اولسون عمرلرى غفلتله يچن امتلره ! ! »
« اى جماعت ! قنى آباء واجداد ؟ قنى مزين كاشا ـ »
« نه‌لر ؟ وطاشدن خانه‌لر ياپان عاد وثمود ؟ قنى دنيا »
« وارلغنه مغرور اولوب‌ده قومنه [بن سزك الك »
« بيوك ربكزم] ديان فرعون ايله نمرود ؟ انلر سزه »
« نسبتله دها زنكين وقوت وقدرتجه سزدن افزون »
« دكلمى ايديلر ؟ بوير ، انلرى دكرمنده‌اوكوتدى ! »
« توز ايتدى طاغتدى ! كميكلرى يىله چورييوب »
« طاغيلدى ! اولرى يقيلوب ايعسز قالدى ! يرلرنى ، »
« يوردلرنى شمدى كوپكلر شنلنديريور ! صاقين انلر »
« كبى غفلت ايتميك ! انلرك يولنه كيتميك ! هرشى »
« فانيدر . باقى انجق جناب حقدر . كه بردر . »
« شريك ونظيرى يوقدر . طاپه‌جق انجق اودر . »

« طوغمامش طوغورمامشدر . اول كاوب كچنلرده »
« بزه عبرت اوله جق شى چوقدر . اولوم ايرماغنك »
« كيره جك يرلرى وار . اما چيقه جق يرى يوقدر . »
« بيوك كوچوك هپ چوب كيديور . كيدن كرى كلميور . »
« جزم ايتدم كه عامه يه اولان بكاده اوله جقدر ! . . »

*
* *

جناب جارودك قبول دين اسلام ايتديكى كون قس ، مجلس شريف نبوى اركان كرامنجه بركره موضوع بحث ايدلمش اولمغله طرف عالئ رسالتپناهيدن اصحاب كرامه خطاباً :

— « فهل فيكم من يحفظ لنا منه شيئاً . . . ؟ »
ديه اظهار بيوريلان رغبت اوزرينه همان جناب ابى بكر الصديق رضى الله عنه افنديمز حضرتلرى اياغه قالقه رق :

— « يا رسول الله ! انى احفظه . . »

ديدكدن صوكره خطبهٔ بليغهٔ مذكوره يى بتمامها قرائت ايتمش وختام قرائتده سيد كائنات افنديمز حضرتلرى جناب قس ايچون :

— « يرحم الله قساً . انى لارجوان يبعثه الله امةً واحدةً »

بيورمشلردر !

[استطراد بيتدى]

مثلا « زراره بن عدى » نك منسوب اولديغى بنى تميم قبيله‌سنده مجوسيلر بولندقدن فضله آثوريلر كبى كواكبه عبادت ايدنلرده موجود ايدى .

ازجمله بنى حمير ، شمسه ، بنى كنانه قمره ، بنى لخم مشترى‌يه ، بنى طىّ سهيله ، بنى اسد عطارده ، طاپار ايدى . مصريلر كبى حيواناتى معبود اتخاذ ايتمش قبائل‌ده بولندى .

مع مافيه بونلرك ايچلرنده « غسل ايتمك ، ختان اولمق حج ، كعبهٔ معظمه‌يه حرمت واحرامه كيروب طواف ايتمك » كبى موسى وابراهيم عليهما السلامك شريعت وسنتلرينى اجرا ايدن كيمسه‌لرده بولنيور ايدى .

بت پرست اولان عربلرك مؤخراً حاصل ايله‌دكلرى ترقيات فكريه‌لرى سايه‌سنده بت پرستلك مذهبنك كلياً بطلاننى ادراك ايتمش كيمسه‌لرده مفقود دكلدى .

اكر عصرلرنده شريعت موسويه ، شريعت عيسويه، حريتپرور اولان عربلرك طبعلرينه موافق كلسيدى‌واو شريعتلرده اصللرينه تماميله مطابق بولنسيدى همان جمله‌سنك متفقاً تبديل وتصحيح مذهب ايدوب موسوى وياخود عيسوى اوله‌جقلرينه احتمال وار ايدى .

زيرا تورات شريف وانجيل شريف ، اسارت التنده بولنان اقوام وطوائفه كوندرلمش اولوب احكا- مى‌ده حالت اسارتده چكيلان مظالم وتعدياته قارشى - استحصال مرضاى جليل ربانى ايچون - صبر وتحمل ايتمك وهر خصوصده هر درلو تحريكات جسمانيه‌يى ذكر وعبادت ايله تسكينه چالشمق خصوصلرينى امر وتوصيه‌دن عبارت‌اولديغى جهتله حريت واستقلاللرينى غائب ايدوب‌ده تحت اسارته كيرديكنى بر زمان بيله كورمامش اولان وقور عربلر ، مظالم ومزاحم اسا- رتى‌هضم وكظم‌ايله‌مأمور ومأجور اولمق‌ايچون شريعت قبولنه كنديلرنجه لزوم كورمك ايستمزلردى .

*
* *

تتمهٔ مقدمات

سكنهٔ عربستانك متفرق وپريشان احوال بر صورتده قبيله ، قبيله ياشاملرينك جملهٔ سيئاتندن ياخود جملهٔ محسناتندندركه حريص شهرت وغنيمت اولان اصحاب مكنت وسطوتك نظر رغبت حريصانه‌سنى جلب ايده‌جك درجه‌ده معمور ومزين اولماسى ، جزيره‌يى او وقته دكين يالكز اجنبى تسلطندن محافظه ايده‌بيلمش ايديسه‌ده مؤخراً يعنى ميلادك التنجى ، يدنجى عصرلرنده جزيره ، اطراف ثلثه‌سندن ياواش ياواش تضييق وتجاوز ايدلمكه باشلانمشدى :

حبش حكمدارلرى يمنه ، عجم حكمدارلرى نجده ، روم ايمپراطورلرى دخى مصر ايله سوريه‌دنبرى حجازه طوغرى تجاوز كوسترمكده ايديلر .

اجانبك شو تجاوزات وتضييقاتى ايسه اوته‌دنبرى حريت واستقلال ايله مألوف اولان وقور عربلرك هر درلو حضور وآسايشنى تا ديبندن سوكوب برباد ايتمكه يك مستعد كورونديكندن استقلال وحريتلرينك كافى الاول دوام ومحافظه‌سى ايچون عموماً قبائل وعشائر

عربك قوی بر جهت وحدت اساسی اوزرنده مؤسس
بر نقطهٔ اتحادده جمع اولمسی وجمعیتلی بر قوت ایله‌ده
خصماو مهاجمین اعدایه قارشی مقاومت ومقابله کوسترمسی
لزومی ارتق بسبتون تحقق ایتمشدی .

اتفاق واتحاد حصولیچون اللرنده اساس اوله‌جق
حاضر جهت وحدت ایسه ، یالکز وحدت لسانیه‌دن
باشقه برشی دکلدی .

حالبوکه قبائل بیننده موجود اولان اختلاف
واختلال مذهبی ، وحدت لسانیه‌نك اتحاد واتفاق
خصوصنده کوریله‌جك ویاخود کورولمسی مأمول بولنه‌جق
هر درلو تأثیرات ومحسناتنی ذاتاً چوقدن محو وتعطیل
ایدوب کیتمشدی .

بناءً علیه اقوام عرب بیننده تضییقات وتجاوزات
اجنبیه‌یه قارشی یکوجودانه مدافعه ومقابله ایده‌جك
ومدافعه‌لرنده حسن تأثیر حاصل ایتدیره‌جك
درجه‌ده قوتلی ومتانتلی بر اتحاد عمومی حصولی پك
مشکلدی .

لزوم قطعیسی ایشته او صورتده کورونمش اولان
اتحاد عمومئ ملی تأسیسی ایچون اول امرده حجاز

قطعه‌سنك مركز اجتماع اتخاذ ايدلمسى ، ثانياً قبائل
اره‌سنده قريش قبيله‌سنك‌ده ـ اعراب سائره اوزرينه
ترجيح وتفضيلى صورتيله امور ادارۀ مليه ریاستنه‌چكيرلمسى
هر حالده ايجاب ايديورايدى . كه‌او صورتده ، مطلوب اولان
تأسيس اتحاد مسئله‌سنك تهوين حصولنه موافق
ومساعد برمسلك قويم تهيئه واستحضار ايدلمش اوله‌جق
ايدى .

زيرا حجاز قطعۀ مباركه‌سى موقع جغرافيسنده‌كى
مناسبت اعتباريله جزيرةالعربك برمركز مهمى اولدقدن
باشقه‌عموم اقوام وافراد عربك حرمت وتعظيمنه مجبور اولديغى
كعبۀ معظمه‌يى‌ده مشتملدر .

كذلك قطعۀ حجازيه‌ده قبائل اره‌سنده ـ اسماعيل
عليه‌السلامك نسلى بولنمق شرفنى حائز اولان ـ قريش
قبيله‌سى اك معتبر وممتاز بر قبيله اولديغى كبى لسانى
دخى افصح الالسنه واك مقبول برلسان بولنديغنه بناءً
بين‌العرب نشر اولنان بتون آثار ادبيه ومكاتيب ، قريش
لسانى اوزره سويله‌نيلير ويازيلير ايدى .

بناءً عليه اويله بر اتحادك‌وقوعبولمسى لازم كلديكى
تقديرده اتحادواتفاقك انجق قريشيلرك رياست اداره‌سى

التنده حصـوله كله بيله جكی ، حال حاضرلرنجه حائز
اولدقلری قدر وحیثیتدن ، شرف وشـان وامتیازدن
اکلاشلمقده ایدی .

ایشته قریشیلر اره‌سنده شرفظهور ایدن سیدالکو-
نین ، رسـول الثقلین افندیمز حضرتلرینك من طرف الله
نشر وتعمیمنه مأمور بیـورلدقلری دین مبین اسلام -
وحدت لسانیه‌یه نسبت قبول ایتمز - بر جهت وحدت
اوله‌رق اشـبو دین مبین اسـلام سایه‌سنده عموم قبائل
اره‌سـنده غیر قابل انفکاك وانحـلال قوتلی بر اتحاد
عمومیٔ معنوی حاصل اولمش وبو اتحاد سببیله وجوده
کلان دولت قوی الشکیمهٔ اسلامیه ، مهاجمین اجانبه قارشی
کاه تجاوزی ، کاه تدافعی حرکت ایده‌رك نهـایت یاری
جهانی ضبط وتسخیر دخی ایتمشدر .

*
* *

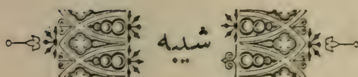
فصل ثانی

{بشائر اولیه وشئون ارهاصیه}

شیبه وعبدالمطلب . کشف بئر زمزم . وقعهٔ فیل وابرهة الاشرم . مولد
نبوی . رضاع پیغمبری . انشقاق صدر . فوت آمنه . سیف بن ذی الیزنك

تنبهات وتبشيراتی. رمد پیغمبری وقعه‌سی. وفات عبدالمطلب. شام سفری وبحیرا. ازدواج نبوی. تعمیر کعبهٔ معظمه.

— ١ —

شیبه

و

عبدالمطلب

قریش قبیله‌سنك اكثری ـ قبائل عربك اسباب ثلثهٔ معیشتلری اولان « تاجرلك، چوبانلق، جابوجیلق » صنعتلری ارەسندن تجارتی اختیار ایتمش بولندیغندن ـ هرسنه تجارت ایچون شام دیارلرینه بر، ویا برقاچ دفعه سیر وسفر ایدرلردی.

اجداد علیهٔ جناب احمدیه‌دن « هاشم » دخی بر زمان شامه کیدن قافلهٔ قریش ایله برابر لاجل التجاره حوالئ شامیه‌یه کیتمك اوزره یوله چیقه‌رق مدینه‌یه اوغرادیغی صره‌ده کندینه مهماندار اتخاذ ایله‌دیکی بنی نجار قبیله‌سندن « عمرو بن لبید الخزرجی » نك « سلمه » نامنده‌کی قیزنده کوردیکی حسن وان وملاحتندن

استعجاب ایده قالدیغندن انی باباسندن ایستەمش باباسی عمرو دخی، « سلمه » مدینەده قالمق شرطیله صهریت هاشمیه‌یی قبول برله قیزینی اکا ترویج ایتمشدی .

فقط هاشم ، او زمان حوالیٔ شامیه‌ده ایده‌جکی سیاحت تجاریه‌سنی اتمام واکمال ایدوب مدینه‌یه کلدکدن صوکره مدینه‌دن تکرار شامه ایکنجی بر دها سفر ایتمش وارتق او سفرکی عودتنده قبل المواصله «غزه»ده وفات ایده‌رك سلمه‌دن متولد اوغلی « شیبه » یتیم قالمشدی .

مکه‌دن لمصلحةٍ مدینه‌یه کیتمش اولان بر عرب ، مدینه چوجقلرینك یولده اویونلرینه تصادف ایدنجه ایچلرندن بر صاحب جمال چوجغك :

— « انا ابن هاشم ، انا ابن سیدالبطحاء »

سویله‌دیکنی کورن مکه‌لی عرب ، او چوجغه :

— « سن کیمسین ؟ »

دیه صوردیغنده چوجغك هاشمزاده اولدیغنی اکلا - دیغنی مکه‌ده مؤخراً تصادف ایله‌دیکی مطلب [هاشمك برادریدر] ایله مصاحبتلری اثناسنده اکا اچمش وشیبه‌نك

حسن اخلاق معصومانه‌سندن و جمال ذی کمالندن‌ده بحث ایتمشدی .

بناء علیه مطلبك قلبنده شیبه‌یی کورمك ارزوسی همان حاصل اوله‌رق خانه‌سنه بیله دونمکسزین طوغریجه مدینه‌یه عزیمت و برادرزاده‌سی شیبه‌یی الوب مکه‌یه عودت ایلمشدر .

مطلبك مکه‌یه اثنای مواصلتنده « شیبه » عمنك ترکه‌سنده بولندیغندن انك کیم اولدیغنی سؤال ایدنلره مطلب ـ لطیفه اوله‌رق ـ « کوله‌مدر ! » دیمش بولنمسیله او جواب ، شیبه‌نك « عبدالمطلب » دیه مسمی قالمسنه سبب اولمشدر . شیبه ایسه او زمان هنوز یدی یاشنده ایدی .

*
* *

نور محمدی عبدالمطلبك النده لمعان ایدردی . بو سببله قریش قومی کندیسیله فوق‌العاده تبرك و تیمن ایتمکده ایدیلر . حتی مکه‌ده قحط و غلا واقع اولسه عبدالمطلبك النه یاپشوب « ثبیر » طاغنه چیقار و متوسلاً جناب حقدن یاغمور ایسترلردی . نور محمدی حرمتنه

دعالری‌ده مردود اولمیوب طرف حقدن رحمت وبرکت احسان‌ده بیوریلیر ایدی .

عبدالمطلب بیودکده پدری « هاشم » لـُ مقام ریاستنی احراز ایده‌رك ملتنه یارار پك چوق ایشلری یاپمغه موفق اولمشدر .

*
* *

ولادت باهرالسعادة جناب رسالتپناهی زمانی تقرب ایله‌دیجه کهنهٔ عرب ، انك تشریفندن خبر ویرمکه وبر طاقم خوارق عادات‌ده ساحهٔ ظهوره کلمکه باشلامشدی .

ازجمله عبدالمطلبك رؤیاسی ! که برکون حرم‌شریف کعبه‌ده اویور ایکن منامنده :

— « ظهرندن بر سلسله‌نك چیقوب سمایه قدر یوکسلدیکنی بعده سمادن اینوب یرده یشیل یاپراقلی غایت کوزل بر اغاج اوله قالدیغنی واو اغاجه‌ده بر اختیار کسه‌نك متعلق طوردیغنی کورمکله اکا « سن کیمسین ؟ » دیه صورنجه اوده « نوحم » جوابنی ویردیکنی واو جوابه قارشی همان حاصل ایله‌دیکی رغبتدن طولایی کندیسی‌ده او اغاجه ویا دالارندن برینه

یاپشمق ایستەمش ایسەدە [سنك اونده نصیبك یوقدر] دیه رد ایدلدیکنی ! »

کورور ایکن قورقو ایله همان اویانمش واشبو رؤیای غریبه ایچون کاهنلره ایتدیردیکی تعبیرده :

— « نسلندن بر چوجغك طوغەجغی وسماوات زمین اهلنكده او چوجغه ایمان ایدەجکلری »

تبشیر اولنمشدی .

بو رؤیا اوزرینه عبدالمطلب ، مخدرات قریشدن « فاطمه » اسمنده بر قیز الدیکه والد ماجد احمدی « عبدالله » ، ایشته اوندن دنیایه کلوب نور محمدی‌یی حائز وحامل اولمشدر .

*
* *

کندی کتابلرنده :

— « اذا قطرت جبة یحیی [علیه‌السلام] ولدوالد النبی صلی‌الله علیه وسلم »

دیه محرر بولنان یهودیلر ، علامت مذکورەنك وقوعی زماننده والد ماجد احمدی جناب عبداللهك تولدینی اکلامش ومشارالیهك قتل واعدامی خصوصنده بینلرنده تصمیم وتصور دخی ایتمش اولدقلرندن برازالق

افتراض ایده‌بیلدکاری ساعتده او شمع شبستان رسالتی
همان قتل واعدام ایتمکه طاورراندقلری حالده کوکدن
نصرته کلان ملائکه‌نك ، عبداللهی تخلیص ویهودیلری
یکدیکریله قتاله تحریض وتحریص ایله‌دکلری « وهب بن
عبد مناف » طرفندن بر طاغدنبری عیناً مشاهده
ایدلدیکی جهتله کرامتنه بناءً وهب ، قیزی « آمنه » یی
اکا تزویج خصوصنی ملاحظه‌وحتی خانه‌سنه کیدوب‌ده
جناب عبدالله حقنده‌کی مشهوداتنی زوجه‌سی
« بره بنت عبدالعزی » یه حکایه ایتدکدن صوکره اکا
خطاباً :

— « هل لك ان تزوجی عبدالله بآمنة ؟ »
دیه انك موافقتنی‌ده استحصال ایله‌مشدی .

*
* *

٢

کشف بئر زمزم

یمنده قحطانیه حکومتنی تأسیس ایدن « قحطان
بن عابر [هود علیه‌السلام] بن شالخ بن ارفخشذ

بن سام بن نوح عليه السلام » ك وفاتنده اولادی ارەسنده ـ يمن سلطنتنه نائل اولەميان « جرهم » ، حجاز مملكتنی قبل الهجره « ٣٠١٧ » دەضبط ايدەرك اولوقت مكه‌ده برحكومت تأسيس ايتمشدی .

مؤخراً اسماعيل عليه السلام ، مبعوث اولديغی عمالقه اقوامی بلادندن حجازه عودتنده ملوك بنی جرهمك صوكی اولان « مضاض بن عمرو » ك اوغلی « حرث » ك قيزی « سيده » يی آلەرق آل جرهم ايله كسب قرابت وصهريت ايله‌ديكنه بناء مضاضك وفاتندن صوكره حكومت ، اولاد اسماعيل عليه السلامه انتقال ايتمش ديمك اولديغی حالده عمالقه طائفه‌سندن مكه‌نك اوست طرفنده « قيقعان » نام محلده متوطن بر جماعت « سميدع » نامنده برشخصك حكومتنی قبول ايدنجه اولاد اسماعيل عليه السلام ، طائفهٔ مرقومه‌يی حرباً طرد وتبعيد ايتمشدر .

بعده اولاد اسماعيل ، مكه‌ده عصرلرجه اقامت وجوار اولان قبائل عربان ايله‌ده حسن معاشرت ايتمش ايسه‌لرده بنی جرهم ، مؤخراً بيت شريفه اصنام واوثان مثللو بعض اشيای خسيسه‌يی ادخال واونكله برابر ديكر فضايح

ارتكابنه‌ده جرأت ایده‌رك رزائلی چوغالتدقلرندن انلرك كعبهٔ معظمه‌یه قارشی‌واقع اولان حرمتسزلكلرینی منعدن عاجز قالان اولاد مشارالیهم ، اولوقته دكین زوارك علی ماجرت العاده كعبه‌یه قویدیغی هدایایی زمزم قویوسنه وضع ، اوستنی‌ده ستر واخفا ایده‌رك ـ ایشته او درلو عجزلرینه بناءً ـ باشقه طرفه هجرت ایتمشلردی .

بو هجرت اوزرینه یمن قبائل متفرقه‌سندن « بطن » نام محلده متوطن خزاعه قبیله‌سی مكه‌یه كلوب جرهمیلری مكه‌دن حرباً طرد ایتمشدر .

قبل الهجره [٣١٥]

اولاد اسماعیل علیه السلامك مكه‌یه تكرار عودتلری‌ده بنی خزاعه‌نك ایشته بو موفقیتی صره‌سنده ایدی .

لكن بئر زمزم موقعی صوكره اونودلمشدی . مكه‌ده جرهمیلرك اخلال ایتدیكی آسایش محلی اعاده ایدلدیكی وبئره اولان لزوم شدید دخی ظهور ایتدیكی حالده كیمسه اكا تعیین محل ایده‌میه‌رك نیجه ییللر بوحال مجهولیتده قالدی .

نهایت بر کیجه عبدالمطلب حجرده یاتوب اویور ایکن رؤیاسنده بری، کندیسنه خطاباً :

— « احفر طيبةً »

دیمش عبدالمطلب‌ده :

— « طیبه ندر »

دینیکی حاله‌جواب آله‌مامش وایکنجی کیجه ینه‌رؤیاسنده کندیسنه :

— « احفر برة »

دیه خطاب اولنه‌رق :

— « بره ندر »

دیه صورار ایکن صورانی غائب ایتمشدی .

لیلهٔ ثالثه‌ده دخی :

— « احفر المضنونة »

دیه امر اولندیغنـدن مضنونه‌نك نه اولدیغنی صوروب دوشنور ایکن اویانیویرمش وصباحلین خانه‌سنده یتاغنه اوزانه‌رق ینه‌اویومشدی . رؤیاسنده ینه :

— « احفر زمزم »

دیه امر اولنور ایکن کندیسی :

— « زمزم ندر »

سؤالنی ایراداتمش مخاطبی بولنان شخص غیبی دخی :

— « بئر یستقی الحجیج منه عند منحر قریش عند نقرة الغراب وقریة النمل »

دیه جواب ویرمش اولدیغندن بئر زمزمك محلنی بووجه ایله اوکرنمش اولدی .

وعلی روایةٍ بر کیجه رؤیاسنده بری طرفندن کندیسنه :

یا ایها المدلج احفر زمزم
انك ان حفرتها لم تندم
وهی تراث من ابیك الاعظم
تسقی الحجیج حافلاً لم ینقم

دیه خطاب اولندقده عبدالمطلب :

— « او دیدیکك زمزم محلی نرده ؟ »

دیمش قائل ده :

— « عند قریة النمل حیث ینقر الغراب الاعصم »

جوابنی ویره رك اکا تعیین محل ایله دیکیچون عبدالمطلب محل زمزمی اولوجهله اکلامشدر .

بعدالنوم اوغلی حارث ایله برابر اولدیغی حالده محل زمزمی تحری یه کتدکده رؤیاسنده بیلدیریلان قارغه ، « اساف ، نائله » نام ایکی صنمك قارشیسنده

نقر ایدوب طوردیغنی کورمش وارتق بئر زمزمك اوراسی اولدیغنده یقین حاصل ایتمشدی .

حالبوکه محل بئر اولمق اوزره بولدیغی یر ، قریشك سجده‌گاه وعبادتگاهی ومحل نحری اولدیغی جهتله قریش ، امر حفردن انی منعه شیداً تشبث ایتمشدی .

بئر زمزمدن « یوز عدد قیلنج ایله یوز زره والتوندن معمول ایکی کیك هیکلی » چیقمشدر .

بو اشیا حقنده حصوله کلان اختلافی دفع ایتمك اوزره قرعه‌آتلمش وقرعه‌ده هیکللر کعبهٔ معظمه‌یه ، سیوف ایله دروع عبدالمطلبه اصابت ایدوب قریش بوشه چیقمشدر .

حفر بئر مسئله‌سنده قریش ، عبدالمطلبك موفقیتنه حسد ایده‌رك اکا :

— « یا عبدالمطلب ! بئر زمزم ده‌دهمز اسماعیل علیه‌السلامك آثارندندر . بزم‌ده‌انده حقمز وار . صویك منافعنده سکا شریك اولملی‌یز »

دیدیلر . شو ادعا ، قبائل بیننده بیوجك بر منازعه‌یه استعداد حاصل ایتدی .

بر چوق مجادلات متماديه‌دن صوكره نهايت بنى
سعد بن هذيلك حوالئ شاميه‌ده‌كى كاهنه‌لرينه مراجعت
واونك ويره‌جكى حكم، هر ايكى طرفجه‌قبول ايدلمك
اوزره قرار ويرلدى .

ايشته او قرار موجبنجه عموم قبائل قريشيه‌دن
برر آدم قالقوب عبدالمطلب وانك بر طاقم اتباعيله برابر
شامه حركت اولنمشدى . حالبوكه او زمان عبدالمطلب
ايله اتباعنك صولرى يولده دوكنديكندن قافله‌خلقنجه
حاصل اولان احتياج ومضايقهٔ شديده اوزرينه مخاصم
بولنان ديكر طرفدن صوايسته‌مكه مجبور اولديلر لكن
الده‌مدقلرى و قومسال، صوسز يرلردن عبارت اولان
اطرافده‌ده ذاتاً صو بولنمديغى سببيله خلق بسبتون
مشرف هلاك اوله قالدقلرى وحتى حياتلرندن‌ده قطع
اميد ايدوب هركسك صحراده كنديته مخصوص قبر
قازمسنه واول هلاك اولانلرك براز كيرى قالانلر
طرفندن دفن ايدلمسنه قرار ويرلدكدن صوكره هلا كه
انتظاراً قبرلرينك كنارلرنده مأيوس اوطوردقلرى حالده
عبدالمطلبك امر وارشادى اوله‌رق : « اوطوروب
هلا كه انتظار ايده‌جكمزه يول يورور ايكن هلاك
اوله‌لم . بلكه يولده جناب حق ، بزه صوده احسان

ایدر » فکر وامیدیله قالقمشلردی . که ایشته او زمان عبـدالمطلب ، اناخه ایله‌دیکی دوه‌سنی قالدیرمق اوزره ایکن جیزمه‌سنك التندن یرده صـو صیزندیسی کورولمش اوراسی همان قازیلوب طاتلی بر پیکارده ظهور ایله‌مشدر .

جمله‌سی دفع عطش ایتدکدن صـوکره اللرنده‌کی قربه‌لرینی ، مطهره‌لرینی‌ده طولدیره‌رق یوللرینه دوام ایتدیلر .

مکر اوصره‌ده صویی بیترمك نوبتی مخاصم طرفنده ظهور ایتمشـدی ! ارقه‌لرندن یتشدکلری زمان شـدت عطش وحرارتدن هلاکه قریب بر حاله اوغرادقلرینی کورن عبـدالمطلب ، انلرك معامله‌ٔ سـابقه‌لرینه کوره مقابله بالمثل دنائتنی کوسـترمکی تجویز ایده‌میـه‌رك کندی اتباعنـك او یکی پیکاردن الدیغی تازه صـو ایله همان جمله‌سنی اروا واحتیاجلرینی دفع ایتمشـدر . بو لطفه قارشی ممنون و اسـائت واقعه‌لرندن طولایی محجوب قالان خصما ایسه ، عبدالمطلبه خطاباً :

— « سـنك نه‌درجه‌لرده کریم‌الطبع اولدیغنی بیلیر ایکن بیهده کاهنه‌یه کیتمیه‌لم »

دیه ادعالرندن طوعاً فراغت وعودته مجبور اولدیلر .

*
* *

اشبو زمزمك كشف وحفری مسئله‌سنده قریشدن پك زیاده‌سیله اینجنمش اولان عبدالمطلب ، كندیسنك اون نفر اولادی طوغوب‌ده انلر قریشـدن كله‌جك اذیاتی منـع ایده‌جك مرتبه‌سـنه بالغ اولورلرسـه برینی حول بیت‌اللهده تطوعاً ذبح ایتمك اوزره نذر ایتمشدی .

وقتاكه « ابو طالب ، ابو لهب ، غیداق ، حجل ، عبـدالكعبه ، مقوم ، زبیر ، ضرار ، قثم ، عبـدالله ، حمزه ، عباس » نام اون اوچ اولادی میدان شـهوده كله‌رك انلرك‌ده كندیسـنك تعیین ایتدیكی مرتبـهٔ كماله بالغ اولدقلرینی بنـه كندیسی جزم ایتدی نذرینی ایفا ایچون كیفیتی اولادینه تفهیم ایتـدكدن صوكره انلری عموماً بیت‌اللهه جلب ودعوت برله داخـل كعبه‌ده‌كی « هبل » نام صنمك حضـورنده اتدیغی قرعـه‌ده الك زیاده سـودیكی ونور جلیل احمدینك مسـتقر عالیسی بولنان والد ماجـد پیغمبری جناب عبداللهه اصـابت ایتمشدر .

بناءً عليه انى ذبح ايتمك ايچون « اساف ، نائله »
نام ايكى بتك حضورينه كتيردى . فقط ديكراولادى ،
واو وقته دكين مسئله‌دن خبردار اولان قبائل قريش
« اكر سن بونى بويله ياپارده عالمه كوستريرايسه‌ك
صوكره هركس اولادينى ذبحه باشلار . ملت كندى
كندينى قيرمش اولور! » ديه عبدالمطلبى فكر ذبحدن اولاً
منع ايتدكدن صوكره اكا :

— « لكن حجازده‌كى عرافه‌يه كيت‌ده صور! اونك
سكا ديه‌جكى سوزى ايشيدنجه امر واراده ينه سنكدر »
ديمشلردر .

ايشته قريشيلرك بو مطالعه‌سى اوزرينه مراجعت ايتديكى
عرافهٔ مذكوره‌نك توصيه‌سى وجهله صنمك قارشيسنده
ـ فداءً لعبدالله ـ يوز رأس دوه ذبح ايتمش وعبداللهى
ذبحدن اوصورتله قورتارمشدر .

حضرت سيد كائنات عليه افضل الصلوة واكمل التحيات
افنديمز حضرتلرينك‌ده :

— « انا ابن الذبيحين »

قول شريف نبويلرنده‌كى « ذبيحين » دن مراد عاليلرى
والد ماجدلرى جناب « عبدالله » ايله جد امجدلرى
« اسماعيل » عليه السلام اولديغى مرويدر .

عبدالمطلب، ذبحدن قورتارديغى سوكيلى اوغلنى النـدن طوته‌رق خانه‌سنه طوغرى كتيرملك اوزره كعبه‌دنبرى دونديكى زمان « بنى اسد بن عبدالعزى » دن « ورقه بن نوفل » لك ــ خاتم‌الانبيا افنـديمزك قريش عربلرندن ظهور ايده‌جكنه و شرفظهورينك‌ده يك تقرب ايتمش بولنديغنه‌واقف واوراده حاضر ومنتظر بولنان ــ همشيره‌سى « ام اقبال » ، عبداللهك يوزنده كورديكى نور هردمظهور محمدى‌يه عاشق اوله‌قالديغندن انك صلب پاك تا بنا كندن متولد اوله‌جق او سلطان هردوسرايه والده اولمق شرف عالئ بيثالنى احراز ايتملك اوزره عبدالله ايله ازدواجى ارزو ايده‌رك اكا خطاباً :

— « اين تذهب ؟ يا عبدالله ! »

ديمش اوده يالكز :

— « مع ابى »

جوابنى ويره‌بيلمش ايكن ام اقبال بردها :

— « هل لك مثل الابل التى نحرت عنك ؟ وتقع علىّ الآن؟ »

دیدیکی حالده ـ باشـقه درلو اجابته وقتی اولمیـان ـ عبداللهدن :

— « انا مع ابی ولا استطیع فراقه الآن »

جواب ردینی المشدر .

عبـدالمطلب ، بنی زهره شیخی « وهب بن عبـد مناف » لـُك قیزی « آمنه » یی جناب عبـداللهه او کون تزویج ایتمش عبداللهده ایتدیکی تقرب ومواقعه‌دن آمنه جناب احمد مرسـل افنـدیمز حضرتلرینی حامل وعبـداللهك وجهنده لمعان ایدن نور جلیل احمدی‌یی‌ده انتقالاً حائز اوله‌قالمشدی .

وقاع وحملدن صـوکره ایدی برکون عبدالله ، ام اقباله کیتدی . فقط ام‌اقبال ، بودفعه ارزوی ازدواجدن روی اعراض کوسترمکله جناب عبدالله :

— « بن اعراض ایتمه‌دم سن نیه ایده‌جکسن ؟ »

دیدیکندن اکا قارشی ام اقبال :

— « سنك وجهکده کوروب احرازینه ایمرندیکم نور ، سندن مفارقت ایتدی . بوندنبویله سکا احتیاجم قالمدی »

جوابنی ویرمشدر .

*
* *

ایشته او صره‌ده قریش قومنه قحط وغلا بلیه‌سی
عارض اولدیغندن هرکس بر مضایقهٔ شدیده‌یه قارشی
پك مضطرب بولنمقده ایدی. رسول اکرم صلی‌الله تعالی
علیه وسلم افندیمز حضرتلرینك عالم ارواحدن فلك
رابطهٔ سکون وقرار ایدوب‌ده عالم اشباحده جلوه‌ساز
ظهور اولدقلری او دقیقه‌دن اعتباراً انك حرمتنه فیاض
مطلق حضرتلری قریشلك باغ وبوستاننه اولقدر
فیوضات وبرکات احسان بیورمشدرکه بتون
قریش ، او غنا سببیله هر شیدن مستغنی بر درجه‌یه
کلمشدی .

بناءً علیه عربلر او سنه‌یه [سنة الفتح والابتهاج]
دیدیلر . « فتوحات ومسرت سنه‌سی » دیمکدر .

حضرت فخر عالمك رحم مادرده نور پاش
وجود اولدقلری زماندن از بر مدت مرورنده وعلی
روایةٍ وقوع ولادت ظاهرالسعادة احمدیه‌لرندن ایکی
آی صوکره والد ماجدلری جناب عبدالله ، هنوز
یکرمی بش یاشنده اولدیغی حالده فوت اولمشدر .

ولادت باهرالسعادة محمدیه‌نك تقرب ایتمکده اولمسی
وذاتاً تشریف احمدیه منتظر ومترقب اولان عربان

وعشائرك اثنای وقوع ولادتده تبریك وتهنئه یه كله جكلری ملحوظ وبلكه مقرر بولنمسی سببیله انلره ترتیب ایدیله جك ضیافت سفره لرینه قونلمق اوزره مدینه نك كوزل خرماسندن المق ایچون جناب عبدالمطلب ، والد ماجد نبوی عبداللهی مدینه یه كوندرمشدی .

اثنای عودتنده ایكی كونلك مسافه بریده « دارالنابغة » نام محله دكین كلمشكن اوراده فوت واندە دفن ایدلمشدر .

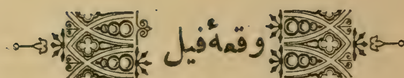
حبیب خدا افندیمزك ، پدر عالیكهرلرندن ارث طریقیله الدقلری مال ایسه ، یالكز بش دوه ، بر سوری قویون ، « ام ایمن » نامیله مسماة برجاریهٔ حبشیه ، برده كندی محل ولادت سنیه لری بولنان خانهٔ سعادتلرندن عبارتدر .

دولتخانهٔ مذكور ، مكه ده بنی هاشم محله سنده كائن ایدی . مؤخراً « حجاج ظالم » ك برادری « محمد بن یوسف » طرفندن « بیضاء » نامیله معروف اولان قصر مشهورینه علاوه ایدلمش ودها صوكره هارون الرشیدك والده سی [خیزران] ، حج ایچون مكه یه كیتدیكی زمان اوخانهٔ سعادتی مسجد اتخاذ ایله مشدر .

اوائناده يعنى ذات احمدينك هنوز رحم مادرده جنين
برحالده بولنـدقلرى زمانلرده فيل وقعهٔ مشهوره‌سى‌ده
وقوعه كلمشدر :

*
* *

٣

وقعهٔ فيل

و

(ابرهة الاشرم)

شويله مرويدركه :

يمنده ملوك حبشيه‌دن قبل الهجره « ٧٥ » ده حكو-
مت ايدن « ابرهة بن صباح الاشرم » ، عربلرى طواف
وزيارت كعبـه‌دن منع ايدوب كعبه‌نك بناءً عليه بتون
بتون قطعات حجازيه‌نك ناس عنـدنده اولان شرف
ومنزلتنى تنزيل ايتمكله برابر ضعانك شهرتنى ، مدنيت
ومعموريتنى اعلا ايتمك فكريله ضعاده [قليس] نامنده
جسامتلى بر كليسا ياپديردقدن صوكره « محمد خزاعه »
نامنده برى « ايله قيس » اسمنـده ايكى قرنداشى ، كعبه

برینه کلیسا طوافنه هرکسی جلب وتشویق ایتمك اوزره جانب بطحایه ـ مأموراً ـ کوندرمشدی .

او وقت بطحاده عربك وبالخاصه قریش قبیله‌سنك رئیسی ، عبدالمطلب ایدی .

فقط ابرهه‌نك مکه‌ده‌کی او آدملرینی دیکله‌یان اولمدقدن باشقه هذیل قبیله‌سندن « عروه بن عباس » نام تیر انداز ، بونلرك قتل واعدامنه مأمور ایدلمکله عروه ، « محمد خزاعه » یی تلف ایده‌بیلمش ایسه‌ده رفیقی « قیس » قورتیلوب ابرهه‌یه طوغری فرار ایتمشدر .

ابرهه ، مبعوثلری حقنده روا کوریلان شو معا ـ مله‌دن طولایی غضب شدید حاصل ایده‌رك ، کعبه‌یی ییقمق ، عربلری ده‌قیرمق فکریله ارتق ترتیبات وتجهیزات عسکریه اجراسنه باشلادی .

بری طرفدن‌ده ضعاده یاپیلان او کلیسایی کورمك اوزره « بنی فقیم بن عدی بن عامر بن ثعلبه بن الحارث بن مالك بن کنانه » دن یمنه « زهیر بن بدر » نام فداکار کوندرلمشدی . زهیر ایسه ، کوره‌جکنی کوردکدن صوکره کلیسانك ایچریسنده بعض معامله‌ٔ غیر لایقه‌ده بولنه‌رق فرار ایتمکه موفق اوله بیلمشکن ارقه‌سندن بری

تعقيب ايدن حبش آدملری یتشه‌رك انی یولده قتل ایتمشلردر .

*
* *

ابن بدرك شو جسارت واهانتنه قارشی ابرهه‌ده حدت وشدت ارتق چوق ارتوب زیاده‌لشدیکیچوندرکه التمش بیك موجودلی بیوك برقوهٔ عسکریه ایله مکه‌یه طوغری همان یوللاندی .

اردوسنك ایچنده « محمود » اسمنده ووجودی‌مدار ظفر صایدقلری قوجه فیللریله برابر اون ایکی فیل‌ده موجود ایدی .

اثنای سفرده ـ ملوك حمیریه نسلندن ـ « ذونفر » نامنده بر بهادر ، ابرهه‌یه قارشی حربه چیقمش فقط مغلوب واسیر دوشمشدر .

بر مدت صوكره ینه یولده راست کلدیکی بلاد خثعمدن « نفیل بن حبیب الخثعمی » نام رئیس‌ده ابرهه عسکرینك اوکنه چیقوب مقابله ومقاومت ایتمك ایستدیسه‌ده باشه کتیره‌میه‌رك نهایت اوده مغلوب‌واسیر اولدی .

ابرهه ارتق اله‌بیلدیکنه یورور ایکن طائف حدو-دینه یتشمشدی . طائف اشرف قبائلی اولان بنی

ثقيفدن « مسعود بن معتب الثقفى » نام ذات ، ابرهه‌یه اطاعت واستقبال ایده‌رك حتى مكه‌یه دكین یول كوستر- مك اوزره ثقیفیلردن « ابورغال » نامنده بر شخصی ترفیق دخی ایتدی .

ابورغال ، كعبهٔ معظمه علیهنده حركت ایتمكده اولان دشمن عسكرینه ارتق قلاغوزلق ایدیور ایدی . لكن دشمن اردوسنك مكه جوارلرنده « مغمس » نام محله كلدیكی برصره‌ده كندیسی او محلده هلاك اولمش واعدایه اهل حرم علیهنده رهبرلك ایدركن هلاك اولدیغنه بناءً قبری بالآخره رجم ایدلمشدر !

حتى شعرای عربدن ومعلقات سبعه‌نك طبقهٔ سابعه- سی اصحابندن « جریر بن عطیة التمیمی » ، مشهور « فرزدق » [١] نام شاعر آتشزبانی هجوده بو وقعه‌یه :

---

[١] جریر ، « بنی تمیم » دن وفحول شعرای اسلامیه- دندر . معاصری بولنان [فرزدق] نام شاعر ایله اولان مهاجات شاعرانه‌لریله هر ایكیسی‌ده كسب اشتهار ایتمشلردی . تاریخ هجرتك ٤٢ سنه‌سنده تولد و (١٢٠) سنه‌سنده ارتحال ایلمشدر .

(فرزدق) ، (همام بن غالب) اسمیله مسمی واشراف بنی تمیمدن بر شاعردر . كندیسنك چیركین وشیشكین اولمسی

اذامات الفرزدق فارجموه
كما ترمون قبر ابی رغال

بیتی ایله اشارت ایتمشدر .

ابرهه‌نك ارتق حدوده تقربندن طبیعی آگاه اولان مکه عربلری ، بینلرنده ایتدکلری مذاکره ومشاوره‌ده هرکسك عیالنی الوب طاغلره طوغری قاچمسی خصوصی تنسیب ایدلمشدی .

ابرهه ، مغمس محلنده نصب خیام توقف ایده‌رك رجال حبشیه‌دن « اسود بن مقصود » نام کیمسه‌نك قومانداسی آلتنده بر مفرزهٔ عسکریه مکه طرفنه سوق ایتمش اولدیغندن فرقهٔ مذکوره ، اهل تهامه حیوانا- تندن النه بکچنی چوبانلریله برابر سوروب اردوگاهه کتیرمشدر .

حیوانات مذکوره ایله برابر اسیر ایدلمش بولنان

(خمیر پارچه‌سی) دیمك اولان [فرزدق] لقبیله مقلب اولمسنه سبب اولمشدر .

فرزدق ، هجونده شدت ، قولنده سرعت التزام ایدر بر شاعرایدی . بناءً علیه شعرا انك شدت لسان هاجیانه‌سندن پك احتراز ایدردی . هجرتك ٣٨ نده تولد ، ١٢٠ سنده ارتحال ایله‌مشدر .

— ٨ —

ثقيفدن « مسعود بن معتب الثقفى » نام ذات ، ابرهه‌يه
اطاعت واستقبال ايده‌رك حتى مكه‌يه دكين يول كوستر-
مك اوزره ثقيفيلردن « ابورغال » نامنده برشخصى ترفيق
دخى ايتدى .

ابورغال ، كعبهٔ معظمه عليهنده حركت ايتمكده اولان
دشمن عسكرينه ارتق قلاغوزلق ايديور ايدى . لكن
دشمن اردوسنك مكه جوارلرنده « مغمس » نام محله
كلديكى برصره‌ده كنديسى او محلده هلاك اولمش واعدايه
اهل حرم عليهنده رهبرلك ايدركن هلاك اولديغنه بناءً
قبرى بالآخره رجم ايدلمشدر !

حتى شعراى عربدن ومعلقات سبعه‌نك طبقهٔ سابعه-
سى اصحابندن « جرير بن عطية التميمى » ، مشهور
« فرزدق » [١] نام شاعر آتشزبانى هجوده بو وقعه‌يه :

---

[١] جرير ، « بنى تميم » دن وفحول شعراى اسلاميه-
دندر . معاصرى بولنان [فرزدق] نام شاعر ايله اولان
مهاجات شاعرانه‌لريله هر ايكيسى‌ده كسب اشتهار ايتمشلردى .
تاريخ هجرتك ٤٢ سنه‌سنده تولد و (١٢٠) سنه‌سنده ارتحال
ايله‌مشدر .

(فرزدق) ، (همام بن غالب) اسميله مسمى واشراف
بنى تميمدن بر شاعردر . كنديسنك چيركين وشيشكين اولمسى

اذامات الفرزدق فارجموه
كما ترمون قبر ابى رغال

بيتى ايله اشارت ايتمشدر .

ابرهه‌نك ارتق حدوده تقربندن طبيعى آكاه اولان مكه عربلرى ، بينلرنده ايتدكلرى مذاكره ومشاوره‌ده هركسك عيالنى الوب طاغلره طوغرى قاچمسى خصوصى تنسيب ايدلمشدى .

ابرهه ، مغمس محلنده نصب خيام توقف ايده‌رك رجال حبشيه‌دن « اسود بن مقصود » نام كيمسه‌نك قوماندانى التنده بر مفرزۀ عسكريه مكه طرفنه سوق ايتمش اولديغندن فرقۀ مذكوره ، اهل تهامه حيوانا- تندن النه كچنى چوبانلريله برابر سوروب اردوكاهه كتيرمشدر .

حيوانات مذكوره ايله برابر اسير ايدلمش بولنان

(خمير پارچه‌سى) ديمك اولان [فرزدق] لقبيله مقلب اولمسنه سبب اولمشدر .

فرزدق ، هجونده شدت ، قولنده سرعت التزام ايدر بر شاعرايدى . بناءً عليه شعرا انك شدت لسان هاجيانه‌سندن پك احتراز ايدردى . هجرتك ٣٨ نده تولد ، ١٢٠ سنه‌ده ارتحال ايله‌مشدر .

— ٨ —

ترويج واسعاف ايولكى نصيب اوليدى»
ديه خيالندن باشقه‌جه كيزلى برفكر چكمشدى !
بونك اوزرينه ابرهه ، عبدالمطلبه خطاباً :
— « كوزومدن دوشدك ! آبا واجداديكزك تعظيم ايده‌كلديكى كعبه‌يى ييقمغه كلديكم حالده انى هيچ قاله‌بيله المدك‌ده كندى دوه‌لريكك لاقرديسنى ايتمك كبى حميتسزلك اظهار ايديورسك »
ديه‌رك اندن :
— « بن انجق دوه‌لريمك صاحبى‌يم . كعبه‌نك‌ده ـ حمايه ايده‌جك ـ صاحبى وار ! انى او حمايه ايدر »
جوابنى الدقدن صوكره دوه‌لرى اعاده ايتمشدر . فقط انك عقيبنده عسكر ينى كعبه‌يه طوغرى همان سوق ايتمكه‌ده باشلامشدر .
وقتاكه ابرهه، عسكرينى مكه‌يه سوقه باشلادى حرم بيت اللهك قرب وجوارينه كلدكلرى بر صره‌ده ، بولده اسير ايديلان « نفيل بن حبيب الخثعمى » نام ذات، « محمود » اسمنده‌كى قوجه فيلك قولاغنى طوته‌رق اكا :
— « ابرك محموداً ! وارجع راشداً من حيث جئت فانك فى بلد الله الحرام »

دیدکدن صوکره قویویرمشدی . ایشته او صره‌ده آیدی قوجه محمود، بردنبره چوکوب یره اوطوریویرمشدر .

فرقهٔ فیلیه‌نك ریاستنی حائز اولان محمودك اووضع محترزانه‌سنی کورن اتباعی‌ده عسکره اطاعتدان روکر- دان اولدی : حرکتده رئیسلرینه تابع اوله‌رق برخطوه ایلری‌یه کیتمدیلر .

فیللرك کعبه طرفنه هجوم و حرکتلری‌چون عسکر طرفندن ایدیلان غیرتلر، کلیاً تأثیرسز قالدی .

حالبوکه کری طرفه، یاخود شام وشرق طرفلرینه توجیه اولندقلری زمان همان هروله ایله یورومکه باشلار ایدیلر .

*
* *

حافظ حقیقی طرفندن « ابابیل » قوشلری، ابرهه عسکرینك اوزرینه مسلط بیورلدی . « ابابیل » ، الك زیاده قرلانغیج قوشلرینه بکزردی .

قوشلر، بری اغزلرنده، ایکیسی ایاقلرنده اولمق اوزره اوچر عدد حجر پاره‌یی حامل ایدیلر .

اویله بر هیئتده اولدیغی حالده جانب بحردنبری کلوب عسکره یتشدکدن صوکره حامل اولدقلری طاشلری برر برر آتمشلر . قزغین طاشلرك ایسه

طوقانديغی عسكر يا درحال بسبتون هلاك وياخود فنا حالده زخناك اولور ايدی .

ابرهه‌نك عسكری بو صورت قبحه ايله هزيمته دوچار و « كعصف مأكول » نظم جليلی منطوقنجه پريشان وتارومار اولدی . حتی ابرهه دخی اوكون جريحه‌دار دوشدی . بيكرله بلا ومزاحم ايله يمنه دكين قاچه‌بيلمش ايسه‌ده « حجارةً من سجيل » دن الديغی پاره‌دن متأثراً هلاك اولمشدر . قبل الهجره « ۵۳ » .

عبد المطلب ايسه دوه‌لرينی قورتاروب ابرهه‌نك يانندن ايرلدقدن صوكره كندی يانده بنی ثقيفدن « ابو مسعود » نامنده براعمی بولديغی حالده كعبه قابوسنك حلقه‌سنی طوته‌رق الله عزوجل حضرتلرينه :

لاهم ان المرء يمنع رحله فامنع رحالك
وانصر علی آل الصليب وعابديه اليوم آلك
لايغلبن صليبهم ومحالهم عدواً محالك
ان كنت تاركهم وكعبتنا فأمر بدالك

كبی تضرعاتده بولنه‌رق صيانت بيت اللهی جناب اللهه حواله ايله‌دكدن صوكره مكه‌نك خارجنده طاغه چيقمشدی .

ايرتسی كون مكه قومندن دها كيمسه ميدانه كيروب

کوروئمدن عبد المطلب، عسکرك حالندن ممکنسه خبر
المق اوزره رفیقیله برابر طاغدن ایندی .

فقط عسکرك هلاك اولدیغنی کوروبجه ایکیسی
اولا اردو یرنده ذیقیمت چوق اشیا بولوب صاقلا-
مشلردر .

بر ازصوکره وقعه‌دن خبردار ایتدیکی مکه‌اهالیسی‌ده
اردوگاهه یتشه‌رك اوراده دها باشقه بر چوق مال
بولدیلر . که کرك بویله بر دشمن قویدن زحمتسزجه
خلاص ، کرك بویله برغنیمت عظیمه‌یه نائلیت هپ خاتم
الانبیا محمد المصطفی علیه افضل الصلوة واکمل التحایا
افندیمز حضرتلرینك حرمتنه ایدی .

بتون خاندان بنی هاشمك زنکین ومالدار اولمسنه
سبب ، اوکون عبد المطلبك هرکسدن اول بولوب
الدیغی مال ایدی .

بناءً علیه معارضه‌ایتمك ایستیان قبائل سائرهٔ عرب،
قریشك من طرف الله مؤید برقبیله اولدیغنی یقیناً بیله‌رك
فکر جدال ومعارضه‌دن واز کچمکه مجبوراولدی .

ایشته بووقعه‌نك سنه‌سی عربلرجه « عام الفیل »
دیه مسمی ومشهوردر .

وقعهٔ مذکوره بالاخره شعراجه سرمایهٔ بحث و

مقال اوله‌رق حقنده پك چوق اشعار انشاد ایدلمشدر ·
ازجمله بلغای شعرای عربدن « امیه بن ابی الصلت
بن ربیعه » [١] وقعهٔ فیلی تصویرده :

ان آیات ربنا باقیات
ما یماری فیهن الا الکفور
بخلق اللیل والنهار فکل
مستنیر حسابه مقدور
ثم یجلو بها ورب رحیم
بمهاة شعاعها منشور
حبس الفیل بالمغمس حتی
ظل یحبو کأنه معقور
لازماً خلفته الحران کما
قطر من رأس کوکب محدور
حوله من ملوك کنده ابطا
ل ملاویث فی الحروب صقور

---

[١] اشبو امیه‌نك نه کبی برآدم اولدیغی ایلریده ـ وقعهٔ بدر صره‌سنده ـ بر مقدار یازیله‌جق وشو جلدك نهایتنده‌ده اکا دائر آیریجه بر مبحث مخصوص مختصر علاوه ایدیله‌جکدر ·

خلفوه ثم ابد عروا جميعاً
كلهم عظم ساقه مكسور
كل دين يوم القيامة عند الله
ه الا دين الحنيفة بور

اشعارينی انشاد ایتدیکی کبی « صفی بن خیثم بن وائل الخطمی بن زید بن قیس بن عامر بن مره بن مالك بن اوس الانصاری » ده :

ومن صنعه يوم فيل الجيوش
اذا كلما بعثوه رزم
محاجنهم تحت اقرابه
وقد شرموا انفه فانخرم
وقد جعلوا سوطهم معولاً
اذا يمموه قفاه كلم
فولى وادبر دراجه
وقد باء بالظلم من كان ثم
فارسل من فوقهم حاصباً
يلفهم مثل لف القزم
تحز على الصبر اجسانهم
فقد ثاجوا كثواج الغنم

فقوموا فصلوا ربكم فتمسحوا
باركان هذالبيت بين الاخاشب
فعندكم منه بلاء ومصدق
غداةابي يكسوم هادى الكتائب
كتيبته بالسهل تمشى ورحله
على العادقات فى رؤس المناقب
فلما اتاكم نصرذى العرش ردهم
جنود مليك بين ساق وصاحب
فولوا سراعاً هار بين ولم يؤب
الى اهله بالجيش غير عصائب

قطعه‌لرينى سويله‌مش و « فرزدق » ده هم حجاجى، هم وقعهٔ فيلى ذكر ايده‌رك :

فلما طغى الحجاج حين طغى به
غنى قال انى مرتق فى السلالم
فكان كما قال ابن نوح سأرتقى
الى جبل من خشيته الماء عاصم
رمى الله فى جثمانه مثل مارمى
عن القبلة البيضاء ذات المحارم
جنوداً اسوق الفيل حتى اعادهم
اليه عظيم المشركين الاعاجم

نظم رنكيننى انشاد ايتمشدر .
« عبد الله بن قيس الرقيات » ده ابرهة الاشرم
ايله فيلنى ذكر ايدەرك :

كاد الاشرم الذى جاء بالفيـ
ـل فولى وجيشـه مهزوم
واستهلت عليهم الطير بالجنـ
ـدل حتى كأنه مرجـوم
ذلك من يغرو من الناس يرجع
وهو فل من الجيوش رميم

شعر دلپسنديى، « منيره بن عبدالله المخزومى » دخى :

انت حبست الفيل بالمغمس
حبسته كأنه مكردس
مذماهم هم بشر مجلس
بمجلس تزهق فيه الانفس
وقت بباب ربنا لم يدنس
ياواهب الحى الجميع الاخس
ومالهم من طارف ومنفس
وجاره مثل الجوارى الكنس
انت لنا فى كل امر مضرس
نفثـات اخذت بالانفس

غزل بديع بليغنى ، كذلك « طالب بن ابى طالب » ده :

الم تعلموا ماكان فى حرب داحس
وجيش ابى يكسوم اذ ملؤا الشعبا
فلولا دفاع الله لاشئ غيره
لاصبحتم لايمنعون لكم سربا

قطعه‌سنى انشاد ايتمشدر .

بونلردن باشقه « عبدالله بن الزبعرى » ده :

يتكلموا من بطن مكة انها
كانت قديماً لايرام حريمها
لم يخلق الشعرى ليالى حرمت
اذلا عزيز من الانام يرومها
سائل امير الجيش عنها مارأى
ولسوف ينبى الجاهلين عليمها
ستون الفاً لم يؤبوا ارضهم
بل لم يعش بعد الاياب سقيمها
كانت بها عاد وجرهم قبلهم
والله من فوق العباد يقيمها

ديمشدر .

*

* *

ایشته بو وقعهٔ عظیمهٔ غریبه کوندن اللی کون
دها مرورندن صوکره ولادت باهرالسعادة جناب
احمدیه شرفوقوع بولمشدر . اللهم ارزقنا شفاعته یوم
یقوم الحساب !

***

٤

مولد جلیل پیغمبری

شهریار سریر اعلای ناسوت ، شهسوار حریم بالای
لاهوت ، شرفیاب خطاب تبجیل « لولاك » ، آفتاب
عوالمتاب معلای « افلاك » ، مظهر نكاه تكریم « وما
ارسلناك » ، کلچین کلشنسرای بی منتهای « انا اعطیناك »
اولان اشرف مخلوقات ، مفخر موجودات علیه افضل
الصلوة واکمل التحیات افندیمز حضرتلری که خاتم الانبیا
محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلمدر ـ « آمنه بنت
وهب » دن ـ اشبو عام الفیلده واقع شهر ربیع الاولك
اون ایکنجی وماه نیسانك برنجی وعلی روایةٍ اون
یدنجی بازار ایرته سی کیجه سی سحر وقتنده نیرپاش
عالم شهود اولمشلردر .

حضرت آدم عليه‌السلامدن بری اولاددن اولاده
انتقال ایده گلمش اولان نور خاتمیت ، شمدی آمنه‌دن
بچه‌رك صاحبی یعنی مستقر عالیسی بولوب انده تقرر
وتنور ایتدی .

*
* *

ولادت جلیلهٔ احمدیه زمان سعادت اقترانلرنده
پك چوق خوارق عادات مشاهده ایدلمش وحتی اولیلهٔ
جلیلة المنزلهٔ ولادتك فرداسی صباحی ، كعبهٔ معظمه
درونده‌کی اصنامك یوزی اوستی یره دوشمش بولنه‌رق
کورنلری متحیر ومبهوت براقمشدر .

کذلك حضرت آمنه ، هنکام حمل ووضعده‌کی
حسیات ومشهوداتنی حکایه صره‌سنده اوله‌رق دیر
ایمش که :

— « بن ، نه حملده ، نه‌ده وضع اثنالرنده قادینلرك
کوره کلدیکی کبه‌لك زحمتنی چکمدم . فقط زمان حملدن
آلتی ای کچدیکی صره‌ده بر کیجه رؤیامده کوردم که
بر کیمسه کلوب اایاغیله بکا طوقوندقدن صوکره : « یا
آمنه ! محققا بیل که ! سن خیر العالمینی حامله‌سین .
طوغوردیغك زمان انی محمد اسمیله تسمیه ایت ! »
دیمشدر . وقت ولادت ایریشوب ده اوجاع وعلامات

وضعیه کنـدمده ظهور ایتمکه باشـلادیغی اثناده ایدی بیوك بر سس ایشتدم ۰ اوسس بنی بر دفعه چوق قور- قوتمشـدر ۰ همان بر اق قوش کلوب قنـادیله ارقه‌می مسح ایدنجـه اوجه کندیمه عارض اولان قورقمق ، اورکمك کبی حاللر بردنبره منـدفع اولدی ۰ بر یانمـه باقدم بیاض بر کأس طولوسی شربت بولدم ۰ سـود ظن ایتدم ۰ ذاتاً تشنه بولندیغم جهتله انی همان ایچدم. ایچدیکم انده هرطرفم بیوك برنور ایله محـاط اولدی ۰ بعده اطرافمده کوردم‌که عبد مناف قیزلرینه بکزر غایت اوزون بویلی بر چوق قیزلر بنی طواف ایدیورلردی ۰ بن اونلردن متعجبه اوله‌رق :

— « واغوثاه ! من این علمن بی هؤلاء ؟ »

دیدم. زمان بچدکجه حسیات مخصوصه‌مده شدت زیاده- لشه‌رك وضعك تقریبی اکلارایدم. او بیوك سسی دخی همان هرزمان ایشیدیردم. هوا اوزرنده قائم برطاقم کیسه‌لری ده کوردم ۰ اللرنده کموشدن ابریقلر موجـود ایدی ۰ بن اوزمانلر مسـك ازفردن دها زیاده کوزل قوقولی ترلر دوکر طورور ایدم ۰ جنـاب الله ، او سـاعتده کوزومدن حجـاب حائلی قالدیرمش اولمغله اوچ عدد بایراق کوردم ۰ بری مغربده، بری مشرقـده، بری ده

ظهر بيت اللهده دیکلمشدی • حسیاتم دها زیاده مشتداولدی• بن قادینلرك قوجاغنده متکیٔ کبی برطرزده قالدم • ایشته او آنده ولدیمی تولید ایتدم • • • »

*
* *

حضرت آمنه‌نك هنگام وضعده‌کی مشهوداتی یالکز بو معدودات ومحصوراته منحصر اولمیوب الك زیاده مکمل تفصیلات، محی الدین بن عربی حضرتلرینك جلد ثانیٔ « مسامرات الاخیار » نده موجوددر •

*
* *

« صفیه بنت عبدالمطلب » دن مرویدرکه :

بن او کیجه آمنه‌نك یاننده ایدم • حضرت سید البشر افندیمز طوغوبده ارضه سقوط ایتدیکی زمان بر وضعیت ساجدانه اوزره دوشوب همان سجده ایتمشدر •

سجده‌سنده نه دیدیکنی دیکله‌دیکمده انك « امتی امتی » دیه نیاز ایتمکده اولدیغنی کوردم • واوسجده‌سنی متعاقب باشنی یردن قالدیردیغنده « لا اله الا الله وانی رسول الله » دیدیکنی‌ده ایشتدم •

طوغوبده سجده‌یه واردیغی زمانلرده داخل بیته اویله برنور ایله مستنیر اولمشدیکه سراجلك ضیاسی

اونور احمدی‌یه قارشی مغلوب ومنطفی اوله قالمشدی .

ارکك اولوب اولمدیغنی اکلامق ایستدم . کوردم‌که سنتلی !

غسلنی مراد ایتدیکمده هاتف غیبی بکا خطاباً : ـ

— « یا صفیه ! کندیکه زحمت ایتمه ! بز اونی مغسولاً ، طاهراً ، طیباً اخراج ایتدك »

دیه ندا ایتمشدی .

*
* *

کذلك او کیجه حضرت آمنه‌نك یاننده بولنمش اولان « شفا » نام‌قادین ـ که عشرهٔ مبشره‌دن‌عبدالرحمن بن عوف‌الزهری حضرتلرینك والده‌لریدر او ـ دخی مشرقدن مغربه دکین بتون جهانك نور ایله طولدیغنی کورمك کبی انواع خوارقی مشاهده ایله‌دیکنی اوغلی عبدالرحمنه ، اوده دیکرلره حکایه ایتمشدر .

عبدالمطلب دخی او کیجه مسجد حرامده ایکن هاتفدن :

— « مژده‌یا عبدالمطلب ! شمدی آمنه‌دن برچوجق طوغدی . وجودی عالمه رحمتدر »

صدای تبشیرینی ایشتمش واوده همان آمنه‌نك خانه ـ

سنه كيدوب اوراده نيجه خارق العاده شيلرى تماشا ايله مشدر .

٭٭٭

كعبهٔ معظمه درونندهكى بتلرك يره دوشوب سرلديكندن باشقه خاك پارسده دها برچوق خوارق عادات احوال غريبه سرنماى ساحهٔ ظهور اولمشدى :

از جمله عجمده ايوان كسرى ـ كه ملوك ساسانيا- نيه‌دن قبل الهجره « ٢٤٢ » ده وفات ايدن شاپورك بنا كرده سيدر ـ فنا حالده صارصيلوب اون درت عدد شهنشينى [برجى ، شرفه‌سى] ييقلمش ، كذلك فارس ولايتنده اصطخر آباد شهرنده مجوسيلرك بيك سنه‌دن برى يانمقده اولان آتشكده‌لرى ده سونوب منطفى اولمشدر .

ممالك ايرانيه‌ده واقع اولوب طولى وعرضى التى فرسخدن زياده‌جه بولنان ساوه كولى دخى يره باتوب نابديد اولدى . وبيك سنه قدر بر زماندن برى صويى كسيلوب قورويه قالمش اولان سماوه واديلرنده بالعكس صولر طاشدى . كه وقوعات مذكوره‌يه امام بوصيرى رحمه الله تعالى حضرتلرى قصيدهٔ فريدهٔ برئه‌لرنده :

يوم تفرس فيه الفرس انهم
قد انذروا بحلول البؤس والنقم
وبات ايوان كسرى وهو منصدع
كشمل اصحابه كسرى غير ملتئم
والنار خامدة الانفاس من اسف
عليه والنهر ساهى العين من سدم
وساء ساوة ان غاضت بحيرتها
ورد واردها بالغيظ حين ظمى

بيتلريله اشارت بيورمشلردر ٠

فرس قاضى القضاتى « موبدان » دخى او كيجه منامنده :

— « بر طاقم سركش دوه‌لرك ، عرب آتلرينى يده‌رك دجله‌يى عبور وعراق عجمده انتشار ايله‌دكلرينى » كورمشدى ٠

شاه عجم اولان « نوشيروان » كه — ملوك ساسانيانيه بقيه‌سندن وقبل الهجره « ٩١ » ده تسلطن ايتمش بر ملك ايدى — ايوانك صارصيلوب شرفه‌لرك انهدامى خصوصنى قرناسيله صباحلين مذاكره ايدركن اصطخر آبادده آتشكده‌لرك انطفاسى خبرى كلمش اولديغندن شاهك اضطرابى ارتدى ٠

بو صرده ده ساوه کولنك یره باتدیغی ، سماوه ده
صولرك طاشـدیغی حوادثی ده کلنجه ارتق بوسـبتون
اندیشه لر ایچنده شاشیره جق درجه سنه کلان نوشیروان ،
قاضیسی موبدانی جلب ایده رك وقعه لری سویله دی .

اوده اكا مقابل ، کوردیکی مدهش رؤیایی آچدی .
فقط او رؤیا ، نوشیروانك خلجان واضطرابنه برضمیمه
اولدیغندن کیفیتك نه یه علامت اوله بیله جکنی موبداندن
صوردی .

موبدان ، ذاتاً نه اولدیغنی ، نه یه دلالت ایله دیکنی
بیلدیکی حالده یالکز :

-- « عربستانده بیوك بروقوعات اولسه کرکدر »
جوابیله اکتفا ایتدی .

* *
*

کرك رؤیانك ، کرك وقوعات سائره نك فرسـلرجه
کسب ایله دیکی اهمیته بناء نوشیروان ، کندیسنه تابع اولان
حیره ملکی « نعمان بن منذر » ه :

— « بکا برعرافه بولوب کوندر ! »

دیه امر ایتـدیکنده اوده ، فراست وکهانتیله معروف
و « عبدالمسیح » لقبیـله ملقب اولان « نعمان بن عمرو بن
حسـان بن بقیلة الغسانی » نام کیمسـه یی او زمان

کسرانك تختکاه سلطنتی بولنان « مدائن » شهر شهیرینه
کوندرمشدر .

عبدالمسیح ایسه ، نوشیروانك صوروب اکلامق
ایستدیکی مغیباتی کندیسندن دها اعلا بیله‌جك اولان
« سطیح شامی »یه مراجعتی ایستمکله نوشیروان اکا اولوجهله
مساعدهٔ ایتمشدر .

سطیح ، ارض شامك «جابیه» دینیلان محلنده ساکن
ایدی . هم او زمان مرض موت ایله مشغول ایدی .
حتی عبدالمسیح واروب‌ده سلام ویردیکی حالده سلامنه
جواب بیله آله‌مدی . بناءً علیه پك زیاده‌سیله مأیوس
و متأثر قاله‌رق سطیحك تأثرینی موجب اولمق اوزره
حضورنده :

اصم ام یسمع غطریف الیمن
ام فارق ازلیم به شاو العنن
یافاصل الخطة اعیت من ومن
وکاشف الکربة فی الوجه الغضن
اتاك شیخ الحی من آل سنن
وامه من آل ذئب بن حجن
تحمله وجناء تهوی من وجن
حتی اتی غار الجاجی والفطن

قصیده‌سنی انشاد ایدوب مقصدینی صورت شاعرانه‌ده بیان ایله‌ینجه اکا قارشی متأثر قالان سطیح ارتق کوزینی اچه‌رق :

« عبدالمسیح یهوی الی سطیح علی جمل مشیح . وقد »
« اوفی علی الضریح . بعثك ملك ساسان . لارتجاس »
« الایوان . وخمود النیران . ورؤیا الموبذان . رأی »
« ابلاً صعاباً . تقود خیلاً عراباً . قد قطعت دجلة »
« وانتشرت فی بلادها . یا عبد المسیح ! اذا کثرت »
« التلاوه . وظهر صاحب الهراوه . وخمدت نار »
« فارس . وفاض وادی السماوه . وغاضت بحیرة »
« ساوه . فلیس الشام لسطیح شام . یملك منهم ملك »
« وملکات علی عدد الشرفات . وکل ماهو آت آت »

یعنی :

« عبدالمسیح سرعتلی دوه اوزرنده اولدیغی حالده »
« سطیحه کلدی . سطیح ایسه اولوم حالنده‌در . سنی »
« ملك ساسان کوندردی . ایوانك صارصیلوب »
« یقلمسنك ، آتشکده‌لرك سونوب منطفی اولمسنك نه‌یه »
« دلالت ایتدیکنی ، رؤیای موبذانك‌ده تعبیرینی »
« صوریور . موبذان کوردی‌که : بر آلای سرکش »
« دوه‌لر ، عرب آتلرینی‌یدەرك دجله‌یی کچوب مملکتنه »

« یاپیلدی . ای عبدالمسیح ! اولوقتکه تلاوت یعنی »
« اوقومق چوغاله . صاحب هراوه ظاهر اوله . »
« نار فارس سونه . سماوه وادیسی طاشه . ساوه »
« کولی یره باته . شام ارتق سطیح ایچون شام »
« دکلدر . بیقیلان شرفه لرك عددنجه آل ساساندن اون »
« درت ملك و ملکه پادشاه اوله جق . و هر نه که کله جکسه - »
« قریباً - کله جکدر . »
جوابنی ویرمشدر !

بو جوابی بتیردیکنك عقیبنده سطیح همان فوت اولمشدی . بعده عبد المسیح :

شمر فانك ماضی الهم شمیر
لا یفزعنك تشدید وتعزیر
فربما ربما اضحوا بمنزلة
یهاب صولهم الاسد المهاصیر
منهم اخو الصرح بهرام واخوته
والهرمزان وسابور وشابور
والناس اولاد علات فمن علموا
ان قد اقل فمهجور ومحقور
وهم بنو آدم لما رأوا بأسنا
فذاك بالغیب محفوظ ومنصور

والخير والشر مجموعان فی قرنٍ
فالخير متبع والشر محذور

دیه‌رك مداینه طوغری عودت وسطیح شامیدن اخذ وتلقی ایله‌دیکی معلومات غیبیه‌یی نوشروانه تبلیغ وتفهیم ایتمشدر .

فقط « ایوانك اون درت شرفه‌سی عددنجه اون درت پادشاهك کاوبچه‌سی اوزون زمانلره محتاجدر » دیه ایشـك هم اوطرزده ، هم‌ده قریب زمانده ایرانك اویله پك بیـوك بر حادثهٔ انقراضیه‌یه اوغرایه‌جغنی و اوغرایه‌بیلمه‌سنی بعید کورن نوشروان ، ارتق نه‌رؤیایه نه‌ده سائر حادثات غریبه‌یه اهمیت‌ایله ویرمك ایسته‌مدی .

* * *

فی‌الحقیقه اون درت پادشاه ، علی ما جرت العاده کاوبچه‌یه دکین برچوق زمان چکه‌بیلیر ایدی . لکن نوشیروانك قبل الهجره « ٤٣ » ده‌کی وفاتندن صوکره ساسانیان دولتنك اختلاله اوغرایان هر درلو احـوال سیاسیه‌سی ارهسـنده یالکز درت سـنه‌ده اون حکمدار کاوب چکمش وساسانیانلرك مدت سلطنتی‌ده ظن اولندیغی قدر اوزانه‌میوب مملکتی قریباً اهل اسلام النه چکمش

و حتی اون دردنجی پادشاهلری اولان یزدجرد ، حضرت عثمان ذی النورین افندیمزك زمان خلافتلرنده کوردیکی تضییقات اسلامیه قارشی محافظه وادارهٔ ملکدن عاجز قالدیغندن تاج وتختنی ترك ایله فرار و [مرو] بلده‌سنده اختفا ایتمش اولدیغی حالده قتل ایدیله‌رك دولت ساسانیانیه بعد الهجره « ۳۱ » ده ایشته اوصورتله محو ومنقرض اولمشدر .

حضرت عائشه‌دن روایةً منقولدرکه :

مکه‌ده بر یهودی ، ولادت احمدیه کیجه‌سی صباحی مجمع قریشه کیدوب :

— « ازاکزده برچوجق طوغدیمی ؟ »

دیه صوره‌رق :

— « اوت عبد الله بن عبد المطلبك بو کیجه بر اوغلی طوغدی »

جوابنی الـسی اوزرینه :

— « ایشته اوچوجق، خاتم الانبیادر. ظهرنده علامتی‌ده وار »

دیه خبر ویردیکندن جماعت قریشیه قالقوب عبدالله‌ك خانه‌سنه وارمشلر . اول حضرتی کورمشلر . یهودی ایسه اونك شکل وشمائل شریفهٔ سعادتنماسنه باقوب مهر

نبوتی‌ده کوردکدن وعقلی باشندن کیتمش درجه‌سنه کلدیکنی طوریله اظهار ایتدکدن صوکره :

— « نبوت ارتق بنی اسرائیلدن کیتدی . بوندن بویله پیغمبر کلمك احتمالی قالمدی . قریشه اویله برسطوت ، اویله برشوکت ، اویله بردولت توجه ایده‌جك واتمشدر که صیت وشهرتی مغربدن مشرقلره دکین واره‌جقدر » دیمشدر .

*

* *

عبد المطلب ایسه ، بوکبی خیرلی علاماتی کوروب صورت فوق العاده‌ده شاد اولور ایدی . حتی ممنونیت و محظوظیت فوق العاده‌لرینی اعلان ایده‌رك تحدیث نعمت ضمننده جناب الهه اولان شکر وحمدتنی مشعر بر کوزل قصیده دخی سویله‌مشدر .

*

* *

٥

رضاع پیغمبری

اهالیٔ مکه ، تولد ایدن چوجقلرینی عشایردن برسودانایه ویرمك کندیلرنجه عادت ایدی .

بناء عليه عشايردن اره صره مكه‌يه سودانالغه
كلانلر اكسك اولماز ايدى .

دايه اوله‌جق قادين ، چوجغى آلوب يرى يوردى
نره ايسه اورايه كتيرر ، ارضاع ايدر ، بيودور ،
تربيه ايدر ، بعده كتيروب ابوينه يا اولياسنه تسليم
ايدردى . كه ايشته او زمان تسليمده دايه‌لره ابوين ويا
اولياى اطفال طرفندن بر زمان اكرام واحسان
ديمك ايدى .

مولد جليل جناب احمدى اثناسنده « بنى سعد بن
بكر » قبيله‌سندن سودانالق ايچون مكه‌يه برطاقم كيمسه‌لر
كلمشلردى . بونلردن هربرى، برر چوجق الديغى حالده
چكلرندن حارث نام كيمسه‌نك زوجه‌سى « حليمه بنت
ابى ذؤيب » ده حضرت پيغمبرى الوب كتيرمشدى .
روايانه كوره حليمه‌يه تسليم ايدلمزدن مقدم حضرت
پيغمبرى ، اوچ ويا يدى كون والدهٔ ماجده‌لرى آمنه ،
... برمدتده « ابولهب بن عبد المطلب » لك جاريه‌سى
... يبه » ودرت آى‌ده عبدالمطلبك دايه‌سى «مسروحه»
ارضاع ايتمشدر . صوكره « حليمة السعديه بنت ابو
ذؤيب » ه ويرلدى .
حليمه اول حضرتك يتيملكى ، بناء عليه فقيرلكى

حسبیله بردفعه امتناع ایتمش فقط رفقاسندن هر بری بر دانه رضیعه بولدیغی حالده کندیسی باشقه الهجق چوجق بوله‌مدیغنه باقه‌رق صوکره المشدر .

*
* *

بنی سعد دیارنده اوسنه قحط وغلا اولدیغی کبی حلیمه‌نكده ممه‌لرنده ارضاعه کافی سود یوغیکن حضرت پیغمبری الدیغی کبی همان سودك چوغالدیغنه تعجب ایتدی .

یوردینه وارنجه حیواناتنده کوردیکی تکثر لبن کیفیتی حیرت وتعجبنی بر قاتدها ارتیردی . بونلردن باشقه خانه‌سنده‌ده فوق العاده برکت چوغالدی .

بوخصوصلر، حارثك نظر دقتنی جلب ایده‌رك حتی زوجه‌سی حلیمه‌یه برارالق دیدی‌که :

— « یا حلیمه ! بو کتیردیکك چوجغك ایاغی اوغورلی ایمش ؟ او، کله‌لی کیجه‌لریمز خیراولدی ! » بناء علیه هر شیلرندن دها زیاده اکا دقت ایتمه‌یه اوزره بینلرنجه قرار ویردیلر !

حلیمه ایسه ذاتاً حضرت پیغمبری کندی‌اولادندن دها زیاده سور ایدی . حتی بویوبویده ایاق اوزره کزمکه باشلادیغی زمان اناسی آمنه آنك اعاده ایدلمه

امر ایله‌دیکی حالده حلیمه ، مکه‌ده هوانك وخامت و ثقلتندن بحثله برمدت دها کندی یاننده قالمسنه مساعده المشدی .

*
* *

٦

انشقاق صدر

فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز حضرتلرینك ـ ارهاصات احدیه‌لرندندرکه ـ درت یاشنه کیردکلری بر صره‌ده انشقاق صدر وقعهٔ غریبه‌سی واقع اولمشدر :

حلیمه‌نك « آیه ، صدیقه » نامنده‌کی ایکی قیزندن بری قویونلری اوتارمق ایچون برکون صحرایه‌الوب کتیردیکی اثناده فخر عالم افندیمز دخی انکله برابر کیتمش ویانلرنده دها برقاچ چوجق‌ده بولنمشدی .

برارالق طرف سمادن ، بیاض البسه‌لی اوچ شخصك یره اینه‌رك اوحضرت احدیه‌نك کوکسنی یاروب قلبنی چیقاردقلرینی کرك همشیره‌سی ، کرك دیکر چوجقلر کورمکله همان اورادن سیر سریع ایله کری یه قوشه‌رق

کوردکاری شیئی حلیمه ایله حارثه حکایه ایتدیلر .
انلردخی همان باغیره باغیره اوسته قوشوب کیتمشلر .
فخر عالم افندیمزی بیوك بر صخره اوزرنده متبسم بر
حالده بولدقلرندن باشنی کوزینی اوپدکدن صوکره اکا :
— « نصلسین ؟ یا محمد ! »
دیه صورمشلر !
حضرت فخر کائنات افندیمز دخی :
— « بیاض البسه‌لی اوچ شخص کوکدن ایندی .
اللرنده التوندن بر ابریق ایله بر ده لکن وار ایدی .
کوکسمی یاره‌رق ایچرمده نه وار ایسه هپسنی چیقاردیلر . لکنك ایچنده یقایوب ینه ایچری‌یه قویدیلر .
قلبمی یاردیلر . « بو شیطانك حظیدر » دیه سیاه بر قان
اقیده‌رق لکنك ایچنده تمیزلدکدن صوکره یرینه قویدیلر .
بعده هر اوچی ده قارنمی اللریله اوغونجه قارنم اولکی
کبی صاغ و سالم اولدی . »
جوابنی ویرمشدر .
بونك اوزرینه حارث ، وقعه‌یی جنته حمل ایده‌رك
بر کاهنه مراجعته لزوم کوردی .
کاهن ایسه کرك وقعه‌یه ، کرك چوجغك شکل
و شمائل شریفه‌سنه ، اخلاق و اطوارینه نظر دقت و امعان

ايله باقدقدن وبر صورت ممنونيت ومحظوظيت اوزره اول حضرتی قوجاقلايوب سودكدن صوكره جواب ويردی :

— « وقعه علامت جنت دكل . بلكه علامت نبوتدر . بو ، سزك دينكزك دشمنی ؛ بتلريكزی قيرەجق ! دينكزی محو وديكله ميانلريكزی قهر وبرباد ايدەجكدر ! »

*
* *

اشبو شق صدر وقعەسنی ، قرأن كريمده « الم تشرح لك صدرك » آيت كريمەسی : « يا محمد ! سنك صدر شريفكی بز شرح وتوسيع ايتمدكمی ؟ » كبی برمألده اولەرق تضمن ايتمكدەدر .

صدر ايسه احوال نفسه محل وعلوم ، ادراكات ، ملكات ، ارادات ، كبی سرائر نفسيه يه مخزن اولديغندن قوای قدسيه وكمالات انسيه ايله تأييد وتحليه ودائرۀ تصرفاتنك توسيعندن كناية « الم نفسحه . . . . . » معناسنه « شرح » مادەسيله تعبير ايدلمشدر . تاكه « غيب » ايله « شهاده » عالملرينی و « افاده » ايله « استفاده » ملكەلرينی جامع اولسونده علائق جسمانيه يه اولان تعلق وملابست او حضرت نبی ذيشانی ،

اقتباس انوار ملكات روحانيه‌دن صد ومصالح خلقه اولان تعلق دخی شؤن حقه استغراقدن منع ایتمش اولمق شائبه‌سی بولنمسون !

آیت کریمه‌ده‌کی شرحده بری مادی بری معنوی اولمق اوزره ایکی درلو قول واردر .

قول اول — نبی محترمك مرضعهٔ سعادتلری بولنان « حلیمة السعدیه » نك نزدنده بولندقلری اثنای صباوتنده وقوعبولدیغی روایت اولنان بوشرح وشق صدر وقعه‌سیدر .

لكن قاضی عبدالجبار ، بودرلو شرح صدره وجوه ثلثه‌ایله طعن ایده‌رك :

— « اولاً » : معجزات احمدیه‌دن اولمق اوزره ذکر وروایت ایدیلان شق وشرح صدر مسئله‌سی بعثتدن چوق زمان مقدم واقع اولمش ومعجزه‌نك‌ده زمان نبوتده وقوعه کلمش اولمسی مقتضی اولدیغنه کوره بونك هر حالده زمان بعثته تقدم ایتمسی غیر جائز .

ثانیاً : غسلك تأثیری انجق اجسامی ازاله‌ده اولور . حالبوکه معاصی اجسامدن دکل . او حالده غسلك ازالهٔ معاصیده تأثیری اولمز .

ثالثاً : قلبك ـ روايت اولنديغى وجهله ـ علم ايله املاسى ممكن وصحيح دكل . بلكه جناب الله ، علومى قلبده خلق وايجاد ايدر »
ديمش واكا علامهٔ فخرالدين رازى حضرتلرى ده :
— « معجزه‌نك زمان بعثته تقدم ايتمسى بزجه جائزدر . حتى بو درلوسى [ارهاص] ايله ده مسمى‌در . بوكبى غرائب معجزات خارقة‌العادات ايسه پيغمبريمز افنديمز حقنده دها پك چوقدر . قلب شريف نبويدن غسلاً ازاله ايدلديكى مروى اولان علقهٔ سوداء يعنى قاره قانده زمام ادارهٔ انسانيه‌يى معاصى‌يه ميل ايتديره‌جك، طاعاتدن منع ايده‌جك قلبه علامت اولمق ده مستبعد دكل ! اكر ازاله ايتديلرسه او ازالهٔ دم سوداء كيفيتى ، صاحبنك طاعاته مواظبت وسيئاتدن احتراز ومجانبت ايتمسنه اشارتدر »
جواب صوابيله مقابله بيورمشدر .

قول ثانى — شرح صدردن مراد ، هموم دنيادن عدم مبالات اثرى اوله‌رق دنيانك درجهٔ حقارتنه، آخرتك مرتبهٔ كمالنه دائر طرف جليل الهيدن كنديلرينه ويريلان علم شريفلرندن عبارتدر .

*
* *

ایشته حقندهبویله خوارق عاداتك چوغالمسی اوزرینه
بعض بت پرستانك قتل وتعدی کبی سؤ افکاریده منضم
اولنجه حارث زوجهسنه :
— « یا حلیمه ! بز بو چوجغی والدهسنه وقتیله
تسلیم ایتملی یز »
دیمکه مجبوریت الویرمش حلیمهده بالضروره کتیروب
اوحضرتی والدۀ ماجدهلرینه تسلیم ایتمشدر .

***

٧

فوت آمنه

حضرت آمنه ، ولد نجیبلرینی حلیمهدن الدقدن
صوکره او فرزندا مجدیده یاننه آلوب کندی دیاری
بولنان مدینهنك ایکی کونلك مسافه بریسنده کائن
دارالنابغه » ده بنی نجار قبیلهسندن [عدی بن النجار
الخزرجی] یی زیارته کیتمشدی .
او زمان ، نبی ذیشان افندیمزك پدر عالیکهرلرندن
کندیلرینه ارثاً انتقال ایتمش اولان « ام ایمن » نام جاریۀ
حبشیه دخی برابرنده موجود ایدی .

مدینه‌ده‌کی کهنهٔ یهود ، او حضرتك شکل وشمائل عظمتنماسنه باقه‌رق حقنده :

— « ایشته ورودی منتظر وکتب سماویه‌ده مبشر اولان پیغمبر آخرالزمان بوچوجق اولسه کرکدر . علائم معینه‌سی تمامها ذاتنده مجتمع وموجوددر . »

دیرلردی .

حضرت آمنه ، مدینه‌دن اوسفرکی عودتنده یولك « ابواء » نام محلنده فوت اولوب فخر کائنات افندیمز التی یاشلرنده ایکن انادن‌ده یتیم دوشدیکندن جد عالیلری عبدالمطلب نزدنده قالمشدر .

*
* *

٨

{« سیف بن ذی‌الیزن » لك تنبیهات وتبشیراتی}

ملوك حمیریه نسلندن « سیف بن ذی‌الیزن » ، کسرای عجم « نوشیروان بن قباد بن فیروز » لك مظاهرت ومعاونتی سایه‌سنده قبائل عربانی لوای ریاستی التنه طوپلایه‌رق اجرا ایله‌دیکی حرکات حربیه ایله

يمندن حبشيلری طرد وتبعید واعادهٔ سلطنت ایتدیکی زمان اشبو موفقیت عظیمه‌سنی تبریك ایچون رؤسا وامرای قبائل عرب ، سیفك مقر حکومتی اولان « صنعا » یه کیتمشلردی .

استطراد

یمنده اوچیبك سنه‌یه قریب زماندنبری حکومت ایدن ملوك حمیریه‌یی بر فرصتله طرد وقبل الهجره [٩٥] ده حکومت حمیریه‌یی ضبط ایدن حبش حکومتی طرفندن یمن حکومتنه حاکم تعیین ایدیلان « ابرهه بن صباح الاشرم » ، استقلالنی تأمین ایتدکدن صوکره هر درلو سؤ افعال ومظالمه ابتدار ایده‌رك بك چوق کیسه‌لری ایزمش ، و رؤسای حمیریه‌یی تذلیل مقصدینه بناءً غدارانه برچوق معاملاته تصدی وتجاسر ایله مشدر .

حتی ملوك حمیریه نسلندن [ذی یزن] لقبیله ملقب اولان « فیاض » ك حسن وجمالی ایله معروفه زوجه‌سی و « سیف » لقبیله ملقب « معدی کرب » ك والده‌سی « ریحانه بنت علقمه بن مالك بن زید بن

کهلان » ی زوجی ذی یزندن جبراً اخذ وسبی صورتیله کندی نفسنه تخصیص ایده‌رك اوندن « مسروق » اسمنده بر ارکك چوجق ایله « بساسه » نامنده برقیزی بیله اولمشدی .

ریحانه سندن شو صورت وخیمه اوزره آیری دوشمش اولان « ذی یزن » ایسه ملوك حبشیه‌یی قطعهٔ یمانیه‌دن ومظالم حبشیه‌یی رعایای حمیریه‌نك اوزرندن رفع ودفع ایتمك فکریله روم قیصرینه [استانبوله] بالمراجعه یمنك حبشیلردن استخلاصنی استدعا ایتدیکی حالده قیصر :

— « حبشیلر یهودیمیدرکه علیهلرنده حرکات حربیه اجراسنه قیام ایده‌یم »

جواب ردی ایله ذی یزنی مأیوس ایله‌دیکندن حمیریٔ مرقوم ، کسرای عجمه طوغری عودته مجبور اوله‌رق دونمشدر .

*

* *

بر روایته کوره روملرك او ارالق باشقه درلو مشغولیتلری بولندیغیله برابر یمنك استانبوله بعد مسافه‌سی حسبیله منفعتی‌ده از بولنه‌جغندن طولایی عسکرك بیهوده اتعاب ایدیله‌میه‌جکی جواباً درمیان ایدلمشدی .

قیصردن صوکره ذی یزن ، کسرای عجمه عودت

ومراجعت واكاسره طرفندن منصوب حیره ملکی «نعمان بن منذر» لك دلالتيله كيفيتى فرس پادشاهی «نوشروان» ه عرض واخبار وقطعهٔ يمانيه‌نك سراپا ممالك ايرانه ضم والحاق اولنمق شرطيله همان انجق ظلمهٔ حبش الندن قورتارلمسنی تمنی ايله‌مشدر ٠

نوشروان ایسه :

— «قطعهٔ يمانيه ، ممالك ايرانيه‌يه بعيددر محصو. لاتی دخی دوه ، قويون كبی عادی شيلر ٠ بناءً عليه مشقتی منفعتنه دكمز»

ديه جواب رد ويرديكندن بو جوابه قارشی طبيعی مأيوس ومغموم قالمش اولان ذی يزن ، شاه طرفندن خلعت كبی بعض آثار وعطايای شاهانه احسانيله‌دلشاد ايدلمك ايستنلمش ايسه‌ده ذی يزن عطيه ايله ممنون او. له‌ميه‌جغنی وعطيه‌يه. احسانه احتياجی اولمديغنی بيلدير. ملك ايچون بارگاه كسرادن چيقديغی انده عطايايی تمامها خدام وفقرايه نثر وايثار ايتمشدر ٠

حالبوكه ايثار مسئله‌سی مسموع حكمداری اولدقدن صوكره نوشيران ، حيریٔ مرقومه قارشی بر مقدار اظهار عتاب ايتمكی ايستمكله ذی يزن همان :

— «بزم يمن طاغلری بتون التون ، كموشدر ٠

بن ايرانك التوتى ، شاهك احسانى المغه كلدم . انجق حبشى يمندن چيقارمق ايچون امداد ومعاونت ايستمكه كلدم »

ديه جواب ويرمش وبوسوزاوزرينه مستدعاسى‌ده قبول ايدلديكندن مسئله بين الوكلا براز مذاكره ايديلنجه‌يه دكين بكله‌مسنه امر الديغى حالده اوصره‌ده فوت اولمغله مسئولى‌ده اويله‌جه يوزى اوستى قالمشدى .

*
* *

ابرهه‌نك ريحانه‌يى زوجندن اخذ وسبى ايله‌ديكى اثناده برابرالديغى « سيف » نامندكى چوجغى بويومش و « يكسوم » ابن ابرهه‌نك زمان تسلطنندن بر مدت بيله كچمشدى‌كه بركون اناسندن برادرى اولان « مسروق » ايله مجادله‌ايدركن مسروق ، « سيف بن ذى اليزن » ه خطاباً :

— « لعنت اولسون باباكه ! »

ديمش وبوسوز ، ابرهه‌يى بابا بلله‌مش اولان سيفك سامعهٔ دقتنى پارچه‌لامش كيتمش بولنه‌رق باباسنك كيم اولديغنى اناسى ريحانه‌دن صورمشدر .

فقط او بابده برجواب ويرمك ايله ويرمامك بيننده مترددد قالان ريحانه ، چوجغنك اصرارينه قارشى نهايت

ذی یزنك کرك قیاصره، کرك اکاسره‌جه اولان ماجرا-
سنی ضرورةً حکایه ایتدیکندن عقیبنده سیف، همان
کسرای عجمه مراجعت وباباسنه ایدیلان وعدنصرتك
انجاز واسعافنی‌ده استدعا ایله‌مشدر.

اشبو استدعایه قارشی غلیان تأثری حصوله کله‌رك
خصوص مستدعی به حقنده ایدیلان مذاکرات ومرا-
قبات سیاسیه نتیجه‌سنده:

— «محبسلرده‌کی ارباب جنایتی ویره‌لم. انلر ایله
ایش کوره‌بیلدیکی حالده برمملکت ضبط ایدلمش اوله‌جغی
جهتله نعم المطلوب! والا حبسخانه‌لرده تخلیه ایدلمش
اولور»

دیه میدانه قونیلان فکر متین معقول، باشقه هرصورته
ترجیح ایدلمش اولدیغندن حبسخانه‌لرده‌کی ارباب جنا-
یتدن سکز یوز کشی وابن قتیبه‌نك قولنه‌کوره یدی بیك
بشیوز نفر عسکر، «هرز الدیلمی» نامنده غایت ماهر
برتیراندازك قوماندای التنده اولدیغی حالده سکز
سفینه‌یه ارکاب وبحراً یمنه سوق واعزام ایدلمش فقط
اثنای سفرده سفائن ثمانیه‌دن ایکیسی غرق اولمش والتیوز
نفری حامل اولان التیسی سالماً ساحل عدنه چیقمشدی.
سیف بر کره ساحل سلامته چیقدقدن صوکره

عنده حميريه طرفدارانندن دها بيكلرله عسكر تجهيز و ترتيب ايده‌رك يكسومى ياخود مسروقى هرزك دست وتيرى ايله قتل واجدادندن قالمش اولان حكومت حميريه‌يى ايشته او صورتله ضبط ايتمشدر . قبل الهجره [٤٥]

فقط سيف بن ذى يزندن صوكره يمن حكومتى قبل الهجره [٣٨] ده ايرانه قالەرق [هرزالديلمى، وليجان، حزدان ، نوشجان ، مرزان ، بادان] نام التى عجم حكمدارى ده اوراده اجراى حكومت ايتمش و بادان نام حكمدار اخير ايسه يدنجى سنهٔ هجريه‌سنده قبول دين اسلام ايتكله حضرت پيغمبر افنديمز انك عهده سنده يمن ولايتى واليلكنى ابقا بيورمشدر .

«علاوهٔ استطراد»

و

«تصحيح»

فاضل شهير دياربكرلى سعيد پاشا رحمه الله تعالى ، مرآة العبر نام تاريخ معتبرلرنده اشبو «سيف» لك عنده‌كى اعادهٔ استقلالى تاريخنى قبل الهجره [٢٣] اوله‌رق

كوستريورلر • فقط حدم اولمیه‌رق دیمکه جرأت ایدرم
که بو ، غلطدر :

زیرا موفقیت استقلالیه‌سنی تبریك ایچون بطحادن
صنعایه کیدن رؤسای عربدن بری‌ده عبدالمطلب ایدی•
حالبوکه عبدالمطلب قبل‌الهجره [٤٥] ده وفات ایتدی •

وفاتنك اوتاریخده‌کی وقوعنه ایسه رسول اکرم
صلی‌الله تعالی علیه وسلم افندیمز حضرتلرینك ـ باتفاق
جمیع المورخین ـ یدی یا سکز یاشلرنده بولنمسی دلیل
کافیدر •

بناءً علیه سیفك تاریخ استقلال واضمحلالی، ایشته
اودلیل جلینك دلالتیله قبل الهجره [٤٥ و ٣٨] اولمق
وسیفه معاونت وامداد ایله‌یان کسری دخی ـ مرآة
العبرك بیانی اوزره « خسرو پرویز بن هرمز » دکل
انجق ـ نوشروان اولمق لازم کلیور »

انتهی

ایشته اوصره‌ده ـ وسال حیات احمدیه‌نك یدنجی
ویاخود سکزنجی‌دورهٔ منوره‌سنده ـ مکه‌دن‌ده رؤسای
عربدن « عبد المطلب ، امیه بن عبد الشمس ، عبد الله
بن جدعان ، خویلد بن اسد ، وهب بن عبد مناف »
کبی سکز اون رئیس، سیفی تبریکه کیتمش وعبد المطلب

دخی حسب الریاسه اونلرك ایچنده بولنمشدی ·

امرا ورؤسای عرب ، سیفك یاننده بر آی قدر زمان مسافر قالدیلر · انواع اعزاز واکراملرله مظهر تلطیف وتوقیر دخی اولدیلر ·

* * *

بر ارالق « سیف بن ذی الیزن » ، عبد المطلبی حضورینه صورت خصوصیه‌ده جلب ودعوت ایده‌رك کندیسنه دیدی که :

— « کهنه‌مزك سائر اصحاب معلوماتك پك اسکی زمانلردنبری واقع اولان استخراجاتنه کوره جانب بطحادن بر نبی آخرالزمان ظهور ایده‌جك وعالمی طریق ضلالتدن شهراه حق وهدایته طوغری سوق وارشاد ایده‌جکدر · فقط استدلالات واستخراجات اخیره‌یه کوره اوذات شریف شمدیکی حالده طوغمش وحتی بیومکده‌ده بولنمشدر · اوزرنده برچوق علائم نبوتی‌ده وارایمش · ازجمله ! ظهر شریفنده بین الکتفین بیوجك بر ات بکی صورتنده مهر نبوتی اوله‌جق ایمش · اسمی احمددرکه اونك اسمیله شمدی‌یه دکین هیچ برکیمسه مسمی اولمامشدر · ایشته اوذات شریفك لوای شوکت وسطوتی انوف اعدایی ترغیم ایده‌جك · کلامی فصل خطاب ، احکامی

عين صواب اولەجق ، امر بالمعروف نهی عن المنکر
انك شانی بولنەجق . حتی ای عبد المطلب ! بونی سکا
خصوصی اولەرق سویلرم کە بو ذات شریف اولاد
اسماعیل علیه السلامدن و بناءً علیه آل هاشمدن
کلەجکدر ! »

عبد المطلب ذاتاً او نبی ذیشانك کرك هنکام ولادت
باسعادتلرندە ، کرك بعد الولادە کوردیکی برچوق
خوارق عاداتدن پك زیادەسیلە متعجب اولە قالمش ایکن
سیف بن ذی الیزندن‌دە بوسوزی ، بو تبشیراتی ایشیدنجە
تعجب و تحیری سرور ایلە ممزوج اولەرق ملك
مشار الیهە :

— « ای شاه سماجاه ! دیدیککز فرزند ارجمند ،
ذکر ایلەدیککز علامات واوصافە کورە بنم حفید
سعیدم « محمد » اولمق لازم کلیور . بوندن یدی سنە مقدم
طوغمشدر . حقیقةً بین الکتفین اویلە بر نشانەسی‌دە
واردرکە یارم الما بیوکلکندە ودیدیککز شیئك عینی !
وطوغمق زمانك قریب اولدیغی هنکامدە پك چوق
خوارق عادات مشاهدە اولندی . بو احوال ایسە کندی
حقندە خبر ویردیککز استخراجات واستدلالاتك
طوغریلغنە شهادت ایدیور »

دیه جواب ویردی !

سیف بن ذی الیزن ، طفل عالیکهرك حفظ و حمایه سنه اهتمام تام ایدلمسی خصوصنی عبدالمطلبه صیق صیق تنبیه وتوصیه ایتدکدن صوکره دیدی که :

— « اکر اونك زمان بعثت ونبوتنه یتشه جك اولور ایسه م بتون قوای عسکریه م ایله برابر کیدوب خدمت مابه المفخرت سنیه سنه ملازمت ایله یه جکم »

*

* *

سیف ، رؤسا و امرای عربك اوزمانکی عودتلرنده مکه امراسنه ویردیکی عطایا [١] نك اونلرله امثالنی عبدالمطلبه ویرمشدی .

حتی بونجه امرانك ایچندن عبدالمطلبی ترجیحاً او درجه فوق العاده بر صورت ایله مظهر التفات واحسان حکمداری اولمسنده کی علت و حکمت ، کندیلرنجه مجهول قالدیغندن امرای سائره نك جانلری صیقیلوب سیف بن ذی الیزن علیهنده مؤخراً بر طاقم هجویه لر

[١] مفتاح العبرك ، صاحب اعلام وغیریلردن نقلاً یازدیغنه کوره عبدالمطلبك غیری اولان مکه امراسنه سیفك ویردیکی عطایا :

« یوز رأس دوه ، اون نفر اسیر ، اون جاریه ، اون بطمان التون وکموش ، بر طغارجق عنبر » در .

سویله‌دکلرینه مقابل عبدالمطلب ، هدیه و عطیه‌لردن زیاده تبشیر واستبشار مسئله‌سندن ممنون اولمش وممنونیتنی ده نظماً بیان واظهار ایله‌مشدر .

*
* *

۹

ــ رمد پیغمبری وقعه‌سی ــ

ولادت سنیهٔ احمدیه‌نك یدنجی ویا سکزنجی سنه - سنده وتبریك موفقیت ایچون عبدالمطلبك یمنده سیفك نزدینه کیدوب کلدیکی تاریخدن براز مؤخر فخر کائنات علیه افضل الصلوة افندیمزه رمد عارض اوله‌رق ایدیلان معالجاتك تأثیرسز قالمسی اوزرینه مکه ایله مدینه ارەسنده و « عکاظه » نام محلده بر عبادتخانه‌ده مقیم برمنزویٔ عابدك کوز خسته‌لقلرینه اولان مداوات و معالجاتی پك نافع ایدوکندن بحثله اورایه کیدلمسی خصوصی عبد المطلبه بعض طرفلردن اخطار ایدلمش اودخی او حضرتی الوب کتیرمشدی .

منزویٔ مرقوم ، فخر کائنات افندیمزی کورور

كورمزن چشم دقت وامعان ايله معاينه يه باشلادى.

حضرت اسماعيل عليه السلامدن نسلاً بعد نسلٍ انتقال ايده كلمش اولديغى ونهايت جبين پاك احمديده قرار قيلوب طورديغى بين العرب معروف ومشهور اولان نور محمدى ، منزوىٔ مرقومك نظر دقتنى هر شيدن اول جلب ايتدى :

ابتدا او حضرتك اسمنى ، نسبنى صورمقدن باشلايه رق عبدالمطلبى كوزل براستنطاق واستجواب ايله دكدن صوكره بين الكتفين موجود اولان مهر نبوتى ده كورونجه انزواخانه نك بر كوشه سنده كى غسلخانه يه قوشوب انده همان بالاغتسال النده بر كتاب اولديغى حالده عودت ايتدى .

كاه النده كى كتابه ، كاه وجه پاك احمدى يه باقه رق هر باقشده ده عبدالمطلبدن برچوق شيلر صوردقدن صوكره نتيجة الكلام اولمق اوزره ديدى كه :

— « سماوات وزمينى خلق وابداع ايدن الله تعالى حضرتلرينك عظمتنه قسم ايدرم كه خاتم الانبيا والمرسلين اولمق اوزره بعثت ورسالتى كتب سماويه ده مذكور موعود اولان پيغمبر جليل العنوان ، ايشته بو صبىٔ بشاندر »

*
* *

بو يولده دها پك چوق تبشيرات واستبشارات ايشتمش اولان عبدالمطلب ، او منزويدنده بو تبشيراتی ايشيدنجه امتحان ايچون صورديغی سؤالره منزوی مرقوم جواب صواب ويرمش وجوابندهكی جديت واصابتنی شويله جه تأييد ايتمشدر :

— « بنم بوبابده كی تفصيلات وايضاحاتمه نه حاجت! اكر ديدكلرم صحيح ايسه بو ذات شريفك كندی توكروكی كوزلرندهكی درد رمدك دوای عاجلی اولمق لازم كلهجكدر . هايدی سز كندی اليكزله سوريكز باقهلم »

بعده عبدالمطلب ، مبارك دهان احمديدن برمقدار توكروك الوب چشم محمدی يه سوره رك يتادقده بشفائه تعالی درحال عافيت تامه كسب ايله ديكی مشاهده ايدلمشدر .

*
* *

١٥

وفات عبدالمطلب

بو وقعهدن بر سنه صوكره يعنی سيد كائنات

افندیمز حضرتلرینك سكز یا طقوز یاشنه كیردكاری سنه‌ده عبدالمطلب ، سكسان ـ وعلی روایةٍ یوز یكرمی ویا یوز قرق ـ یاشنده اولدیغی حالده وفات ایتدیكندن ذات جلیل محمدی ، ریاست هاشمیه یچون « ابوطالب بن عبدالمطلب » ك عهدهٔ حمایت وكفالتنده قالمشدر .

عبدالمطلب ، فراش ارتحاله یاتدیغی ودوام حیاتندن قطع امید ایتدیكی زمان اولادینی یعنی حیاتنده اولان اعمام اربعهٔ احمدیه‌یی نزدینه چاغیروب انلره خطاباً :

— « اوغللرم ! هانكی بریكز محمدی حقیله كوزه‌ده‌بیلیر ؟ »

دیمشدی .

ایچلرندن اولاً ابولهب ، قالقه‌رق :

— « یا سیدالعرب ! اطال الله عمرك ! قد قمت خدمة محمد . واو فیت وصیتك علی مرادك »

دیدیكی حالده اكا عبد المطلب :

— « اوت مالك چوقدر . حیثیتك‌ده واردر . فقط مرحمتك یوقدر . سكا تسلیم ایده‌مم »

جواب ردینی ویردكدن صوكره ایاغه قالقمش اولان حمزه :

— « یاسیدالعرب ! فوضنی هذه الخدمة ! »

دیوب :

— « سن بوکا معاونت ومظاهرته احقسك . لکن اولادك اولمدیغیچون اولاد قدرینی بیلمیورسك »

کبی بر اعتراضی دیکله‌رکن ایاغه قالقان عباس ، حمزه‌نك سویلدیکی سوزی تکرارلایه‌رق « سن‌ده مناسبسك اما اولادك چوق اولدیغیچون بونك حقنی لایقیله کوره‌میه‌جکسك »

جوابنی الدقدن صوکره ایدی خدمت شریفهٔ مذکوره‌یه طالب اولدیغنی سویله‌یان ابوطالب ، عبدالمطلبدن :

— « انت لایق ومناسب بهذه الخدمة »

جواب موافقتنی المش واو حضرت احمدك کفالت وحمایتنی‌ده اولوجهله تعهد ایتمشدر .

*
* *

١١

شام سفری

و

(بحیرا)

فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز حضرتلری

هنوز اون ایکنجی سال حیات احمدیه‌لرنده ایدی‌که
ابو طالب ، برای تجارت شام قافله‌سیله چیقوب حوالیٔ
شامیه‌یه کیده‌جکی صره‌ده معیته الثمدیغنـدن طولایی
جناب احمد محزون قالمغله ابی طالب اوحضرتی‌دخی ارتق
برابر الوب کتیریور ایدی .

قافله ، شام ولایتنده « بصری » نام بلده‌یه کلدیکی
زمان « کفر » نام موقعـده ، یول کنـارنده
وبر صومعه قارشـیسنده بر قوری اغاج التنه نزول
ایتمشدر .

مکر او صومعه‌ده « بحیرا » نامیله معروف غایت زاهد
برراهب عیسوی وار ایمش !

*
* *

استطراد

(بحیرا)

بو آدم یعنی بحیرا ، هجرتك برنجی عصری علمای
مسیحیه‌سندن. یعقوب بن اسحاق الکندی » نك [الجواب
علی البرهان] نام کتابنده اوصاف حسنه وفضائل علمیه

واخلاقيه‌سندن بحث ایله‌دیکی کیسه‌در . « آریوس » مذهبنده . هم علوم فلکیه‌یه آشنا عالم ، فاضل بر راهب عیسوی . اصل اسمی ایسه « جرجیس بن اسکندر . »

حضرت عیسی‌نك الوهیتنی قطعیاً انکار ومریمك والدهٔ ناسوت اولدیغنی ادعا ایدر . حتی واقع اولان ایشته او انکار وادعایه قارشی ، ایچنده بولندیغی کلیسا-نك رئیسی ، کندیسنی طرد اتمکله طور سیناده‌کی کلیسایه بعده بریهٔ عربه ، بعده شام حوالیسنه کیده‌رك یول اوزرنده‌کی او صومعه معه‌سنی مقام اتخاذ ایله‌مشدی . بولده کلان کچنلری ، توحید حقه تحریض وخلقی ، عربلری عبادت اوثان واصنامدن تحذیر اتمکده ایدی .

بحیرا ، شاکردلرندن « مذهب » نام کیمسه ایچون تألیف ایله‌دیکی « ابنا » نام کتابنده ، اولاد اسماعیل علیه‌السلامك قریباً مظهر هدایت اوله‌جغنی یازمشدر .

مرقوم مذهب‌ده سید کائنات افندیمزك برج ثورده وزهره‌نك مشتری ایله زحله مقارنتی وقتنده تولدینی وبنی اسماعیل علیه‌السلامدن ابناء جنسنی توحید خالقه دعوت ومعرفت مولایه ارشاد ایده‌جکنی وقریباً

كندیلرنده بیوك بر قوت وسطوت حاصل اوله جغنی بحیرادن نقلاً روایت ایتمشدر » انتهى

قافله نك كلدیكنی اوزاقدنبری كورن بحیرا ایسه دقتله باقنجه قافله ایله برابر اوستلرنده بر بولوط پارچه - سنك ده كلدیكنی ونزوللرنده بولوطك باشلری اوستنده استقرار ایدوب طوردیغنی والتنه نزول ایتدكلری قوری اغاجك ده درحال یشیللنوب یاپراق ویردیكنی كوردیكندن كندی معلومات وكشفیات فلكیه سنی، مشهودی اولان اشبو حالاته تطبیق ایدنجه خاتم الانبیا حضرتلرینك او قافله ده بولندیغنه همان قطعیاً حكم ایتمشدی .

فقط بو بابده دها زیاده یقین حاصل ایتمك ایچون صومعه سنده همان ترتیب ایتدیكی ضیافته قافله نك اركان وافرادینی دعوت ایتدیسه ده آرادیغی علامتلردن هیچ برینی، ایچلرندن هیچ برنده بوله مدقدن باشقه بولوطك ده اغاج اوزرنده كی استقرارینی دخی كوردیكندن كریده بریسنك قالوب قالمدیغنی صوردی .

ابوطالب، اكا :

— « برچوجق قالدی »

دیه جواب ویرمكله بحیرا، انك ده تشریفلرینی رجا

ایتدیکندن ابو طالب او حضرتی ده مجلس ضیافته کتیرتدیردی.
طعام اثناسنده بحیرا ؛ دقت ایدرکن کوردی که :
— « کتب سماویه ده مذکور وعلمای ماضیه دن
مروی اولان کافهٔ علامات نبوت تمامها او ذات شریفده
موجود ومشهود ! »

***

بعض کتب قدیمه‌سیردن نقلاً [روضة الاحباب] ك
یازدیغنه کوره بحیرا ایله اولان او ملاقات احمدیه ؛ سن
شریفلرندن اون ایکی سنه ، ایکی ماه ، اون ایکی کون
کچدیکی انده واقع اولمشدر .
بعد الطعام بحیرا ، او نونهال حدیقهٔ رسالته خطاب
ایده‌رك :
— « بن سندن برشی صوره‌جغم . لات وعزی حقیچون
طوغری جواب ویر ! »
دیمش فقط افندیمز ، اکا :
— « بکا لات وعزی ایله صورمه ! والله اونلردن
دها زیاده کریه کوردیکم هیچ برشی یوقدر . اك بیوك
دشمنلرم اونلر ! . . . »
دیه جواب ویرمکله بحیرا دخی :
— « اویله ایسه الله تعالی حقیچون ! . . »

طرزینه تحویل کلام ایدوب بعده .

— « شمدی صور ! »

جـوابنی المش وارتق ذات عالیٔ احمدینك ، شـئون شریفه‌سندن ایستدیکی قدر صوروب معلومات استحصال ایله‌دیکی کبی الدیغی معلوماتی‌ده کندی کشـفیاتنه تماماً موافق بولمشدر .

بعده بحیرا :

— « اوزرکدن جبه‌کی چیقار ! »

دیمش ایسـه‌ده ذات عالیٔ احمدی امتناع ایتمکله ابو طالب :

— « چیقار اوغلم ! »

دیه‌رك چیقـارتمش واوحالده ظهـور ایدن خاتم نبوتی بحیرا کمال عشـق ومحبتله اوپوب یوزینی کوزینی اکا سورمشدر .

***

ایشته بویله برمحاوره‌دن صوکره بحیرا ، ابوطالبه ، خطاباً دیدی که :

— « یا ابا طالب ! بوچوجق خاتم الانبیادر . شام یهودیلرینك ایچنده بونك اوصاف وعلامات شریفه‌سنی بیلیر وطانیر چوق کاهنلر واردر . بلکه حقنده اهانت

قصد ایدرلر . ایوسی شامه کیتمدن چوجغی اعاده ایتمکدر »

ابو طالب ، بحیرانك سوزینی طوتدیغندن مالنی بصره‌ده صاته‌رق مکه‌یه طوغری همان عودت ایتمشدر .

***

فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز ، هنگام صباوتی یکوب سن شبابه کیردیکی زمان رشدورویت ، حلم ومروت ، صدق و استقامت ایله بتون اقران و امثالندن ممتاز اولدیغنه مبنی [محمد الامین] دیه شهرت بولمشدی . اون یدی یاشلرنده « زبیر » یاخود « عباس بن عبدالمطلب » ایله برابر یمنه کیتدیکی سفرده کندیسندن بك خارق العاده حاللر مشاهده ایدلمشدر .

یکرمی یاشنه کیرنجه کوزینه بعضاً ملکلر کورینه‌رك کندیسنه اشارتله :

— « ایشته بوتون عالمه هدایت ایریشدیره‌جك بودر . لکن ایام دعوتی هنوز کلمدی »

دیرلردی .

حالبوکه حبیب خدا ، او کبی کوردیکی حالات غریبه‌دن طولایی قورققده اولدیغیچون کیفیتی ابو طالبه آچمش اوده بر نوع خسته‌لك اثری ظنیله اکلامق و

دواسنی ایستهمك اوزره کهنهٔ عربدن برینه مراجعت ایتمشدر .

کاهن دخی غایت دقتله معاینه ایتدکدن صوکره :

— « یا ابا طالب ! مراق ایتمه ! بو اویله مقدس بر وجوددرکه هر درلو امراض واسقامدن سالم . کوزینه کورینانلر ایسه ملکدر . انسیت پیدا ایدیورلر . احتمال که بو، نبیّ اخر الزماندر ! »

دیه جواب ویرمشدر !

***

١٢

ازدواج نبوی

حضرت حبیب خدا افندیمز هنوز سن شبابه کیروب صداقت واماتله معروف ومشتهر اولدیغی بر صره‌ده اشراف قریشدن ، [خدیجه بنت خویلد بن اسد] نامنده بر طول قادین ایله عقد شرکت تجارت ایتمشدی . شویله که :

خدیجه، زنکینلکی حسبیله بعض تجاره سرمایه

ویره‌رك تجارت ایتدیرمك وكارینك نصفنی كندیسی المقله معتاد بولندیغندن بر مقدار سرمایه ویروب ده جناب « محمد الامین » ی تجارته سوق وتشویق ایتسه چوق كار ایده‌بیله‌جكی خصوصی كندیسنه بعض طرفلردن اخطار ایدلدیكندن خدیجه دخی مناسب كوره‌رك كلی سرمایه ویرمش وكوله‌سی «میسره» نامنده‌كی شخصی دخی ترفیقاً حوالیٔ شامیه‌یه كوندرمشدی ٠

بوسفرده قافله‌نك ایچنده حضرت محمد الامینی حمایه مأموریت مخصوصه‌سی ابوطالب طرفندن عهده‌سنه تفویض ایدلمش بولنان « حزیمه » كبی رجال قریشدن بر چوق كیمسه‌لرده موجود ایدی ٠

حضرت پیغمبر، قافلهٔ شام ایله برابر كیدركن ، عمی ابوطالب ایله اوجه منزل اتخاذ ایله‌مش اولدیغی بحیرا صومعه‌سی پیشكاهنه ینه نزول ایتمشدر ٠ فقط راهب بحیرا وفات ایدوب مقامنه باشقه‌سی قائم اولمشدی٠ اوده « نسطورا » ایدی ٠ نسطورانك ایسه میسره ایله اسكیدن الفت ومعارفه‌سی وار ایدی ٠ اومعارفه‌یه مبنی منزله كله‌رك میسره ایله برخیلی قونوشدی ٠

حالبوكه هردرلو شكل وشمائل شریفهٔ احمدیه‌یی اوزمان برطرفدن نظر دقت وامعاندن كچیرمش بولنان

راهب مرقوم، سوزینی بالمناسبه افندیمزه انتقال ایتدیره رك مهر شریف نبوتی اوپمك شرفنی احرازه موفق اولدقدن واللهك برلكنه و بونك حق پیغمبر اخرالزمان اولدیغنه قسم ایله شهادت ایله دكدن صوكره میسره یه خطاباً دیدی كه :

— « یا میسره ! حضرت عیسانك خبر ویردیكی خاتم الانبیا ایشته بو ذات شریفدر . شامه كیتمیكز! زیرا خونه وكهنهٔ یهود بونی كورنجه همان طانیرلر . بلكه سوء قصد ایتمك ایسترلر »

حتی او ذات شریفده مشاهده ایله دیكی حالات و علائم نبوته قارشی حب وشوقنك غلبه سیله همان اول حضرتی قوجاقلایوب سومكه قدر مجبور اولنجه ، حمایه یه مأمور بولنان حزیمه ، نسطورانك حركتنده ن بر سوء قصدی وار ظنیله همان قلنجنی چكمكله برابر :

— « یتشكز ای آل هاشم ! »

دیه شدتله فریاد ایتدیكندن اركان قافله دخی یتشمش ایسه ده نسطورانك حركتی سوء قصد دكل بلكه بر حال تعظیمكارانه دن عبارت اولدیغی اكلاشلدقده ، ایله دكاری غلیاندن طولایی اظهار محجوبیت ونسطورایه ده باشقه جه بر محبت حاصل ایتمشلردر .

نسطورانك حقه مقرون اولان شو تكليف خالصانه ومحبانه‌سنی قبوله مجبوریت طبیعیه حاصل اولدیغی جهتله ارتق دها ایلری‌یه كیتمدن دونمك ایچون اركان قافله، اخذ واعطاسنی اوراده اویدیردقدن صوكره عودت ایتمشدر .

***

اثنای معاودتده قافله‌نك مكه‌یه مواصلتی كونی پك صیجاق بركونه تصادف ایتمشدی .

خدیجه ایسه ، شام قافله‌سنك صورت مواصلتنی بر قاچ قادینلرله برابر بر یرده طوروب سیر وتماشا ایتدیكی صره‌ده قافله یولجیلرندن برینك باشی اوستنده ایكی قوشك قناد كروب كولكه یاپدیغنی كوردی .

ایشته اوكوردكاری شیدن غایت متعجبه اولوب طورورلركن چیقه كلان میسره دخی دها نیجه خارق العاده حاللری كوردیكنی حكایه ایتمشدر .

***

رؤیت ایتدكاری محاسبه‌ده كلیتلی كار حاصل اولدیغی اكلاشلمش لكن خدیجه‌نك كوزینه اوندن اول‌ه شام قافلهٔ تجاریه‌سنك كاری كوروتمز انجق « محمد الامین » كورنمكه باشلامشدی .

زیرا خدیجه برزمان منامنده «کونشك کوکدن یره اینه‌رك کندی خانه‌سنه کیردیکنی وضیای شمسك کندی خانه‌سندنبری بتون مکه اهالیسی خانه‌لرینی ضیا-لندیردیغنی» کورمش وخدیجه‌نك اشبورؤیاسنی، کاهن مشهور «ورقه بن نوفل» «خدیجه‌نك اخر الزمان پیغمبرینه زوجه اوله‌جغنی تبشیر ایله» تعبیر ایتمش بناءً علیه خدیجه اوشرکتی - خاتم الانبیا اولدیغنده کیمسه‌نك شبهه‌سی قالمامش دیمك درجه‌سنده شهرت المش اولان - محمد الامین ایله ازدواجه سبب محض اتخاذ ایتمك امید قویسنده بولنمشدی.

ایشته اواثناده طرفینجه متخذ اولان واسطه‌لرك وساطتی ایله خدیجه‌نك سید کائنات افندیمز حضرتلرینه عقد نکاحی خصوصی مقرر اولدی.

خدیجه‌نك خانه‌سنده مجلس عقد نکاح تشکیل ایدیله‌رك قریش قومنك اعاظم واعیانی طوپلاندی. افندیمز دخی عموجه‌سی حمزه ایله برابر اوراده حاضر بولندی.

ابوطالبك:

— «الحمد لله الذی جعلنا من ذریة ابراهیم وزرع اسماعیل وجعل لنا بیتاً محجوجاً وحرماً آمناً وجعلنا

سوّاس حرمه والحكام على الناس . ثم ان ابن اخى هذا محمداً لايوزن برجل الارجح به فان كان فى المال قل فان المال ظل زائل وامر حائل. وقد خطب خديجة لها من الصداق ماعاجله وآجله كذا. وهو والله بعد هذا له نبأ عظيم »

خطبه‌سيله باشلايان عقد مسئله‌سى ، ورقه بن نوفلك خطبه‌سيله نهايت بوله‌رق خديجه ، پيغمبرعليه السلام افنديمزه تزويج ايدلمش اولدى . كه او زمان جناب احمدى يكرمى بش ، خديجه قرق ياشلرنده ايدى .

***

[خديجة الكبرى] ديئيلان سيدة النساء ، ايشته بو خديجه‌در . فخرعالم افنديمز كنديسندن دائما خوشنود و راضى قالمش بناءً عليه صاغلغنده باشقه زوجه المامشلردر .

حضرت رسول الله افنديمزك خديجه‌دن [قاسم ، طيب ، طاهر ، عبد الله] نام‌لرنده دردى اركك ، [رقيه ، زينب ، ام كلثوم ، فاطمه] نام‌لرنده دردى اناث اولمق اوزره سكز اولادى اولمشدر .

اولا [قاسم] دنيايه كلمشدى . انكچون حضرت پيغمبر ، عادت عرب اوزره [ابو القاسم] كنيه‌سيله

مکنی اولمشدر . فقط فاطمه‌دن ماعدا هپسی‌ده کوچوك
ایکن فوت اولدیلر .

سن شریفلری اوتوزه واردیغنده کریمهٔ مکرمه‌لری
« رقیه » ، اوتوز اوچده « زینب » ، بعده « ام کلثوم »
رضی الله تعالی عنهن حضراتی طوغدیلر .

بعثت احمدیه‌نك بدایتنده حضرت « فاطمة الزهرا »
رضی الله تعالی عنها حضرتلری تولد ایتمشدر .

***

خدیجة الکبری، بو ازدواجدن اول بنی مخزومدن
«عتیق بن عابد بن عبدالله» ایله «ابو هاله بن النباش بن زیاد
التمیمی » نامنده ایکی قوجه‌یه وارمش وابو هاله‌دن بر
چوجغه بیله انا اولمشدی .

حتی او چوجق [۱] ، ازدواج نبویدن صکره
ایدی که :

— « انا اکرم الناس اباً واماً واخاً واختاً »
دیه اظهار افتخار ایله‌دکدن صوکره :

— « بابام سید کائنات افندیمز، انام خدیجة الکبری،
قرنداشم قاسم ، قیزقرنداشم فاطمة الزهرا ! »

---

[۱] شوذاتك اسمنی بر درلو درخاطر ایده‌مدیکمه عظیم
تأسف ایدیورم !

ديه ايضاح كلام دخى ايلردى .

مشار اليهك وقعهٔ جملده [٣٦] شهيد اولديغى روايات تاريخيه دندر .

١٣

تعمير كعبهٔ معظمه

فخر عالم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حضرتلرينك اوتوز بش ياشنه كيردكارى ايشته او صره ده كعبهٔ معظمه تعمير ايدلمشدر شويله كه :

ابراهيم واسماعيل عليهما السلام، كعبه يى ابتدا انشا ايله دكارى زماندنبرى بعض سيللره معروض قالمق كبى عارض اولان عوارض وحالاتك تأثيراتى سببيله بيت الله ، تعميره شديداً محتاج بر درجه يه كلمش ايدى تعميرينى قريش ده ارزو ايدردى . فقط هدم كعبهٔ معظمه دن طولايى عليهلرنده برعارضهٔ شديدهٔ كونيه وحادثهٔ هائلهٔ سماويه نك وقوعى احتماليله هدمه بردرلو جرأت ايده ميورلر ايدى .

نهايت الامر قريشك اعاظم قبائلى طوپلانوب درت فرقه يه ايرلدقدن صوكره جوف كعبه ده و « هبل » نام صنمك حضورنده اقتراع ايتديلر .

قرعـه‌ده « بنی عبد منـاف ، بنی زهره » نك
سهمنه ـ قاپوبی حاوی اولان ـ جـدار شرقئ کعبه
اصابت ایله‌دیکی کبی « بنی عبدالدار ، بنی عبدالاسـد
بن عبدالعزی ، بنی عدی بن کعب » ه جدار شـامی ،
« بنی سهم ، بنی جمح ، بنی عامر بن لؤی » ه جـدار
غربی ، « بنی تیم ، بنی مخزوم » ه‌ده جدار یمانی
دوشمشدر .

ترتیبات سهمیه بوطرزده تقرر ایدنجه الك اول طاش،
طوپراق کبی لوازم انشائیه‌یی تدارك ایچـون طاغلردن
بری موضع شریف بیت‌اللهه طاش نقل ایتمکه باشلادیلر . که
اشـبو نقلیاتده ذات احمدی دخی بالذات بولنوب مبارك
ظهر شریفلریله طاش کتیرمشلردر .

***

وقتا که لوازم انشـائیه تدارکاتی اکمال ایدیلوب
قبائلجه یالکز هدم بیت‌اللهه بدء ومباشرت اولنـدی .
او زمان حارس بیت‌الله اولان حیـهٔ عظیمه ظهور
ایده‌رك قریشی امر هدم وانشادن منع ایتمکه باشلادی .
قریش‌ده حیـه‌نك ظهور وحرکتنه قارشی مرعوباً
مقام ابراهیمه چکلمکه مجبـور قالدی . ایشـته او زمان

ولید بن المغیره ، حاضر اولان قریشـه خطاب ایتدی.
دیدی که :

— « یا قوم ! سز بو هدمدن اصـلاحی مراد
ایتدیکزمی ؟ »

قریش جواب ویردی :

— « اوت »

بوجواب اوزرینه ولید بن المغیره :

— « الله ؛ اصـلاحی مراد ایدن قومی هلاك ایتمز .
لکن عمارت بیت‌اللهه اطیب اموالکزك غـیرینی صرف
ایتمیکز! الله، طیبدن باشقه هیچ برشی قبول ایتمز »
تنبیهاتنی اجرا ایتدی .

اشـبو تنبیهات ، قریشجه قبول وموجبنجه حرکت
اولندقدن صوکره جماعت، ینه او مقامده طوره‌رق :

— « اللهم ان کان لك فی هدمه رضاء فأتممه واشغل
عنا هذه الثعبان ! »

دیه نیاز ایتدی . نیاز ودعانك عقیب ختامنده ایدی .
عقاب صـورتنده اغزی اچیق اوله‌رق طرف سمادن
ظهور ایدن بر قوش، کاوب جدار کعبه‌یه قونمش وحیهٔ
مذکوره‌یی باشندن طوته‌رق قالدیروب ینه هوالنمشدر. که

ایشته او وقعه یه «زبیر بن عبدالمطلب» شو قصیدهٔ رنکینیله اشارت ایدر :

عجبت لما تصورت العقاب
الی الثعبان وهی لها اضطراب
وقد كانت یکون لها کشیش
واحیاناً یکون لها وثاب
اذا قمنا الی التأسیس شدت
تهیبنا البناء ولا تهاب
فلما ان خشینا الزجر جائت
عقاب بالسکات لها انصباب
فضمتها الیها ثم خلت
لنا البنیان لیس لها حجاب
فقمنا حاشدین الی بناءٍ
لنا منه القواعد والتراب
غداة نرفع التأسیس منه
ولیس علی مساوینا ثیاب
اعز به الملیك بنی لؤیٍ
فلیس لاصله منهم ذهاب
وقد حشدت هناك بنو عدیٍ
ومرة قد تقدمها كلاب

فيوأنا المليك بذاك عزاً
وعند الله يلتمس الثواب

***

ثعبانك وجه مسرودا وزره اندفاعنی كورن قريش، ارتق :

— « انا لنرجو ان يكون الله قد رضی عملكم وقبل نفقتكم فاهدموها ! »

ديديكی حالده ينه قورقدقلريچون جسارت ايده‌ميه‌رك ميانه‌لرنده :

— « هدمه كيم اول باشلار ؟ »

مشاوره‌سنه مجبوريت الويرمشدی . وليد بن المغيره، قومك شوترددينه قارشی :

— « بن اول باشلارم . بن اختيارم . بر بلا كلسه ده ذاتاً اجلم يقين ! »

ديدكدن صوكره بالطه‌يی النه اله‌رق ظهر بيته چيقمش او كون هيچ باشقه‌سی قارشمقسزين يالكز كنديسی هدم ايده طورمشدر .

قريش ايسه اوزمان وليدك باشنه بر بلا كله‌جكی اعتقادنده بولنديلر . حتی اوكونك كيجه‌سنك تماماً

مروری انتظارنده دخی بولندیلر. حالبوکه ولیده نه کیجه، نه کوندوز هیچ برشی اولمدیغی کوریلنجه هدم و تعمیرده بر محذور اولمدیغندن هرکس امنیت تامه حاصل ایده‌رك ایرته‌سی صباح هرکس برابر هدم ایتمشدر.

اساس بیت الله‌ه واردقلری زمان، الندەکی بالطه‌سنی اساسدن اولان ایکی طاشك اره‌سنه صوقوب شدت کوسترن ولید، طاشدن او شدتله قوپارتدیغی پارچه‌یی همان «ابووهب بن عمرو بن عمران بن مخزوم» الدیغی حالده الندن دوشوب ینه اسکی موضعنه اوطوردقدن فضله دیبندن چیقان شراره، هرکسك یوزینی، کوزینی یاقه‌جق درجه‌ده پارلامش وبوحالت غریبه‌دن طولایی مکه خلقی رجفان برحاله کلمشدی.

بناءً علیه اساسه طوقانلمامق خصوصنده عموجه درحال اتفاق آرا حصوله کلمشدر.

***

وقتا که عملیات انشائیه حجرالاسودك موضعی اولان [رکن] ه واردی. حجرالاسودك یرینه وضعی شرفنی احرازه هرقبیله‌ده ارزو حاصل اوله‌رق:

— «حجر الاسودی، یرینه بزقویه‌جغز»

دیه اورتهده بر منازعه چیقدی .

حتی وضع حجر خدمتنه کسب استحقـاق ایچـون کیسه اثبات وابراز امتیاز ایده‌مدیکنه مبنیدرکه قبائل ، مسجد حرامده بالاجتماع آرالرینه حجر مذکوری وضع وحقنده مذاکرات ومناقشاته باشلادی .

مذاکره اوزون مدت دوام ایتدی . هرکون مذاکره وقوعبولدیغی حالده نتیجه حاصل اولمزدی .

حل و فصـلنه امکان بوله‌مدقلری او منـازعه‌یی بالضروره قلیـنج ایله فصل ایتمك اوزره حربه قرار ویردکلری بیله واقع اولدیسه‌ده ولید ، قبائلی حربدن منع ایتدی :

الك صوکره قبائل قریش ، حرم کعبه‌ده اوطوروب مناقشه ومنافسه ایدرلرکن ولید بن المغیره قومه‌خطاباً :

— « ای قوم ! سز و بز بو ایشـده انجق خیری مراد ایتدك . منافسه ومحاسده اتمیکز ! آرا وافکارده اختلافکز حاصل اولدقجه ایشلریکزده اونسبتده تشتته اوغرادی . ایشده مقصود ایسه انجق اصلاحدر . بناءً علیه بورایه شمدی کیم اوّل کلیر وسزه قاریشیر ایسـه انی ایشه حکم تعیین ایدیکز ! »

دیمش قوم دخی اوسوزه قارشی :
— « رضینا وسلمنا »
دیه روی قبول وموافقت کوستررکن کلوب قاریشمش اولان ذات عالئ احمدی ، برموجب قرار حل وفصل اموره حکم ده نصب وتعیین ایدلمشدر .

ایشته او زمان حضرت فخر کائنات افندیمز دخی ردای شریفه‌لرینك اوزرینه حجری وضع وردانك درت طرفدن اوجلرینی فرق اربعۀ مذکوره‌دن کندی انتخاب بیوردقلری « عبد مناف بن عتبه بن ربیعه » ، « ابو حذیفه بن مغیرة المخزومی » ؛ « ابو زمعة الاسود » ، « عاص بن وائل السهمی » نام درت کیمسه‌یه طوتدیردقدن صوکره رکنه تکین قالدیرتوب بعده ردانك ایچندن حجری کندی مبارك الاریله آله‌رق یرینه قویمشدر !

حجر مبارکی او صورتله وضع بیوررلرکن — نجددن کلمش بر رجل اولمق اوزره کندینی او زمان ناسه کوسترمش اولان — شیطان علیه اللعنه ، کویا وضع حجرده ذات عالئ نبویه یاردم ایتمك ایچون بیته چیقدیغی حالده طرف ذیشرف احمدیدن کورندیکی تحقیر اوزرینه

نجدیٔ لعین ، ارتق کندینی ضبط ایده‌میه‌رك قریشه خطاباً :

— « واعجبا لقوم اهل شرفٍ وعقلٍ وسن واموالٍ ! عمدوا الی اصغرهم سناً واقلهم مالاً . فرأسوه علیهم فی مکرمتهم وحرزهم . کأنهم خدمله . اما والله لیفوتنهم سیفا ولیقیقمن علیهم حظوظاً وحدوداً » دیه باغیرمشدی !

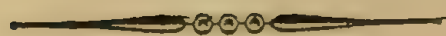
***

قبائل بیننده حرب وقتال احداثنه پك مستعد کورینان شو منازعه واختلالك سرعت منع وازاله‌سی خصوصنده ابراز بیوردقلری حکم وتدبیر جدیر قریشجه پك زیاده‌سیله تحسین وتقدیر ایدلمشدر .

بنا تمام اولوب ایش یالکز سقفك اتمامنه قالمشیدی . او صره‌ده ایسه یمن حکمدارینك بلاد شامیه‌دن انطاکیه شهرنده انشا ایتدیرمك ایستدیکی کلیسایه قویمق اوزره بحراً کوندردیکی کراسته‌لری حامل اولان کمی « شعیبه » نام ساحلده قضایه اوغرایه‌رق کناره یاناشدیغندن ایچنده‌کی کراسته‌یی ملك مرقوم ، بیت‌اللهه باغشلامشدی ! ایشته او کراسته‌لرله سقف بیت‌الله‌ده انشا ایدلدی .

***

سيد البشر افنديمز ، اوتوز بش ياشلرينه بالغ اولدقلرنده هاتفدن كنديلرينه طوغرى « يا محمد ! » ديه ندا ايدلمكه ، بعض طرفلردن‌ده كوزينه نور كورونمكه باشلامشدى .

فصل ثالث

{ ظهور نور اسلام }

ابتدای نزول وحی الهی . وقوع رسالت احمدیه . سابقین اسلام . اسلام ابی بکر . اسلام علی . اعلان نبوت واذیات کفار . مسلمینك حبشـه هجرتلری . اسلام حمزه . اسـلام عمر . انشقاق قمر ، قطیعهٔ رحم . اعجاز قرآن . فسخ حکم عهد . سنة الحزن ووفات خدیجه وابی طالب . طائفه عزیمت احمدیه . ازدواج نبوی باعائشـه وسوده . معراج قدسـیت منهاج پیغمبری . عقبات بیعتلری . اسلام اسید بن حضیر . اسلام سعد بن معاذ

***

١

ابتدای نزول وحی الهی

سـلطان هر دوسرا خاتم الانبیا محمد المصـطفی علیه افضل الصلوة والتحایا افندیمز حضرتلری ، قرق یاشلرنده خلعت مقدسـهٔ نبوت وقرق اوچ یاشلرنده حلیهٔ جلیلهٔ رسالت ایله متحلی ومشرف اولدیلر .

نبوتلری رؤیای صالحه وصادقه ایله باشلایوب کیجه هرنه که رؤیاده کورورلرسه تماماً عیننك ظهور ایله دیکنی مشاهده بیورورلردی .

ایشته او غنچهٔ گلستان نبوت افندیمزك یگرمی اوچ سنه اولان زمان سعادت نشان نبوتلرنده قرق التی دفعه دور وتکرر ایتمش بولنان التی آیك ایلك التی آینده وحی الهی ، انجق رؤیای صالحه ایله واقع اولدیغیچوندرکه رؤیای صالحه ، نبوتك قرق التی جزئندن بر جزء اعتبار ایدلمشدر . [١]

بو اوقات مسعودهده یعنی بو ایلك آلتی ماه ظرفنده حضرت سید رسل افندیمز . هر شیدن زیاده خلوت وعزلتی سوهرك جوار قدسیت مدارلرینه اغیار وماسوادن هیچ برشیئك اقترانی ارزوایلهیهمدکلریچون جبل حراده واقع غار مخصوصلرینه کیدر ، اوراده تك وتنها ربنه عبادت ایلهردی .

مذکور غار حراده قبیلهٔ قریشدن الك اول عبادت ایدن ، جد عالیٔ نبوی « عبدالمطلب » در . بعده « امیه بن المغیره » ایله « ورقه بن نوفل » ، ملازمت غارده اکا پیرو اولمشلردی .

---

[١] رؤیای صالحه ایله ابتدای وحی زمانی وامتدادی مدتی ، ربیع الاول اون اوچنجیسندن رمضان شریف اون یدنجیسنه دکین کچمش اولان التی ماه اولدیغی روایات تاریخیهدندر .

فقط کرك غار سعادتقرارلرينه ، کرك بر باشـقه يوله
كيدركن يولدهطاغ،طاش، اغاج هرنه يه تصادف ييوررلر
ايسه هپسنك‌ده كنديسنه طوغرى :

— « السلام عليك يارسول الله ! »

ديه آواز ايله‌دكارينى ، كيجه رؤياسنده بيلمديكى برچوق
كيسه‌لرى وكذلك باشى كوكاره اريشـير ، اياغى يرلره
يتشير بيوك برمخلوق عجيبى كورمكه باشلاديغنى متعاقب
قورقوسندن كيفيتى حضرت خديجه‌يه آچمشدر .

زيرا بوعلاماتدن هيچ برينك كندى نبوت احديه ـ
لرينه دليل ومقدمه اولديغى خاطر وخيالنه بيله كلمزدى.
انجق علامات مذكوره‌يى باشقه درلو برسؤ حال اثرى
اولمق اوزره تلقى ايله‌مكده ايدى .

كوندوزلرى‌ده بعضاً ، بيلمديكى كيسه‌لر، يانه كلوب
كيررلردى . بونلرك نه وكيم اولديغى حقنده جناب احمد
برمعنا ويره‌مديكندن طولايى اوركر ودائما خوف وحذر
اوزره بولنور ايدى .

حضرت خديجه ، اونلرك فنا كيسـه‌لر اولمديغنى
سويله‌مكله برابر شايد بر دها كورينه‌جك اولورلرسـه
كوروندكارى زمان كنديسنه خبر ويرمسنى‌ده سـوزينه
علاوه ايتدى .

بر کون حضرت پیغمبر افندیمز، سعادتخانه‌لرنده [خدیجه‌نك خانه‌سی] اوطوریورلردی . اوجه کوردیکی کیمسه‌لر، ینه کوزینه کوروندی . افندیمزدخی ، کیفیتی درحال حضرت خدیجه‌یه بیلدیردی .

خدیجه ایسه همان اوستنی باشنی محکم اورتدکدن صوکره افندیمزك ارقه طرفلرینه چکوب صول دیزی اوستنه رسول اکرمی اوطورده‌رق اکا :

— « کوریورمیسك ؟ »

دیه صوروب :

— « کوریورم ! »

جوابنی آلیر ایکن ذات جلیل رسالتپناهی‌یی صاغ دیزی اوستنه بعده قوجاغنه اوطورتمش وهر ایکی موضعده ایکن کوروب کورمدیکنی صوره‌رق ینه کورمکده اولدیغی جوابنی النجه نهایت باشندن بر قسمنی آچه‌رق صاچنی میدانه قویدقدن صوکره بردها صورمش وایشته او زمان ارتق کورمدیکی جوابنی آلوب کورینان شیلرك نه اولدیغنی اوصورتله اکلامشدر .

حضرت خدیجه بو وجهله ایشی اکلایه‌رق بعده ذات عالئ احمدی‌یه خطاباً :

— «او كورينان شيلر ، شيطان دكل بلكه ملائكهٔ کرامدر . زیرا ملائکه اولمزسه صاچی کوروبده غائب اولمزلر . »

دیه تبشیرات مخصوصه اجرا ایتمشدر .

لكن حضرت خدیجه‌نك اشبو استطلاعات وتبشیراتی غار حراده ویاخود وسط جبلده حضرت جبریل ایله اولان ملاقات ومخاطبه‌دن صوكره اولدیغنی یازان بعض آثار تاریخیه دخی موجوددر .

*

* *

حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز، سن شریفلرینك قرقه بالغ اولدیغی شهر رمضان شریف اون یدنجی - وعلی روایةٍ ربیع الاول اون یدنجی ویاخود اون ایکنجی - بازار ایرته‌سی کونی جبل حراده‌کی غار مخصوص سعادتلرنده ایدیلر .

حضرت جبریل امین ، حامل منشور وحی مبین اولدیغی حالده حضور پرنور رسالتپناهی‌یه کلوب :

— «یا محمد ! انت رسول الله ! »

دیه‌رك فتح باب مصاحبت ایله‌مك ایسته‌ینجه اوته‌دنبری کوزینه کورینان شیلردن ذاتاً پك زیاده‌سیله خوف ایتمش اولان حبیب خدا ، اوسوزه قارشی مصادف اولدیغی

دهشتندن ناشی دیزلری اوستنه دوشوب بویونچنبرینك
کوشه‌لری شدتلی برحالده دیتره‌مکه باشلادیغندن همـان
دونوب خدیجه‌نك خانه‌سنه کله‌رك اوزرینی‌ده اورتدیر.
دکدن صوکره ، کندیسنی استیلا ایدن روع ودهشت
زائل اولنجه‌یه دکین استراحت بیوردیلر . بعده‌قالقوب
ینه جبل حراده‌کی غاره طوغری کیتدیلر .

فقط وسط جبل حرایه مواصلتلری اثناسنده طرف
سمادن :

— « یا محمد ! انا جبریل وانت رسول الله ! »
ندامی کلکله حضرت نبی ذیشـان یوقاری‌یه باقوب
جبریلی بشر صورتنده افق سماده قائم کوردکدن فضله
هرهانکی برباشقه جانبه احاله‌ٔ نظر ایتسه اوراده‌ده کور-
دیکندن‌افندیمز، ینه‌حاصل‌ایله‌دیکی دهشت‌سببیله اورادن
نه‌ایلری‌یه تقدم، نه‌ده‌کیری‌یه عودت وتأخر ایده‌میه‌رك
قالمش ونهایت کندیلرینی طاغدن آشاغی‌یه اته‌جق
مرتبه‌ده کناره تقریب ایتمشدی .

روایته کوره اوزمان دهشتده « آدم کوندرسـون
ده بنی کیری‌یه الدیرسـون » دیه خدیجـه‌یه خبر دخی
کوندرمشدی !

حضرت جبریل ، باشقه زمانده بردها :

— « یامحمد ! اناجبریل وانت رسول الله ، اقرا »
دیه خطاب ایتدیکندن رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز دخی اوخطابك کندیلرینه اولان تأثیراتنه قارشی زیاده‌سیله متأثر اولدقلری حالده مقابلةً :
— « ما انا بقارئ . فما اقراء »
بیورملریله جبریل امین ، رسول اکرمی سینه‌سنه یاخود رأس همایون محمدی‌یی قولتوغی التنه الوب اولقدر شدتله صیقدی که مبارك ذات عالیٔ رسالتپناهینك وجود مسعودلرنده تاب وتوان نامنه هیچ بر شی براقامشدی .
اشبو معامله‌یی حضرت جبریل، اوچ دفعه تکرارله‌دقدن صوکره : [اقراء باسم ربك الذی خلق. خلق الانسان من علق . اقراء وربك الاکرم ....] آیت کریمه‌سنی تلقین بیورمشدر [سنهٔ میلادیه ٦١٠]
ظهور وحی الهینك مهابتی فخر عالم افندیمزه پك زیاده‌سیله خوف ودهشت ایراث ایله‌دیکندن جسم همایونلرندن کل صویی کبی ترلر طمله‌دی . وهمان دیتره‌یه دیتره‌یه خدیجه‌نك یانه کلوب [زملونی زملونی] بیوردی .

خدیجه دخی درحال اوحضرتك اوستنی اورتدی. اوده برمقدار تنفس واستراحتدن صوكره ، واقع اولان حالی خدیجه‌یه سویله‌دی .

بعده حضرت خدیجه نبی ذیشانی یاننه الوب ورقه بن نوفلك نزدینه كتیردی . وكیفیت وحی الهی‌یی‌ده اكا حكایه ایتدی . [۱]

ورقه ایسه :

— « مژده یا محمد ! سن عیسی بن مریمك خبر ویردیكی نبی آخرالزمانسك ! سكا كورینان ملك‌ده موسی بن عمرانه كلان ناموس اكبردر . كاشكی كنج

[۱] ورقه « نوفل بن اسد بن عبد العزی بن قصی » نك اوغلی وحضرت خدیجه‌نك عمیلریدر . كتب سماویه‌یه آشنا وآخر عمرنده نور بصردن محروم اولمش بر پیر فانی ایدی . حضرت پیغمبر افندیمزك زمان رسالت احمدیه‌لری كلوب‌ده هنوز دعوته مأمور اولمرندن مقدم وفات ایده‌رك مكه‌ده [حجون] قبرستاننه دفن ایدلمشدر . ورقه ، رسالت احمدیه‌یی تصدیق واكا ایمان ایتمشدی انك ایچوندركه ذات عالئ رسالتپناهی :

— « لقد رأیته فی الجنة وعلیه ثیات الحریر »

بیورمشلردر !

اولوبده سنك اعلان نبوت ايده‌جكك وقته ايريشيدم .
قومك سنى مكه‌دن چيقاره‌جغى زمان سكا ياردم
ايدردم . »

ديدكدن باشقه كيفيتك نبوت ورسالته دلالتى حقنده
خديجه‌يه خطاباً :

فان يك حقاً يا خديجه فاعلمى !
حديثك ايانا فاحمد مرسل
وجبريل يأتيه وميكال معهما
من الله وحى يشرح الصدر منزل
يفوز به من فاز عزاً لدينه
ويشقى به الغاوى الشقى المضلل
فريقان منهم فرقة فى جنانه
واخرى باغلال الجحيم تغلل

بيتلرينى‌ده سويله‌مشدر .

حضرت پيغمبر دخى :

— « ياقوم بنى مكه‌دن چيقاره‌جقمى ؟ »

ديه سؤال ايدنجه ورقه :

— « اوت چيقاره‌جقدر ! منصب نبوت عالمده
هركيمه احسان بيورلديسه قومى ايچنده اكا دشمنلر

پیدا اوله کلمشدر . سنی دخی قومك مکه‌دن چیقارسه کرکدر »

جوابنی ویردی .

*
. .

بر روایتده ، مهابت وحی الهی‌یه قارشی متأثر قالان حضرت پیغمبری ثیاب ایله اورتوب اویوتدقدن صوکره خدیجه یالکز اولدیغی حالده عمزاده‌سی ورقه‌یه کیتمش ووقایع اولالی حکایه ایتمش، اودخی ابیات مذکوره ایله جواب ویرمشدر . خدیجه او جوابی الوب کلدیکنك عقیبنده ایدی حضرت جبریل ، « یا ایها المدثر ! قم ! . . . . » آیات کریمه‌سنی تلقین ایتدیکندن رسول ذیشان افندیمز اندن صوکره خدیجه ایله برابر اولدقلری حالده ورقه‌یه کیده‌رك اندن خبر هجرتی ومستقبلده کوروب چکیره‌جکی احوال حقنده دها بر چوق معلومات غیبیه‌یی آلمشدی . که ایشته بوروایت ، روایات سائره‌دن دها زیاده صحته اقرب اولدیغنه مآل ابیات برسند مؤید کورینیور .

اندن صوکره تحمل واستعداد جناب احمدینك توسعی ایچون وحی الهینك ارقه‌سی کسلدی . جبریل امین کورونمز اولدی . فقط اسرافیل علیه‌السلام اره

صره کلیر ، بعض شیلر تعلیم ایدردی . بوحال اوچ سنه
دوام ایتدی .

*
* *

٦

—○ وقوع رسالت احمدیه ○—

سال حیات سعادتلرینك قرق اوچنجی دورهٔ منورهٔ
دل آرالرنده برکون حضرت پیغمبره کوکدن « یا محمد »
دیه بر ندا کلدی . افندیمز ، یوقاری‌یه باقوب جبریل امینی
هواده و بر کرسی اوزرنده قائماً کوردی .

فقط کندیسنه تأثیر ایدن مهابت وحی الهی سببیله
برنده طوره‌میوب خدیجه‌نك یانه کلدی . و [زملونی ،
زملونی] یاخود [دثرونی ، دثرونی وصبوا علیّ ماءً
بارداً] دیه‌رك لباسنه بوروندی .

جبریل امین دخی تا یانه کلوب :

— « یا ایها المدثر ! قم ! »

دیدی . افندیمزده جواباً همان برندن قالقه‌رق :

— « قد قمت ما اصنع ؟ »

دیمکله جبریل :

— [فانذر ! وربك فکبر ! وثیابك فطهر ! والرجز فاهجر ! ولا تمنن تستکثر ! ولربك فاصبر !] آیات کریمه‌سنی تلقین ایتدی . که ایشته بو آیات کریمه‌نك مضامین شریفه‌سی رسالت اولمغله اوندن اویله ارتحال وانتقاللرینه دکین وحیك ارقه‌سی بر دها کسلمامشدر .

*
* *

۳

سابقین اسلام

امین وحی خدا ، « قم » امریله رسالتپناه افندیمز حضرتلرینی اقامه وآیات کریمهٔ رسالتی تلقین ایله‌دیکی زمان حضرت رسول محترم صلی الله علیه وسلم افندیمزك ایاقده طوردقلرینی کورن خدیجه ، اکا خطاباً :

— « یا ابا القاسم ! اویومدن نیچون قالقدیکز ؟ »

دینجه افندیمزده :

— « یا خدیجه ! ارتق اویومق بنم ایچون دکلدر .

حضرت جبریل کلدی . حق تعالینك امرینی خلقه تبلیغ ایت دیه امر ایتدی . فقط شمدی بکا کیم ایناتیر ؟ »

جوابنی ویردیکندن حضرت خدیجه اوسوزه مقابل :

— « یا رسول‌الله ! بن سکا ایناتیرم . بکا هرکسدن اول تلقین دین ایت ! »

دیمش ورسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلری دخی اونك او طرزده‌کی صداقت خدا پرستانه‌سندن غایت زیاده‌سیله ممنون ومحظوظ اوله‌رق اکا الك اول دین مبین اسلامی عرض وتلقین بیورمشدر .

جبریل امین ، هنوز اوراده حاضر وموجودایدی . رسول محترم افندیمزه دیدی‌که :

— « یامحمد ! برصوکتیر ! سکا آبدست ، نمازاداب واصولنی اوکرده‌یم »

صوکلوب هراوچی‌ده آبدست آلدقدن صوکره جبریل امام اولدی . نبی ذیشان افندیمز انك اردینه خدیجه دخی حضرت پیغمبرك اردینه بچوب ایکی رکعت نماز قیلدیلر .

بر روایته کوره اشبو تعلیم آداب وضوء وصلوات کیفیتی غار حراده واقع اولمشدر . حتی حضرت جبریل اياغيله يره دپنجه دیدیکی یردن همان بر لطیف پکار ظهور ایدەرك رسول اکرم افندیمزه او پیکاردن آبدست آلدیرمشدر .

*

* *

حضرت خدیجه رضی الله تعالی عنها حضرتلرندن صوکرەاك اول کیمك قبول دین اسلام ایتدیکی بين الروات مختلف فیه ایسەده اکثریت حضرت ابی بکرك اسلامندەدر .

جناب ابی بکر رضی الله تعالی عنه حضرتلرندن صوکرەده « علی ابن ابی طالب » ورسول اکرمك آزادلیسی « زید بن حارثه » قبول دین مبین اسلام شرفیله مشرف اولدیلر .

جناب ابی بکر رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، ارتق امنیت ایلەدیکی وقبول دین اسلامه مائل ومستعد کوردیکی آدملری ال التندن تشویق ودعوت ایدر وقبول واجابت کوسترنلری‌ده الوب حضرت سيد البشر افنديمزك حضور پرنور همايونلرينه کتیر رتقدیم ایدردی .

ایشته ابی بکرك اوصورتله اولان تشویق و دعوت خفیه‌سی اوزرینه «حضرت عثمان بن عفان، عبدالرحمن بن عوف ، سعد بن ابی وقاص ، زبیر بن العوام، طلحه بن عبدالله » قبول دین اسلام بیورمشلردر . رضی الله تعالی عنهم !

مشار الیهم حضراتی دخی « ابوعبیده عامر بن عبد الله الجراح ، عبیده بن الحارث ، خباب بن ارت، سعید بن زید ، وزوجه‌سی فاطمه بنت الخطاب ، عمرو بن نفیل، ابوسلمه بن عبد الاسد ، ارقم بن ارقم المخروص، عثمان بن مظعون ، قرنداشلری قدامه وعبدالله ، بلال بن رباح الحبشی ، عبد الله بن مسعود ، صهیب بن رومی ، عمار بن یاسر ، ووالده‌سی سمیه » نام ذوات تعقیب ایله‌دیلر . رضوان الله تعالی علیهم اجمعین !

بعده ناس بلوك بلوك دائرهٔ فاخرهٔ اسلامه دخول ایتمکله و دین مبین محمدی شرفنی احراز ایله متشرف اولمغه باشلادیلر .

∴

٤

اسلام ابی بکر

رضی الله عنه

حضرت خدیجه رضی‌الله تعالی عنها حضرتلرندن صوکره جنـاب ابی بکرله علی‌المرتضی رضی‌الله تعالی عنهمادن برینك هرکسدن اول قبول دین مبین اسـلام ایتـدیکی مشـهور ومتفق فیه ایسـه‌ده هانکی برینك اسـلامده سبق و تقدم ایتدیکی اختـلافدن وارسـته اوله‌مامشدر ٠

حضرت علی المرتضی کرم الله وجهه‌نك سـبق اسـلامنه « محمد بن جریر الطبری » کبی قائل اولان بولندیغی کبی بونك سبق وتقدملرینی جداً قبـول ایدن دخی بولنمشدر ٠

حتی شـعرای جناب رسـالتپناهیدن « حسـان بن ثابت » رضی الله عنه حضرتلری‌ده اسلامده جناب ابی بکرك سبقلرینه :

اذا تذكرت نحواً من اخى ثقة
فاذكر اخاك ابا بكر بما فعلا
خير البرية اتقاها واعدلها
بعد النبى واوفاها بما حملا
الثانى التالى المحمود مشهده
« واول الناس منهم صدق الرسلا »
بيتلريله اشارت ايتمشدر .

مشار اليهك سبقلرينه اولوجهله عموماً اعتقاد واعتماد حاصل اولديغى حالده علامهٔ قسطلانى [ارشاد السارى لشرح صحيح البخارى] نام كتاب مستطابلرنده جناب ابى بكر رضى الله تعالى عنه حضرتلرينك اسلاملرندن بحث ايدركن بر يرده سويلهديكى :

— « وهو اول من اسلم من الاحرار البالغين . . . »
سوزينك اوزرنده « احرار ، بالغين » كبى ايكى درلو يوروتديكى قيدلر ، روايات واختلافات تاريخيه يه قارشى مثلا آزادليلردن « زيد بن حارثه » ، صبيانذن « على ابن طالب » رضى الله عنهمانك سبق اسلاملرى مروى بولنديغنه كوره محتمل اولان سهو وخطايه محل قالماق ايچون ـ اول اوله ، ثانى ثانى يه ناظر اولمق اوزره وضعى اختيار ايدلمش برر قيده احترازيدر .

بونکله برابر اوقیدلر، روایات واختلافات مذکوره بیننده علامهٔ مشارالیهجه حصولی شبهه‌لی قالمش دیمك بولنان ترددی‌ده واضح برصورتده ایما ایدر.

مع مافیه بونلر هب محتمل اولان خطادن احترازه محمول اولوب اکثریت ینه سبق‌اسلام ابی بکرده قالیور. ذاتاً مشار الیهك قبل النبوه معلوم ومروی اولان شئونات حیاتیه‌سی دقتله ملاحظه ایدیلیر ایسه قبول اسلام خصوصنده هیچ برکیمسه کندیلرینی سبق ایده‌میه‌جکی پك قولای اکلاشیله‌یور.

جناب ابی بکرك صورت قبول اسلامی وقعه‌سنی اك مفصل اوله‌رق یازان اثر تاریخیده دینیله‌یورکه:

« اوکونك کیجه‌سی، نبی محترم صلی الله علیه وسلم افندیمز، بیوك براندیشه ایچنده قالمشدی. کندی کندینه: « بن بوایشی کیمه آچه‌یم؟ هرنه یاپسه‌م ایناتمزلر! » بیوررلردی. انجق برچوق ملاحظات دورا دوردن صوکره: « ابو بکره آچه‌یم » دیه‌بیلمشدی.

زیرا ابو بکر، حضرت رسول اکرم افندیمزك هرکسدن زیاده دوستی ایدی. افندیمز نصل که کوچوکلکندنبری بتلره بغض ایده‌کلدیسه اودخی عین وجهله بغض طوتار ایدی.

حتى ابو بكر، كنجلكنده يعنى زمان بعثت ورسالت احمديه‌دن چوق مقدم بعضاً نبى ذيشان افنديمزه خطاباً :

— « يا محمد ! عموم قبائل عربك وعلى الخصوص آباواجداديمزك طاپديغى بتلره سن نيچون سجده ايتمزسك؟» ديدكجه افنديمز دخى اكا :

— « يا ابا بكر ! كوكلم ، وارميور كه مخلوق اثرى اولان برشيئه عبادت ايده‌يم ! باشقه درلو بر دين حق واردر ! »

جوابنى ويرير جناب ابى بكرده :

— « يا محمد ! بنم ده فكرم ايشته او ، ديديكك شيئك عينيدر ! »

ديه اوفكرده‌كى مشاركت وموافقتنى اظهار ايدردى .

لكن حضرت فخر كائنات افنديمز ، مبارك خاطر عاطر سعادتلرينه هيچ كتيرمديلركه ايلك تكليفده ابو بكر ، تكليف دعوتى قبول ايدوب اجابت كوستره !

حالبوكه جناب ابى بكر دخى او كيجه بيوك بر انديشه‌ده ايدى . ذهننده ديرايدى‌كه :

— « بو بتلره طاپمق هيچ ايو بر دين دكلدر . كنديسندن نه فائده ، نه‌ده ضرر كلميان برشيئه عبادت

جائزمی ؟ حق‌تعالی بزی وکافهٔ مخلوقاتی یاراتدیغی حالده هیچ قبول ایتمزکه کندیسنك غیری اولان مخلوقنه عبادت ایدلسون ! آه کاشکی برآدم اولسیدی‌ده بنی بردین حقه طوغری سوق وارشاد ایتسیدی! عجبا کیمی‌بوله‌بیلیرم؟»

نهایت شوکا قرار ویردی :

— « محمد الامین ، کامل ، عاقـل بر ذاتدر . بڭله دوستلغی ، بتلره بنم کبی بغض وعداوتی واردر. یارین اونك یانـه واروب افکاریمی ، اسراریمی آچه‌یم . تا که او ، بکا طریق حق کوستره ! »

*
* *

صباحلین حضرت رسول اکرم افندیمز جناب ابی بکر رضی الله عنهك خانه‌سنی تشریف نیتیله دولتخانه‌لرندن طیشارییه چیقمشـلردی . ابو بکر حضرتلری دخی خانه‌لرندن چیقدی ؛ سـعادتخانهٔ رسـالتپناهی‌یه کله‌جکدی . یولده بری برینه تصادف ایتدیلر .

بونك اوزرینه حضرت سید کائنات افندیمز جناب ابی بکره خطاباً بیوردیلرکه :

— « بن اویکزه برمشورت ایچون کیدیور ایدم »

صحابیٔ مشارالیه‌ده، اکا جواباً :

— « بن دخی اویله ایدم . فقط سویله‌مك ایستدیکم شی اوزوندر . سز کندی حکایه‌کزی ایدیکز ! »

دینجه رسول محترم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز :

— یا ابا بکر ! حضرت جبریل امین کلوب بکا کندینی کوستردی . خلقی دین حقه دعوت امرینی وردی . تاکه خلق حق تصدیق ایله عبادت اصنام واوثاندن واز کچه‌لر ! »

بیوردیغندن حضرت ابی‌بکر ، اوسوزه بیوك بر ممنونیتله مقابله ایله‌مشدر :

— « یا محمد ! جمله خلقدن اول بکا دین حق عرض ایت ! بن دون کیجه بو اندیشه‌مدن طولایی اویویه‌مدم . بو کونده ایشته انجق بونکیچون سکا کلیور ایدم » .

حضرت نبی اکرم ، رسول مکرم افندیمز همان اوراده دین‌اسلامی جناب ابی بکره عرض وتلقین بیورمش صحابیٔ مشارالیه دخی ، بلا تردد قبول ایتمشدر .

***

امام مسلم نووی حضرتلرینه مسند اولان روایته کوره مشارالیه ، قبول اسلام ایله‌دیکی زمان ، یکرمی

یاشنده ایدی . لکن بو روایت صحیح دکلدر . زیرا
بدایت ظهور اسلامده اسلام اولمش بولنان مشارالیهك
التمش اوچ یاشنده ایکن ارتحال ایتمش اولدیغنه باقیلیر
ایسه واشبو التمش اوچدن کندی ـ ایکی بچق سنه
اولان ـ مدت خلافتی ورسول ذیشانك‌ده یکرمی اوچ
سنه بولنان مدت دعوتی که جمعاً یکرمی بش بچق سنه
طرح وافراز ایدیلیر ایسه یکرمی بش بچق سنه اول
اوتوز یدی بچق یاشنده اولدیغی حالده قبول اسلام
ایتدیکی تحقق ایدر .

ابو بکر رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك دین
مبین اسلامی ایشته اولوجهله قبول ایتمش اولمسندن
طولایی ذات جلیل رسالتپناهی فوق العاده درجه‌سنده
ممنون اولدیلر .

حتی بتون رجال عالمدن اول کندیسی دین مبین
حقه دعوت اولندیغی جهتله عدم اجابتی حالنده حصوله
کتیره‌جکی مأیوسیت ، تحدید اولنمق مقدارندن فضله
بولنان جناب ابی‌بکر رضی‌الله تعالی عنهه حضرتلرینك
بیله همان بلا تردد اجابت کوسترمسی طبیعی محظو-
ظیت علیهٔ احمدیه‌یی مستلزم اولدیغندن حقنده طرف
اشرف رسالتپناهیدن :

— « ماعرضت الاسلام على احد الا كانت له عند ذلك كنود غير ابى بكر وانه لم يتلعثم » (١)
بيورلمشدر .

*
* *

«رياض النضره» ده محرر اولديغى عبدالرحمن صفوىٔ شافعى حضرتلرى طرفندن « نزهةالمجالس » ه يازيلان روايته كوره جناب ابى بكر ، شام ديارنده تجارت ايدركن بر رؤيا كورمش واو رؤيايى راهب مشهور « بحيرا » :

— « ان صدق الله رؤياك فانه يبعث الله نبياً من قومك تكون وزيراً له فى حياته وخليفته فى وفاته » ديەرك ابو بكرك خاتم الانبيا والمرسلين افنديمزه وزير وبعد وفاته خليفه اولەجغنى تبشير ايله تعبيرايتمشدى .

---

(١) عبدالرحمن صفوىٔ شافعى حضرتلرى ، « نزهة المجالس » نام كتابلرينه - امام رازيدن نقلاً - بو حديثه شريفى :
« ماعرضت الاسلام على احد الا وتلعثم فيه غير ابى بكر رضى الله عنه فانه قبله ولم يتوقف فيه »
عبارەسيله يازمشلردر !

وقتاکه جناب سید المرسلین افندیمز اعلان نبوت ایدوب دعوته باشلادی . ابو بکر، کیدوب رسالتپناه افندیمزه :

— « دلیل نبوتك ندر ؟ »

سؤالنی منکرانه برصورتده ایراد ایتمش افندیمزده :

— « شامده کوردیکك رؤیا ! ... »

دیه جواب ویرمش اولدیغندن ابو بکر همان :

— « اشهد ان لا اله الا الله واشهد انك رسول الله » جوابیله برابر قبول دین اسلام ایله مشدر .

اسلام علی

کرم الله وجهه

یدی ، سکز ، طقوز ، نهایت اون یاشنده بر صبی اولدیغی حالده قبول اسلام ایله دیکی مروی اولان جناب علی المرتضی نك ، حضرت ابی بکره سبق و تقدملری ده مرویدر .

اشبو روایتی صحیح اولمق اوزره قبول و تلقی ایدنلر :

— « لقد صلت الملائکة علیّ و علی علیٍّ . لانا کنا نصلی ولیس معنا احد »

حديث شريفنه ، وابن عباسك :

— « اولّ من اسلم بعد خديجة عليّ »

كبی روايتنه ، كذلك جناب على المرتضانك :

— « عبدت الله خمس سنين قبل ان يعبده احد من هذه الامة »

قولنه استناد واعتماد ايدرلركه او حالده سبق هانكی طرفده اولديغی حقيقةً شبهه‌لی قالير .

بو سببه مبنی اولمليدركه علامه قسطلانی دخی « ارشاد الساری » لرنده سبق جناب ابی بكر حقنده برايكی يرده :

— وهو اوّل من اسلم من الاحرار البالغين »

ديمش ومسبوقلری « احرار ، بالغين » ايله قيد ايده‌رك سابقيت جناب ابی‌بكری اولوجهله محافظه ايده‌بيلمشدر .

ايشته بونلركبی برچوق سندلره قارشی اكثريت ينه سابقيت صديقيه‌ده قالوب جناب مرتضا اندن صوكره قبول اسلام ايتدی دينلمشدر .

مع مافيه جناب علينك سابقيتلرينه قائل اولان « محمد بن جرير الطبری » ، مشاراليهك صورت قبول اسلاملری حقنده ديرلركه :

جبريل امينك امام اولديغى واكا حضرت رسا-
لتپناه افنديمزله حضرت خديجه‌نك اقتدا ايدوب جماعةً
ايكى ركعت نماز قيلدقلرى زمان يانلرينه جناب على
المرتضا كيروب انلرى اويله برحالده كورمشدى ٠

حالبوكه اوكارنده طاپه‌جق برشى كوره‌مديكندن
نيچون اويله وكيمه سجده ايله‌دكارينى صوردى ٠ افنديمز
دخى ، واقع اولان حالى اكا جواباً سويله‌دكدن صوكره
كنديسى‌ده قبول ايدرسه تعليم ايده‌جكنى علاوه ايتدى ٠

على ، بركره :

— « بابام ابوطالبدن صوره‌يم »

ديه‌رك طيشارى‌يه قدر چيقديسه‌ده همان دونوب :

— « يا محمد ! حق تعالى بنى يارادير ايكن ابوطالبه
صوروب‌ده بعده ياراتمدى ٠ بن حقه طاپمق ايستركن
طاپه‌يمى ديه ابو طالبه نيچون صوره‌يم ؟ اول دين كه
نشرينى سكا امر ايتديلر حقدر ! بكاده عرض ايت ! »
ديه مقابله ايتمكله افنديمز اكاده دين اسلامى عرض
ايله‌دى ٠ اودخى شرف قبول دين اسلام ايله مشرف
اولدى ٠ رضى الله تعالى عنه !

حالبوكه جناب على المرتضى كرم الله وجهه
حضرتلرى اوزمان اذيات مشركينه تحمل ايده‌ميه‌جك

قدر صبی بولنمق سببیله اسلامنی کیزلی طوتار ایدی.

حتی بو اخفای اسلام خصوصی خیلی زمان دوام وامتداد ایتمشدر.

*
* *

٦

اعلان دعوت

و

« اذیات کفار »

بدایت امرده دعوت، برمقتضای حال ومصلحت کیزلی اولور ایدی. حتی نمازده بیله قرآن جهراً اوقونماز ایدی.

مؤخراً یعنی تاریخ ولادت نبویه‌نك قرق دردنجی سنه‌سنده [فاصدع بما تؤمر واعرض عن المشرکین] آیت کریمه‌سی نازل اولدیغندن اندن صوکره ذات رسالتپناه افندیمز، ناسی علناً دعوته وقرآن کریمی‌ده جهراً تلاوته باشلادیلر.

*
* *

بدایت بعثت احمدیه‌ده قریش قومی او رسول ذیشانه بردنبره ایمان ایتمك ایستمدیسه‌ده اوندن یك‌ده اوزاق طورمامش وبتلرینك علیهنده سوز سویلنلدیکی ایشیدیلنجه‌یه دکین اوذات عالیشان حقنده فنا معامله‌یی روا کورمامشلردر .

فقط مشرکین قریش ـ شرکده دوام وثباتلری اولدقجه ـ کرك کندیلرینك ، کرك معبود مقدس عد واعتقاد ایله‌دکاری هبل ، اساف ، نائله ، لات ، عزی فلانلرینك عموماً جهنم اوطونی اولدیغی حقنده [انکم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم] آیت کریمه‌سنك وبرده‌اصنامه عبادت، شرك وضلالت اولوب معبود اتخاذ ایدیله‌جك انجق خالق المخلوقات اولان جناب حق اولدیغنی واکا عبادت ایدلمسنك وجوب ولزومنی امر آیات کریمه‌نك تعاقب نزولی صنادید قریشه کوج کله‌رك اولوقته دکین هیچ بردفعه بیله یالان سویله‌مدیکنه ایناندقلری حضرت محمد صلی الله علیه وسلم افندیمزی تکذیبه قالقشمشلردر .

کوردکاری هر درلو معجزات بینات نبویه‌یه‌ده ینمدیلر . ایچلرندن دین اسلامی قبول ایدن ایتدی .

اتمیان، فرقه او، حضرت رسول کبریانك علیهنده اجرای
عداوته یکدست ویکزبان اتفاق اولدی!

بناءً علیه ربیعه بن عبد منافك اوغللری « عتبه ،
عتیبه » و « ابو سفیان صخر بن حرب بن امیه ، ابو
البختری ، ابو جهل بن هشام بن مغیره » وابو جهلك
عموجه‌سی « ولید بن مغیرة المخزومی » ، عمرو بن
عاصك پدری « عاص بن وائل السهمی » کبی بر چوق
کبار قریش طوپلانوب ابو طالبك یانه کیده‌رك اکا :

— « یا ابا طالب ! برادر زاده‌ك بزم دینمزه
دخل وتعرض ایدیور . یا نهی ایت ! یاخود حمایه‌دن
واز کیچ !»

دیدیلر .

ابو طالب ، او آدملری بر لسان مناسب استعمال
ایده‌رك باشندن صاودیسه‌ده نبی محترم صلی الله علیه
وسلم افندیمز دعوتنده دوام ایله‌دیککندن تکرار
کلدیلر و :

— « بو حاله بز تحمل ایده‌میه‌جکز . نه اوله‌جق
ایسه اولسون ! اکر سن محمددن الکی چکه‌میه‌جك
ایسه‌ك بز سندن الیمزی چکه‌جکز ! »

دیدیلر .

ابو طالب ، ارتق ایشك كوجلشدیكنی اكلایه‌رق رسول مكرم افندیمزه حال وكیفیتك وخامت عواقبندن بحث ایتدی . هر نقدر حمایه‌كدن واز كچدم دیه‌مدیسه‌ده طرز افاده‌سندن او معنایی اكلاتمق ایسته‌یور ایدی .
رسالتپناه افندیمز ، اكا قارشی پك زیاده‌سیله متكدر و متأثر اوله‌رق مبارك كوزلرندن یاش كلدی . ومأیوساً قالقوب كیده‌جكلری اثناده :

— « یا عم ! بن جناب الله طرفندن تبلیغ امر ایله مأمور وایفای امره مجبورم . اونلر نه یاپارلرسه یاپسونلر . سن‌ده بنی حمایه ایدرسه‌ك ایدرسك . والا نه سن بیلیرسك ! »

بیوردیلر .

رسول اكرم افندیمزك اویله آغلایه آغلایه قالقوب كیتمسندن فوق العاده متأثر قالان ابوطالب ، اوحضرتی ارقه‌سندنبری چاغیره‌رق اعاده ایتدی . هم‌ده انی تسلیه اولمق اوزره :

— « ای برادرزادهم ! سن ایشكه باق ! بن صاغ اولدقجه انلر سكا برشی یاپه‌مزلر . »

دیدی .

فی الحقیقه ابوطالب، حمایه ده پك بیوك بر ثبات ومتانت ابراز ایله مش، انك ثبات ومتانتیله افندیمز دخی امر دعوتی ایفاده ذره قدر قصور وخلل کتیرمامشدر.

فقط اصحاب کرامك وعلی الخصوص اصحاب عشیرتدن اولمیان ضعفای اسلامیه نك ـ قبول اسلاملری سببیله ـ کفار قریش الندن اوغرادقلری مصائب و وتعذیبات، تحمل ایدیله میه جك بر درجه ده ایدی.

حتی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه، عمی ابولهب، مثلا اقربادن اولدیغی حالده پك چوق اذیتلر ایدردی:

رسول ذیشان افندیمز، پدرپی نازل اولان آیات کریمهٔ قرآنیه یی تلاوت وناسی دین مبین حقه دعوت ایله دکجه اودشمن دین ابولهب، بونك علیهنده طولاشیر و: «محمد، سزی اجدادیکزك دیننه‌دن دوندیرمك ایستیور. صاقین الدانمیکز!» دیر ایدی.

ابولهبك زوجه سی «ام جمیل» ـ که ابو سفیان صخر بن حربك قیز قرنداشیدر او ـ ده قوجه سی کبی کاه الیله، کاه دیلیله برچوق اذیتلر ایتمسنی ارزو ایدر-دی. حتی دیکنلری طوپلایوب کیجه حضرت پیغمبرك

چکه‌جکلری یول اوزرینه دوکردی .

*

* *

رسول اکرم افندیمزك کریمهٔ مکرمه‌لری [رقیه] رضی الله تعالی عنها حضرتلرینك زوجی عتبه بن ابی لهب دخی مشرك اولدیغیچون ابوینی ایله برابر حضرت پیغمبره عداوت ایدردی .

*

* *

اول وقت که [وانذر عشیرتك الاقربین] آیت کریمه‌سی نازل اوله‌رق اقرباسنی ترهیباً دین حقه‌دعوت ایتمکه مأمور اولدی . اوحضرت ، همان حرم شریفه کیتدی . بعده صفا اوزرینه چیقوب اقرباسی بولنان بتون بنی هاشمی آواز ایله دعوت بیوردی .

قومی یعنی آل هاشم ده صفایه طوغری کلوب خطاب احمدی‌یه منتظر طورونجه رسول محترم افندیمز جونلره خطاباً :

— « ای عبد المطلب اوغللری ! ونی‌فهراوغللری !! اکر بن شو طاغك ارقه‌سنده بردشمن وار سزی یغمایه کلمش دیرایسه‌م سوزیمه اینانیرمیسکز ؟ »

بیورمش وآل هاشم‌ده :

— « اوت اینانیرز »

جوابیله مقابله‌ده بولنمشدر .

بعده رسول ذیشان علیه صلواة الرحمن افندیمز بیوردیلرکه :

— « اویله ایسه سزی ، اوککزده‌کی یوم قیامتك عذابیله قورقوتمغه مأمورم . بکا ایمان ایدیکز ! »

آل هاشمك ایچنده جناب احمده شدت عداوتیله معروف اولان ابو لهب ، همان حدت ایده‌رك حضرت پیغمبره قارشی اغزینی فنا بوزدقدن فضله :

— « بزی بونکچونمی چاغیردك ؟ »

دیه خاطر عاطر رسالتپناهی‌یی بوزه‌جق سوزلری سویله‌مکه وردن الدیغی طاشی او حضرته طوغری آتمه‌یی ایستمکه قدر جرأت ایتمشدی !

ایشته بونك اوزرینه [تبت یدا ابی لهب . . .] سورهٔ شریفه‌سی نازل اولمشدر .

ابو لهبك ایسه بویله خاصةً کندی علیهنده بر سوره نازل اولمسندن وزوجه‌سی « ام جیل »ك او سوره‌ده اویله « حمالة الحطب » دیه یاد ومؤبداً تشهیر ایدلمش اولمسندن طولایی عداوتی مشتداولدی .

بناءً علیه اوغللری « عتبه » ، ایله « عتیبه » یه حضرت [رقیه] ایله [ام کلثوم] رضی الله تعالی

عنهمایی تطلیق ایتملری ایچون قطعیّ المفاد بر امر ویردی . اونلر دخی درحال اوامری یرینه کتیردیلر .

لکن [ام کلثوم] رضی الله تعالی عنها حضرتلرینك زوجی عتیبه ، یالکز تطلیق ایله‌ده قناعت ایتمدیکندن حضور پرنور رسالتپناهی‌یه کیتدی و :

— « کفرت برب النجم اذا هوی . وبالذی دنی فتدلی »

دیدکدن صوکره حضرت پیغمبر ذیشانك اوزرینه هجوم ایله یاقه‌سندن طوتوب مبارك کوملکنی ییرتدی .

حالبوکه استعیذ بالله [فاصبر کما صبر اولوالعزم من الرسل] ، [فاصبر صبرا جمیلاً] آیات کریمه‌سنده‌کی مضامین شریفهٔ آمرانه‌نك اسیر تأثیری بولنان حضرت پیغمبر ، انجق :

— « یارب! اونك اوزرینه جانورلرکدن برینی مسلط ایت ! »

دیه دعا بیورمقدن باشقه هیچ برشی دیمدیلر .

*
* *

بو دعای جناب پیغمبرینك هیچ تخالف ایتمیوب

بهمه حال هدف قبول واجابته اصابت ایده‌جکندن طولایی هر حالده او قضای ناکهانی‌یه اوغرایه‌جغنی بیلان عتیبه ، بك زیاده‌سیله حذر اوزره بولنمقده ایدیسه‌ده برقاچ رفیقله برابر اخیراً شامه کیدرکن یولده « زرقاء » نام مرحله‌یه واردیغنده من طرف‌الله مسلط اولان بر ارسلانك پنجۀ قاهرانه و جانشکارانه‌سنده پارچه‌لانوب کیتمشدر .

حضرت پیغمبر ، کریمۀ محترمه‌لری [رقیه] رضی‌الله تعالی عنها حضرتلرینی ، عتیبه‌دن صوکره جناب عثمان بن عفان رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرینه تزویج بیوردیلر .

*
* *

سفهای قریشدن « عقبه بن ابی معیط » نام مشرك برکون « امیه بن خلف » ك تشویقیله مسجد حرامده ذات رسالتپناهینك وجه شریفلرینه توکوردیکندن او معامله‌یه قارشی حضرت پیغمبر افندیمز ، یالکز :

— « یا کافر ! نذر ایدرمکه سنی البته برکون قتل ایتدیره‌جکم »

بیورمش عقبه ایسه جوابده :

— « یا محمد ! سن اونی امید ایدرمیسك كه پادشاه اولوب ده آدم قتل واعدام ایتدیرمك الكدن كله » دیدیكی حالده یوم بدرده ، اسیر دوشمش وحضرت پیغمبر افندیمزدخی ، كافر مرقوم علیهنده كی نذرینی حضرت علی افندیمزك سیف جلادتیله ایفا ایتمشدر :

*
* *

«استطراد»

و

« نذر نبوی »

سفردن كلدكجه ترتیب ایتدیردیكی ضیافته قومشولرینی دعوت ایتمك عادتیله معتاد بولنان « عقبه بن ابی معیط بن امیه بن عبد شمس » نام سفیه ، بر وقت اویله بر ضیافتنه ذات عالیٔ رسالتپناهی یی ده دعوت ایتمشدی .

فقط حضرت پیغمبر ، ضیافت سفره سنه اوطوردقدن صوكره النی كیری چكه رك :

— « كلمتین شهادتینی زیورزبان مصادقت ایله دیككی كورمدكجه یمككدن یمم »

بیوردی ابن معیط لعین ، امر پیغمبری‌یه امتثال ایتدی ! اندن صوکره ضیافت طعامی تناولنه‌ده طرف عالئ پیغمبریدن مباشرت بیورولمش ایدی. لکن وقعه‌دن یعنی اسلام ابن ابی معیطدن بالآخره خبردار اولان « امیه بن خلف » ، توبیخ وعتاب معرضنده عقبه‌یه :

— « صبأتَ یا عقبه ! »

دیدیکندن عقبه دخی :

— « خیر اویله دکل . لکن دعوت ایتدیکم حالده یمکمی تناولدن ابا ایدنجه بتون بتون قالقوب کیتمسون دیه استحیاءً کلمهٔ شهادتی سویله‌دم »

دیه تطمین قلبه غیرت ایتمشدر. انك اوزرینه امیه :

— « اویله ایسه بو سوزیکك صحتنی اثبات ایچون کیدوب محمد [علیه‌السلام] ك یوزینه توکور ! بوینه‌ده بر یومروق ایندیرده ایناناییم »

دیه یاغی شدت عداوتی اظهار ایتمکله تکلیف واقع ، طرف ابن ابی معیطدن قبول ایدلدی حتی عقبه ، او حضرت نبی ذیشانی دارالندوده ساجد اولدقلری حالده بولوب ابن خلفك عین توصیه‌سی وجهله اهانتی اجرا ایتمش واو معامله‌یه مکافاةً ذات عالئ رسالتپناهیدن :

— « لا القاك خارجاً من مكة . الا علوت رأسك بالسيف »

جوابنی اشتدی !! انتهی

*
* *

کبار رؤسای قریشدن « عبدالله بن جدعان » لك کوله‌سی بولنان [بلال بن رباح الحبشی] رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك ، قبول اسلامی سببیله مشرکین و اصنامنه قارشی حاصل ایله‌دیکی عداوت دینیه و خصومت قلبیه‌سندن طولایی برکون اصنام مشرکینی نجاست غلیظه‌سیله پیسله‌دیکی طویوله‌رق واو زمان انك افندیسی بولنان مرقوم عبداللهه ، کیفیت اهانتدن شکایت ایدلدیکندن حدت ایدن مرقوم ، بلال حضرتلرینی اولاً صنادید قریشك پنجهٔ قهر واعتسافنه ویردکدن صوکره کویا اصنامك بلال طرفندن هتك و اخلال اولنان ناموسلرینی اکمال ایچون — یانلرنده — ذبح ایدلمك اوزره یوز رأس دوه دخی اعطا ایتمشدی .

« امیه بن خلف » لك ریاست مشرکانه‌سی التنده بر جماعت ، تموزك اك صیجاق کونلرندن برنده حضرت بلالی کونشه قارشی قیزغین بر یره آتدیلر :

« الوهيت اصنامی تصدیق برله محمدی تکفیر و تکذیب ایدنجه‌یه ویاخود اولنجه‌یه دکین او صورتله تعذیب ایدلمك قراریله » ارتق تعذیب ایدیورلردی . مشارالیه ایسه ، کندیسنك متانت دینیه وصداقت اسلامیه‌سنه بناءً برنفس بیله توحید خدادن آیرلدیغنی [احد، احد] دیه اعلان ایله‌مکده ایدی .

بلالك مشرکین الندن او صورتله چکدیکی عذابی ذات اشرف رسالتپناهی‌ده مشاهده بیورمش اولدقلرندن اول امرده اکا خطاباً :

— « ینجیك احد »

دیه تسلیت ویردکدن صوکره کلوب حضرت ابی بکر رضی الله تعالی عنه افندیمزه دخی :

— « بلال الله اوغورنده تعذیب اولنیور »

بیوردیلر . او سوزده‌کی حکمتی اکلایان جناب ابی بکر دخی ، همان درتیوز سکسان درهم التون ایله بلالی اشترا ایدوب تخلیص وبعده آزاد بیورمشدر .

اشبو بلال حبشی ، « عبدالله بن جدعان » ك دکل بلکه « امیه بن خلف » ك کوله‌سی بولندیغی وحبشیء مشارالیهك ، صاحبی الندن دوچار اولدیغی عقوبات سببیله جناب ابی بکر رضی الله عنه حضرتلری انی صاحبندن

بر باشقه بياض كوله وايكى قيه التون بدل مقابلنده آلوب
بعده لوجه الله تعالى آزاد ايتديكى ده مرويدر !

*
* *

« عمار بن ياسر » ك باباسى ياسر دخى ، شدت
حرارت شمسه قارشى اقامه وتعذيب اولنديغى صره ده
متأثرا وفات ايله ديكندن طولايى يوره كى يانمش اولان
زوجه سى « سميه » ، ابو جهلى بعض كلمات غليظه ايله
لسانه المقله ابو جهل لعين ، النده كى حربه ايله همان اوروب
مرقومه يى اعدام ايتمشدر !

*
* *

« خباب بن ارت » رضى الله تعالى عنه حضرتلرى
دخى مشركين طرفلرندن كونشك حرارتيله تعذيب
اولندقدن باشقه آتشده قيزديرلمش طاش پارچه لرى
وجودينه ياپشديرلمق صورتيله انواع عقوباته كرفتار
ايدلمشدر .

*
* *

« اميه بن خلف » ، صفوان بن اميه نك كوله سنى ـ
دين اسلامى قبول ايله ديكندن طولايى ـ آياقلرينه ايپ
طاقديروب اولوم درجه سنه كلنجه يه دكين صيجاق قالديرم
طاشلرى اوستنده سوروكلتديردى .

نهایت اونی ده حضرت ابی بکر رضی الله عنه افندیمز کندی پاره سیله صاتون آله رق آزاد ایتمشدر .

*
* *

« نضر بن حارث » ده ، حضرت پیغمبر افندیمز حضرتلری قرآن کریمی تلاوت بیورورلرکن ناسه خطاباً :

— « محمد [علیه السلام] ، سزه اسکی ماصاللری سویله یور »

دیه هزیانلرده بولنور ایدی .

* *
*

ابو لهب ، جوارنده بولنان باب سعادتمآب جناب پیغمبری یه هر وقت ملوثات طرح والقاسیله کویا تحقیرات اجرا ایدردی . حتی برکون عم نبوی جناب حمزه ، ابو لهبك بویله بر معامله سنه راست کلدیکندن ملوثاتی همان باب جلیل نبوی اوکندن قالدیره رق کافر مرقومك باشنه صقالنه آتمشدی !

*
* *

حضرت پیغمبرك دایی زاده سی «اسود بن عبدیغوث»، فقرای مسلمینی کوردکجه انلره اشارتله :

— « بونلر، یر یوزینك پادشاهلریدر. اکا سرءنك ملکنه وارث اوله‌جقلر ! »

دیه استهزا ایله‌مکده‌اولدقدن فضله رسول ذیشان افندیمز حضرتلرینه‌ده راست کلدیکی حالده :

— « یا محمد ! بوکون کوکدن برخبر یوقمی ؟ »

هزیان ملعنت نشانی اغزینه الیر ایدی .

*
* *

« خلف » لك اوغلاری « امیه ، ابی » ده ، اللرینه‌بر کمیك پارچه‌سنی اله‌رق رسول مکرمه خطاباً :

— « یا محمد ! ربك بونلریمی دیرلده‌جك ؟ »

دیرلردی !

*
* *

« عاص بن وائل السهمی » که عمرو بن‌عاصك والد-لریدراوده حضرت پیغمبری هرنرده‌کورور ایسه‌اوراده نبی ذیشانك اردندبری اغزینی ، بورنی اکه‌رك مسخره-لقلر ایدردی .

*
* *

« ولید بن‌المغیرةالمخزومی ، حارث بن قیس العطیله ، اسود بن مطلب » نام مشرکارده‌اذا واستهزاده پك‌مبالغه‌یه جرأت ایدرلردی .

حتی بر کون رسول کبریا، مسجد شریف حرامده اوطورور ایکن تصادفاً کلان [عاص بن وائل السهمی، ولید بن المغیره، حارث بن العطیله، اسود بن مطلب بن الحارث، اسود بن عبد یغوث] نام بش مشرك اسکی عادتلری اوزره نبی ذیشانه قارشی بر چوق مسخره‌لقلری وانواع هزیانلری کوستردکاری صره‌ده حاضر اولان جبریل امین، رسول اکرمه خطاباً:

— «یا رسول الله! شو حریفلرك سکا اولان اذیاتنی دفع ورفعه مأمور بیورلدم»

دیمش وبعده حضرت پیغمبر دخی ولیدك باجاغنه، عاصك النه. حارثك بورننه، ابن مطلبك کوزینه، اسودك یوزینه اشارت بیورمشدی.

غرائب معجزات احمدیه‌لرندندرکه ولید، بر کون اوقجی بر اوسته‌نك دستکاهی اوکندن کچرکن رداسنه بر اوق طاقلدی. فقط سیرتنده پك متعظم ومتکبر بولنان ولید، اکیلوب‌ده رداسنی اوقدن قورتارمغه قدر تنزل ایتمکسزین انجق اوجندن طوتوب اوموزینه آتمق ایچون یاپشه‌رق اوموزینه طوغری شدتله آتدیغندن اوجـه طاقلمش اولان اوق، ساقنه طوقاندیغندن

دلديكي طمردن وجودينك بتون قانى آقەرق هلاك اولمشدر .

« عاص بن وائل السهمى » دخى ، بر كون ايكى اوغلى ايله برابر اولديغى حالده طيشارى يه كيدوب راحله - سندن اشاغى ايندكدەيردن اياغنه برشى باتمش واوشيئك تأثيريله باجاغى شيشوب دوه بوينى قدر اولمش نهايت او تأثيردن متأثراً هلاك اولمشدر .

« حارث بن قيس العطيله » ده ، يديكى طوزلى بالغك ويرديكى حرارت سببيله صو ايچه ايچه قارننى پاطلاتمش وديكر بر روايته كوره بورنندن قان وجراحت چيقه چيقه عازم راه بئس القرار اولوب كيتمشدر .

« اسود بن المطلب بن الحارث » دخى كولەسيله برابر طيشارى يه چيقوب باديەده بر اغاج دبنه اوطور - مشدى . جبريل امين ، اسودك قفاسنى دبنده اوطورديغى اغاجك قووغنه چاله چاله اولديردى .

لعين ، قفاسى او صورتله اغاجه چالنديغى زمان كولەسندن استغاثه ايتدكده كولەسى :

— « والله سكا سندن باشقه هيچ بر كيمسەنك طوقانديغنى كورميورم . سن كندى قفاكى كندك چاليورسك »

ديه جواب ويرمشدی .

« اسود بن عبد يغوث » بر كون باديه‌ده كزركن باد سمومه تصادف ايتمكله هر يری كمور كبی قارارمش اولديغندن دونوب‌ده خانه‌سنه كلديكی زمان اهل وعيالی كنديسنی طانيه‌مديغيچون رد وطرد ايتمش اوده صحرالرده سركردان كزركن آج وصوسز فوت وهلاك اولمشدر .

لكن اشخاص مرقومه‌نك وجه مذكور اوزره تواريخ فوت وهلاكنی تماماً تعيين ايدر هيچ بر اثره تصادف ايده‌مدم .

اذياتی يالكز بومعدوداته منحصر اولميان مشركينك اذياتی جمله‌سندندركه :

« ابو جهل ، ابو لهب ، ابو سفيان ، وليد بن المغيره ، نضر بن حارث ، اميه بن خلف ، عاص بن وائل السهمی كبی اشداء مشركين قريش بر كون طوپلانه‌رق :

— « عربك زيارت كعبه‌يه كله‌جك حجاجی بزدن محمد [عليه السلام] حقنده معلومات المق ايستر . فقط انلره آيری آيری جواب ويريله‌جك وجواب دخی يكديكرينه منافی ومناقض اولوب‌ده كيمی شاعر ، كيمی

ساحر ، کیمی مجنون ، کیمی‌ده کاهن دیه‌جك اولور
ایسه عربان ، انك حقنده‌کی جوابمزك بطلانی
اکلار . شمدیدن لایق بر وجهله تسمیه‌سی چاره‌سنی
دوشونه‌لم ! »
دیه برمجلس مشورت تشکیل ایتمشلردی .
او مجلسده ایچلرندن بری :
— « شاعردر »
دیدی . فقط « ولید بن المغیره » اکا خطاباً :
— « دکلدر ! بن [عبید بن الابرص ، امیه بن ابی
الصلت] کبی دهات شعرانك سوزلرینی ایشتدم . بونك
سوزی هیچ برینك سوزینه بکزه‌میور ! »
اعتراضنده بولندیغندن افراد مجلسدن بردیکری :
— « کاهندر »
دیمك ایسته‌مشدر ، ولید اکا دخی :
— « کاهن کیمدر ؟ »
دیه کهانت ایله موصوف اولانلرك نه صورتله تعریف
ایدیله‌جکلرینی صوروب :
— « بعضاً راست کتیررده طوغری سویله‌مش
اولور بعضاً‌ده سوزی یالان چیقار ! »
جوابنی الدقدن صوکره :

— « بك ايى اما محمد [عليه السلام] هيچ يالان سويله‌مامشدر . اوحالده اكا كاهن‌ده دينيله‌مز ! »
ديرايكن بر باشقه‌سى طاورانه‌رق :
— « مجنوندر »
ديمش بولنمغله وليد :
— « مجنون كيمدر وناصل اولور ؟ »
ديه‌رك مجلسدن :
— « ناسى اخافه ايدر »
جوابنى الديغنك عقيبنده :
— « محمد [عليه الصلوة والسلام] دن هيچ بر كيمسه هيچ برزمان قورقمامشدر . يعنى او ، كيمسه‌يى قورقوتمامشدر ! »
ديدكدن صوكره قالقوب خانه‌سنه طوغرى كيتمشدر .
حالبوكه وليدك بوانصرافندن مجلسجه شبهه حاصل اوله‌رق حقنده [صباء وليد] دينلمشدى . ابو جهل ، وليدك نزدينه كيدوب اكا :
— « سكا نه اولدى ؟ يا ابا عبد شمس ! قريش حقكده [صباء وليد] ديور »
ديمش وليد دخى اوسوزه قارشى :

— « بن نه دیمه‌دن دوندم ، نه‌ده باشقه هیچ برشی یاپدم ! انجق انك حقنده برشی دوشنیورمده یالکز « ساحردر » دیه بیلورم . زیرا ساحر ، بابا ایله اوغلی ، قرنداش ایله قرنداشی یکدیکرندن آییرر . ایشته بوده اویله یاپیور . »

جوابنی ویردیکندن کویا بر چوق ملاحظات مدققانه‌دن صوکره حقیقت احمدیه مقرون صولك بر نتیجهٔ صحیحه اولمق اوزره ولیدك کشف ایله‌دیکی ساحرلك او حضرت رسول کبریایه اسناد ایدلمسی دوا کوریله‌رك مکه‌ده :

— « محمد [علیه السلام] ساحردر ! »

دیه اعلان ایدلدکدن فضله وفود عربه دخی او یولده جواب ویرلمکه اتفاق ایدلمشدی .

قریشك رسول محترم علیهنده‌کی شو اتفاقنه قارشی ذات عالیٔ رسالتپناهی ، تأثر وتأذیٔ فوق العاده حاصل ایله‌دیکندن سعادتخانهٔ احمدیلرینه مغموماً عودت برله اثواب شریفه‌لرینه بورینوب یاتمش ورروایته کوره ، او حالده ایکن حق سبحانه وتعالی حضرتلری استعیند بالله [یا ایها المدثر ! قم فانذر !] آیات کریمه‌سنی انزال

بوردرق حبيبنی امر انداره ايشته او زمان مأمور ايتمشدی .

*

۷

مسلمينك حبشه هجرتلری

مشركين قوبشك ، مسلمين حقنده روا كورديكی مظالم وتعدياته قارشی فوق الغايه بيزار ونزار قالان مسلمينه ، تاريخ نبوتك بشنجی سنه‌سی شهر رجبنده ارض حبشه هجرت وملك حبشستان [اصحمة النجاشی] يه دخالت ايتلرينه طرف پيغمبريدن مساعده بيورلدی .

شو مساعدهٔ عليه اوزرينه حبشه هجرت ايدن مهاجرين اسلاميه « اون ايكيسی : « عثمان بن عفان ، عبد الرحمن بن عوف ، زبير بن العوام ، ابوحذيفه بن عتبه ، مصعب بن عميرو ، ابوسلمه بن عبد الاسد ، عثمان بن مظعون ، عبد الله بن مسعود ، عامر بن ربيعه ، سهيل بن بيضاء ، ابوسبره ، ابو رهم العامری » نامنده اركك ، دردی دخی :

« رقیه بنت النبی »، ابوحذیفه‌نك زوجه‌سی «سهله بنت سهیل » ، ابوسلمه‌نك زوجه‌سی « ام اسلمه بنت ابی امیه »، عامر بن‌ربیعه‌نك زوجه‌سی «لیله بنت ابی خیثمه» نام قادینلردن مرکب برقافله ایدی !

مکه‌دن ساحل دریایه ایندیلر . بحراً افریقا یقه‌سنه، اورادن‌ده ارض حبش حکمداری نجاشینك یانه واردیلر . ذوات مشارالیهمدن صوکره « جعفر بن ابی طالب » رضی الله عنه حضرتلری ده انلره التحاق ایتمشدر .

صحابی‌مشارالیهك الندہ طرف اشرف رسالتپناهیدن حبش ملکنه خطاباً یازلمش برده مکتوب شریف وار ایدی که صورت منیفه‌سی بروجه زیر درج صحیفهٔ مباهات اولنور :

« بسم الله الرحمن الرحیم . من محمد رسول‌الله الی »
« النجاشی الاضخم ملك الحبشة سلام علیك. فانی احمد »
« الیك . الله الملك القدوس المؤمن المهیمن . واشهد »
« ان عیسی بن مریم روح الله وکلمته القاها الی مریم »
« البتول الطیبة الحصینة فحملت بعیسی فخلقه من روحه »
« ونفخه کما خلق آدم بیده ونفخه وانی ادعوك الی‌الله »
« وحده لاشریك له والموالاة علی طاعته وان تتبعنی »

« وتومن بی وبالذی جاءنی . فانی رسول الله . وقد »
« بعثت الیکم ابن عمی جعفر ومعه نفر من المسلمین . »
« فاذا جاؤك فاقرهم ودع الجبر . فانی ادعوك وجنودك »
« الی الله . وقد بلغت ونصحت فاقبلوا نصیحتی والسلام »
« علی من اتبع الهدی »

اشبو مکتوب شریف ، تاریخ هجرتك یدنجی سنه‌سنده ملوك وحکمدارانك طرف اشرف رسالتپناهیدن دین مبین اسلامه دعوت بیورلدقلری زمان حبشه سفیری « عمرو بن امیة الضمری » رضی الله عنه حضرتلرینه ویریلان نامهٔ همایون اولمق اوزره قید ایدنلرده بولنیور . لکن مضمون شریف مکتوب ، جناب جعفر رضی الله عنه واتباعی بولنان جماعت مسلمین حقنده اکرام واضافه‌یی توصیه ایتمکده اولدیغندن یاخود هرحالده خصوصی دعوت ایله توصیه والتماس حقنده‌کی مندرجاتی مساوی دینیله‌جك برصورتده بولندیغندن زمین وزمان مقتضاسنجه دها مناسب عد ایدیلان توصیه‌یی حاوی اوله‌رق جناب جعفر یدیله نجاشیٔ حبشه‌یه کوندرلمش اولمق جهتی اقوی کورولمشدر .

***

نجاشی ، نصارا دیننده اولدیغی حالده مهاجرین
اسلامیه یه برکوسترەرك مأمول اولندیغی قدر حرمت
ورعایت ایتدی .

بعده اهل اسلامدن دها برچوق ذوات ده هجرت
ایتمش اولدیغندن نجاشینك یاننده اهل اسلام چو
غالمشدی .

حالبوکه برآرالق « والنجم » سورهٔ شریفه‌سی نازل
اولوب حضرت نبی محترم صلی الله علیه وسلم افندیمز
دخی اوسوره‌یی مسجد شریف حرامده تلاوت بیوردیغی
زمان ، حاضر بولنان بالجمله مسلمین ومشرکینك برابر
سجده ایتدکاری ، حبشده‌کی مسلمینه واصل اولنجه او
سجده‌نك عمومی بر اتفاق واتحاده قارشی معبود مطلقه
یدلمش بر سجده اولدیغنه مسلمین حبشجه ظن وذهاب
حاصل اولەرق اکثر مسلمین، مکه‌یه عودت ایچون یوله
چیقمشدی . لکن یولده ، کفار قریشك ینه کفر و
عداوتده‌کی ثباتلرندن خبردار اولدقلرینی متعاقب سکسان
.چی ارکك ، اون سکزی قادین اولمق اوزره یوز بر
.رلی بر بیوك قافله اولدیغی حالده تکرار حبشه عودت
تشلردر .

فقط اهل اسلامك دیار حبشده چوغالمسندن
ودین مبین اسلامك دخی انتشاره ایشته او وجهمسرود
اوزره بر استعداد فوق العاده کسب ایتمکده اولدیغی
کورلمسندن طولایی مکه ده صنادید قریش ، اندیشه یه
دوشه رك همان مهاجرین اسلامیه نك وطنلرینه اعاده سی
رجاسیچون کبار رؤسای قریشدن « عبدالله بن ابی ربیعه »
وعلی روایته «عمارة بن ابی معیط» ایله « عمرو بن العاص »ی
نجاشینك نزدینه سفیر کوندردیلر .

*
* *

ایکی سفیر ، حضور نجاشی یه کیردیکی زمان
حبشه نك حکمدارانه قارشی عادت مرعیهٔ تعظیمیه سی
اوزره اولاً سجده ، بعده مکهٔ مکرمه دن کلمش اولان اسلام
مهاجرینك اعاده لرینی استدعا ایله مشلردر .

بارکاه نجاشی یه کیرمزدن مقدمجه وکلای حبشه یی
بر طاقم اغیرجه هدیه لرله الده المش و مهاجرینك کیری
کوندرلملری خصوصنده وکلادن وعده مظهر
اولمش اولدقلری جهتله او زمان وکلا دخی ، سفیر-
لرك ترویج استدعالری خصوصنی همان تنسیب والتزام
ایتمشلردی .

لكن نجاشی ، بر دفعه‌ده مهاجرینك رأیی صو-
رولمق طرفنی التزام ایتدیکندن درحال مهاجرین جلب
ایدلمشدر .

اشبو وقعه‌دن خبردار اولان مهاجرین ایسه مجلس
حکمداری‌یه نه صورتله کیره‌جکلری حقنده اولا
مذاکره ومشاوره ایتمشلر . بعده امر مکالمه‌یه جعفر
رضی‌الله عنه حضرتلرینی مأمور تعیین ایله‌مشلردر .

بونلر ، بارکاه حکمداری‌یه دخولده حبشه عادتی
اوزره نجاشی‌یه سجده ایتمیوب بلکه بالکز برسلام‌شرعی
ایله اکتفا ایتدیلر .

حالبوکه وکلا ، بونلرك سجده‌یه وارمده سلامه
صارلملری بر نوع رعایتسزلك عد ایده‌رك او بهانه ایله
شدید مؤاخذه‌یه تشبث ایتمك ایستدکلری حالده
جعفر حضرتلری ، مسئله‌نك او نقطه‌سنه جواب
ولمق اوزره : « بز ، سجده‌یی بزی یوقدن وارایدن انجق
جناب الهه ایدرز . اوندن باشقه هیچ بر شیئه سجده
ایتمك جائز اولمز . پیغمبریمز ، بزه بو یولده امر واراده
ایتمشدر »

مضمونی مفید برتعبیر ایله مدافعه ایتمشدی . بوسوزدن

طولايی قلبنده هیبت نبویه‌دن برتأثیر عجیب حاصل
اولان جناب نجاشی :
— «ای مهاجرین ! شمدی بورایه کلمش اولان
ایکی آدمك وقوعبولان شکایتلرینه کوره سز ، انلرك
دینندن چیقمشسکز ! یهود ، نصارا دینلرینی‌ده قبول
ایتمزمشسکز . سز ؛ دینکز جقنده بکا براز معلومات
ویریکز ! »
دیدی . بوکا قارشی جعفر رضی‌الله‌عنه حضرتلری‌ده :
— «ای ملك ! واقعا بزده اوجله قریش دینی
ایله متدین ایدك . انجق اخیراً جناب حق ، بزه بر نبی
ذیشان کوندردی . او نبی ذیشان ، بزی یوقدن وار
ایدن الله ذوالجلال حضرتلرینك برلکنی واکا عبادتك
لزومنی بیلدیردی . دین اسلامك باشقه بالجمله ادیانك
بوندن‌بویله حکمسز قالدیغنی خبر ویردی . وبزه امر
بالمعروف ، نهی عن‌المنکر ایله امر ایتدی . نماز ،
اوروج ، حج ، زکاة ، صلهٔ رحم کبی جمیع اخلاق
حسنه وافعال مستحسنه ایله عمل وتخلقه فرمان بیوردی .
وبزه بر قرآن کریم کتیردی‌که اکا دنیاده هیچ برشی
بکزه‌مز . ومعجزات باهره ودلائل واضحه ایله تبلیغ
ایله‌دیکی احکام دینیه‌سی حقدر . انك ایچون کندیسنه

ايمان واتباع ايتدك . واكا ايمان واطاعت ايتديكمزدن
طولايى قوم وقبيله‌مز ، بزه هر درلو اذا وجفايى روا
كورديكندن ومقاومت ، مقابله‌يه ايسه كنديمزده قوت
وقدرت بوله‌مديغمزدن پيغمبريمز ، درباريكزه هجرت
ايچون بزه‌اذن ورخصت‌ويردى . وملوك سائره اوزرينه
سنى ترجيح ايده‌رك بزى بورايه كوندردى »
ديه جواب ويرديكندن نجاشى ، ممنونانه ومتحيرانه بر
وضعده :
— « اونبى ذيشانه نازل اولان قرآندن يانكزده هيچ
برشى وارمى ؟ »
ديمكله جعفر حضرتلرى [كهيعص] سورۀ شريفه‌
سنك اولندن بش آيت كريمه‌يى اكا ازبراوقويه‌ويردى .
قرائت قرآنيه‌يى استماع ايدركن نجاشى ، تأثرندن
اغلايه‌رق كوزى ياشى طاملامشدى !
نجاشينك اوراده‌كى علماسى ، اشبو آيات كريمه حقنده‌
انجيله تطبيقات ايله اوغراشه‌رق مفاهيم ومضامين
قرآنيه‌نك كندى كتابلرنده‌كى مآله تماماً مطابق اولديغى
كوردكلرندن نجاشى :
— « بو كلام لطيف ايله تورات شريف ، برچراغك
نوريدر »

دیمش واندن صوکره قریشك سفیری « عمرو بن العاص » ه دونوب اکا خطاباً :

— « والله بومهاجرلری سکا تسلیم ایله‌مم »

دیمشدر .

عمرو بن العاص ایسه ، ارتق ایشك کسب ایتدیکی اهمیته کوره صوك بر چاره اولور امیدیله اهل اسلام علیهنده نجاشینك حدتنی جلب ایتمك ایچون دسیسه‌یه مراجعت ایتدی دیدی‌که :

— « پادشاهم ! بومهاجرلرك حضرت عیسی حقنده‌کی اعتقادلری ده عقیده‌کزه مخالفدر »

بونك اوزرینه نجاشی ، مهاجریندن :

— « حضرت عیسی حقنده نه دیرسکز ؟ »

دیه صوروب :

— « بز انك حقنده ربمزك دیدیکنی دیرز . ربمز ایسه [هو عبدالله وکلمته . . . .] دیمشدر »

جواب مفیدینی الدقده یردن همان براوفاق چوب پارچه‌سنی آله‌رق :

— « ای حبشه اهالیسی ! وی پاپاسلر ! بیلك‌که انجیل شریفده مذکور اولان شیلرله بونلرك ارەسنده شو چوب قدر فرق وتفاوت یوقدر . ای مهاجرین !

مرحبا سزه ومرحبا طرف ذیشرفندن کلدیککز رسول محترمه ! بن شهادت ایدرم‌که او ذات عالیقدر ، جناب حقك حق پیغمبری ورسول مکرمیدر . وبزم انجیل شریفده اوصاف پاك ونعت مبارکنی کوردیکمز وحضرت عیسی علیه‌السلامك‌ده قدومنه اشارت ایتدیکی رسول ذیشان آخرالزماندر . ای مهاجرین کرام ! ممالکمدن هرنرده ایسترسه‌کز اوراده اقامت ایدیکز ! خدا حقیچون اکر غائلهٔ سلطنت اولمامش اولسیدی بن بالذات کیدوب او رسول ذیشانك عتبهٔ علیاسنه یوز، کوز سورر وانك پاپوشلرینی‌الله طاشیر ایدم . والله ابدست صوینی دوکمك شرفیله کسب عز و افتخار ایله‌ردم »

دیه اظهار اخلاص وایمان‌ایتدکدن صوکره همان هرایکی سفیری مأیوساً رد واعاده ایتمشدی .

نجاشینك مشرکین مکه‌جه پك فوق‌المأمول صایلان بو معاملهٔ مستغنیانه قارشی قریش ، ارتق بسبتون متحیر قالدیغندن حتی اندن صوکره تدبیر اولور امیدیله ذات رسالتپناهی‌یه دیمکه مجبور اولدیلرکه :

— یا محمد ! ایسترسه‌ك بز سنك ربکه سجده ایده‌لم فقط سن‌ده بزم بتلریمزه سجده ایت ! »

ایشته بونك اوزرینه ایدی جناب حق ، جواباً استعیذ بالله :

[قل ! افغیر الله اعبد ایها الجاهلون ؟] آیت کریمه‌سیله [قل ! یا ایها الکافرون ! . . .] سورهٔ شریفه‌سنی انزال بیوره‌رق انلری رد ایتمشدر !

***

٨

انسلام حمزه

رضی الله عنه

رسول اکرم ، حبیب محترم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز حضرتلری تاریخ نبوتلرینك التنجی سالنده برکون صفاده اوطورورلرکن امت محمدك فرعونی ابو جهل لعین ، قارشیدن چیقمش ایدی . حضرت رسول کبریایه بر صورت غلیظه‌ده سب ایتدی !

حالبوکه جناب پیغمبرینك اکا سکوت ایله جواب ومقابله بیوردقلرینی « عبدالله بن جدعان » ك جاریه‌سی

كورمش وابوجهلك شو حقسز معامله‌سنه قارشی. فوق العاده تأسف وتأثر ایده‌رك اغلامشدی .

عم احمدی حمزه بن‌عبدالمطلب ایسه ، اوكون صید وشكاره كیتمش اولوب عودتنده بر معتاد طواف كعبه ایچون سلاحلری اوزرنده اولدیغی حالده حرم شریفه كیتملك اوزره ایكن جاریۀ مرقومه ـ واقع اولان حالی ـ اكا سویله‌دی .

حمزه او صره‌ده هر نقدر ایمانه كلمامش ایدیسه‌ده برادر زاده‌سی علیهنده سویلنیله‌جك فنا لقردیلری اصلا قبول ایده‌میه‌جك اولدیغندن او سوزی ایشتدیكی آنده همان مجمع قریشه حدتله كیدوب لعینی بولدی . واكا خطاباً :

— « برادر زاده‌می سب ایدوب خاطرینی یقان سنمیسك ؟ »

دیه‌رك اوزرنده‌كی اوقنك یایی ایله اوروب ابو جهلك قفاسنی یاردی .

حمزه‌نك بو حركتنه قارشی لعینك عشیرتی بولنان مخزومیلر حمزه‌یه هجوم ایتمك ایستدیسه‌ده ابو جهل :

— « طوقانمیكز ! حق واردر . زیرا حقیقةً بن‌انك برادر زاده‌سنه فنا لقردی سویله‌مشدم »

ديه مانع اولدی .

حمزه ، اورادن ایرلدقدن صوکره ملعون مرقوم ، کندی عشیرتندن مجلسنده حاضر بولنان بعض بنی مخزومه :

— « امان ایلشمیکز ! حدت ایدرده مسلمان اولور ایسه محمدیلر ، انکله قوت بولمش اوله جقلر ! »

دیمشدی .

***

ابو جهلك عقل وفکری انجق اهل اسلامك قوت بوله مامسی خصوصنه مصروف ومعطوف اولدیغندن حمزه نك قبول اسلامی سببیله قریش ایچنه بر بیوك تفرقه دوشه جکنی واوتقدیرده ده قوهٔ اسلامیه یه ازدیاد کله جکنی یقیناً بیلدیکی جهتله ایشك بویله اولمسندن غایتله صاقینیر ایدی .

یوقسه ابو جهل ، قریشك اعاظمندن وریاستجه حمزه یه معادل مرعی الخاطر ، نافذالکلام ، کثیرالعشیره بر حریف ایدی .

حتی سید کائنات علیه افضل الصلوة واکمل التحیات افندیمز ، بودقیقه یه مبنی [یارب ! بودین اسلامی ابوجهل

ایله یاخود عمر بن الخطاب ایله عزیز وآشکار ایت !] دیه نیاز بیورمشدی .

چونکه او زمان قریش ایچنده نفوذ و خاطر صاحبی اولانلر بو ایکیسی اولدیغی کبی رسول اکرم افندیمز حضرتلرینه الڭ زیاده عداوت ایدنده بونلر ایدی .

***

حمزه شرف اسلامی احرازه پك مستعد بر حالده حضور عالئ پیغمبری‌یه واروب ، ابوجهله ایله‌دیکی معاملهٔ شدتی حکایةً تسلیت ویرمك ایستدی . افندیمز صلی الله علیه وسلم حضرتلری‌ده :

— « یا حمزه ! بن سنڭ قبول دین مبین اسلام ایله‌دیککی کورور ایسه‌م انجق انکله متسلی ومحظوظ اولورم باشقه درلو متسلی اوله‌مم ! »

طرزنده ادارهٔ کلام ایتمکله حمزه ، درحال کلمهٔ طیبهٔ شهادتی کتیرمش واندن باشقه الندن کلدیکی مرتبه رسول اکرمی مشرکین قریشڭ دست تطاول وتجاوزاتندن حمایه ایتمکه حصر وجود ایده‌جکنی قریشه اعلان ضمننده کوزل بر قصیده دخی سویله مشدر . رضی الله تعالی عنه !

روايات تاريخيه يه كوره حضرت حمزه رضى الله تعالى عنه افنديمزك قبول اسلامى كوننك ايرته‌سى كونى ياخود اندن اوچ كون صوكره عمر ابن الخطابك دخى قبول اسلامى شرف وقوعبولمشدر ٠

⁂

٩

اسلام عمر

رضى الله عنه

جناب حمزه رضى الله عنه حضرتلرينك قبول اسلامى اوزرينه قواى اسلاميه پك زياده‌لشمش اولديغى ايچون صناديد قريش، هروجهله متحير ومأيوس قاله‌رق بينلرنده برمجلس مشورت تشكيل ايتديلر ٠ كويا اهل و دين اسلامك امحاسنه بر چاره تصور وتذكر ايده‌جكلردى ٠

خذلهٔ افراد مجلسدن هر برى اهل اسلام عليهنده وامحاى دين اسلام حقنده برر فكر مخصوص بيان

ایدرکن او بیانات فکریه‌یی دیکله‌یه طورمش اولان ابو جهل، اياغه قالقه‌رق :

— « یا معشر قریش ! محمد [علیه السلام] بزم آلهه‌لریمزه سوکدی . و [انکم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم] دیدی . بونی اولدیرملی . باشقه برچاره یوقدر . ایچکزده اوفعلی اجرا ایچون قیلنجنه کوه‌نه‌جك کیمسه وارمی ؟ کیم که بوفعلی اجرایه موفق اولورایسه اکا یوز دوه وبیك قیه کموش ویره‌جکم »

دیه باغیردیغندن عمر ابن الخطاب :

— « بو دیدیکك ایشی‌ده خطاب اوغلندن باشقه یاپه‌جق کیمسه یوقدر ! »

دیه‌رك یرندن صیچرایوب قالقمش ومجلسده حاضر بولنان خذله‌ٔ کفارقریش، اوجنکاوری :

— « دی باقه‌لم خطاب اوغلی ! کوره‌لم سنی ! »

دیه پارلاق برصورتده آلقشلامشلردر !

بعده عمر، ابوجهله خطاباً :

— « دیدیککی اولوجهله تعهد ایدیورمیسك ؟ »

دیه‌رك اندن :

— « اوت تعهد ایدیورم »

جواب تأييدينى المقـله عمر، انك الندن طوتوب برابر
بيت الله الحرام ايچريسـنه كيرديلر ٠ وعادتلرى اوزره
خصـوص مذكور حقنـده « هبل » نام قوجـه بتك
حضـورنده اجراى آيين قسم برله صنمى ايشه شـاهد
صادق تعيين ايله‌دكدن صوكره قيلنجنى همان قوشانوب
رسول مكرم افنديمز حضرتلرينك اولديغى سمته طوغرى
آقوب كيتمشدر .

لكن يولده كنديسنه راسـت كلان « نعيم بن عبد
الله » طرفندن :

— « نره‌يه كيديورسـك؟ بويله حيزلى حيزلى
يا عمر؟ »

ديه وارد اولان سؤاله :

— « عربك ايچنـه تفرقه واختـلال دوشورمش
اولان محمدك وجودينى قالديرمغه كيديورم »

جوابنى ويركن نعيم :

— « يا عمر! مشكل بر ايشـه باشلامشسك! محمد
[عليه السلام] اصحابى طرفندن اويله بر محافظه ايديله‌-
يوركه ايستديكك كبى ظفر بولمق ممكن دكلدر ٠ بالفرض
ظفر بولدك ٠ صوكره بنى عبد المطلب الندن هيچ قور-
توله‌مزسك »

دیمش بولندیغندن عمر حدتلنه‌رك :

— « اویله ایسه سن‌ده محمدیلردنسك ! اولا سنك ایشكی بترملی‌یم ! »

دیه قلیجنه ال اورمش ، نعیم بردها طاورانه‌رق :

— « یا عمر ! سن بنی براق ! همشیره‌ك فاطمه ایله زوجی سعید بن زیده باق كه انلر محمدیلردندر »

جوابنی ویرمشدر .

عمر ، انلرك دین اسلامی قبول ایله‌دكلرینه بردنبره ایناناميه‌جق اولدیسه‌ده نعیم :

— « اینانمزسه‌ك تحقیق ایت‌ده اكلارسك ! »

طرزنده تأیید مدعاده بولندیغنه قارشی اول امرده انلرك تحقیق احوالنه لزوم كورمش واولوجهله سمت مقصو- دندن انحراف وانصراف ایده‌رك سعیدك خانه‌سنی نقطهٔ منتهای حركت اتخاذ ایله‌مشدر .

فی الحقیقه عمرك اوجرأتی كندیسیچون پك تهلكه‌لی برحركت ایدی . زیرا ایشك حقندن طوته‌لم كه كلمش‌ده اولسون ! بالاخره دكل یالكز عمر ، بتون خاندان خطاب ایشته اوجرأتك سببیله محو اولمزمی ایدی ؟ هیچ شبهه یوق كه اولور ایدی .

لكن عمر ، كندى رأى وعزم جنكاورانه‌سنده مستقل ومصر اولديغندن كنديسنى ميدان جرأته آتدى.

***

فقط كرك همشيره‌سى وكرك انك زوجى سعيدك قبول اسلاملرى حقنده‌كى مسموعاتى ، كنديسنه يك زياده‌سيله تأثير ايله‌ديكندن اولا انلرك اوينه كيتمكه لزوم كوردى .

مكر اواثناده « طه » سورهٔ شريفه‌سى نازل اولمغله سعيد وزوجه‌سى فاطمه، اوسورهٔ شريفه‌يى برصحيفه‌يه يازديروب اصحاب كرامدن خانه‌لرينه جلب ودعوت ايله‌دكلرى [خباب بن ارت] رضى الله عنه حضرتلرى نام ذاتدن اوكرنيورلردى !

عمر، خانه‌نك كوشه باشنى طولاشير ايكن اوده بر شيئك اوقونديغنى ايشتديكندن قپويى همان حيزلى چالدى .

قلبجى بلنده ، حدتلى برحالده عمرك كلوب قپويى چالديغنى كورن سعيد وزوجه‌سى ، كرك جناب خباب رضى الله عنهى، كرك صحيفهٔ شريفه‌يى بر يرده صاقلا. دقدن صوكره قپويى آچديلر .

عمر ايسه ايچرى‌يه كيرر كيرمز :

— « اوقوديغكز شی نه ایدی ؟ »

دیدی . سعید اکا :

— « خیر برشی یوق ! »

دیه تلاشنی ایما ایدر برسسله جواب ویردیسه‌ده ذاتاً او زمان غضبه کلمش بولنان عمر همان :

— « ایشتدیکمز خبر طوغری ایمش ! سزده محمدیلردن ایمشسکز . سزده محمدك سحرینه الدانمشسکز ! »

دیه‌رك سعیدی یاقه‌سندن طوتوب یره شدتله آتدی .

مشار الیهك زوجه‌سی « فاطمه » ایسه « سعیدی عمرك الندن قورتاره‌یم » دیه اوغراشیر ایکن الدیغی طوقات یوزینی قاناتدی .

حالبوکه عمر ، قیز قرنداشنك یوزندن قان آقتدیغنی کورونجه معامله‌ٔ نارواسندن نادم اوله‌رق حدتی سکونت بولمغه همان میل ایده‌قالمشدی .

فاطمه ، هرنقدر الدیغی ضربهٔ ناکهانیدن طولایی یوزی آل قانلره بویانمش وبردرجه‌یه قدرده جانی یانمش ایدیسه‌ده اندن صوکره حمیت وغیرت دینیه‌سی اویانه‌رق — عمرك کوسترمش اولدیغی وضع وضیع نادمانه‌سندن بالاستفاده — جناب حقه متوکلاً دیدی که :

— « یا عمر ! اللهدن نیچون اوتانمزسك ؟ آیات و

معجزات ايله كوندرديكى حق پيغمبره نيچون ايناتمزسك؟
ايشته بن! ايشته زوجم! هرايكيمز، شرف اسلام ايله
مشرف اولدق. باشمزى كسسه‌ك دخى ديكله‌ميز.
دونمز. اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمداً
رسول الله!»

عمر بركره حيرتده قالير كبى اولديغى متعاقب يره
اوطوره‌رق كمال رفق وملايمتله:

— «هله شو اوقوديغكز شئ چيقاريكزده بنده
باقه‌يم»

ديه او خصوصده برباشقه جديت اظهار ايتديكنه مقابل
همشيره‌سى طرفندن:

— «لايمسه الاالمطهرون»

جوابى ويرلمش اولمغله عمر بر روايتده توضوء وروايت
اخراده اغتسال ايتدكدن صوكره فاطمه دخى اوصحيفه‌يى
كتيروب اكا ويردى.

ذاتاً اوقومق بيلان عمر، سورهٔشريفه‌يى اوقومغه
باشلادى. فقط انده كورديكى فصاحت وبلاغتى،
معانى ومزاياسنك فوق‌العاده اولان لطافتى كنديسنده
تك بيوك برتأثير حاصل ايله‌دى.

اولوقت‌که تلاوتی استعیذبالله [. . . له مافی‌السموات وما فی‌الارض وما بینهما وما تحت‌الـثری . . .] آیت کریمه‌سنه کلدی بو آیتك معنای منیفنی ذهننده تجسم ایتدیرمش درجه‌سنده بیوده‌رك درین برفکر ومطالعه‌یه قویولدی .

بعده قیز قرنداشنه دیدی‌که :

— « یا فاطمه ! بوقدر مخلوقات هپ سزك سجده ایله دیککز ربك‌میدر ؟ »

فاطمه ، اکا جواب ویردی :

— « اوت ! اویله‌درآ ! شبهه‌می وار ؟ »

عمر ، ارتق حیرت ایله ترددن ممتزج برحس ایله متحسس اولدیغنی ایما ایدر وضع وسیما ایله سوزنه دوام ایتدی :

— « یافاطمه ! بزم بیك‌بشیوز بوقدر مزین ومکلف بتلریمز وار . هیچ برینك یریوزنده بر ذره قدر ملکی یوق ! »

لکن عمرك دین مبین اسلامی قبوله میلی سیل کبی اقمش ایکن سوره‌نك آلت طرفندن [لااله الاهو له‌الاسماء الحسنی] آیت کریمه‌سی‌ده کوروب اوقوینجه اراده‌سی

الندن كيده‌رك كوكسى كورله‌مش وايشته اوزمان همان كلمهٔ طيبهٔ شهادتى كتيريور مشدر .

بونى ايشيدن جناب خباب رضى الله عنه حضرتلرى ده كيزلنديكى يردنبرى تكبير كتيره كتيره همان ميدانه چيقدقدن صوكره :

— « ياعمر ! جناب رسالتپناهى « اللهم اعز الاسلام — وعلى رواية — ايد الاسلام باحد الرجلين اما بابى جهل بن هشام واما بعمر بن الخطاب » ديه دعا بيورمشلردى ايشته اوشرف وسعادت سكا ميسر اولدى »

ديدى .

اشبو دعاى نبوينك چهارشنبه كوننده بيورلديغى وپنجشنبه كوننده‌ده اثر استجابت ظاهر اوله‌رق عمر بن الخطابك قبول دين اسلام ايله‌ديكى مرويدر . او وقت مشاراليه يكرمى التى ياشنده ايديلر .

عمر ، همان او ساعتده رسول اكرم افنديمز حضرتلرينك نرده اولديغنى صوردى . او حضرت حبيب كبريا ايسه اوكون صفا جوارنده كبار صحابهٔ كرامدن « ارقم » رضى الله عنه حضرتلرينك خانه‌سنده اصحاب كراميله مصاحبت ايتمكده ايديلر .

جناب رضى الله عنه حضرتلرى ، عمرى اورايه

كتيردى . عمر ، كيدوب قاپويى چالنجه قاپوده اوكون محافظلق ايدن ذات، ابن خطابك مسلحاً كلوب قاپويى چالديغنى ايچرى‌يه خبر ويردى .

عمر، ذاتاً قورقونج ومهيب السيما برآدم اولديغيچون اونك اويولده‌كى كليشندن بركره اصحاب كرام اوركديسه‌ده. حمزه رضى الله عنه حضرتلرى :

— « عمردن قورقه‌جق نه وار ؟ ايولك ايچون كلديسه پك اعلا . والله او ، قيلنجنى چيقارمدن بن انك كله‌سنى يره دوشوررم ! »

ديه اصحابه بر صورت شجيعانه‌ده تسليت ويرمشدر .

جناب حمزه‌نك بو سوزى بيتمك اوزره ايكن عمر دخى ايچرى‌يه كيرمشدى . اصحاب كرامجه عمردن امنيت اولمديغندن طولايى يالكز براغيلميه‌رق برى صاغندن ، بر ديكرى صولندن طوتديغى حالده حضور عالئ نبوى‌يه كتيرلدى .

حالبوكه جبريل امين ، رسول اكرم افنديمز حضرتلرينه ابن خطابك وقوعبولان معامله‌سنى وقبول دين اسلامنى اوجه اخبار ايتمش اولديغيچون اصحاب كرام تلاش ايدركن افنديمز تبسم بيورورلردى .

عمر ، اويله ایکی ذاتك قوتلی پنجه‌لری التنده اوله‌رق ایچری‌یه کیرنجه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلری براقدیردی . او دخی کاوب حضور پرنور رسالتپناهیده وجه پاك احمدی‌یه متوجهاً دیزچوکدی . اوطوردی .

حضرت پیغمبر ، عمرك قولندن کمال رفق وملایمتله طوته‌رق اکا بیوردیلرکه :

— « اسلم یا ابن الخطاب ! اللهم اهده ! »

عمر ، غایت الغایه بر وضع خالصانه ایله جواب ویردی :

— « اشهد ان لا اله الا الله واشهد انك رسول الله! »

یارب ارض عنه !

*
* *

جناب عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك شرف دین اسلام ایله مشرف اوللرندن طولایی بتون اصحاب کرام اولقدر ممنون اولدیلرکه اوکونه دکین هیچ بر کیسه‌نك ایمانه کلدیکی اعلان ایدلمك عادت دکل ایکن حضار کرام ، صوت بلند ایله تکبیر کتیردیلر . او درجه‌ده‌که مکه زوقاقلرندنبری تکبیر سسی ایشیدلدی .

اصحـاب كرامك عـددی اوكون حضرت عمر رضی‌الله عنه افنـديمز حضرتلريله قرق نفره بالغ اولمشيدی .

حضرت عمر :

— « ارقداشلريمز قاچ كشيدر ؟ »

ديه صوردی . اصحاب كرام :

— « سنكله تام قرق كشی‌يه بالغ اولمشز »

ديه جواب ويرديلر .

بونك اوزرينه مشاراليه ديدی‌كه :

— « اويله ايسه نيچون طوره‌لم ؟ هايدی چيقه‌لم . حرم شريفه كيدوب اعلای كلمة الله ايده‌لم ! »

جمله اصحاب كرام قيام وحرم شريفـه طوغری حركت ايتـدی . او ترتيبده‌كه : اوكده جناب عمر ، انلك اردنده حضرت‌علی ، بعده رسول محترم صلی‌الله تعالی عليه وسلم افنديمز حضرتلری ، صاغنده ابو بكر ، صولنده حمزه ! رضی‌الله تعالی عنهم !

***

بوترتيبده كلمزدن‌اول حضرت عمرك ، يالكز اولديغی حالده جناب ارقمك خانه‌سـندن چيقوب حرم شريفده كنديسنی بكله‌يان مشركينه كلديكی ودين مبين اسـلامی

قبول ايتديكنى قريشه اعلان ايتديكى واندن طولايى اوزرينه هجوم ايدن مشركيندن برينى همان شدتله يره آتوب كوكسى اوزرينه اوطوردقدن صوكره ايكى پارمغنى - التنده‌كى حريفك - ايكى كوزينه صوقمغله متأثر قالان حريفك صيحه ايتديكى ايشيدلسى اوزرينه مشركينك هيبت ابن الخطابدن قورقه‌رق قاچديغى روايتى‌ده واردر .

لكن عربلرك اوزمانكى اصول معاشراتنه كوره بوروايت، براز مستبعد كورينيور .

صناديد قريش ايسه ، اوصره‌ده حرم شريفده طوپلانوب ابن خطابك كتيره‌جكى خبرى درت كوزايله كوزه‌ده طوريورلردى . كورديلركه ابن خطاب ، جماعت اسلاميه‌نك اوكنه دوشمش كليور !

برى برينه خطاباً :

— « باقسه‌كز آ عمر ، بتون محمديلرى ارقه‌سنه طاقمش ده كتيريور . »

ديديلر .

لكن ابوجهل ، ايشك ايچنه مأمولك غيرى ديكر كونا برانقلاب معكوس اولديغنى حس وتفرس ايتمش اولديغندن هيئت اسلاميه‌نك اوصورتله اولان كليشنى

بكنه‌مدی . وهمان براز ایلری‌یه طوغری سکردوب ابن خطابه یناشه‌رق صوردی :

— « خیر اوله یاعمر ! بونه ؟»

حضرت عمر رضی‌الله عنه وقار وطورینی هیچ‌ده بوزمیه‌رق :

— « اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمداً رسول الله »

جوابیله مقابله ایتدی .

***

اوکون اهل اسلام ، حرم شریف کعبه‌ده صف اولوب و جهراً تکبیر دخی کتیره‌رك آشکاره نماز قیلمشدر .

قریش ایسه ، هیئت محترمهٔ اسلامیه‌نك اوحرکت خداپرستانه‌سنه قارشی متحیر ومبهوت اوله‌رق بررطرفه طاغیلوب کیتمشدر .

***

١٥

انشقاق قمر ، قطیعهٔ رحم

وقتاکه حمزه وعمر رضی‌الله تعالی عنهما حضرتلری

کبی عربك کزیده ایکی جنکاوری ، شرف دین اسلام
ایله مشرف اولوب مبنای اسلامیته ایکی بیوك عماد
اولدی وحبشستانه کیدن مهاجرین اسلامیه‌دخی حرمت
ورعایت مخصوصه‌یه مظهر اولدی . خذلهٔ مشرکینك
ذات جلیل رسالتپناهی علیهنده ترتیب ایله‌دیکی سوء
قصد فکر فاسدانه وحاسدانه‌سی باشه کتیریله‌میجه
صنادید قریش : « اهل‌اسلام، کوندن کونه چوغالیور .
دین اسلام کیتدکجه قوتلشیور . ابوطالب ، هرنقدر
ایمان ایتدیسه‌ده اوده محمدی اولادی کبی حمایه ایدیور .
عموماً بنی هاشم‌ده انلرله قرابت و عشیرت غیرتنی کو-
دیور . ایشته بزم هردرلو تدبیرلریمز، بوصورتله تأثیر-
سز قالیور . بوکا برچاره ! » دیه‌رك اوزون‌اوزادی‌یه
مذاکره ومشاوره ایله‌دکدن صوکره نهایت شوکا قرار
ویردیلر :

— « مسلم وغیر مسلم بتون بنی هاشمله الفت
واختلاط، اورته‌دن کلیاً منع ورفع ایدلسون ! »

بو خصوصده مشرکینك رأیلری متفق اولدی .
حتی فیمابعد بنی هاشمله الش ویریش ایدلمامك وانلردن
قیز المامق ، انلره قیز ویرلمامك اوزره بینلرنجه حاصل
اولان اتفاقی حاوی بر قطعه عهدنامه ، « منصور بن

عكرمه » یاخود « بغیض بن عامر بن هاشم » الیله
یازیلوب کعبه‌نك ایچنه تعلیق واوعهدك خلاف وخا-
رجنده ذره قدر حرکت ایدلمامك اوزره برده یمین
وقسم ایدلدی . که ایشته بوعهد ، بو منع اختلاط معا-
هده‌سی ، تاریخ نبوت محمدیه‌نك یدنجی سنه‌سنده واقع
اولمشدر .

معاهده‌نك وقوعی اوزرینه کرك مسلم، کرك مشرك
جمله بنی هاشم « شعب ابی طالب » ده محصور قالدی .

لکن ابولهب ، بنی هاشمدن وشعب مذکورده
ساکن اهالیدن بولندیغی حالده رسول مکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم افندیمز حضرتلرینه اولان شدت
عداوتندن ناشی مباعدت وکفاره مقارنت فکریله
اورادن ایریلوب طائفهٔ مشرکینه قاریشدی !

خانه‌لری دیکر محله‌لرده بولنان اهل اسلام دخی
خانه ومحله‌لرینی ترك ایله کلوب دین اسلام اوغورنده
شعب مذکورده محصوریتی قبول واختیار ایتدی !

*
* *

انشقاق قمر — تاریخ نبوتك سکزنجی وعلی روایة
طقوزنجی سنه‌سنده انشقاق قمر معجزه‌سی واقع اولمشدر:

ولید بن المغیره ، ابو جهل ، عاص بن وائل السهمی ،
عاص بن هشام، اسود بن عبدیغوث، اسود بن المطلب،
زمعه بن اسود بن مطلب ، نضر بن حارث » کبی بر
طاقم رؤسا واعیان مشرکین قریش، بر مهتاب کیجه‌سنده
رسول الله افندیمز حضرتلرندن معجزه ایستدیلر. رسول
الله افندیمز دخی، قریشك ایستدیکی وحتی تعیین وتعریف
ایتدیکی وجه اوزره غب الدعاء قمره اشارت ایتمش واو
اشارتلرینی متعاقب قمر دخی ایکی پارچه اولوب بر
پارچه‌سی جبل حرانك بر طرفندن دیکر پارچه‌سی‌ده
طرف دیکردن کورولمشدر.

اوراده حاضر بولنان اشخاصك کافه‌سی‌ده آیك
اویله انشقاقنی کوردکلری کبی شامدن کلان قافله‌طرفندن
دخی او کیجه انشقاق قمر حادثه‌سنك عینیله مشاهده
ایدلدیکی مؤخراً حکایه ایدلمشدر.

واأسفا که ابوجهل کبی اشداء قریش ، نه ایمان
ایده‌میوب معجزهٔ نبویه‌یی سحره حمل واو صورتله
حضرت نبی امیّ ذیشانه ساحرلك اسناد ایتمشلردر.

*
* *

شعب ابی طالبده مسلمینك مدت محصوریتی ایکی

سنه‌دن زیاده دوام ایتدی . بو محصوریت ، مسلمینه پك زیاده‌سیله اضطراب ویردی .

زیرا اهل اسلامدن بری طیشاریده‌بولنسه مشرکین قریش، اکا فوق الطاقه دینیله‌جك قدر اشکنجه‌لر، اذیتلر ایدرلردی . حج موسمنده بیله تجاردن بری ، بنی‌هاشمله الش ویریش ایده‌جك اولسه کفار قریش ، همان او تجاری اندن منع ایدرلردی .

بو سببه مبنیدرکه حضرت علی کرم الله وجهه افندیمز بیله اوزمان سعادتخانهٔ رسالتپناهیده بولندیغی حالده صباوتنه بناءً اسلامنی اظهار ایده‌مز ایدی .

حمزه رضی الله تعالی عنه عنهه حضرتلری، سیف وشجاعتی سایه‌سنده ایستدیکی یرلرده سربستجه کزر طولاشیر ، عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه حضرتلری دخی کذلك مشرکین ایله بعضاً پنجه پنجه‌یه، بوغاز بوغازه کله‌رك اوغراشیر ایدی .

لکن دین مبین اسلامك توسع وانتشارینی منع ایتمك ایچون اوغراشان مشرکینك هردرلو غیرتلری بیهوده قاله‌رق معجزات نبویه ایله شجرهٔ طیبهٔ دین اسلام هر طرفه ریشه‌ران ظهور وشیوع اولمقده ایدی .

عقلی وزره قدر انصافی اولانلر ، معجزات باهرات

احمديه قارشى بر ديه‌جك شى بوله‌ميوب همان دين مبين اسلامك اديان سائره اوزرنده‌كى فضل ورجحانى تسليم وتصديق ايده‌رك شرف اسلامى احراز ايدرلردى.

زيرا اول خاتم‌الانبيا محمد المصطفى عليه اكمل الصلوة والتحايا افنديمز، هر درلو شئونات ماضيه‌دن بيخبر بر قوم بدوى ايچنده طوغوب، يتشوب بويومش، باشقه يرلرده تعلم وتدرسى اولمديغى‌ده هركسك مسلمى اولان بر « نبىّ، امىّ » بولنمش اولديغى حالده احكام شرايعه، تاريخه، جغرافيايه، قوزموغرافيايه، هيئته، علم حقوقه، علم اخلاقه، فن طبابته، سياسته، مواليد طبيعيه‌يه، اوقونومى‌يه متعلق خبر ويرديكى علوم اولين وآخرين، انجق وحى الهى ايله، الهام ربانى ايله اوله‌جغى طبيعى وبديهى واو حالده كيفيت او حضرتك دليل كافئ نبوتى ايكن باشقه برچوق معجزات نبويه ارائه ايتمشدر.

ازجمله ايشته قرآن كريم!.. كه احكام منيفه‌سى الى قيام الساعه باقى وجاريدر معجزات نبويه‌دن برى بلكه برنجيسيدر.

*

* *

١١

اعجاز قرآن

قرآن عظيم الشانك اعجاز بى انبازى وجوه كثيره ـ سندن شو وجوه ثلثه بعضدر :

وجه اول — عصر وزمانك موقـع ومكانك الـ يوكسك بر موقع اعتبار واشتهارده بولنديرديغى شيئه ـ يعنى فصـاحت وبلاغتله شـعر وانشايه ـ قارشى معجزه اولەرق انزال بيورلمش اولمسيدر .

زيرا هرعصرده نەكه مشتهر ومعتبر ايسه اوعصرده‌كى اقوامه مبعوث اولان پيغمبرلك معجزاتى‌ده اكا كوره ياپمق عادت الهيەدر .

مثلا موسى عليه‌السلامك زمان مبعوثيتلرنده سحر ـ بازلق صنعتى پك ايلرى بر صنعت اولمغله جناب حق اكا بر عصـا ويردى‌كه انكله سحرهٔ مصريه وقبطيه‌يى سراپا مغلوب ومرعوب ايتمشدى !

عيسى عليه‌السـلامك عصرنده‌ده حكمت مشتهر ومعتبر اولديغنـدن واجب تعالى حضرتلرى اونى

ذيشانی اعمالرك كوزينی آچمق ، موتالری بأذن الله احيا ايتمك كبی اطبا وحكمانك ياپمغه قطعاً مقتدر وموفق اوله میه جقلری معجزات ایله بعث بیورمشدی !

خاتم النبيين ، سيد المرسلين افنديمز حضرتلرينك عصر سعادتلرنده ايسه بين العرب هرشيدن زياده اشتهار ايتمش بولنان شی ، فصاحت بلاغت شعر وانشا ايدی . هم اويله بر اشتهاركه كرك مدنی ، كرك بدوی بالجمله عربلر بيننده فصاحت وبلاغت ، انسان ايچون بر محك مزيت ومعيار فضيلت طانلمشدی .

حتی عربلرك فصاحت و بلاغتله اولان اودرجه‌ده‌كی فخر ومباهاتنه وشعر وانشاده‌كی دقت واهتماماتنه مبنيدركه كيمی معلقات كبی نظيرسز قصائد ونشائد سويله‌يه‌رك شعرای سائره‌يی ميدان امتحانه دعوت ايدر ، كيمی ـ هر سنه ذی القعده آينده ومكه‌نك جهت تهاميه‌سنده جوارنده تشكيلی معتاد بولنان ـ سوق عكاظ پنايرمشهوری كبی محافل مليه‌ده عمومه وعظ ونصيحت يوللو غايت كوزل وسحر قدر تأثيرلی خطبه‌لر اوقور ، ونثر وشعرنده اثبات تفوق ايدنلرك آثار واشعاری كعبه ديوارينه آصيليرايدی . كه زمان جاهليتده عربلرك فصاحت وبلاغتجه بو درجه‌لرده ايلری يه واره‌بيلملری

شایان دقت وعبرت بر کیفیت اولوب بلکه بو لسان عربلك او مرتبه‌ده کماله ایرمسی من طرف‌الله او لسان اوزره معجز بر کتاب نازل اوله‌جغنه اشارت‌مخصوصه دیمك ایدی !.

وجه ثانی — وجه اولده مذکور اولان سببله برابر برده استعیذ بالله « ولو اجتمعت الانس والجن علی ان یأتوا بمثل هذالقرآن لایأتون بمثله ولوکان بعضهم لبعض ظهیراً » آیت کریمه‌سیله اعجاز بدایعنمای بی‌انبازی اظهار واثبات بیورلمش اولمسیدر .

ایشته بو آیت کریمه ایله ثابتدرکه اتیان مثل ، محالدر . زیرا قرآن کریم ، سوره بسوره یاخود آیت بآیت نازل اولدقجه حضرت پیغمبر افندیمز اونی امتنه اوقور و :

— « نظیرینی سویله‌یه‌مزسکز ! »

دیه اعجاز قرآنی اظهار بیوره‌رق بالجمله شعرا وبلغایی میدان امتحانه دعوت بیورورلردی .

حالبوکه بونجه سخنساز ، بدایعپرداز بلغانك ایچندن هیچ بری ایشته بن دیه‌رك ـ الك قیصه بر سوره‌یی

اولسون تنظیر ایتمك اوزره ـ جسارت ایدوب ده کندینی
میدانه آتەمامشدر .

مسیلمه کبی بر کذابك مخصوصاً ترتیب ایله دیکی ترهات
ایسه سوزیمزك بالطبع خارجنده قالیر !

*
* *

وجه ثالث — بلغای مشرکینه بیله قرآن کریمك
بشر سوزی اولمدیغنی اکلادەجق قدر تأثیر حاصل ایدەرك
اتیان مثلدن اعتراف عجز ایتدیرمسیدر .

مثلا : [یا ارض ابلعی مائك ویا سماء اقلعی وغیض
الماء وقضی الامر واستوت علی الجودی] آیت کریمەسی نازل
اولوب امریء القیسك همشیرەسی طرفندن ایشیدلدیکی
زمان ، مرقومه : « ارتق کیمسەنك بردیەجکی ، امریء
القیسك شعری ده میدان فخر ومباهاتده طورمغه ذره
قدر حق وصلاحیت قالمدی » دیەرك قرنداشنك طبقات
سبعەدن الك یوکسکده یعنی طبقهٔ اولیده معلق و :

قفا نبك عن ذکری حبیب ومنزل
بسقط اللوی بین الدخول فحومل

مطلعیله باشلایان قصیدهٔ فریدهٔ بلیغەسنی کعبه دیواردن
ایندیرمشدر .

او، ایندیرلدیکی تقدیرده مادونی اولان طبقاتك هیچ
حقلری قالمیه‌جغندن انلر دخی برر برر ایندیرلدی.

زیرا قرآن کریم، اویله بر بلاغتی اویله برفصاحتی
حائزدرکه انسان، اونی اوقودقجه تکرار تکرار اوقو-
یه‌جغی کلیور.

حالبوکه بر شعر، یا بر نثر هر نقدر فصیح وبلیغ
اولور ایسه اولسون بر ایکی دفعه اوقودقدن صوکره
انسان، اندن حظی المش اولیور. طبیعت، اوصانیور.

حتی بدوی عربلردن بری [فاصدع بما تؤمر!
واعرض عن المشرکین!] آیت کریمه‌سنی ایشیدنجه
همان سجده‌یه وارمش و: « بوسوزك فصاحتنه سجده
ایتدم » دیمشدر!

بر دیکری‌ده سورهٔ شریفهٔ یوسف علیه السلام
اوقونور ایکن [فلما استیئسوا منه خلصوا نجیاً] آیت
کریمه‌سنی ایشتدکده: « بن شهادت ایدرمکه هیچ بر
مخلوق، بویله بوکا بکزر سوز سویله‌یه‌مز! » دیمشدر.

***

مشرکین قریشك اعاظمندن « ولید بن المغیره » نام
کیمسه، برکون سید المرسلین افندیمز حضرتلرینك
حضور پرنور همایونلرینه کیده‌رك:

— « يا محمد ! برمقدار قرآن اوقو ! ديكله‌يه‌يم »
ديمكله حضرت فخر كائنات افنديمزده وليده : [ان الله يأمر بالعدل والاحسان وايتاء ذى القربى وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغى يعظكم لعلكم تذكرون] آيت كريمه‌سنى تلاوت بيورمشلر .

حالبوكه آيت كريمه‌يى جان قولاغيله ديكله‌مش اولان وليد :

— « يا محمد ! والله بونده بر حلاوت ، بر حسن ولطافت واردر . پك درين ومفيد بركلامدركه اونى بشر سويله‌يه‌مز »

ديه اعتراف ماهوالحق ايتدكدن صوكره قومنه كيده‌رك انلره خطاباً :

— « سزك ايچكزده شعرك احوالنى بندن دهااعلا بيلير كيمسه يوقدر . شعرك هر نوعنى ، حتى جن شعرلرينى بيله هپكزدن ايى بيليرم . فقط محمد [عليه السلام] ك بكا اوقوديغى كلام ، بونلرك هيچ برينه بكزه‌مز . هركلامه غالب اولور . اكا هيچ بركلام غالب اوله‌مز ! »

ديمشدر .

كذلك برارالق « ابوجهل » لعين ملأ قريشده :

— « محمد [علیه‌السلام] ك ایشی بزه فنا اولیور. سحر وشعر وکهانته آشنا آدم اولسه‌ده انك یانته کیدوب قونوشه‌رق حقیقت احدیه‌دن بزی خبردار ایتسه .... »

دیدکده ایچلرندن « ابوالولید » کنیه‌سیله مکنی اولان « عتبه بن ربیعه » نام شخص ، لعینه جواباً :

— « والله بن شعر وسحری ، هم کهانتی ایشتدم هم‌ده بیلیرم »

دیدکدن صوکره همان قالقوب نزد جلیل پیغمبری‌یه کلمشدی .

جناب رسول کبریایه :

— « یا محمد ! سنمی خیرلیسیك ؟ یوقسه هاشممی ؟ سنمی خیرلیسك یوقسه عبدالمطلبمی ؟ سنمی خیرلیسك ؟ یوقسه عبداللهمی ؟ نیچون بزم آلهه‌لریمزه شتم ایدرسك ؟ وبزی طریق حقدن اضلال ایتمك ایسترسك اکر ریاست ایسترسه‌ك سکا بز بر لواء ریاست عقد ایدرزده رئیس اولورسك ! اکر شهوات نفسانیه‌که خدمت ایتمك ایسترسه‌ك سکا ایستدیکك کبی بنات قریشك کوزللرندن اونلرله قیز الیویررز . اکر ایستدیکك مال ایسه سنی زنکین ایدنجه‌یه دکین مال ویررز »

دیدی .

عتبه سوزده ایکن حضرت نبی محترم افندیمز، سنی هیچ چیقارمیه‌رق دیکله‌یور ایدی . فقط سوز بیتوبده عتبه طرفندن جوابه انتظار کوسترلنجه رسول کبریا، جوابه ابتدار بیوره‌رق :

— « بسم الله الرحمن الرحیم . حم تنزیل من الرحمن الرحیم . . . الی قوله . . . صاعقة مثل صاعقة عاد و ثمود »

آیات کریمه‌سنی تلاوت بیوردیغی بر صره‌ده ایدی‌که عتبه، همان یرندن اوینایه‌رق « یتر ! . . » دیمك ایستدیکنی افاده ایتمك اوزره حضرت رسالتپناهینك مبارك دهان شریفلرینی الیله طوتوب انی تکلمدن منع ایتدی .

عتبه اورادن ایرلدقدن صوکره خانه‌سنه کلدی . لکن طیشاری‌یه چیقمامغه‌ده باشلادی .

عتبه‌نك طیشاری‌یه چیقمامغه باشلامسنده‌کی حکمت، نظر دقتی جلب ایتمش اولان دهات قریش، انك حقنده :

— « عتبه‌یی کوره‌میورز . بوقسه اوده محمد [علیه السلام] ه اویه‌رق دیننده‌می دونمش ؟ »

كبی سوزلرمی سویله‌دکدن صوکره یانه کیدنلر ، اکا :

— « یا عتبه ! سنی بزم مجلس مصاحبتمزدن منع ایدن ندر ؟ یوقسه سنده‌می دینکدن دوندك ؟ »

دیدیکندن محمده بر دها قونوشمامق اوزره حدت ایله برابر قسم ایتمك خباثتنی اظهار ایله حریفلری تأمین ایده‌رك بعده :

— « والله بن انکله قونوشدم . لکن او بکا اویله برشیله جواب ویردی‌که او نه شعر ، نه سحر ، نه‌ده کهانت ! .. هیچ بری دکلدر . [صاعقةً مثل صاعقة عادٍ وثمود] سوزینه کلنجه قالقوب اغزینی کندی الله طوتدم . حتی سکوت ایتمسی ایچونده یالواردم بیلدم‌که محمد ، یالان سویله‌میور . سزه عذاب ایتمکدن قورقدم »

دیمشدر .

***

١٢

فسخ حکم عهد

مشرکین قریش ، هم دین اسلامك توسع وانتشا .

رینی منع ، هم ده نشر وتعمیمنه خدمت ایتمکده بولنان
مسلمینی شدیداً تضییق ایتمکده ایدیلر . حتی ایشته انجق
او فکره مبنی عموماً بنی هاشمدن منع الفت واختلاط
صورتیله هردرلو علائق مادیه‌یی انلردن قطع ایله‌دکارینه
دائر واقع اولان معاهده‌لرینی حاوی یازدقلری عهدنامه‌یی
اولوقت کعبه درونده حفظ وتعلیق ایتدکلری حالده
دین مبین اسلامك شیوع وانتشارینه مأمول ایتدکلری
قدرینه مانع اوله‌مامشلردر .

حالبوکه بین العرب اشرف قبائل صایلان قریشیلرك
اویله ایکی فرقه اولملرینك سیئاتندن اولمق اوزره اوچ
سنه‌یه قریب بر مدت هردرلو معاملاتك منقطع ومعطل
قالمسندن طولایی منفعت ذاتیه‌لرینه خلل کلمش اولان
اکثر مشرکین قریش بیله اومعاهدهٔ نابجادن نادم
اوله‌قالمشلردی .

حکمتدرکه او عهدنامه‌یی الیله یازان « بغیض بن
عامر » یاخود « منصور بن عکرمه » نك الی قوریوب
چولاق قالمش اولدقدن باشقه یازیلان عهدنامه‌یه من
طرف الله بر بوجك مسلط اوله‌رق لفظهٔ جلاله‌نك
غیری او کاغدده نقدر یازی وار ایسه هپسنی یوب محو
ایتمشدی .

بر كون كبار قريشدن « هشام بن عمرو بن الحارث »، معتبران قريشدن «زهير بن ابى اميه » نك يانـنه كيدوب اكا :

— « يا زهير ! لايقميدركه بز اولاد وعيالمزله برابر انواع ذوق وصفا ايچنده بولنه لم ده اقربامزدن اولان بنى هاشم ناحق يرده محصور ومحبوس ونعمت ذوق وصفادن محروم قالسون ! »

كبى مضمونى ثابت ومبرهن قضيه لر بيانيله انى كنديسنه ظهير پيدا ايتدكدن صوكره « زمعه بن الاسود ، ابو البخترى ، مطعم بن عدى » نام رؤسايى ده صره سيله او بابده كى تشبثنده دائرهٔ اتفاقنه دعوت وعهدنامه يى يرندن فك وشق ايتدكجه دعوالرندن كف يد ايتملرى شرطيله اتفاقه ادخال ده ايله مشدر .

ايرته سى كون رجال خمسهٔ مرقومه ، مجمع قريشه كيتمشدى. ابتدا ايچلرندن اياغه « زهير بن ابى اميه » قالقوب :

— « اى اهل مكه ! بونه ظلم صريحدركه بز اهل وعيالمزله برابر كندى ذوق وصفامزه باقه طوره لم ده بنى هاشم محبوس وهردرلو حقوق مدنيه دن محروم قالسون ! »

کبی هیجان آمیزدها برچوق مضامینی حاوی اوقودیغی خطبه‌یی :

— « یمین ایدرم‌که او عهدنامه‌ییییرتمینجه یرینه اوطورمیه‌جغم »

خاتمه‌سیله بیتردیکندن ابو جهل لعین، همان قالقه‌رق أنی شدتله رد ایتمك ایستدی :

— والله یالان سویلرسك ! شق عهدنامه‌یه حق وصلاحیتك یوقدر »

ابوجهل ، سوزینی بیتردکدن صوکره ایاغه قالقان « زمعه بن الاسود » دخی خبیثك علیهنده بولندی. دیدی‌که :

— « والله سن یالان سویلرسك ابو جهل ! بز او عهددن ذاتاً راضی دکلدك . »

بونك عقیبنده‌ده او سوزی « ابوالبختری » :

— « زمعه یالان سویله‌میور . ایش اویله‌در »

دیه تصدیق و « مطعم بن عدی » دخی بوافکارده انلرله تماماً متفق اولدیغنی اعلان ایله‌مشدر !

*

* *

بونلر بومناقشه‌ده بولنورکن کیفیت محو عهدنامه‌دن جبریل امین واسطه‌سیله خبر الان حضرت رسول کبریا

افندیمز ، ماهو الواقعی ابوطالبه سویله‌مش اودخی همان
مجمع قریشه کیده‌رك رسول‌الله افندیمزدن ایشتدیکی وجه
اوزره وقعه‌یی حکایه ایله‌دکدن صوکره دیمش‌که :

— « یا قوم ! محمدك شو دیدیکی شی صحیح ایسه
ارتق سزده انصاف ایدیکز ! ارامزده‌کی شو اختلاف
و اختلالی قالدیره‌لم . اکر صحیح چیقمزسه بنده اونی
حمایه‌دن واز کچرم »

اعیان قریش ، بوسوزی معقول کوره‌رك عهدنامه‌یی
همان کتیرتدیلر . لکن کوردیلرکه ایچنده « باسمك اللهم »
عباره‌سندن باشقه هرنه‌که وار ایسه هپسی دلیك دشیك
اولوب محو اولمش !

مأمولك خلافنده قریشیلرك اویله بردنبره ملزم
اوله قالدقلری صره‌ده پك زیاده محجوب اولدیغیله
ابر ینه عنادنده اصرار کوسترن ابو جهل لعین ، هر
قدر حکم عهدك بقاسی طرفنی التزامده طایانه طور -
مه‌ده رجال خمسهٔ متفقه وسائر فسخ والغای عهد
طرفدارانلك اکثریت آرای نادمانه‌سی ایله اوصحیفهٔ
سخیفه ییرتیلوب آتلمشدر .

بناءً علیه هاشمیلر علیهنده‌کی عهد واتفاق دخی
بالوجهله نقض ولغو ایدلمش اوله‌رق کرك مسلم ، کرك

غير مسلم كافهٔ بنی هاشم اندن صوكره محصوريت بلا-
سندن قورتیلدی .

*
* *

١٣

سنة الحزن

و

«وفات ابی طالب وخدیجه»

تاریخ نبوت احمدیه‌نك اونجی سنه‌سنده عم وحامیٔ
نبوی «ابوطالب» ، واندن اوچ كون صوكره سیدهٔ
النساء حضرت «خديجة الكبراء» رضی الله تعالی عنها
ارتحال داربقا ایتدیلرکه هرایکیسنك‌ده اویله بری برینی
متعاقب وقوع ارتحاللری ، ذات عالیٔ رسالتپناهی‌یه‌پك
زیاده‌سیله تأثیر ایله‌دیكندن طولایی اوسنه، «سنة الحزن»
دیه تسمیه بیورلمشدر .

ابوطالبك قبول اسلامی ذات عالیٔ پیغمبریجه بغایت
مطلوب وملتزم بولندیغی حالده هنكام صحت وحیاتند

قبول دين اسلام ايله‌ديكنى كورمك رسول مكرم افنديمزه ميسر اولمدى ·

لكن ابو طالبك برادرزاده‌سى بولنسان او حضرت رسول محترم افنديمزك شرف عوالمبهاى نبوت ورسالتى ايله افتخـار ورسـالتنى‌ده قلباً تصديق ايله‌ديكى بعض اشعارندن اكلاشلمقده‌در ·

مثلا شو :

ودعوتنى وعلمت انك صادق
ولقد صدقت وكنت ثم امينا
ولقـد علمت بان دين محمد
من خير اديان البرية دينـا
لولا الملامة او حذار مسـبة
لوجدتنى سمحا بذاك مبينا
والله لن يصلو اليك بجمعهم
حتى اوسـد فى التراب دفينا
فاصدع بامرك ماعليك غضاضة
وابشر بذاك وقر منه عيونا

ابياتنده‌ده امانت وصداقت جناب محمـديه‌يى تصديق و كتيروب نشر ايله‌ديكى دين اسـلامك دخى خير الاديان اولديغنى صراحةً تسليم ايتمشدر ·

بوندن باشقه اوغلی جناب علی المرتضی کرم الله وجهه افندیمزی دخی :

— یا بنیّ ! اتبع ابن عمك ! فانه لایأمر الا بالخیر . واما انا فلا افارق دین آبائی »

دیه‌رك ذات عالیٔ رسالتپناهی‌یه اتباعه سوق وارشاد ایدردی .

واحیفاکه ابو طالب ، قومنك رئیسی بولندیغنه رسول اکرمك‌ده کندی زیر دست حمایتنده بیومش اولدیغنه باقه‌رق اقرار باللسان صورتیله اظهار اسلام ایدوب تابع اولمقدن عار ایتدی .

مع مافیه دها شوقدر اولسون برشی دیرایدی :

— « بن بیلیرم‌که محمد [علیه‌السلام] یالان‌سویله‌مز . باطل سوز ، اندن صدور ایتمز . حتی قریش قومنك قادینلری بنی تعییب ایتمیه‌جکلرینی بیلسه‌م بن‌ده اکا تابع اولور ایدم »

مرض‌موتی مشتد اولدیغی‌زمان جناب رسالتپناهی اکا خطاباً :

— « یاعم ! برکره اولسون کلمهٔ شهادتی کتیر ! تاکه روز جزاده شفاعت ایده‌بیله‌یم »

بیوردیلر . ابوطالب اواخطار رسالتپناهی‌یه :

— «قورقارم که ابو طالب قورقدی ده عجز و خوفندن ایمان ایتدی . دیه نسوان قریش، بنی لوم وتعییب ایدر . »
جواب ناصوابیله مقابله ایتمشدر !

*
* *

اما بر روایت وارکه ابو طالب فوت اولور ایکن دوداقلری براز دپرنمکله یاننده بولنان برادری عباس بن عبد المطلب قولاق ویروب انك نه دیدیکنی دیکله‌دکدن صوکره رسول ذیشان افندیمزه دونه‌رك :
— « یا ابن اخی ! والله سنك امر ایتدیکك شیئی سویلیور . »
دیمش وحضرت پیغمبر افندیمزده اکا قارشی : «الحمدلله الذی هداك یاعم ! » بیورمشلردر .

لکن کرك حال حیاتنده ، کرك زمان مماتنده وجه شرعی اوزره قبول واظهار اسلام ایتمدیکندن طولایی کافراً فوت اولدیغی مشهوردر .

حتی حالت احتضارنده یاننه کلمش اولان ابو جهل ایله عبدالله بن ابی امیه ، رسول الاهك اکا :
— « یاعم ! قل لا اله الا الله ! کلمةً احاجّ لك بها عند الله »
دیدیکنی ایشتدکارنده همان :

— « يا ابا طالب ! ترغب عن ملة عبد المطلب ؟»
ديه ازديردقلرى جهتله مرقومك آخر كلامى :
— « على ملة عبد المطلب »
اولمش ايسه‌ده حضرت رسول اكرم افنديمز :
— « لاستغفرن لك مالم انه عنه »
ذيه سوكيلى عمى ايچون شفقت شفيعانه‌سنى اظهار ايتمش اولديغندن انى اوفكر استغفاردن نهى ضمننده استعيذ بالله [ماكان للنبى والذين آمنوا ان يستغفرو للمشركين ولو كانو اولى قربى من بعد ماتبين لهم انهم اصحاب الجحيم] آيت كريمه‌سى نازل اولدقدن صوكره ابو طالبك احوال برزخيه‌سى حقنده طرف ذيشرف احمديدن :
— « وهو فى ضحضاح من نار . ولولا انا لكان فى الدرك الاسفل من النار »
بيوره‌رق طوپوقلرينه دكين كلير نارجحيمده طورديغنى سويله‌مش اولديغندن كافراً فوت اولديغنده ارتق شبهه قالمامش ديمك اولور .

مع مافيه زمان وفاتنده اعيان قريشى يانته طوپلاتمش ورسول اكرمك صدق وامانتنى انلره قارشى تصديق برله حمايتنى سپارش ايده‌رك اسلامه اولان ميلنى اظهار ايله‌مشدر .

***

فخر عالم صلى الله عليه وسلم افندیمز حضرتلری ، خدمات حامیانه‌سیله کندیسنی الك زیاده ممنون ایتمش اولان عمنك شو یولده ابدیاً ضایع اولوب کیتمسنه پك چوق متأسف قالدیغندن حقنده استعیذ بالله [انك لا تهدی من احببت ولکن الله یهدی من یشاء ٠٠٠٠] آیت کریمه‌سی نازل اولدی ٠

جناب ابی بکر رضی‌الله عنه حضرتلرینك درجهٔ فضل ورفعت مرتبهٔ ولایتلری شوندن‌ده اکلاشیلیرکه اشبو آیت کریمه ، ذات عالیٔ رسالتپناهی‌یه هنوز نزول ایدرکن او وحی الهی‌یی حضرت ابی بکر رضی الله عنهه افندیمز دخی ایشتمش ومهابت وحی الهی سببیله غشی اوله قالمشدی !

مشرکین قریش ، ابوطالبك وصیتنی ایفا ایتمامشدر بلکه محو واعدامنه قدر یورودکلری و یورویه‌جکلری بر ذاتك علیهنده هردرلو حرکات تجاوزیه اجراسنه فرصت کوزه‌دن قریش ، کرك ابوطالبك ، کرك حضرت خدیجه رضی الله عنهانك وفاتی‌فرصتندن استفاده ایده‌رك تحمل ایدیله‌میه‌جك درجه‌ده آغیر اذیات واستحقاراته جرأت ایتمکه باشلامشلردر ٠

*
* *

١٤

طائفه عزیمت احمدیه

وفات ابی طالبدن بالاستفاده هر درلو تجاوزاتی ارتق مباح کورمکه باشلامش اولان مشرکینك چوغالان اذیاتنه قارشی رسول مکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز حضرتلری پك زیاده‌سیله مأیوس ومغموم قاله‌رق بنی ثقیفدن طلب نصرت وانلری دین مبین اسلامه دعوت ایتمك اوزره آزادلیسی «زید بن حارثه» رضی الله تعالی عنه ایله برابر شهر شوالده مکه‌دن طائفه عزیمت بیوردیلر •

اوزمان طائفده بنی‌ثقیف اعاظمی «حبیب، مسعود، مالك» ناملرنده اوچ قرنداش کیمسه‌لر ایدی •

لکن بونلرك ـ نه نصرت ، نه‌ده دعوته اجابت ایتملری شویله طورسون ! ـ بری :

— « مادام‌که دیدیکك کبی سن پیغمبر آخرالزمانسك بزدن نه یاردم ایسترسك؟ »

دیکری :

— اول ربك كه سنی رسالتله كوندردی نیچون اعدادن صاقلاماز ؟ »

اوديكری ده :

— « ربك پیغمبر كوندرملك ایستینجه بر بیوك آدمی كوندرمدی ده نیچون سنلك كبی بر یتیمی كوندردی ؟ »

دیه مستهزیانه جواب رد ویرمشدر •

ذات عالئ رسالتپناهی بونلردن مأیوس اولدقده صوك برتكلیف اولمق اوزره انلره دیدی كه :

— مادامكه بكا نصرت ودعوتمه‌ده اجابت ایدلمیه‌جكدر • باری سبب عزیمتم اولان دعوتمی وسزلكده بكا عدم اجابتكزی كیمسه‌یه طویورمیكز • تاكه علیهمده عداوت قریش مشتد اولمیه ! »

حالبوكه ثقیف رؤساسی كیفیتی قصداً وعمداً اشاعه ایله‌دكدن باشقه اوسید الانام علیه افضل الصلوة واكمل السلام افندیمز ایچون :

— « شوكیدن دلیدر ! »

دیه طائف چوجقلرینه امر واشارت ایتدیلر •

چوجقلر ایسه بیوكلرندن كوردیكی یوز اوزرینه

سید کائنات افندیمزی اردندنبری طاشلامغه باشلادیلر .

حتی آتیلان طاشلردن رسول اکرم افندیمزی محافظه ایچون سپر طوران زید حضرتلری بر قاچ یردن یاره‌لنمش وحضرت نبی محترم افندیمزك دخی مبارك ایاقلری قانامشدی .

وقتاکه طائفه حدودندن طیشاری چیقدیلر کونش پك قیزغین ، هواده پك صیجاق اولمغله برابر یاره اغریسی‌ده مشتد اولمسندن طولایی یاری یولده اوطوره‌رق تأثرندن بر مقدارده اغلادی . حتی بر کره اهل طائف علیهنده دعا ایتمك جهتی خیالخانهٔ رسالتپناهی‌یه کلمش اولدیغی حالده ینه مرحمةً او فکردن واز کچدیلر .

براز دها ایلری‌یه کلدکلرنده « عتبه » ایله « شیبه »ناملرنده ایکی قرنداشك باغلرینه تصادف ایدوب باغك‌ده قاپوسی اچیق بولندیغندن ایچریسنه کیردیلر . باغده‌کی حوضك باشنه واره‌رق ایاغندن اقان قانی اوراده سیلدی .

صاحب البستان اولان کیمسه‌لرك « عداس » نامنده بر کوله‌سی او باغده اوکون موجود ایدی . مرقوم

عداس، برطبق اوزوم رسول اکرم افندیمز حضرتلرینه کتیروب تقدیم ایتدی. طرف ذیشرف احمدیدن ایسه ـ بعدالبسمله ـ برصالقم یاخود بر دانه اوزوم التوب باقیسی اعاده بیورلدی.

عداس، اوراده رسول محترم افندیمزك حال و خاطرینی صورەرق جواب آلیر ایکن نبوت ورسالتنه یقین کتیردیکندن همان شرف اسلام ایله تشرف ایتمشدر. رضی الله عنه!

* * *

حضرت سید البشر افندیمز مکه‌یه برمرحله مسافه‌سنده تقرب ایلەدکلرنده «بطن نخله» نام محلده اختیار اقامت بیورمشلردی.

کیجه او محلده قیلدیغی صلات قیام جوف اللیل یاخود صلاة الفجرده «الرحمن» یاخود «طه» سورهٔ شریفه‌سنی تلاوت بیورورلرکن او تلاوت احمدیه‌یی دیکله‌مش اولان [سلیط، شاصر، ماصر، حاصر، حسا، مسا، علیم، ارقم، ادرس] نام طقوز جن؛ قبول دین اسلام ایدوب رسول اللهدن الدقلری تنبیهات مخصوصه اوزرینه دیکر امثالی جن طوائفنیده دعوت

ايتمك اوزره عودت ايتمشلردر •

*
* *

اشبو جنلر « نصيبين » ياخود « نينوا » اشرافندن
برجاعت ايديلر• كنديلرينك يعنى بتون طوائف وملل
جنيه‌نك ، ابواب سمادن طرد وحتى شهابلرله رجم دخى
ايدلمكه باشلاديغنه سبب اولمق اوزره روى زمينده بر
حادثهٔ عظيمه‌نك وقوعنى اكلامشلردى• ايشته اوحادثه‌نك
نه كونا اولديغنى اكلامق ايچون ابليس طرفندن اطراف
عالمه چيقاريلان فرق عسكريه‌دن بونلرده ـ اولاً تهامه
حواليسنه كوندرلمش ـ برقول ايدى •

*
* *

ايرته‌سى كون ارادهٔ سنيهٔ پيغمبرى شرفتعلق بيو-
رلدى‌كه مكه‌يه دخول ايده ! لكن مكيلردن برى كاوب
افنديمزه :

— « صاقين مكه‌يه كيرمك تشبثنده بولنميكز !
زيرا مشركين قريش ، سزى مكه‌يه قويمامق اوزره
اتفاق ايتديلر »
ديه خبر ويردى •

بونك اوزرينه كنديلرينى حمايه ايتمك رجاسيله

مكه‌ده « جبير بن بشر » نام كيمسه‌يه خبر كوندرديلر . او شخص:

— « بن نصل حمايه ايده‌بيليرم ؟ بن‌ده بعينه اونك كبی بريسنك حمايت وشفاعتی ايله مكه‌يه كيرمشم . معذورم ! »

ديه معتذرانه برصورتده جواب ويرمكله اندن صوكره « سهيل بن عمرو » نام خطيب شهرتشعاره‌ده اولوجهله خبر كوندردی . او ايسه جواب قبول ويره‌رك رسول مكرمی يانـنه المش وبعـده « مطعم بن عدی » نك عهدهٔ حمايتنه توديع ايله‌مشدر .

ابو جهل ، كافهٔ اعوان واتباعی ايله اوكون حرم كعبه‌ده طوپلانجـه او اجتماعدن تداركات حربيه مذاكره‌سی معنـاسنی اكلايه‌رق « مطعم بن عدی » دخی ، كندی عشايرينی ـ افنديمزك محـافظه‌سی اوغورنده ـ سلاح بدست صولت برحاله قويمشدی !

*
* *

ابوجهل ، حمايه مسـئله‌سنی مطعمدن صـوردی . مطعم ، واقع اولان تعهدينی جواباً بيان ايتمكدن ذره‌قدر احتراز ايتمدی .

رسول اكرم ، ايشته او حمايه سايه‌سنده سالماً وآمناً

حرم شريفـه كيدەرك حجر الاسودى اسـتيلام وايكى
ركعت نماز اداسندن صوكره كندى سعادتخانهٔ جنـاب
رسالتپناهيلرينه شرفعاودت بيورديلر •

مكه‌يه عودتلرندن يعنى بطن نخله وقعه‌سندن اوچ
آى صوكره شعب حجونده [مكه‌ده برقبرسـتان] اون
ايكى بيك نفر جنك حضور جليل نبويده شرف اسلام
ايله مشرف اولدقلرى مرويدر •

شويله كه :

بطن نخله وقعه‌سـنده قبول اسلام ايدن جنـلرك
دعوتلرينه اجابت كوسـترمش اولان جمـاعتدن برى
حضور رسول اللهه كلوب :

— « ان قومنا قد حضروا بالحجون يلقونك »
ديمش حضرت پيغمبرده كيجـه بروقت اورايه كيـده ـ
جكلرينى وعد ايده‌رك انى اعاده ايتمشدى •

بناءً عليه جناب فخر كائنات عليه افضـل الصلوة
واكمل التحيـات افنديمز حضرتلرى اصحـاب كرامنه
خطاباً :

— « بن جن طائفه‌سـنه بوكيجه تلاوت قرآن ايله
مأمور اولدم بكا او بابده كيم تبعيت ورفاقت ايدر ؟ »
بيورديلر • لكن بو سؤاله قارشى ـ باشـلرينى اوكلرينه

طوغری براز اشاغی‌یه بوکوب باقه قالمش اولان اصحاب کرام هیئت محترمه‌سندن ـ کیمسـه جواب ویره‌میجـه سوزینی ایکی دفعـه دها تکرار ایتدی . ینه سـکوتدن باشقه جـواب آله‌مدیغی برساعتده کبار اصحابدن «عبد الله بن مسعود» رضی الله عنه حضرتلری :

— « بن یا رسول الله ! »

دیه‌رك همان تبعیت ایتمشدر .

*
* *

اشـبو صحابیٔ مشـار الیه ، او وقعـهٔ جنیه‌ده‌کی مشـهودات غریبه‌سـنی بالاخره نقل وحکایت ایدرکن دیر ایدی که :

— « برابر کیتدك . تا که « حجون » ك « شعب ابن ابی دب » نام موضعنـه واردق . انده ارض اوزرنده اطرافمه برخط یعنی بردائره مبارك ایاغیله چیزه‌رك بنی او دائره‌نك ایچریسـنه ادخال برله « بن سـکا عودت ایدنجـه‌یه دکین سن بودائره‌دن طیشـاری‌یه چیقمه ! » بیوردقدن صوکره کندیلری براز ایلریله‌دیلر .

« جحل » دینیلان ککلك قوشی صورتنده بر طاقم شیلر ، حول رسول اللهده دوشدی . انلرك سیاه انسان صورتنه کیردکلرینی‌ده کوردم! اللرنده دفلرینی چالیور-

لردی • اولقدرده چوق ایدیلرکه بلوط کبی حبلولتلری سببیله نظرمدن حضرت رسول اللهی غیب ایتمشلردی.

ایشته اواثناده ایدی که انلرده بیوك وشدتلی غلبه لك ایشتدم • حضرت نبی ذیشان ایچون قورقدم • حتی ایاغه دخی قالقدم •

بعده بلوط اچیلیر کبی بردنبره اچیلان سیاهیلرك ارەسندن بری ذات عالیٔ رسالتپناهی ، بکا طوغری مبارك اللریله اشارت بیورەرق یرمده اوطورمقلغمی امر ایتدی بن‌ده همان اوطوردم •

صوکره نبی ذیشان افندیمز، سورهٔ شریفهٔ [علق] ی تلاوته بدء ومبادرت بیوردیلر • اوتلاوت اوزینه بتون سیاهیلر ، عموماً یره سرلدیلر • حتی کندیلرینی اووقت کورەمزدم‌ده سسلرینی ایشیدیردم •

رسول الثقلین افندیمز بعد التلاوه عودت بیوردقلرنده بکا :

— « هیچ برشی کوردکمی ؟ »

دیه صوودیلر • بن‌ده :

— « اوت ! کوردم• برطاقم سیاه شخصلی، بیاض البسه‌لی کیمسه‌لردی »

جوابنی ویردیکمك مقابلنده طرف عالیٔ نبویدن :

— « ایشته انلر ، نصیبین جنلرندن اون ایکی بیك کیمسه ایدی . قرآنی دیکله‌مك ایچون کلمشلر . دیکله‌دکدن صوکره قوملرینی دعوت وانذاره عودت ایتدیلر . بن ده انلری کمیك ودوابنی بعره ایله تزوید ایتـدم . بناءً علیه کیمسه کمیکله وبعره ایله استنجا ایتمسون ! »

بیورلمقله برابر :

— « یاتمه کلمکی مراد ایتدکمی ؟ »

سوزی علاوه ایدلدی . بن :

— « نعم یا رسول الله ! »

دیه جواب ویررکن اوحضرت عالیشان ده :

— « لکن ایشته او ، سنکچون ممکن اولمزدی » .

بیوردی .

*
* *

بر روایته کوره جنلر نزد رسالتپناهیده مجتمع اولدقلرنده دیدیلرکه :

— « صدق نبوت ورسالتکه کیم شهادت ایدر ؟ » .

حضرت رسالتپناه افندیمزده قارشـیدن بر اغاجه اشارتله :

— « ایشته شو اغاج ! . . تعالی یا شجره ! »

بیوردیلر .

اغاج ایسه یرده‌کی کوکلرینی طوپراغه سوروبه سورویه کلوب حضور پرنور رسالتپناهیده دیکلدکدن طرف عالیٔ نبویدن وقوعبولان:

— «علی ماذا تشهدین لی؟»

سؤالنه اغاج:

— «اشهد انك رسول الله»

جوابیله مقابله ایتدیکی کورولدکدن صوکره رسول ذیشان افندیمز اکا:

-- «اذهبی!»

فرمان عالیشانیله عودت اجازتی ویرمش اوده کیدوب اسکی یرنده اسکیسی کبی قیام وانتصاب ایتمشدر.

*
* *

جناب رسول الثقلین افندیمز حضرتلرینك جنلرله ملاقاتی یالکز بو دکل بلکه دها زیاده‌در. حتی جناب انس رضی الله تعالی عنه حضرتلرندن مرویدرکه:

سیدالانام علیه افضل الصلوة والسلام افندیمزله برابر برکون مکه طاغلرنده بولنیور ایدم. اوکمزده ـ اوجی دمیرلی عصاسنه متکیٔ ـ بر پیر فانی چیقوب

كوروندى . اكا رسـول كبريا افنديمز ، جن لسـانيله قونوشه‌رق :

— « هانكى جندنسك ؟ »

ديه صورديلر . اوده :

— « بن هامه بن هيم بن لاقيس بن ابليسم »

جوابنى ويره‌رك احفاد ابليسـيه‌دن اولديغنى بيلديرركن نبى ذيشان افنديمز :

— « لكن سنكله جدك ابليسك ارەسنده يالكز ايكى بابا كوره‌يورم . قاچ ياشنده‌سك ؟ »

بيورديلر اختيار هامه، او سوزه :

— « بن عمر دنيانك چـوغنى كوردم . حتى قابيل هابيلى قتل ايتديكى زمان بن يوكسـك ديه‌لرده كزردم »

ديه جواب ويروب :

— « عيسى بن مريم عليه‌السـلام ، بكا اكر محمد [عليه‌السلام] ه ملاقات ايدرسه‌ك بندن اكا سلام سويله ديمشدى . شمدى انك سلامنى سـكا تبليغ وصدق نبوت ورسالت احديه‌كه‌ده ايمان ايتدم »

علاوه‌سنى ده درميان ايتدى . افنديمز :

— « على عيسى السلام وعليك يا هامه ! »

بيورمقله برابر :

— « نه ایسترسك ؟ »

استفسار خاطر نوازانه‌سنده دخی بولنديلر .

هامه اشبو سؤاله‌ده :

— « بكا حضرت موسی توراتی ، حضرت عیسی‌ده انجیلی اوکرتدی . سن‌ده قرآنی اوکرت ! »

دیه بیان حاجت ایتمش‌وانك اوزرینه‌قرآندن اون‌سوره‌یی رسول محترم صلى الله عليه وسلم افندیمز اکا اوراده اوکرده‌رك حاجتنی اسعاف بیورمشدر !

*
* *

عادت عرب اوزره مطعم بن عدی ، اول‌فخر کائنات افندیمز حضرتلرینك اطرافنده پروانه کبی اولاد واتباع عیله برابر دونوب طولاشه‌رق حفظ وحمایه‌سنده پك بیوك غیرت وحمیت ابراز ایله‌مشدر .

*
* *

١٥

ازدواج نبوى

با

(عائشه وسوده)

ایشته او صره لرده ایدی [سوده بنت زمعه] ایله [عائشه بنت ابی بکر] رضی الله عنه حضرتلری رسول اکرم افندیمزه تزویج بیورلمشلردر .

حضرت عائشه ، یدی یاشنده کوچوك اولمق منا - سبتیله نکاح عقد ایدلدیکی حالده امر زفاف ایکی سنه مدت دها تأخیر وبعدالهجره سکز آی صوکره مدینهٔ منوره ده اجرا ایدلدی .

{ استطراد }

حضرت خدیجه رضی الله عنهانك زمان وفاتلرنده فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك شدت اغتماملری واقع اولمشدی . حضرت جبریل ، عائشه بنت ابی

بكر رضی‌الله عنهمانك صورتنی حاوی جنتدن بر ورقهٔ مخصوصه كتیره‌رك دیدی‌كه :

ـــ « یا محمد ! ربك سكا سـلام ایدر دیركه شـو ورقه‌ده‌كی صورته مشابه اولان‌قیزی بن اكا سماده‌تزویج ایتدم اوده یرده تزوج ایتسون ! »

بونك اوزرینه حضرت پیغمبر « دلاله » یی‌چاغیره‌رق اكا :

ـــ « بوورقه‌ده‌كی صورته كیمك قیزی بكزر ؟ »

دیه صورمش دلاله‌ده ورقه‌یه باقدقدن صوكره :

ـــ « ابو بكرك قیزی ! . . »

جوابنی ویرمشدی .

بعده حضرت‌رسول اكرم جناب ابی بكری‌حضور عالیلرینه چاغیرده‌رق :

ـــ یا ابا بكر ! سنك شو ورقه‌ده‌كی صورته بكزر بر قیزك وار . ایشـته اونی بكا ربم سمـاده تزویج ایله‌دكدن باشـقه سكاده اونی بكا یرده تزویجه امر ایتدی . »

بیوردیلر . حضرت ابی بكر ، جواب ویردی :

ـــ « او ، دها كوچوكدر »

حضرت پیغمبر او سوزك مقابلنده :

— « اكر تزويجه تزوجه صالح اولمسيدى ربم بكا اونى تزويج بيورمزدى »
بيورديلر . ايشته او انده نكاح همان عقد ايدلمشدر .

بعدالعقد حضرت ابى بكر رضى الله عنه حضرتلرى، سعادت خانه‌لرينه كيتدى . حضرت عائشه‌نك النه بر طبق خرما ويره‌رك شويله تنبيه ايتدى :
— « كيت ! بو طبقى حضرت محمد عليه‌السلامه تقديم ايت ! هم‌ده دى‌كه ارزو بيورديغكز ، بودر . صالحميدر دكلميدر بيلمم »
عائشه او طبقى تقديم وباباسنك تنبيهى وجه اوزره ادارهٔ كلام ايدركن حضرت فخر كائنات افنديمزده :
— « يا عائشه ! قبلنا ثم قبلنا »
بيورديلر . انتهى

***

١٦

معراج قدسيت منهاج پيغمبرى

حوادث خارقة العادات معراجيه‌يى ، اسكى روما .

لیلرله مصر اهالیٔ قدیمهٔ نبطیه و قبظیه‌سنك و علی الخصوص
اسکی یونانلیلرك بوکونکی افکار جدیده اصحابی طرفندن
پك مردود کوریلان خرافات اساطیریه‌سنه بکزتمك
اوزره اکا [خرافات اسلامیه] دیه‌جك قدر ایلری‌یه
یورویه‌رك اولاً نبوت ورسالت احمدیه‌یی انکار واو
صورتله بعده کندی دینسزلکنی اظهار ایده‌جك اولان
فلاسفهٔ حکما ، هر درلو صلاحیتلرینك خارجنه چیقمش
اوله‌جقلرندن انلره یالکز سکوت ایله مقابله جواب کافی
کورولمك لازم کلیر :

انکس که بقرآن وخبر زونرهی
آنست جوابش که جوابش ندهی

***

تاریخ نبوت احمدیه‌نك [١٠ یاخود ١٢] نجی
سنه‌سی شهر رجب ـ علی روایةٍ اخری انه وقع فی
ربیع الآخر وفی شرح مسلم انه فی شهر ربیع الاول ـ یکرمی
یدنجی بازار ایرته‌سی یاخود جمعه ایرته‌سی کیجه‌سنده
معراج قدسیت منهاج پیغمبری شرف وقوعبولدی . که
استعیذ بالله [سبحان الذی اسری بعبده لیلاً] آیت کریمه‌
سیله ثابتدر . بناءً علیه مسجداقصایه دکین اولان اسرانك
منکری تکفیر اولنور .

لكن آيت كريمه‌ده مذكور بولنان [ليــلاً] كلمهٔ طيبه‌سنك نكره اولمسندن‌ده مستفاد اولديغى اوزره‌مدت اسراء بك آز بر زماندر .

*
* *

علائى حضرتلرى ، فخر كائنــات افنديمزك ليــلهٔ معراجده ـ مراكب خمسه صاحبى اولدقلرينى يعنى ـ بش دفعه وقوع ركوبلرينى بيان ايديورلر .
شويله كه :
ركوب اول ـــ مسجد حرامدن مسجد اقصايه قدر .
ركوب ثانى ـــ مسجد اقصادن سماء دنيايه قدر .
ركوب ثالث ـــ سماء دنيادن سماء سابعه‌يه قدر .
ركوب رابع ـــ سماء سابعه‌دن سدرةالمنتهى‌يه قدر .
ركوب خامس ـــ سدرة المنتهى‌دن قاب قوسينه قدر

*
* *

فاضل نســفى حضرتلرى [زهر الرياض] نام كتابلرنده ديرلركه :

جناب حق رســول ذيشاننه عجايب سمــاواتى و غرائب ملك وملكوتى كوسترمك ايچون انى سمــاواته قالديرمق اوزره براق حاضرله‌مسنى جبريل عليه السلامه امر بيوردى . اوده ركوب همايون احمدى‌يه مخصوص

بر براق المغه جنته كيتدى. لكن جنتده قرقبيك براقك ايچندن برينك رفقاسندن ايريله رق محزون محزون طورديغنى كورديكندن نيچون اويله محزون ومغموم طوريغنى صوردى . براق ايسه جواباً :

— « بوندن قرقبيك سنه مقدم (محمد) ديه ايشتديكم براسم لطيفه عاشق اولدم . اواسم لطيفك بكا ويرديكى عشق ومحبت بنى اكل وشربدن تا او زماندن برى منع ايتدى . »

ديمش اولمغله حضرت جبريل او براق عاشقى آلوب دونمش اوكا ياقوت احمردن بر اكر ، زبرجددن بركم اورمشدر .

بعده اسرافيل ، ميكائيل ، عزرائيل عليهم السلام و رضوان الجنان حضراتى يوز بيكرله ملائكهٔ كرام دخى برابر بولنديغى حالده زمينه اينه رك باب سعادتما به پيغمبرى يه كلديلر .

ذات عالئ رسالتپناهى ايسه اوكيجه ، ابوطالبك قيزى وجبير نام كيمسه نك زوجه سى بولنان « ام هانئ » ه لك خانه سنده يتوتت يورمشلردى .

جناب جبريل عليه السلام ، بعدالعشاء اورايه كلوب دق باب وبعده :

— « قم يا محمد ! »

ديه خطاب ايتمكله اكا طرف پيغمبريدن :

— « يا جبريل ! بكا رحمت آيتيله‌مى كلدك ؟ يوقسه عذاب آيتيله‌مى ؟ »

ديه مقابله بيورلمش وارتق اندن صوكره طرفين بيننده شو محاوره جريان ايتمشدر :

جبريل — « ان الله يقرؤك السلام ويدعوك لحضرته لسر بينك وبينه . يامحمد ! الليلة ليلتك . والدولة دولتك . انت شمس المعارف . انت بدر اللطائف . انت فى القيامة ملجأ كل خائف . مامهدت الدار الا لاجلك . ولا روق كأس الحب الا لوصلك . قم ! فان الموائد لك ممدودة . والايام للقائك معدودة »

نبى مكرم — « ياجبريل ! رب كريم بنى دعوت ايدر اما نيچون عجبا ؟ »

جبريل — « ليغفر لك ماتقدم من ذنبك وماتأخر » .

نبى محترم — « بو بكادر لكن عيال و امتمه نه ياپه‌جق ؟ »

جبريل — « ولسوف يعطيك ربك فترضى »

رسول اكرم — « برآبدست آله‌يم »

جبريل — «قد جئتك بماءٍ من السلسبيل فى كوز من الجوهر . وطست من ياقوت احمر . وحلةٍ من سندسٍ خضرٍ . وعمامةٍ من نور»

*
* *

حضرت پیغمبر جبریلك كتیردیكی سلسبیل ایله توضؤ ایتدكدن صوكره بافرمان جلیل ربانی اول آب دست همایون احمدی‌یی جبریل امین، حضرت میكائیله، اوده عزرائیله، اوده اسرافیله او دخی رضوان جنانه ویره‌رك بعده فردوس اعلایه كتیرلمش ، اوراده حور عین یوزلرینی او صو ایله مسح ایده‌رك انوار وملاحت وجهیه‌لری مزداد اولمشدر .

*
* *

حدیث شریفه مستند اولان دیكر بر روایتده حضرت پیغمبر اوكیجه زمزم قویوسندن آبدست آله‌رق بعد الطواف « حطیم » ده اویویه قالمش ـ یاخود اویومامش‌ده یالكز مضطجع اوله‌قالمش ـ ایدیلر .

ایشته اوراده ویاخود روایت اولی‌یه كوره ام هانیٔ خانه‌سنده ایكن خطاب جبریل تأثیریله قالقوب ایكی ركعت نماز قیلدی . بعد الصلاة جبریل‌او حضرت نبی محترمك صدر شریفنی یاردی . ایچنده هرنه‌كی وار

ایسه هپسنی زمزم صویله اوچ کره ییقایوب بعده ایمان وحکمتله ممتلی برباشقه طاسدن قلب همایونی املا ایده‌رك یرینه قویدی ·

خارق العاده‌دندرکه جبریلك دست شریفیله حصوله کلان اشبو شقیقه اثری ، مبارك صدر شریف احمدیده هرزمان موجود ومشهود ایدی !

بو معامله‌لردن صوکره حضرت جبریل ، براقی رسول اکرمك پیشگاه عالیلرینه سوق وتقدیم ایده‌رك او حضرت دخی بینمك اوزره مبارك ایاقلرینی اوزنکی‌یه باصمشلردی · براق سرکشلك ایدیوردی ·

حضرت جبریل :

— « اما تستحیي مما فعلت؟ فوالله ماركبك احد اكرم على الله من محمد ! »

دیه براقك اوسرکشلکندن مقصدینی صوردی · براق ایسه :

— « یاجبریل ! دیه‌جك سوزم واردر : یارینکی یوم حشرده ده حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز قبرلرندن قالقوب محشره کیده‌جکاری زمان ده بکا بنه‌لرینی ایسترم »

دیه جواب ویردیکندن حبیب خدا افندیمز ، براقك

اومسئولني قبول بيورەرق بعده بيندی • جبرائيل يولا-
رندن ، ميكائيل ركابنـدن طوتدی • اسرافيل‌ده اثواب
عليهٔ جنـاب احديه‌يی اطرافندن محافظه وتسـويه
ايدردی •

ارتق سمت مقصوده طوغری كيديور ايدی •
جبرائيل عليه السلامك امر واشارتلريله براقدن اينه‌رك
شجرهٔ موسی‌نك موقعی بولنان « مدين » ده ، ولادتكاه
مسيحا اولان « بيت لحم » ده كذلك « طورسـيناء » ده
ايكيشر ركعت نماز قيلدی •

ايشته بومنازل ثلثهٔ مذكوره‌ده‌كی نمازلردن‌صوكره
براق اوزرنده كيدركن طرف يميندن « يا محمد ! » نداسی
كلدی . لكن التفـات بيورلمدی • براز دها كيتدكلرنده
جانب يسارندن‌ده اولكنك عينی برندا كلدی • اكاده
التفات ايدلمدی • بعـده يولده غايت كوزل ومزين بر
قادين ـ وعلی‌رواية پك چركين‌بر عجوزه ـ كوروندی•
او دخی ندايی عينـاً تكرار ايتـدی . لكن مظهر نكاه
التفات پيغمبری اولميوب براغيلديغی‌صره‌ده حبيب خدا
افنـديمز ، بونلرك نه اولدقلرينی جبريلدن صوردی •
اوده :

— « طرف یمینکدن کلان ندای اول ، یهوددن ایدی . اکر اجابت والتفات ایتمش اولسیدك امتك بتون تهود ایده‌جك - یاخود یهودیلره مغلوب اوله‌جق - ایدی . جانب یسارکدن کلان ندای ثانی نصرانیدن ایدی . اکر اجابت والتفات بیورسیدك امتك بتون تنصر ایده‌جك - یاخود نصرانیلره مغلوب اوله‌جق - ایدی . اول قادین‌که صوکره ندا ایتدی . اوده دنیا ایدی . یاخود شیطان ایدی . التفات واجابت بیورمش اولسیدیکز امتکه ترجیح الدنیا علی الاخری سیئه‌سی عارض وشیطانه تبعیتلری غالب اوله‌جق ایدی »
جوابنی ویردی !

***

براز دها ایلری‌یه کیتدکلرنده غایت کوزل قوقولی وکوزل بر کنج آدم ، حضرت پیغمبرك ایکی قاشنك ارەسندن النی اوپوب غائب اولدی . بونی‌ده جبریلدن صورونجه او :

— « دین اسلام! »

دیه جواب ویردکدن فضله :

— « مژده یا محمد ! سکا وامتکه که مؤمن اوله‌رق

یاشارلر • مؤمن اوله‌رق اولورلر • آمن اولدقلری حالده‌ده جنته کیررلر »
تبشیراتی علاوه ایتدی •

***

وقتاکه مسجد اقصایه واردیلر • قاپوسنده جبریل برطاشه النی صوقه‌رق حلقه پیدا ایله‌دی • براقی او حلقه‌یه ربط ایتدکدن صوکره مسجد شریفه کیردیلر • اوراده استقباله کلمش اولدقلری جبریل امین طرفندن بیلدیریلان ارواح انبیا ومرسلینك کافه‌سی حضرت حبیب خدایی تهنئه ایتمشدر •

مراسم استقبالیه‌نك اوصورتله ختامنده جبریل :
— « بیوریکز یا محمد ! انبیا ومرسلینه نمازقیلدیر!»
دیه‌رك عموما نمازه طوردیلر •

نمازده امام اولان رسول اکرم صلی الله علیه‌وسلم افندیمزك خلف ظهرلرنده جد امجدی جناب ابراهیم وانك طرف یمیننده اسماعیل ، ویسارنده اسحاق علیهم السلام قائم ایدیلر •

ایشته بو نمازك رکعت‌اولیسنده «قل یاایها الکافرون» رکعت ثانیه‌سنده «اخلاص» سورهٔ شریفه‌لرینك تلاوت بیورلدیغی « عقائق الحقائق » ده مذکوردر •

نمازدن صوکره ایدی • بری صو ، بری شراب ، دیکری سود یاخود بال اولمق اوزره اوچ قدحی حاوی براناء صونولدی جناب خواجهٔ حکمتخانهٔ کائنات افندیمز اقداح ثلثه‌دن سودلی قدحی اختیار ایتدی • جبریل، اصابت علیهٔ احمدیه‌یی تبشیر ضمننده :

— « اصبت الفطرة • ولو شربت الماء غرقت امتك والخمر سفهت امتك »

دیدی • حضرت پیغمبر اوسوزه قارشی سودی ایچدی • لکن قدحك دیبنده براز مقدار سود قالمشدی . جبریل دوام ایتدی :

— « ولو شربت اللبن کله لم یدخل احد من امتك النار »

ذات عالیٔ رسالتپناهی ، همان کلیسنی ایچمك ایستدی • فقط جبریل ، او زمان شرب کلك ممتنع اولدیغنی برطرفدن بیلدیره‌یور ایدی :

— « هیهات جری القلم بما حکم »

*
* *

بونلردن‌ده صوکره حضرت جبریل، رسول اکرمی مبارك اللرندن طوته‌رق ناحیهٔ صخره‌یه کتیردی و «یا اسماعیل!

دل على المعراج ! » دیه ندا ایتدی . عقیبنده فردوس
اعلادن نردبان یتشدیرلدی .

نردبانك ایکی شقندن یعنی قنادندن بری یاقوتهٔ
حمرادن ، دیکر قنادیده زبرجد خضرادن و پرده‌کی
اوجی صخره‌یه کوکده‌کیده سمایه ملاصق ایدی .

حالبوکه نردباندن یوقاری‌یه چیقمق ایچون صخره‌یه
باصدیغی زمان طاش باذن‌الله عروجه باشلادیغندن رسول
مکرم حضرتلری :

— « قف یا حجر ! »

دیه‌رك طاشی عروجدن منع ایله‌مشدر .

طاش عروجاً واردیغی یرده ایشته او کیجه‌دنبری
معلق اوله‌قاله‌رق طوردی . اوزرنده‌ده چاموره باصمش
کبی مبارك ایاقلریله براقدقلری ایز ، حالا موجود و
مشهوددر .

***

نردبانك یوز درجه‌سی یعنی یوز قدمه‌سی وار
ایدی . لکن هربر قدمه اوزرینه چیقدیغی زمان مشهو-
داتی التنده‌کی قدمه‌نك رفعتنه کوره باشقه‌در .
از جمله قدمهٔ اولی‌یه باصدیغی زمان الوانی‌ده ثیابی‌ده
قیرمزی ، قدمهٔ ثانیه‌ده الوانی‌ده ثیابی‌ده صاری ، قدمهٔ

ثالثه‌ده الوانی‌ده ثیابی‌ده یشیل برطاقم ملکلری مشاهده بیورمشلردی .

هله قدمهٔ سابعه‌ده اویله بر نورلی ملکلر ذات عالیٔ رسالتپناهی‌یی تعظیماً استقبال ایتمشلردی‌که انوارندن نور بصر احدی از قالدی غائب اولیور ایدی .

نردبانك یوزنجی قدمه‌سنی بولدیغی صره‌ده سما ملکلرینك تهلیل وتسبیح سسلرینی‌ایشتمکه باشلامش وذاتاً او قدمه‌ده سماء دنیایه واصل اولمشدی .

سماء اولی‌یعنی سماء دنیاده‌حضرت‌آدم‌علیه‌السلامی ، سما ثانیه‌ده یحیی ، عیسی علیهماالسلامی ، سماء ثالثه‌ده یوسف ، داود ، سلیمان علیهم‌السلامی ، سماء رابعه‌ده ادریس علیه‌السلام ایله مریمی ، یوحانذی ، آسیه‌یی ، کونشی ، سماء خامسه‌ده هارون ، اسماعیل ، اسحاق ، یعقوب ، لوط علیهم‌السلامی سماء سادسه‌ده موسی ومیکائیل علیهماالسلامی ، سماء سابعه‌ده ابراهیم علیه‌السلامی وبیت‌المعموری کوردیلر .

روایته کوره هربر سماده بتون اهالیسیله برابر ایکیشر رکعت نماز دخی قیلدی .

سماء سابعه‌ده بیت‌المعمورك ایچنده ینه کندی امامت علیهٔ رسالتپناهیلریله بتون سماوات اهلی مقتدی اولدیغی

حالده ایکی رکعت نماز قیلدیرمش وقلب همایونلرنده واقع اولان تمنی اوزرینه فضائلجه ایشته او بیتده‌کی نمازك مثل ومعادلی اوله‌رق امتنه صلوة جمعه وجماعتی احسان بیورلمشدر .

سماواتدن « سدرة‌المنتهی » یه طوغری عروج بیوردیلر . حضرت جبریلی اوراده ، براز دهاایلری‌یه کندیکنده‌ده اسرافیلی ، دها ایلریده نوردن یتمش بیك حجابی پچدکدن صوکره‌کی مقامده‌ده ـ تصادف ایله‌ـ دیکی ـ روحی [۱] کری‌یه براقدی .

حجابدن حجابه ملائکه اللرنده اوله‌رق نیجه بیکلرله پرده‌یی پچدی . تاکه حجاب وحدانیته واردی . کندی ذات همایونلرینی هواده معلق قندیل کبی کوردیکنی متعاقب رفرف اخضر ظاهر وحاضر اوله‌رق انك اوستنه بیندی .

رفرف ایله عرش اعظمه واردی ، عرشك دهشتر ـ سان اولان عظمت طاقتشکنانه‌سنه قارشی پك بیتاب قالدی . بناءً علیه ثبات وتحمل احسان بیورمسنی ربندن نیاز ایتدی . حق تعالی حضرتلری ده اکا قوت وتحمل ویردی .

---

[۱] حق تعالی حضرتلرینك « یوم یقوم الروح والملائکة صفاً » آیت کریمه‌سنده ذکر ایله‌دیکی روحدر !

عرش اعظمدن اوصره‌ده بری رسول اکرم افندیمزك لسان شریفلرینه ، بری کتف همایونلرینه ، دیکری‌ده قلب عالئ رسالتپناهیلرینه اولمق اوزره اوچ قطره‌شی طاملادیغندن لساننده فصاحت، شخصنده هیبت ، قلبنده ده محبت الهیه حاصل اولدی .

لکن عرش اعظمی کوردیکی زمان اطرافدن هیچ بر سس ایشیده‌مدیکندن کندیسنه وحشت وانقطاع حس عارض اولمشدی. جبریل علیه‌السلام، بولندیغی سدرةالمنتهادن‌بری :

— « یا محمد ! ان‌الله تعالی یثنی علیك فاسمع ! واطع ولا یهولنك ! »

دیه ندا ایده‌رك وحشتنی دفع ایتمشدر .

بوندن صوکره نوردن یتمش بیك حجاب دها کچدیکی اثناده جناب ابی بکر رضی‌الله عنه حضرتلرینك سسنه بکزر بر سسده :

— « قف یا محمد ! فان ربك یصلی علیك »

نداسیله توقیف ایدلدی‌که اوراسی عوارض ماسوی الله اولان کیف وکم مسافه‌دن بالکلیه منزه اولدیغی حالده قرب جلیل کبریا مقامی بولندیغندن « ثم دنی فتدلی . فکان قاب قوسین اوادنی . فاوحی الی عبده ما اوحی »

کبی وقایع غریبهٔ ملکوتیه ایشته او مقام عالیده واقع اولدی . وهپسی‌ده امتی حقنده اولمق وهر برینه جواب المق اوزره ربیله اره‌لرنده بلا حرفٍ ولا صوتٍ اون ایکی بیك کلمه دخی جریان ایتدی .

حتی :

« رأیت ربی باحسن صورة » [۱]

ایشته او مقام عالیده‌کی مشهوداتی حکایه جمله‌سندندر .

*

* *

مقام عالئ « قاب قوسین » ده وقایع عجیبهٔ ملکوتیه‌دن حکایةً حضرت صاحب المعراج افندیمز بیوردیلرکه :

« ربم بکا دیدی‌که: یا محمد ! ملأ اعلا هانکی مسئله‌ده مناظره واختصام ایدر ؟

بن دیدم :

— « سن بیلیرسك »

بو سوزم اوزرینه تجلئ خاص الهی ظهور ایده‌رك او تجلئ فیض بخشادن بکا علوم اولین وآخرین منکشف اولدی .

بعده رب العزة بکا خطاباً بیوردی‌که :

— « یا محمد ! سن بیلیرمیسك‌که ملأ اعلی هانکی

[۱] یعنی : صفةٍ .

مسئله‌ده مباحثه ومناظره ایدر ؟

جواب ویردم :

— « کفارات ، منجیات ، درجات ، مهلکات مسئله‌لریله ! . »

ربم بکا :

— « طوغری سویله‌دك »

دیدکدن صوکره :

— « ای ملکلر ! سز شمدی حلال مشکلاتی بولدیکز هر درلو اشکالکزی صوریکز ! »

دینجه اسرافیل علیه‌السلام بکا :

— « کفارات ندر ؟ »

سؤالنی ایراد ایتدی .

بن‌ده :

— « اسباغ الوضوء فی‌المکاره . والمشی بالاقدام الی الجماعه . وانتظار الصلاة بعد الصلاة »

دیه جواب ویردم .

میکائیل علیه‌السلام‌ده « درجات » ی صوره‌رق :

— « اطعام الطعام ، وافشاء السلام والصلاة باللیل والناس نیام »

جوابنی الدی .

جبرائیل علیه السلامده «منجیات» حقنده‌کی سؤالنه:

— «خشیة الله فی السر والعلانیه والقصد فی الفقر والغنی والعدل فی الغضب والرضی»

جوابنی الدقدن صوکره «مهلکات»لـُك نه اولدیغنی صورن عزرائیل علیه السلامه دخی:

— «شح مطاع وهوی متبع واعجاب المرء بنفسه» جوابی ویرلدی.

***

او مقام عالئ قاب قوسینده امت ایچون یکرمی درت ساعتده اللی وقت اوله‌رق نماز فرض قیلنمشدی.

***

«ثم دنی فتدلی» قول شریفنك معنای منیفنی تأویل ایدن علمای عارفینك تأویلات صحیحه‌سنه کوره اول روح جسم کائنات علیه افضل الصلوة واکمل التحیات افندیمز حضرتلری، مقام قاب قوسینده وقتاکه ربنی مکاندن منزه اولدیغی حالده یمیننده، یسارنده، امامنده، خلفنده، تحتنده، فوقنده یعنی هر جوانب وجهات سته‌سنده بلاکیف ولاکیفیة مشاهده ایتدی. بویله تجلیگاه رب العالمین اولان بر مقام شریفدن انصرف

اتمامسی حقنده واقع اولان ارزوی جناب رسالتپناهیدن بالطبع خبیر اولان رب الملك والملکوت حضرتلری ، حبیب اکرمنه بیوردی که :

— « یا محمد ! سن بنم رسولمسك . اکر بومقامده علی الدوام قالسه‌ك رسالتکی ایفا ایتمش اوله‌میه‌جقسك . ارتق ارضه طوغری نزول وعبادیمه‌ده رسالتی تبلیغ ایت ! بن سکا بو مقامی ذاتاً ویرمشم »

بو امری متعاقب ذات احدی ایله ربی ارەسنده تاردن بر حجاب کثیف حائل اولمش وبعده رسول مکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز دخی حاضر کلان رفرف اخضره بینوب عودت بیورمشدر .

*

* *

جناب رسول کبریا ، حین عودتلرنده موسی علیه السلامه سماء سابعه‌ده ملاقی اولمشدی . انك اشارتی اوزرینه افندیمز ، تاقاب قوسین او اونی مقام عالیسنه دکین بالدفعات رجعت ایتدی . اللی وقت صلات مفروضه‌یی رب رحیمنه اوز ، اوز ور دفعه‌ده بش عدد تنزیل بیوریلوب یالکز بش قانجه‌یه دکین عفو وتخفیف ایتدیردی .

*

* *

ملاقات ومناجاتدن صوکره بر ارالق جبریل علیه ـ السـلامك دلالتی ایله جنته کیـدەرك درجات جنانی ودرکات نیرانی مشاهده بیوردیلر .

بونلردن‌ده صوکره عالم شهوده طوغری قدم جنبان نزول اولدی .

ذات عالئ احمدی حـدیث معراجی الك اول « ام هانی » ە سویله‌مشدی .

حتی اکا :

— « چیقوب قریشه‌ده سویله‌یه‌جکم »

دیدیکی زمان ام هانئ :

— « ای عم زادەم ! رجا ایدرم که سـویله‌مه !

زیرا اینـانمزلرده سکا اولجه ایناممش اولانلرده تکذیبه قالقشیرلر »

دیه مقابله ایتمش اویله ایکن‌ده ذات پیغمبری صباحلین همان چیقوب راسـت کتیردیکی « مطعم بن عدی ، ابو جهل بن هشام ، ولید بن المغیره » نام قریشیلره اخبار ایتمشدر .

لکن کرك انلرك وکرك سائر مشرکینك برصورت منکرانه‌ده اللرینی باشلرینه ، جبهه‌لرینه قویه‌رق :

— « بزسـیرسریع ایله قوشـوب کیتدیکمز حالده

همان انجق ایکی ایده واره بیلدیکمز قدسه سن بر کیجه ده کیدوب کلمشسك ها ! لات وعزی حقیچون یمین ایدرزکه یالان سویلیورسك »

دیمه‌لرینك تأثیریله بعض اهل اسلام ارتداد ایده‌رك جناب ابی بکره کیتدیلر ٠

مرتدین، اکا وقعه‌یی منکرانه برادا ایله اکلاتدقلری حالده او :

— « اکر دیدیککز سوزی سویله‌مش ایسه البته طوغریدر ٠ زیرا او بزه بر خبر ویریورکه او خبر یدی قات کوکدن اکا آن واحدده کلیر ٠ بو ، اندن غریب دکلدر »

جواب تصدیقنی ویرمشدر ٠

بر روایتده حضرت پیغمبر بویله برادعاده بولندیغی زمان مشرکین قریش ، مسجد اقصانك قاپولرینی وسائر بعض اوصافنی صورمشلردی که بو سؤال، حدیث معراجك جناب ابی بکره منعکس وبالغ اولمسندن مقدم ایدی ٠

مشرکینك اشبو سؤالنه قارشی رسول ذیشان افندیمز پك زیاده‌سیله مضطرب ومتحیر اوله‌قالدقلری حالده مبارك دیدهٔ پرنور بصیرتلرندن حجاب قالدیریله‌

رق مسجد اقصایی تمامیله مشاهده بیورمش وانلرده
مشهوداتی اولدیغی کبی جواب ویرمشدر .

***

دیکر روایته کوره حضرت ابی بکر رضی الله عنه
افندیمز ، مرتدین ایله اولان محاوره‌یی بیتیردکدن
صوکره همان رسول اکرم افندیمزك حضور عالیلرینه
کله‌رك :

— « یا رسول الله ! بونلر دیدیلرکه حضرت محمد
بوکیجه مکه‌دن بیت المقدسه دکین کیتمش‌ده ینه کلمش ! »
دیرایکن اوصاحب المعراج افندیمز دخی :

— « نعم یا ابا بکر ! »

دیه جواب ویردی .

بعده ابو بکر رضی الله عنه حضرتلری :

— « اویله ایسه بیت المقدسك اوصافنی سویله !
زیرا بن اوجه کوردم . بیلیرم »

دیدکده حضرت پیغمبر دخی اندن صوکره کوزلرندن
حجاب قالدیریله‌رق بیت المقدسی کورمش اولدیغندن
اولدیغی وکوردیکی کبی وصف بیورمش ابو بکرده
[صدقت انك رسول الله] دیه هرکسدن اول حدیث
معراجی تصدیق ایله‌مشدر .

صحابئ مشار اليهك «صديق» لقبيله ملقب اولمرينك
سببی ده ايشته بوتصديق اولمشدر ·

***

١٧

ـــ عقبات بيعتلری ـــ

عقبۀ اولی — حضرت سيد كائنات عليه افضل
الصلوة افنديمز ، نبوت احمديه‌لرينك اون برنجی ياخود
اون ايكنجی سنه‌سی موسم حجنده مكه‌خارجنه چيقوب
« عقبه » نام محلده مدينه اهاليسندن بر جماعته تصادف
ايتمشدر ·

مكر او جماعت ده مدينه ده « خزرج » قبيله سندن ايدی ·
خزرجيلرله هاشميلر ارەسنده ايسه ذاتاً قرابت صهريه
موجود ايدی · مثلا كرك عبد المطلبك والده‌سی « سلمه
بنت لبيد الخزرجی » نك وكرك والدۀ ماجدۀ جناب
رسالتپناهی « آمنه بنت وهب » ك عشيرتی اولان بنی
نجار قبيله‌سی ، خزرجيلر ارەسنده مهم و بيوك برشعبه ،
برعشيرتدر ·

ذات عالیٔ رسالتپناهی اوجاعته :

— « سز کیملرسکز ؟ »

دیه صوروب انلردن :

— « مدینه‌ده خزرج قبیله‌سندنز »

جوابنی النجه :

— « اویله ایسه اوطورسه‌کزده براز قونوشسه‌ق اولمزمی ؟ »

دیه واقع اولان تکلیف جناب احمدی‌یه قارشی :

— « پك اعلا اوطوره‌لم »

اجابتی کوسترمش اولان جماعت همان امر رسول اللهه امتثالاً اوطورمشلردر ·

بعده جناب ذات رسالتپناهی اولاً براز قرآن کریم تلاوت بیوروب دیکلتدکدن صوکره بونلری دین مبین اسلامه دعوت بیوردی ·

***

آل غالبدن بر پیغمبرك کله‌جکنی بعض اختیار کیمسه‌لردن و شرف‌ظهورینك ده پك قریب اولدیغنی و حتی ظهورنده‌ده دینی قبول برله اوس وخزرج قبائلنـدن کوردکلری اذیتلرك انتقامنی انك سایهٔ سطوتنده‌اله‌جقلرینی کهنهٔ یهوددن اوجه‌دفعاتله ایشتمش اولان جماعت مرقومه،

اودعوت نبويه اوزرينه يكديكري ارەسنده از بر مذاكره دن صوكره:

— « يهوديلرك خبر ويردكاري پيغمبر ذيشان ايشته بو ذات شريفدر »

ديه رسالتنده يقين حاصل ايلەدكارينى متعاقب حضور پرنور نبويده كلمهٔ طيبهٔ شهادتى كتيرديلر .

ايشته مدينه اهاليسندن بوصورتله دين مبين اسلامى قبول شرفى ايله تشرف ايدن سابقين انصار كرام : [ابو امام اسعد بن زراره ، رافع بن مالك العجلانى ، عوف بن حارث بن رفاعه ، قطبه بن عامر بن حديده ، عقبه بن عامر بن نابى ، جابر بن عبد الله بن رباب] نامنده التى ذاتدر . رضى الله تعالى عنهم !

بونلر موسم حجدن صوكره مدينەيه عودت ايدەرك انتشار دين مبين اسلامه غيرت عظيمه كوستررديلر . غيرتلرى سايەسندەده دين اسلام خزرجيلر ارەسنده منتشر اولدقدن باشقه « اوس » قبيلەسنه دخى سرايت اتمكه باشلامشدر .

***

عقبهٔ ثانيه — بو وقعەنك ايرتەسى سنەسى يعنى

تاریخ نبوت احمدیه‌نك اون ایکنجی سالی موسم حجنده جناب « اسعد بن زراره » رضی الله عنه حضرتلری ، رفقاسی بولنان « رافع ، عوف ، قطبه ، عقبه ، حارث » حضراتی وخزرجیلردن « معاذ بن حارث بن رفاعه ، ذکوان بن عبد قیس بن خلدة الزرقی ، عباده بن الصامت بن عبد قیس بن اصرم ، ابو عبد الله یزید بن ثعلبة البلوی ، عباس بن فضله » نام ذواتی واوسیلر- دن‌ده « ابو الهیثم بن تیهان الاشهلی ، عویم بن ساعده » اسمنده ایکی ذاتی مستصحباً مکه‌یه کله‌رك منی عقبه‌سنده رسول ذیشان افندیمزله کوریشوب عقد بیعت ایله‌مشلر در . رضی الله عنهم !

بو بیعتده شرك وزناء ، سرقت وافتراء ، قتل نفس بغیر حق کبی منهیاتدن اجتناب ایتملری وخشیت املاقدن طولابی‌ده قتل اولاده جرأت ایتمامری خصوصی کبی بعض مهمات دینیه ، طرف اشرف رسالتپناهیدن امر وتبلیغ بیورلمش واو وسائر شرطلرله انلرك بیعتی المشدر .

زیرا زمان جاهلیتده ارکك اولان اولاد ایله افتخار قیز اولادی ایله ناسه قارشی عار ایدن عربلر ، یکی طوغان قیز چوجقلرینی قتل ویاخود دیری ایکن طوپراغه

دفن وافنا ایدرلردی • وبو عادت ، اجراسی بین العرب طبیعت حکمنه کیرمش قدیم برعادت ایدی •

اشبو عقبهٔ ثانیه ، جماعت اوسـیه وخزرجیه‌سی‌ده قبول واجرای بیعت ایله‌دکدن صوکره مدینه‌یه دونوب کیده‌رك نشر دین اسلامه جهد ایتمکه باشلادیلر . حتی جهد وغـیرتلری تأثیریله دین اسـلامك مدینه‌ده واقع اولان وسـعت وانتشـارینه بناءً ذات عالئ رسـالتپنا-هینك‌ده مدینه‌ده‌بولنملری مدینه اهالئ اسلامیه‌سی طرفندن استرحام ایدلمشدر •

رسول اکرم افندیمز حضرتلری ، بو خصـوصی استشاره ضمننده عمی وقبیلهٔ هاشمیه‌نك رئیس نامداری عباس بن عبدالمطلبه سویلدی . عباس بعدالملاحظه :

— « بك ایی اما مدینه‌ده اون ایکی بیك بلکه دها زیاده نفوس وار . اونجه نفوسـه قارشی امیـد ایتم‌که اون ایکی کشی ایله ایش کوریله‌بیلسـون ! او حالده سنك اورایه عزیمتکك تأخیری لازم کلیر • لکن افکار عمومیه‌نك دین واهل اسلامه قارشی نه مرکزده بولنه-جغنی اکلاشلمق ایچون طرفکزدن بر خلیفه کوندرلسون! حقنده اهالئ مدینه‌نك واقع اوله‌جق معامله‌سنه باقه‌لم . عزیمتکز محذوردن سالم اوله‌جقمیدر ؟ »

دیه جواب ویرمش اولدیغندن رسول ذیشان افندیمز
اصحاب کرامندن « مصعب بن عمیرو بن عبدالدار »
رضی‌الله عنهی ، یثرب اهالیٔ اسلامیه‌سنه قرآن کریمی
وبعض آداب وارکان اسلامیه‌یی تعلیم ایتمك اوزره
مدینه‌یه مأموراً اعزام بیوردی .
جناب مصعب رضی‌الله عنهك مدینه‌یه وصولی زمانلرنده
اورانه اهل اسلامك عددی قرق ذاته بالغ اولمشدی .

*
* *

اهالیٔ اسلامیه‌نك رئیسی جناب « اسعد » ،
ومعلملری « مصعب » رضی‌الله عنهما ایله برابر بتون
افراد مسلمین جمعه کونلری خارج مدینه‌ده بر محلده
جماعت ایله نماز قیلمغه باشلادقلری حالده نشر وتعمیم
دین اسلام یولنده ینه بعض موانعه تصادف ایتمکده
ایدیلر .
مثلا رئیس المسلمین اولان جناب اسعد رضی‌الله
عنه افندیمزك تیزه زاده‌سی واوس قبیله‌سندن بنی
عبدالاشهل عشیرتنك رئیسی « سعد بن معاذ » ایله
ینه رؤسادن عمزاده‌سی « اسید بن حضیر » نام ایکی کیمسه
هنوز ایمانه کلمامش اولدقلرندن طولایی بونلرك دائرهٔ

رياستنده بولنان افراد ، قبول دين اسلامى كنديلريچون
پك بيوك تهلكه‌لى كوريورلردى .

***

١٨

اسلام اسيد بن حضير

بركون جناب « مصعب » رضى‌الله عنه‌ايله « اسعد
ابو زراره » حضرتلرى بنى سهل محله‌سنده و بنى ظفر -
خانه‌لرندن برنده مصاحبت ايدرلركن رؤساى عربدن
« اسيد بن حضير » ، النده حربه‌سى بولنديغى حالده
او ايكى صحابئ عالينك يانه كمال حدتله كيدوب باغيره
باغيره :

— « غرضكز ندر ؟ برطاقم ضعفايى الدادوب
يولدن صاپديور ، ازديره‌يورسكز ! »

ديمشدى . مصعب رضى‌الله عنه ، اوزمان اكا صورت ملايمانه
وناز كانه‌ده :

— « هله برازاوطور ! سوزيمزى ديكله ! مقصديمزى
اكله . »

جوابیله مقابله‌ایدنجه کندی معامله‌ٔ حدیدانهٔ ناروا سیله جناب مصعب طرفندن کوستریلان مقابلهٔ لینه‌ارهسنده ـ کفر ایله ایمانده‌کی فرق وتفاوتك عینی اکدیرن ـ تضاد غریبه قارشی ، تجاوزندن طولایی محجوب قالمش اولان اسید ، اوطورمغه مجبور اولدی.

حضرت مصعب رضی الله عنه افندیمز اکابر مقدار قرآن کریم تلاوت بیوروب ایشتدیردیکندن بلاغت قرآنیه‌نك تأثیرات روحانیه‌سیله متحسس ومتأثر اولان اسید ، تکریر تلاوتی ارزو برله قبول دین اسلامه اولان میل ناکهانیسنی اظهار اتمکله ، جناب مصعب ده تلاوتی بر دها تکرار واعاده ایده‌رك اسیدی اشواق اسلامیه واذواق قرآنیه‌یه مغروق بیورمشدر .

اسید مزایای قرآنیه‌یه قارشی حاصل ایله‌دیکی تأثر وتحیرینی ارتق میدانه قویه‌رق :

— « نه کوزل شی ! لکن بو دینه کیرمك ایچون نه یاپملی‌یم »

دیدی. حضرت مصعب اکا اوآنده تلقین دین ایتمش او دخی شرف اسلام ایله همان مشرف اولمشدر . رضی الله عنه !

*
* *

١٩

اسلام سعد بن معاذ

حضرت اسيد بن حضير رضى الله عنه افنديمز ، اولوجهله شرف اسلامى احراز ايدنجه جناب مصعب رضى الله عنه حضرتلرينه خطاباً :

— « كيده‌يم . بورايه سعد بن معاذى كونده‌ره‌يم اكر اوده ايمان ايدرسه ارتق مملكتده ايمان ايتمدك كيمسه قالماز »

ديه‌رك قالقوب كيتمشدر .

سعد بن معاذ كلديكى زمان جناب اسيدك او اسكى كليشنى تنظير ايدرجه‌سنه غايت حدتلى بر حالده ايدى . ديدى‌كه :

— « يا اسعد ! اكر ارامزده قرابت موجود اولمسيدى قبيله‌مزك ايچنه كتيرديككز بويله چيركين ايشلره هيچ تحمل ايده‌مزدم »

جناب مصعب رضى الله عنه اكاده :

— « هله براز اوطوروب بزى ديكله ، اكلرده

بعده بکنیرسه‌ڭ قبول ایت ! والا بزده سکا چرکین کلان ایشی طبیعی تکلیف ایتمیز ! »
دیه جواب ویردی .

بر وقت حضرت اسیدی بیله تأثیر روحنوازانه ـ سی آلتنه الەرق مخالفته درمانسز براقش اولان حسیات نورانیـه بونی دخی همان متأثر ایدەرك زمین امتثاله طوغری اوطورتدی .

مصـعب رضی‌الله عنـه افندیمز سـعدەده [الم نشرح لك] سـورهٔ شریفه‌سنی تلاوت بیوروب دیکله دیکجـه ارتق او تلاوته قارشی یوزنده حب ومیـل اسلام وعلاماتی کورونمکه باشلامش اولان سعد ، میلنی کیزلیه‌میەرك :

ـــ « سز بو دینه کیررکن نه یاپارسکز ؟ »
دیدیکندن مصعب حضرتلری جوابده یالکز تلقین دین ایتمش سعد دخی همان شرف اسلام ایله تشرف ایتمشدر . رضی‌الله عنه !

***

جناب سعد رضی‌الله‌عنه ، شرف اسلامی بعدالاحراز عودت ایله‌دکدن صوکره کندی قومی اولان بنی‌عبدالاشهل عشیرتنی طوپلایەرق انلره خطاباً :

— « ای جماعت ! بنی ناصل بیلیرسکز ؟ »

دیوب قبیله‌سی طرفندن‌ده :

— « سن بزم فاضل وافضل رئیسمزسك »

جوابنی الدقدن صوکره :

— « اویله ایسه بن اللهه ورسولنه ایمان ایتدم ، سزده ایتملیسکز . والا فیما بعد هیچ بریکزله کوروشه‌مم »

دیمسیله بنی عبدالاشهل عشیرتی ایچندن دین مبین‌اسلامی قبول ایتمدك « عمرو بن ثابت بن وقش » دن باشقه کیمسه قالمامشدر .

« اصرم » نامیله معروف اولان مرقوم عمروك قبول اسلامی یوم احده دکین تأخر ایتمشدی ! أحدده قبول اسلامیله برابر همان حربه کیریشوب شهید اولمشدر . دیرلرکه : آلنی بر دفعه بیله سجده محلنی کورمدیکی حالده احراز رتبهٔ شهادت ایدن ، بوذاتدر ! رضی‌الله تعالی عنه .

جناب سعد رضی‌الله عنه حضرتلری دین مبین اسلامی اولوجهله قبول ایتدکدن صوکره مصعب حضرتلرینه ، دعوت ناسده ظهیر اوله‌رق جناب اسعد ابو زراره رضی‌الله عنه حضرتلرینك خانه‌لرنده افراد قبائلی دین مبین اسلامه دعوت ایتدیلر .

حتى اولقدرده نشر وتعميمه موفق اولديلركه
اوس وخزرج قبيله‌لرى ايچنده پرتو مهر منير اسلام ايله
منور ومستنير اولمدق يالكز بر « اميه بن زيد » ك خانه‌سى
قالمشدى .

*
* *

عقبهٔ ثالثه — تاريخ نبوت محمديه‌نك « ١٣ » نجى
موسم حجنده لاجل الحج مكه‌يه عودتى لازم كلان حضرت
مصعب رضى الله عنه‌ك يانده - شرف صاحبت عليهٔ جناب
رسالتپناهى‌يه مظهريت وممكن اولديغى تقديرده جناب
رسول اكرمى الوب مدينه‌يه كتيرمك خصوصنى
مذاكره ارزوى عاليسى ايله - برى بنى نجاردن « نسيبه
بنت كعب » ديكرى بنى سلمه‌دن « اسمأ بنت عدى »
نامنده ايكيسى قادين اولمق اوزره يتمش بش نفر اهل
اسلام دخى برابر ايدى‌كه بونلرك ايچنده خزرج قبيله -
سنك مهم بر شعبه‌سى بولنان بنى نجاردن مهماندار جناب
احمدى « ابو ايوب الانصارى » كنيه‌سيله مكنى حضرت
خالد رضى الله عنه‌ده موجود ايدى .

مكه‌يه وصولرنده بونلرك جمله‌سى ينه عقبه‌ده
ينه او فخر كائنات عليه افضل الصلوة افنديمز حضرتلريله

بولشـديلر. و الك اول مدينه‌يه هجرت سـنه‌سنك امكانى خصوصنى موقع مذاكره‌يه قويديلر .

ايشـته بو مذاكره نتيجه‌سـنده بعض شرائط تحتنده اوله‌رق موافقت عليـهٔ پيغمبريه‌يى استحصال‌ده ايده‌بيلديلر .

رسـول محترم افنديمز او جماعتـه براز قرآن كريم تلاوت بيوردقدن صوكره «كندى نفسـلرينى ، اولاد وعياللرينى ناصل‌كه اغيارك تجاوز وتسلطندن صاقينيرـ لرسه ذات احمدى‌يى‌ده ايشته او قدر صاقنمقده هرزمان ثبات ودوام ايده‌جكلرينى قوياً تعهـد ايتملرى شرطيله» اونلردن اولا بيعت ايسته‌مشدى .

*

* *

بو هيئت اسلاميه‌نك واقع اوله‌جق تكليف هجرته قارشى ايتملرى لازم كلان بيعت وهر درلو تعهـداتى معاملاتنده بولنمق اوزره دعوت مخصوصـهٔ نبويه ايله عقبه‌يه كلمش اولان عم نبوى عباس بن عبـدالمطلب ، جماعته خطاباً :

— «يا قوم ! بن هنوز بونك دينده دكلسـه‌مده بو ، بنم برادر زاده‌مـدر . حفظ وحمايه‌سـنده دقت واهتمام طبيعى . مكه‌ده بندن باشـقه خصم واقرباسى

چوق • مدينه‌ده ايسه هيچ كيمسه‌سى يوقدر • بوراده
هردرلو معيشتى مكمل • واقرباسى عندنده حائزاولديغى
عزتى‌ده معلوم ومسلم • بوكون مثلا مدينه‌يه واره‌جق
ايفاى مأموريت وانفاذ امر حق ايچون يارين بوكون
طبيعى محاربه اجراسنه مجبور اوله‌جقدر • ايشته او
زمانلرده سز بوندن شايدكه ال چكه‌جك • اعراض
ايده‌جك ايسه‌كز بارى شمديدن ايديكز ! كه مدينه‌ده او
وقت كندى باشنه قالمش اوله‌جغنه مكه‌ده بوكون
قوم وقبيله‌سى ايچنده قالوب راحتنى وعزتنى غيب
ايتمسون ! »

ديدى • جماعت بوسوز اوزرينه براز دوشوندى وملاحظه‌لرندن صوكره « براء بن معرور » دست شريفه
رسالتپناهى‌يه طوته‌رق :

— « والذى بعثك بالحق نبياً لنمنعنك مما نمنع ازرنا
فبايعنا يا رسول‌الله فنحن اهل الحرب واهل الحلقة
ورثناهما كابراً عن كابر »

ديركن « ابو الهيثم بن‌التيهان » طرفندن جناب پيغمبره
خطاباً :

— « يا رسول‌الله ! ان بيننا وبين‌الناس حبالاً وانا

قا طعوها فهل عسيت ان فعلنا ذلك ثم اظهرك الله ان ترجع الى قومك وتدعنا »

سؤالى ايراد ايدلمكله اكا حضرت رسول ذيشان افنديمز :

— « بل الدم الدم والهدم الهدم انتم منى وانا منكم. احارب من حاربتم واسالم من سالمتم »

ديه جواب ويروب :

— « اخرجوا الىّ منكم اثنى عشر نقيبا كفلاء على قومهم بما فيهم ككفالة الحواريين بعيسى بن مريم »

علاوه سنده درميان بيورديغندن قوم دخى طقوزى خزرجدن اوچى اوسدن اولمق اوزره اون ايكى كفيل ارائه وتعيين ايتمشلردر. بومعامله ختام بولدقدن صوكره « عباس بن عباده بن نضله » عباس بن عبد المطلبك اشبو جماعته اولان بعض خطاب واستمزاجنى تكرار ايدوب جواب قبول و موافقت الديغنك عقيبنده ايدى. جماعت ديدى كه :

— « يا رسول الله ! بزسنك اوغورنده فداى جان ومال ايله ديكمز حالده بزه نه مكافات، نه اجر واردر؟ ».

حضرت پيغمبر افنديمز :

— « جنت ! »

دیه جواب ویردی . بعده جماعت اسلامیه ارتق اکا مقابل :

— « ایکی ویر اویله ایسه ! »

دیمش حضرت رسول کبریا دخی مبارك اللرینی اوزادەرق همان عمومنك بیعت وتبعیت اسلامیەسنی المشدر. بعد البیعه اهل مدینه دونوب مدینەیه کیتدی .

فصل رابع

﴿ برنجی سنهٔ هجریه وقایعی ﴾

مقدمات هجرت . وقعهٔ غار و تحریات کفار . تعقیبات کفار و بعض خوارق احمدیه . سراقه‌نك تعرضی . قبایه مواصلت همایون و بناء مسجد شریف قبا . منزل ومهماندار نبوی . عبد الله بن سلامك اسلامی . بناء مسجد شریف نبوی . امر جهاد . مواخات اصحاب . اراجیف یهودیه . مشروعیت اذان محمدی

١

مقدمات هجرت

عقبهٔ ثالثه‌ده مدینه اهالیٔ اسلامیه‌سی طرفندن ایدیلان بیعت وتعهد اوزرینه اورایه هجرت سنیه ذاتاً خیالخانهٔ جناب احدیده تصور وتصمیم بیورلمش اولدیغندن ایدی که هجرت ایچون اصحاب کرامه طرف ذیشرف پیغمبریدن مأذونیت ویرلدیکندن اصحاب کرام دخی وطن ومسکنلرینی ترك ایده‌رك مدینه‌یه صاوشوب برر برر هجرت وعزیمته شهر محرم الحرامده باشلامشدر .

***

روایتـه کوره اصحـابدن الك اول هجرت ایدن ، « ابوسلمه بن عبد الاسـد » رضی الله عنه حضرتلری ایدی . مشارالیه اولجه یعنی بدایت بعثت ونبوت جناب پیغمبری اثنالرنده مشرکین قریشك حقوق وحریت اسلامیه‌یی بسبتون ایاق التنه الوب‌ده هردرلو اذیات و مظالمی اهل اسلام حقنده‌روا کوردکلری زمانلرده اواذیات کفاره‌قارشی برطریق فوزونجات اولور امیدیله ارض حبشه هجرت ایتمشکن بالاخره شرف مصـاحبت احدیه‌یه مظهریت املیله عودت ایده‌رك مشرکینك تعدیات غدا. رانه‌سنه بالضروره تحمل ایده‌قالمش اولدیغندن مهاجرت حقنده‌کی رخصت ومأذونیتی پك بیوك برسونج ایله قبول ایله‌مش بناءً علیه باب هجرتی‌ده هرکسدن اول اچمغـه مسارعت ایتمشدر .

بو ذاتك هجرتنی متعاقب زوجـه‌سی « لیلی » ایله برابر « عامر بن ربیعه ، عبدالله بن جحش ، عمرو بن ام مکتوم ، عمار بن یاسر ، عبدالله بن مسعود ، بلال بن رباح الحبشی » رضی‌الله عنهم حضراتی مدینه‌یه طوغری روبراه هجرت اولدیلر .

ذوات مشارالیهمی « عمر بن الخطاب » ایله برادری
«زید وعباس بن ربیعه » رضی الله تعالی عنهم حضراتی
یکرمی نفری حاوی بر بیوك قافلهٔ اسلامیه اولدیغی
حالده تعقیب ایتدیلر .

بعده داماد جناب رسالتپناهی « عثمان بن عفان »
رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك شرف مهاجرت علیه -
لری وقوعبولدی .

بو صورتله هجرت ایدن مهاجرین اسلامیه ایسه ،
مدینه افراد اسلامیه سی طرفندن مظهر حسن قبول
اوله رق مدینه نك « عوالی » نامقریه لرنده اسکان وتوطین
ایدیلیر ایدی .

*

* *

اصحاب کرامك کافه سی ده هجرت ایتمش مکه ده
یالکز ذات سامئ احمدی ویاننده « ابو بکر الصدیق »
ایله « علی بن ابی طالب » رضی الله تعالی عنهما حضرتلری
قالمشدی .

حضرت پیغمبر افندیمز دخی هجرت ایتمك نیتنده
ولندقلری حالده انجق هجرت احمدیه لری حقنده
نرفصادر اوله جق اذن و فرمان الهی یه منتظر
ولنیورلردی .

حتی ارزوی هجرتلرینه تبعیت ایدیورمك فكر
عالیسی ایله اره صره رسول اکرمدن رخصت هجرت
ومفارقتی ایستیان جناب ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی
عنه حضرتلری ، اوصاحب الیثرب والبطحادن :
— صبر ایت ! مأمولدرکه جناب حق سکا اوبابده
بر رفیق احسان بیوره ! »
جواب حکمتمآب عالیسنی آلیرلردی .

*
* *

۲

وقعهٔ غار

و

(تحریات کفار)

مشاوره — صنادید قریش کوردیکه مدینه‌ده
خزرج ، اوس قبیله‌سی افراد عشایری عموماً ایمانه کلمش
واهل اسلامك اکثری ، هاشمیلرك‌ده اعاظمی مدینه‌یه
طوغری هجرت برله همان برایکی آی ظرفنده مدینه‌ده
بیوك بر قوهٔ اسلامیه تشکیل ایدلمکده بولنمش ! . .

حالبوكه قريشك حوالئ شاميه قوافل تجاريه‌سنك
پك مهم بر كذركاهی مدينه اولديغندن مدينهٔ
منوره‌يی مركز اداره اتخاذ ايدن هيئت محترمهٔ
اسلاميه‌نك او صورتله اوراده تشكل وتجمعی ،
مشركينك اشيای تجاريه‌سی ايچون بيوك بر تهلكه ، بر
تهديد ديمك اولديغندن ايشته بو نقطه‌يی ، بو مهم
نكته‌يی ملاحظه ايتمش اولدقلرينه مبنی هجرت اسلا-
ميه‌دن طولايی مشركين قريش ارەسنده اهميتلی بر تلاش
بر خلجان حصوله كلمشدر .

بناءً عليه ايشه بر چارهٔ عاجل تصور اولنمق
اوزره [عتبه ، شيبه ، ابوالبختری ، عاص بن وائل السهمی]
نام رؤسا ، ابو جهلك رياستی آلتنده « دارالندوه » ده
[١] طوپلانديلر .

(١) دارالندوه ، « قصی بن حكم » ك خانه‌سيدر .
مرقوم عمود نسب نبويده واقع اولمش وزماننده سدانت
كعبهٔ معظمه‌يی بنی خزاعه‌دن بر تقريب خدعه كارانه ايله اخذ
واسترداد ايله‌دكدن فضله « بنی فهر » قبيله‌سی عشائرينی‌ده
قطعات حجازيه‌نك اوديه وجبالندن الوب حول حرم شريف
كعبه‌يه نقل وجمع ايتمش بر داهئ حصافتشعار ايدی .

انك زمان حيات ورياستنده هر درلو امور سياسيه مذا-
كراتيچون دارالندوه قبائلجه بر دارشوری اتخاذ ايدلمش

وايشی تشكيل ايله‌دكلری او انجمن مشورتده زمين مذاكره ومشاوره‌يه وضع ايتديلر .

ايشته او انجمن مشورتده ، ابليس عليه‌اللعنه دخی پير سالخورده بر حريف صورتنده موجود ايدی !

رؤسای مرقومه ، دارالندوه‌ده اجتماع ايدركن ابليس لعين دخی عصادر دست تلويث وتلبيس اولديغی حالده كلوب انلره قاريشمق ايسته‌دی . ابو جهل اكا خطاباً :

— « بز ، كيزلی بر ايش مذاكره‌سيچون طوپلاندق . سن چيق ! »

ديديكی حالده لعين :

— « بن ارض نجددن كلمش بر اختيار كيمسه‌يم . چوق ايشلر كوردم . تجربه‌م آز دكلدر . ايشلردن اكلارم . بنی بو مذاكره‌ده شريك اتخاذ ايديكز . بلكه ايشه يارارم »

تمنيات ابليسانه‌سنده بولنمغله ارتق رده محل قالميه‌رق امر مشورتده شريك اتخاذ ايدلمشدر .

بولنديغندن اندن صوكره‌سنده‌ده بين‌العرب وعلى‌الخصوص بطحا عربلرنده سرنمای ظهور وحدوث اوله‌جق مهام امور مذاكراتی ارتق اوخانه‌ده اجرا ايدلمكه باشلانمشدر .

جمعیتدن هر بر فرد ، کندی مطالعه‌سنی بیانده بالطبع سربست براغلمش ایدی . هرکس ـ مثلا کیمی مکه‌دن طیشاری‌یه طرد وتغریب ، دیکر بر قسمی‌ده حبس وتعذیب ایدلمسی طرفنی تنسیب والتزام کبی ـ مطالعهٔ مخصوصه‌سنی بیان ایتدی . ابلیس لعین ایسه ، بونلرك هردرلو بیاناتنی کندی مطالعه‌سیله جرح وابطال ایله‌مشدر !

لکن افراد هیئتك هدف مقصده فکراً صورت اصابت ویا مرتبهٔ تقربلرینی کوزه‌درك کندینی بیان مطالعه‌ده الك صوکره‌یه براقمش اولان ابو جهل لعین ، کمال حدتله :

ــ « اولدیرمکدن باشقه معقول بر چاره یوقدر . اما هر قبیله‌دن برر آدم انتخاب ایدلملی . وفعل قتلده جمله‌سی یکدست اتحاد واجتسار اوله‌رق برابر بولنملی . تاکه قاتلی معین اولمق صورتیله ایچمزده یالکز بر قبیله متهم قالمیه . ایشته اول حالده هاشمیلرده دیته راضی اولمغه مجبور قالیرلر . قان دعواسی‌ده قبائل ایچنده محو اولور کیدر »

دیمش وبو رأی همان هرکسك رأیی اوزرینه ترجیح‌ده ایدلمش ایدی . بناءً علیه مشرکین قریشك ایچندن وهر

قبیله‌دن ایکیشر آدم اوله‌رق بر هیئت جنائیـه انتخاب وترتیب ایتدیلر .

*
* *

تشبث — وقتاکه اقشام اولدی [ابوجهل ، حکم بن عاص ، ابو لهب ، امیه بن خلف ، ابی بن خلف] کبی اشـداء رؤسابی حاوی اولان او هیئت جنائیه ، جوار سعادتقرار احمدی‌یی اطرافندن قوشادوب ذات رسالتپناهینك اویومه‌لرینه منتظر طوردیلر !

حالبوکه مشرکینك افکارینی ومذاکرات واقعه‌سنی حضرت جـبریل امین ، « واذ یمکر بك الذین کفروا .... » آیت کریمه‌سـنی کتیره‌رك افندیمزه بیلدیرمش و کیجه سعادتخانهٔ نبویلرنده قالوب‌ده جامه‌خـواب همایونلرنده یاتمالرینی وهمان جنـاب ابی بکر الصدیق رضی الله عنـه حضرتلریله برابر مدینـه‌یه هجرت ایتملری امر الهیسنی‌ده تبلیغ ایتمشدی .

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افنـدیمز درحال علی کرم الله وجهـه حضرتلرینی چاغـیره‌رق نزد همایونلرنده بولنان بعض اماناتی اکا ویردکدن صوکره :

— « یا علی ! بن مدینـه‌یه کیدیورم . بو امانتلری

اوچ كونه دكين فلان وفلان اصحابنه تسليم ايت ! بعده
سن ده طورمه‌دن كل ! لكن سن شمدى بنم ياتاغمه يات !
تا كه قاپوده بكله‌يان مشركين، بنى ياتيورظن ايتسونلر ! »
بيورديلر ·

حضرت على افنديمزده امر رسالتپناهى‌يه امتثالاً
مبارك جامه خواب احمدى‌يه ياتوب رسول اكرمك
يشيل خرقهٔ شريفه‌لرينى‌ده اوزرينه اورتدى ·

بعده حضرت حبيب خدا يردن برآوج طوپراق
الدى و « يس » سورهٔ شريفه‌سنى اولندن « ··· فهم
لا يبصرون » عبارهٔ شريفه‌سنهٔ دكين تلاوت بيوردقدن
صوكره سعادتخانهٔ رسالتپناهيلرينك هرطرفنه عطف
نگاه دقت ايده‌طوران مشركين ملعونين طرفنه طوپراغى
اتدى كه ايشته اودرلو معجزهٔ احمديه‌نك تأثير غريبيله
كوركبى اوله‌قالان مشركين ايچلرندن چيقوب كيتديكى
حالده اوذات شريفى هيچ فرق وتشخيص ايده‌مامشلردر !

*
* *

تيقظ — بر زمان صوكره برى كلوب، الآن
بكله‌يان كفاره صورت مستهزيانه‌ده :

— « نيه طوريورسكز؟ محمد باشكزه طوپراق صا ·

چەرق کیتمش ! هله دقتله باقیکز ! اویله دکلمیدر ؟ »
دیدی .

ایشته اووقت کوردیلر که اوستلری باشلری توز طوپراق ایچنده قالمش ! ..

بونك اوزرینه جسارته کلان خذلهٔ کفار، خانهٔ سعادتك ایچریسنه کیردیکندن فراش همایون نبویده حضرت علی المرتضی افندیمزك یاتدیغنی کوردیلر . و « ایشته محمد یاتیور » دیه اوزرینه هجوم ایدلمك اوزره ایکن جناب علی اياغه قالقدی . انك قیامنی کورن کفار ، یاکلشلقلرندن و بر شیئه‌ده موفقیتسزلکلرندن طولایی پك زیاده‌سیله مبهوت و متحیر قاله‌رق اکا :

— « محمد نرده ؟ »

دیدکلری حالده یالکز :

— « بیلمم »

جوابنی اله بیلدیلر .

لکن کرك جواب علی‌یه، کرك کندی مغبونیتلرینه قارشی پك زیاده‌سیله غضب و حدت ایتمشدیلر . انکچون حضرت علی افندیمزی اورادن چیقاره‌رق بر ساعت مدت محبوس طوردیردقدن صوکره ینه صالیویردیلر .

***

مكه‌ده اعلان — حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم افنديمزك كفارك ايچندن هيچ بللى اولمدن نهان اوليويره‌رك اسلام عليهنده كويا الك بيوك ، الك معقول ! برتدبير وتشبثلرى بولنان قتل و اعدام ايشنى ـ دست تشبثلرندن قورتاروب ـ تماماً تأثيرسز براقمش اوله‌بيلمسى رؤساى قريشك ناموسلرينه طوقانديغندن بهمه‌حال بولمق اوزره مكه‌يى آلت اوست آراديلر. حتى اويله براعلان دخى ايتديلركه : [محمدى كيم بولور ايسه اكا يوز ـ بر روايتده ايكييوز قيويرجق ـ دوه ويره‌جكز !] مكه‌ده بو اعلانى ايشتمش نقدر اوباش طاقمى وار ايسه هپسى قارغيلى قيلنجلى اولديغى حالده سكرده‌رك طيشارى‌يه ياييلديلر .

حضرت پيغمبر صلى عليه رب البر افنديمز ايسه اوكيجه سعادتخانهٔ رسالتپناهيلرندن چيقوب [هر نرده ايسه بر يرده] كيزلندى .

فرداسى وقت الظهرده جناب صديق رضى الله عنه افنديمزك خانه‌سنى تشريف بيوردى. قاپويه واورديغى زمان اوكنده طوره‌رق على وجه الشرعى :

— « ایچری کیرمکه خانه صاحبنك اذنی وارمی؟ »

دیدی. حضرت صدیق ایچریدنبری بیوك برممنونیتله :

— « بیوریکز یا رسول الله ! »

دیه مقابلهٔ جوابیه‌ده بولنور ایکن سرعتله استقباله‌ده کلمشدی.

سید کائنات علیه افضل الصلوة افندیمز حضرتلری ایچری‌یه کیردی. وهجرته من طرف الله مأمور ومأذون اولدیغنی بیلدیردی. انك اوزرینه ابو بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری :

— « بن‌ده برلکده‌می‌یم ؟ یا رسول الله ! »

کلام استفهامیله ایتدیکی خطابه طرف ذیشرف احمدیدن :

— « اوت یا ابا بکر »

جواب مستطابی ویرلمش واولوجهله مظهر تبشیر رسالتپناهی اولمشدر.

جناب صدیق افندیمز، معیت سنیهٔ رسالتپناهیده بولندیغی حالده هجرت شرفنه نائل اوله‌جغنه اولقدر ممنون اولدی‌که کوزلرندن بلا اختیار سرین سرین اشك شادی دوکولدی. واوجه سکز یوز درهم کموش بدل ایله الوب خانه سنده بسله‌دیکی دوه‌لرندن « قصواء »

یاخود « جدعاء » نام برینی ، بینوب هجرت ایتمك اوزره او ممنونیته قارشی همان حضرت رسول‌اللهه عرض وتقدیم ایله‌دی .

لکن نبی ذیشان :

— « پك اعلادر . اما شمدی هدیه قبول ایتمم . صاتون آلیرم »

دیه‌رك دوه‌نك بدلی اولمق اوزره تنسیب بیوردیغی درتیوز درهم کموش وحضرت عائشه‌دن منقول اولان روایته کوره قرقبیك درهم وعلی روایةٍ قرقبیك دینار پاره‌یی بدل تعیین وتخصیص بیوردی .

رسول خدانك او دوه‌لرینه طرف صدیقدن بر دوه دها ترفیق ایدیله‌رك ایکیسی حاضرلتدیرلمش ورهبر - لکده‌کی مهارتی ایله معروف ومشهور اولان « عبدالله بن اریقط » نام کیمسه‌دخی مدینه‌یه دکین یول کوسترمك ایچون اجرت معینه ایله رهبر اتخاذ ایدیله‌رك کندیلرنجه معین اولان بر وقتده [اوچ کون صوکره] جبل ثوره کتیرمك اوزره دوه‌لر اکا تسلیم ایدلمشدر .

***

غار — جناب رسالتپناهی اقشامه دکین حضرت

صدیقده قالەرق پنجشنبه کیجەسی ایکیسی مکەنك آلت طرفنده تخمیناً برساعت مسافەسنده بولنان جبل ثوره طوغری یوریدیلر .

* * *

بر روایتده کفارك هر درلو مذاکرات ومقرراتنی حضرت جبریل مذاکره کونی خبر ویرمش ، فخر عالم افندیمزده او حالده نزدهمایونلرندەکی اماناتی اصحابنه تسلیم ایتمك اوزره حضرت علی افندیمزه ویرەرك صدیق حضرتلریلەده هجرت تدارکی حقنده مذاکره ایلەمشدی .

کیجه اولوبده کفارك الندناووجه غریب اوزره قورتیلەرق ابا بکره ملاقی اولدقلرنده حضرت صدیق ، لوازم سفریەنك احضارینی اوکون کولەسنه ذاتاً تنبیه ایتمش اولدیغندن هیچ بر شیئه بکلەمدن همانه طوغریدن طوغری‌یه جبل ثوره کیدوب مغارەیه کیرمشلردر .

* * *

هرنه حالده اولور ایسه اولسون مغارەیه برکره کیردکلرینك عقبنده همان بأذن‌الله بر اوروبجك کلوبه مغارەنك اغزینه آغنی کردی . وبرچفت‌یبانی کوکرجین‌ده

مغاره‌نك قاپوسی بولنان اغزینه یمورطه‌لادی که کیفیتی
بوصیری حضرتلری مشهور قصیدهٔ جیدهٔ برده‌لرنده :

وما حوى الغـار من خيرٍ ومن كرم
وكل طرف من الكفـار عنـه عمى
فالصـدق فى الغار والصديق لم يرما
وهم يقـولون ما بالغـار من ارمِ
ظنوا الحمـام وظنوا العنكبـوت على
خـير الـبرية لم تنسج ولم تحم

بیتلریله برصورت بدیعه‌ده بسط و بیان بیورورلر .

قریشك اوآرایجی طاقمی ، جبـل ثورك هر طرفنی
طولاشوب آرارلركن قوم اوزرنده بولدیغی اثرهمایون
محمدیدن استدلال طریقیله آرایان « امیه بن خلف » لك
فرقهٔ تعقیبیه‌سی مغاره‌نك تا اغزینه ایریشدكلرنده ایزی
غائب ایتدیلر . « علقمه بن كرز » كبی بعض كفـار ،
ایشته او زمان :

— « شو مغاره‌نك ایچریسنی ارایه‌لم‌ده باقه‌لم »

دیدیلر . امیه انلره جوابده :

— « اوراده نه ایشكز وار؟ محمد طوغمدن اوراده
اوروجكلر آغ كرمش ، كوكرجینلرده‌یووا یاپوب یمور-
طه‌لامشلر ! »

دیمسیله فکر تحریدن انصراف حاصل اولمشدی ٠

لکن بصر بصیرتدن محروم اولان اوخذلهٔ کفار، غارك قاپوسنده ایکن ایچریدن رسول اکرم ایله جناب صدیق، انلری کورورلردی ٠ حالبوکه دیدهٔ بصیرتلری کور اولان ملعونلر، بو ایکی حضرتی کوره‌مزلردی ٠

حتی مغاره‌نك اغزینه اودرجه یاقلاشدقلری وکیرمك، آرامق کبی سوزلری سویله‌دکلری زمان ابو بکر الصدیق افندیمز پك زیاده‌سیله خوف وهراس ایچنده قالمش اولدقلرندن طولایی ایدی که:

— « یا رسول الله ! بونلر از دها دقت ایدرلرسه بزی کوره‌جکلر ٠ بنی اولدیررلرسه‌ده بن همان برشخص اولدیغم ایچون برشی دکل٠ لکن الله اتمیه‌که سکا برزیان ایده‌جك اولورسه امتك هلاکنه ودین اسلامك‌ده محوینه سبب اولورز »

دیدی ٠ حضرت پیغمبر صلی علیه رب‌البر افندیمز:

— « اسکت یا ابا بکر ! ما ظنك باثنین الله ثالثهما »

دیه تسلیت بیوردقدن صوکره باب غاره اشارتله:

— « اکر انلر شورادن کیررلرسه بزده شورادن چیقارز»

دیر ایکن ارقه دیواره اشارت بیوردیلردی که او زمان
حضرت صدیق، اشارت بیوریلان ارقه دیواره باقدی.
دیوار یارلمش و بر بیوك دکزدخی دیواره متصل اولوب
غایت کوزل برکمی دیواره یاناشدیرلمش حاضرطوردیغنی
کوردی !

*
* *

لدغ حیه — مغاره یه کیردکلرنده سطح زمین
اخلده کوردیکی وسد ایتمك ایستیوب ده طیقامغه طاش
له مدیغی بر دلیکدن، مؤذی حشرات چیقوب رسول
دایه ضرر دوقوندیرمسون فکریله جناب صدیق،
دلیکی ایاغیله طیقامش وفخر عالم افندیمز دخی
رك باشلرینی صدیقك دیزی اوستنه قویه رق اویقویه
تلردی.

حالبوکه صدیقك عین تصوراتی اوزره دلیکدن بر
ن باش کوسترەرك ایاغنی صوقدی. لکن دیزی
ا اشرف پیغمبریدن وساده اتخاذ بیورلمش اولدیغندن
ضرتی اویقودن اویاندیروب ده راحتسز براقمش
امق نیتیله ایاغنی دلیکدن چکمدی. فقط ذهرك
ه جانی پك زیاده اجیدیغندن کوزلری یاشاروب

طاملامغه باشلادی · یاناغندنبری تکرلنه‌رك وجه پاك تابناك احمدی‌یه طاملایان قطرات دموع تماسندن ذات جلیل محمدی اویقودن اویانمشدی · او زمان یار غارینه خطاباً :

— « نه وار یا ابا بکر ! »

بیوردیلر و :

— « یا رسول الله ! ایاغمی بر شی صوقدی · اما ضرری یوق · انام بابام سکا فدا اولسون ! »

جواب صدیقانه‌سنی الدیلر · حضرت رسول خدا همان قالقوب یلانك ایصیردیغی یره مبارك لعاب شریفلرینی سورمش وزهرك آجیسی‌ده درحال زائل اوله‌رق جناب صدیق عافیت واستراحت بولمشدر ·

***

ابو بکر الصدیقك اوغلی [عبد الله] رضی الله تعالی عنهما حضرتلری ، کیجه‌لری غاره خفیاً کله‌رك قریشك افکار وحرکاتنه دائر معلومات ویرر وجبل ثورده برسوری قویون کوتمکده بولنان « عامر بن فهیره » دخی قویونلرینی صاغه‌رق کیجه مغاره‌یه کیزلیجه سود کتیرر ایدی ·

حضرت پیغمبر صلی علیه رب البر ، یار غاری ابو بکر الصدیق افندیمزله برابر اوچ کیجه بو حال اوزره مغاره ده قالدیلر . اندن صوکره وقت معینه لری حلول ایتمش اولدیغندن رهبرلری « عبد الله بن اریقط » ، دوه لری مغاره یه یتشدیردی . ساحل طریقیله مدینه یه طوغری ارتق راه مهاجرته دوزلدیلر . که ایشته بدایت هجرت سنیهٔ جناب رسالتپناهی ، روایته کوره «٦٢٢» نجی سنهٔ میلادیه سی شهر صفر یکرمی سکزنجی وماه تموز اون یدنجی پازار ایرته سی کوننه شرفصادف اولمشدر .

***

٣

تعقیبات کفار

و

« بعض خوارق احمدیه »

غاره خفیاً سود کتیرمکده بولنمش اولان «عامر» ی معیتلرنده المشلردی . یولده « قدید » نام محلده اورا

اهالیسندن « ابومعبد » ك خیمه‌سی اوكندن كچیورلردی. صاتون الق اوزره [خورما یاخود باشـقه یه‌جك بر شی وارمی ؟] دیه چادردن صوردیلر. صاحب الخیمه اولان ابو معبد ، اوصره‌ده چادرده حاضر بولنمدیغندن زوجه‌سی « ام معبد » [عاتكه بنت خالد الخزاعی] :

-- « هیچ برشیمز یوقدر »

جوابنی ویرمشدی.

اوزمان منظور عالی اولان برقویونه اشارتله :

— « یا شو ندر ؟ »

دیه صوردیلر. عاتكه بوسوزه جوابده :

— « او ، بر زبون قویونجغزدركه یوریمكه بیله طاقتی بولنمدیغنـدن سوری ایله برابر كیده‌میه‌رك كیری قالمش ! »

دیدی. بعده طرف رسالتپناهیدن عاتكه‌یه :

— « اذن ویریور ایسه‌ك صاغه‌یم »

بیورلمش وعاتكه‌نك :

— « پك اعلا ، سودی بولنورایسه صاغیویریكز! »

جوابی اوزرینه صاغمغه مباشرت دخی بیورلمشدر.

اولوقت كه حضرت رسول خدا ، او زبون قویونی طوتوب ممه‌لرینی [بسم الله الرحمن الرحیم اللهم بارك لها

في شاتها] ديه‌رك بعده صيغادی . قويونك سودی همان كلكه و ممه‌لرندن اقمغه‌باشلامش ايدی . چادردن بر بيوجك قاب الديره‌رق سـودی انك ايچنه صاغدی . سـوت‌ده قابك ايچنده لبالب طولدی .

ايشته او سـوددن اولا صـاحبة الخيمه عاتكه‌يه ، بعده يار غاری ابو بكر الصـديقه وسـائر حاضر اولان كيمسه‌لره طويونجه‌يه دكين ايچيردی .

بونلردن صوكره كنديلری ايچديلر . بردها صاغه‌رق ينه ايچديلر . دفعهٔ ثالثه اوله‌رق صاغدقلری سودی ارتق عاتكه‌يه براقدقدن صوكره بينوب يوللرينه دوام ايتديلر .

*
* *

اوكون ابو معبد ، خيمه‌سنه كلوب‌ده قابده‌كی سـودی كورديكی زمان عاتكه‌يه ديدی :

— « بو نه ؟ »

عاتكه‌ده :

— « والله بوكـون بورايه مبارك بر ذات كلدی . ...ريدن كری قالان زبون قويونی صاغدی . هم كنديسی ...دی ، هم بزی وسـائر حاضر بولنانلری طويونجـه‌يه

قدر ایچردکدن صوکره اوچنجی دفعه اوله‌رق صاغدیغی
ایشته شو سودی‌ده بزه براغوب کیتدی »
جوابنی ویردی .
ابومعبد ، کندی کندینه : « بونده برحکمت وار! »
دیدکدن صوکره تکرار صوردی :
— « شکل وسیماسی نصل ایدی ؟ »
عاتکه ، حلیهٔ جمیلهٔ نبویه‌دن خیالخانه‌سنده ضبط
ایده‌بیلدیکی مقداری :
— « والله غایت نورانی یوزلی لطیف برذات ایدی .
اورته بویلی ، قاره کوزلی وقاشلریله کیرپکلری کوزل
ایدی . کوزینك قاره‌سی غایتله سیاه ، بیاضی‌ده غایتله
بیاض ایدی . قاشلری اینجه وچاتیق ایدی . بوینی
اوزونجه ایدی . صاچنك ، صقالنك قیللری اعتدال
اوزره لطیف ایدی . آوازی نه چوق اینجه ونه
چوق قالین ویوکسك دکلدی . کمال فصاحت و بلاغتله
لطفله سویله‌ر ایدی . بویی دخی اورته ایدی »
دیه برر برر صایدی .
ابومعبد . عاتکه‌نك بوجوابنی دیکله‌دکدن صوکره
اکا :
— « والله سنك بودیدیکك ذات ، قریش ایچنـ

ظهور ایتدیکی ایشیدیلان پیغمبردر. آه اکر بوراده حاضر
بولنسه‌یدم اکا همان تابع اولیویررردم »
دیدی.

***

معجزات باهرات احمدیه‌دندرکه اوقویونك تاخلافت
فاروقیه زمانلرنده واقع اولان قوراقلغه دکین یاشادیغی
وحوالی حجازیه‌ده عموماً حیواناتك ییه‌جك برشی بوله‌
مدیغی اثنالرده بیله صاغیلوب بول بول سود ویردیکی
عاتکه‌دن مرویدر !..

***

٤

سراقه‌نك تعرضی

حضرت حبیب خدا محمد المصطفی افندیمزی اله
کچیره بیلن کیم ایسه قریشك اکا یوز دوه ویره‌جکی
حقنده ایتدیکی اعلان، کنانه قبیله‌سندن او حوالیده
ساکن خیمه‌نشین بنی مدلج عشیرتی ایچنده طویولمش وحتی

ساحل طريقيله ایکیسی سواری ایکیسی پیاده اوله‌رق درت کشینك بچوب کیتدیکی خبری دخی ایشیدلمشدی .

قریش طرفندن موعود یوز دوه‌یی الмق طمعنه قاپلمش اولان [سراقه بن مالك بن جعشم المدلجی الکنانی] همان اتنه بینوب پك شدتلی ودقتلی برحالده تعقیبه باشلادی .

فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندیمز ایسه یار غاری جناب صدیق ایله برابر ، عاتکه‌نك چادری اوکندن هنوز یکی ایرلمش ایدی . سراقه‌نك ارقه‌دن یتشمکده اولدیغی کورولدی . حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنه افندیمز « امان یا رسول الله ! طوتولدق » دیه پك زیاده‌سیله تلاش واضطراب کوستردی .

بوکا قارشی حضرت پیغمبر صلی علیه رب البر افندیمز :

— « قورقمه ! الله بزمله برابردر »

دیه تسلیت ویرکن سراقه یتشوب :

— « یا محمد ! بوکون بنی سندن کیم منع ایدر ؟ »

دیه اظهار صلابت وشجاعت ایتدی . اکا جواباً طرف ذیشرف پیغمبریدن :

— « جبار الواحد القهار منع ایدر »

بیورلدی . ایشته بونك عقیبنده ایدی بتون بتون تعرض وتجاوزه باشلایان سراقه ایچون رسول ذیشان :

— « اللهم اصرعه ! »

دیه دعا بیورمش سراقه‌ده همان بردن بره دوریله قالمشدر .

آتی کیشنیه‌رك قالقدی . وینه چاتمق اوزره تکرار حاضرلنمقده ایدی ! او انده جبریل امین نازل اوله‌رق :

— « یا محمد ! الله ارضی سکا مطیع بیوردی . اکا ایستدیککی امر ایت ! »

مژده‌سنی ویردی . حضرت حبیب‌خدا دخی امر ایتدی :

— « یا ارض ! سراقه‌یی طوت ! »

سراقه‌ایسه ارتق طوتولیورایدی . آتنك ایاقلری دیزلرینه دکین یره باتمش ، کومولمش ایدی ! یدی دفعه طوتیلوب ینه مرحمت وشفاعت جلیلهٔ احمدیه ایله قورتلدقدن صوکره باشه کتیره‌میه‌جکنی اکلایه‌رق قورقوسندن :

— « یا محمد ! بنی قورتارده ایستدیککی بکا امر ایت ! »

دیه امان ایستمکه مجبور اوله‌قالمشدر .

رسول كبريا افنديمز ، سراقه‌يه خسف بلاسندن امان ويردكدن صوكره ديدی كه :

— « بزم بورادن كچديكمزی اوچ كونه دكين كتم وتعقيب ايدنلری‌ده منع ايت ! »

سراقه دخی شو مأموريتی بالطبع قبول وجداً ايفا ايتمشدی .

*
* *

سراقه ، آتيده شوكت وسطوت اسلاميه‌نك ميدان الوب يوكسله‌جكنه بالملاحظه يقين حاصل ايتمش اولديغندن بر امانامه ايستدی .

رسول اكرم صلى الله عليه وسلم افنديمز دخی معيت همايونلرنده‌كی « عامر بن فهيره » حضرتلرينه‌دری اوزرينه بر امانامه يازديروب سراقه‌نك النه ويردكدن صوكره يولنه دوام ايتدی .

سراقه ايسه وعدی اوزره اوراده قاله‌رق قريش فرق تعقيبيه‌سی كلدكجه « بن بورالری آرادم . كيمسه‌لر يوق . اوچ درت كوندنبری خبرم اولمدن بورادن قوش بيله كچيرمدم » جوابيله خذلهٔ مشركينی اعاده ايله‌ردی .

لكن ابو جهل لعين ، سراقه نك اوحالنه اخيراً واقف اولديغى زمان پك زياده غضب وحدت ايدوب غيرتسزلكندن وانسانيتسزلكدن باحث بر هجويه سويله مش سراقه دخى اكا :

ابا الحكم واللات لوكنت شاهداً
امام جوادى حين ساخت قوائمه
علمت ولم تشكك بان محمداً
رسول ببرهان فلم تك كاتمه
اليك فرد الناس عنه فانى
ارى امره يوماً ستبدى معالمه

جواب شاعرانه سيله مقابله ايتمشدى كه خلاصهٔ مآلى : « اكر آتمك اياقلرينك اوزمان ناصل يره باتديغنى كورسيدك سن محمدك نبوت ورسالتنه ايناني ، ايمان ايدردك » ديمك اولور !

***

فتح مكه [٨] سنه سى حضرت پيغمبرك حنين غزا سندن شرفعاودت عليه لرى اثناسنده سراقه ، امان نامهٔ رسالتپناهى ايله حضور پرنور نبوى يه كلوب شرف اسلام ايله مشرف والتفات عاليدرجات احمدى يه ده نائل اولدى .

حتی جناب رسالتپناه افندیمز ، او وقت اکا خطاباً :

— « یا سراقه ! ناصلسك ؟ کسرای عجمك بیله‌زکلرینی طاقنه‌جغك زمان ! . . »

بیوروب عقیبنده :

— « صانکه کوزیمك اوکنده‌کی کبی کوریورم‌که سراقه ، کسرانك بیله‌زکلرینی طاقینیور »

بیورمش اولدقلری حالده بو کلام حکمت انجام پیغمبرینك معناسی اوزمان لایقیله اکلاشیله‌مامشدی .

حالبوکه حضرت عثمان ذی‌النورین رضی‌الله عنه افندیمزك زمان خلافتلرنده یعنی بعدالهجره [٣١] ده دولت وسطوتی محو ومضمحل اولان کسرای ساسانیا۔ نیه‌نك اغتنام‌اولنان اموال واشیاسی مدینه‌یه کتیریلوب۔ ده بیله‌زکلری سراقه‌نك طاقندیغی زمان ، یکرمی اوچ سنه اول طرف ذیشرف پیغمبریدن کیفیتك تبشیر بیورلدیغی وبناءً علیه معجزات احمدیه‌دن اولدیغی میدانه چیقمشدر !

*
* *

سراقه‌دن ایریلوب‌ده یولدن خیلی مسافه دها

الدقلرنده تصادف ایله دکاری برچوباندن ده سود ایستدیلر.

چوبان :

— « صاغیلیر قویونم یوقدر . شوراده بر کچی وار . لکن اونك سودی قالمدی »

دیدی . انك اوزرینه حضرت پیغمبر صلی علیه رب البر بیوردیلرکه :

— « اوکچی یی کتیر ! »

چوبان کچی یی کتیردی . ذات عالیء احمدی مبارك النی بعدالبسمله ممه نك اوستنه قویدیغی کبی سود کلمکه باشلادیغندن حضرت ابی بکر الصدیق افندیمز قالقانی قاب یرینه طوتدی . قالقان سوت ایله طولدی . حضرت حبیب خدا ، او سودی اولا جناب ابی بکره ، عامره ، عبدالله ه ، چوبانه ایچردکدن صوکره بر دها صاغوب چیقاردیغی سودی کندیلری ایچدیلر .

بو عجائب وغرائب احوال خارقةالعاداتی کورمش اولان چوبان ، متحیر ومتعجب قاله رق کیم اولدقلرینی صورمغه مجبوریت حس ایتدی :

— « سن کیمسك ؟ بن سنك کبی برآدم کورمدم . رجا ایدرم که بکا کندیکی بیلدیر ! »

حضرت رسول خدا :

— « اكر كيمسه یه سویله‌میه‌جك اولور ایسه‌ك

سویلرم »

بیوردیلر . چوبان كیمسه‌یه سویله‌میه‌جكنه دائر امنیت كوستردیكندن رسول ذیشان افندیمز دخی كندیلرینی چوبانه بیلدیردیلر :

— « محمد رسول الله دیدكلری ایشته بنم »

چوبان حیرتنی اظهار ایتدی :

— « ها ! قریشك ، دیننـدن دونمش دیدكلری سنمیسك ؟ »

رسول اكرم اكا :

— « انلر البته اویله‌دیرلر یا ! »

دیه مقابله بیوردقدن صوكره چوبان تكرار :

— « بن شهادت ایدرم كه سن حق پیغمبرسك . سنك شو یاپدیغك شیئی نبی اولمیان یاپه‌مز . بن ارتق سنكله برابر كیدرم »

دیدیكی حالده افندیمز اونی منع ایله‌مشدر :

— « شمدی اولماز . صوكره بنم ظهوریمی ایشتدیككده زمان كل ! »

∴

تاجرلکی زمانلرنده حوالئ شامیه یوللرندهکی سیر وسفرینك کثرتنه بناءً طانیلان حضرت ابی بکر رضی الله عنه افندیمزه ذات عالئ نبوی ایچون :

— « بو او ککدهکی کیمدر ؟ »

دیه صورانلره ، جناب ابی بکر :

— « رهبرمدر . یول کوستریور ! »

جوابنی ویریر ایدی . او صرهده قافلهٔ شامیه ایله برابر هنوز مدینهدن چیقمش اولان « زبیر بن العوّام » رضی الله عنه حضرتلرینه تصادف ایتمشلردی . جناب زبیر دخی قافلهسیله مکهیه کیدهرك ایشنی اوراده تسویه ایتدکدن صوکره همان دونوب مدینهیه هجرت ایتمشدر .

*

* *

۵

قبایه مواصلت همایون

و

بناء مسجد شریف قبا

رسول محترم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز

حضرتلرینك مكه‌دن شرف انفكاك عالیلری خبری مدینه‌یه واصل اولمغله مشاهدهٔ نور جمال محمدی‌یه مشتاق اولان انصار کرام، خارج مدینه‌یه چیقوب حرارت هوا مشتد اولنجه‌یه دکین شرفقدوم محمدی‌یه انتظار ایتمك بر قاچ کوندن بری کندیلرنجه اعتیاد ایدلمش ایدی بر پازار ایرته‌سی کونی ینه چیقدقلری حالده وقت ظهر حرارت هوائیه‌سی باصنجه عودت ایتمشلردی .

لکن بر ایش ایچون خانه‌سنك طامی اوستنه چیقمش بولنان بر یهودی ، اوزاقدنبری رسول اکرم ایله یار غارینك آق جامه‌لره بورونمش اولدقلری حالده کلمکده بولندقلرینی کوره‌رك :

— « ایشته ایستدیککز ذات کلیور »

دیه قدوم احمدی‌یی انصار کرامه تبشیر ایتدیکندن بتون اهل اسلام اول طرفه سکردوب کیتدیلر .

***

ایشته « قبا » یه او ، مواصلت احمدیه‌لری زمانی ، تاریخ نبوت محمدیه‌نك اون دردنجی سالنده واقع شهر ربیع الاولك برنجی یا ایکنجی ویاخود اون ایکنجی پازار ایرته‌سی کونی ایدی !

حرارتك پك شدتلى اولمسى وذات همايونلرينك ده
يورغون بولنملرى حسبيله بر مدت استراحت ايتمك
اوزره مدينه يه بر ساعت قدر بعد مسافه سى بولنان
« قبا » نام قريه يه اينه رك بنى نجاردن « كلثوم بن هرم » ك
خانه سنه مسافر اولديلر .

قباده اون درت كون قدر اقامت وبرده مسجد
شريف انشا بيورمشلردركه او ، « مسجد شريف قبا » ديه
معروف اولان مسجددن اول جماعت مسلمين ايچون هنوز
بر مسجد انشا اولنمامشدى .

***

قبايه شرفو اصلت نبويه يى متعاقب انصار كرامك ،
شرفقدوم محمدى يى تبريك ايله ذكارى صره ده مدينه نك
اك مشهور شاعرى ومعلقات سبعه نك دردنجى طبقه سى
منسوبيننذن بولنان « حسان بن ثابت » رضى الله عنه
حضرتلرى ده تشريف عالئ نبويه دائر بر كوزل
قصيده سويله يه رك او قصيده ئى شكرانهٔ قدوم
پيغمبرى اولمق اوزره اوراده حضرت حبيب خدايه
عرض وتقديم ايله مشدى .

***

حضرت علی کرم الله تعالی وجهه ، رسول اکرمك حرکتلرندن صوکره بر وجه امر و فرمان پیغمبری مکه‌ده اوچ کون اقامت و اماناتی اصحابنه بالتسلیم هجرت ایده‌رك قباده رسول کبریایه ملاقی اولدی .

لکن مکه‌دن قبایه دکین پیاده کلمش اولمسنك تأثیری اوله‌رق مبارك ایاقلری یارلمش و او سببله پك زحمتلر چکمش اولدیغندن ذات عالیٔ نبوی‌یی کورور کورمز اغلایوب بوینه صارلدی . و ایاغنده یاریلان یرلره افندیمز ، آب دهان عالیلرینی مبارك اللریله سورمکله درحال التیام پذیر اولدی .

*
* *

قباده درت و علی روایة اون درت کون آرام بیوردقلرینك عقیبنده بر جمعه کونی ناقهٔ همایونلرینه بینوب یوز نفر اصحاب کرام ایله برابر نفس مدینه‌یه عزیمت بیورمشلردی . یولده صول طرفلرینه میل ایله « بنی سالم بن عوف » یوردنده « رانوناء » وادیسنك اوست طرفنده ایندیلر .

ایشته او وادیده غایت بلیغ بر خطبه ایراد بیوره‌رق جمعه نمازینی قیلدی . که رسول مکرمك الك اول

قیلدقلری جمعه نمازی بو نماز اولدیغی کبی الك ابتداکی
خطبه‌سی دخی او نمازده‌کی خطبه‌سی بولندیغندن علی
طریق‌الخلاصه ترجمه‌سی جودت پاشا مرحومك قصص
انبیاسندن نقلاً ذکر اولنه‌جقدر .

اولاً جناب حقه حمد وثنادن صوکره باشلایورکه :

« ای ناس ! صاغلغکزده آخرتکز ایچون تدارك »
« کوریکز ! محقق بیلیرسکزکه یوم قیامتده هرکس »
« چوبانسز براقدیغی قویوننذن صوریله‌جق . صوکره »
« جناب حق اکا دیه‌جك . اما ناصل دیه‌جك ؟ »
« ترجمانی یوق ! پرده داری یوق ! بالذات دیه‌جك‌که : »
« سکا بنم رسولم کلوب‌ده تبلیغ ایتدیمی ؟ بن سکا مال »
« ویردم . سکا لطف واحسان ایتدم . سن کندلك »
« ایچون نه تدارك ایتدك ؟ او کیمسه دخی صاغنه »
« صولنه باقه‌جق . برشی کورمیه‌جك . اویله ایسه »
« هرکیم‌که کندوسنی ولوکه بریارم خرما ایله اولسون »
« آتشدن قورتاره‌بیله‌جك ایسه همان اول خیری »
« ایشله‌سون ! انی‌ده بوله‌مز ایسه باری بر کلمهٔ طیبه »
« ایله کندینی قورتارسون ! زیرا انکله بر خیره اون »
« مثلندن یدییوز مثلنه قدر ثواب ویریلیر . والسلام »
« علی رسول‌الله ورحمة‌الله وبرکاته . »

*

* *

بو برنجی خطبه‌یی بیتیروب اوطوردقدن صوكره خطبهٔ ثانیه‌یه‌ده قیام ایله بو وجهله دوام بیورمشدر :

« الله‌ه حمد اولسون ! الله حمد ایدرم . واندن »
« یاردم ایسترم . نفسلریمزك شرلرندن وكوتو عمللریمزدن »
« الله‌ه صیغندق . اللهك هدایت ایتدیكنی كیمسه اضلال »
« ایده‌مز . اللهك اضلال ایتدیكنه‌ده كیمسه هدایت »
« ایده‌مز . اشهد ان لااله الاالله وحده لاشریك له . »
« كلاملك الك كوزلی كتاب الله‌در . هركیم كه جناب »
« حق انك قلبنده قرآنی مزین قیله وانی كافر ایكن »
« اسلامه ادخال ایده . واو دخی قرآنی سائر سوزلره »
« ترجیح ایده . ایشته اول كیمسه فلاح بولور . »
« طوغریسی كتاب الله كلاملرك الك كوزلی ، الك »
« بلیغی‌در . اللهك سودیكنی سویكز ! اللهی جان »
« وكوكلدن سویكز ! اللهك كلامندن وذكرندن »
« اوصانمیكز ! اللهك كلامندن قلبكزه قسوت كلمسون ! »
« زیرا كلام الله هرشیئك اعلاسنی آییروب سچر . عمللرك »
« خیرلیسنی وقوللرك كزیده‌سی اولان پیغمبرلری »
« وقصه‌لرك اییسنی ذكر ایدر . وحلال حرامی بیان »
« ایدر . ارتق الله‌ه عبادت ایدیكز ! واكا برشی شریك »
« ایتمیكز ! اندن حقیله صاقینكز ! وبینكزده كلام الله »

« ايله سويلشكز ! محقق بيلمليسكزكه الله تعالى عهدينى »
« بوزانلره غضب ايدر . والسلام عليكم . »

*
* *

عقباتده‌كى بيعت انصار اثنالرنده مدينه‌ليلر طرفندن ايديلان عهد وميثاقك زمان ايفاسى ارتق كلمش ديمك ايدى . بناءً عليه حضرت رسول مكرم افنديمزده خطبهٔ بليغه‌سنى ، نقض عهد ايدنلره جناب حقك غضب الهيسى ايريشه‌جكنى بيان ايله نهايتلنديرمشدر .

*
* *

٦

منزل ومهماندار نبوى

سيد كائنات عليه افضل الصلوة افنديمز حضرتلرى ، نمازى او واديده قيلدقدن صوكره ناقهٔ سعادتلرينه بينوب ارتق طوغريدن طوغرىيه شهر مدينه‌يه متوجهاً حركت بيورمشدر .

لكن كيمه مسافر اوله‌جغى انصار كرامجه معلوم

اولمدیغندن انصاردن هر بری مهمانداریٔ ذات رسا-
لتپناهی شرف عالمبهاسنی احرازه بر ارزوی شدید حاصل
ایتمکده ایدی .

مدینه‌یه مواصلت همایونلرنده اهالیٔ اسلامیه‌سی
اولقدر ممنونیت کوستردیلرکه درون شهر بیوك بر سرور
ایله طولدی .

چوجقلر سوینوب : « رسول‌الله کلدی ! » دیه
سوقاقلرده چاغیریشور ، نسوانده طاملرك اوستنه
چیقوب :

نحن بنات من النجار
یا حبذا محمد من جار

کبی اشعار لطیفه اوقورو « خوش کلدیکز یا رسول‌الله! » دیه
باغیریشورلردی .

انصار کرامدن هر هانکی برینك خانه‌سی اوکندن
بکرسه « بیوریکز یا رسول‌الله ! » دیه‌رك دعوت ایچون
ناقهٔ سعادتك یولارندن طوتوب دوندیرمکه چالیشیر
ایدی .

لکن اونلر اوصورتله یولاره یاپشدقجه حبیب خدا
افندیمز انلری :

— « طوقانمیکز ! کنـدیسی مأموردر . نزوله مشیت الهیه نك تعلق ایله دیکی محـلی بیلیور . اورایه کیدیور . طوریکز باقه لم نره یه کیدیور ؟ »

دیه منع ایدردی .

یولاری ذاتاً الندن براقمش اولدیغنـدن مبارك ناقهٔ سعادت صاغنه ، صولنه باقنه باقنه کندیلکندن کیده رك نهایت « مالك بن نجار » لـ خانه سی اوکنده سـهل ، سهیل نامنده ایکی یتیمك مالی اولان ، بر خالی عرصه ده چـوکوب اوطوردی . لکن طورمدن همـان قالقوب کیده رك بنی نجاردن « خالد ابوایوب الانصاری » رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك خانه سی اوکنـده اوطوردی . اوراده دخی طورمدن همان قالقـدی . دونوب اولکی چوکدیکی عرصهٔ خالیه ده اوطوردقدن وبوینی اوزا- ده رق باغـیرمغه ، اغزینی اچمـدیغی حالده بوغازندن سس چیقارمغه باشلادقدن صوکره رسول مکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز [هذا المنزل ان شاء الله] بیورور ایکن ایندی . وخالد رضی الله عنه حضرتلرینك خانه سنی تشریف بیوردی .

ناقهٔ سعادتك اوزرنده کی اشیای نبویه یی حضرت

خالد ایله زید بن حارثه رضی الله تعالی عنهما حضرتلری
برابر الوب خالدك خانه‌سنه کتیردیلر .

رؤسای انصار کرامدن « ابو امام اسعد بن زراره »
رضی الله عنه حضرتلری‌ده ناقهٔ سعادتی آلوب تبرکاً
کندی خانه‌لرینه کتیرمشدی .

*
* *

جناب ذات رسالتپناهینك شرفقدوم عالیلریله مدینه
شهری سراپا مسعود ومنور واهالیٔ اسلامیه‌سی‌ده
غریق سرور وافراولدی . وطنلرندن دور وعلی الخصوص
دیدار سعادت آثار احمدی‌یی مشاهده‌دن مهجور اولان
ودیار آخر غربتده غریب وسرکردان قالان مهاجرین
اسلامیه دخی تازه تازه جان بولدی .

*
* *

۷

عبدالله بن سلامك اسلامی

اوکون مدینه اهالیسی ابو ایوب انصاری حضرتلرینك

خانه‌سنه کلوب جناب فخر الانام علیه افضل الصلوة والسلام افندیمزی زیارت وشرف‌قدوم همایونلرینی تبریك ایله‌دکاری زمان بنی قینقاع قبیلهٔ عظیمهٔ یهودیه‌سی علما وعظماسندن وسلسلهٔ نسبنك تا حضرت یوسف علیه السلامه دکین مضبوطیتی سببیله قدر وحیثیتی بالکز بین الیهودده کل حتی عربلر بیننده دخی مسلم اولان « عبدالله بن سلام بن الحرث الاسرائیلی » نامنده بر ذاتده کلمشدی .

عقباتده قبول دین مبین اسلام ایتمش اولان مسلمینك حکایات وتوصیفاتنه باقه‌رق وبعثت احمدیه‌نك مدینه‌ده ولوله انداز شیوع اولدیغی اثناده عبدالله بن سلام ، او بعثت احمدیه‌یی ـ ذاتاً کتب توراتیه‌دن استبشار ایله‌مش بولنمق حسبیله بعثت خاتم الانبیا زماننك پك تقرب وحلول ایله‌دیکنه حکم ایتمش ایدیسه‌ده مبعوث اوله‌جق اولان ذات شریفك اشبو « محمد الهاشمیّ القریشیّ » اولدیغنی بیلمك ، کویا کندیسنجه شخص عالیلرنده وجودی لازم اولان علائم نبوتی کورمکه متوقف اوله‌قالدیغندن طولایی قبول ویاردی حقنده هنوز برشی سویله‌یه‌میوب سکوتی اختیار ایتمکده ایدی .

لکن ایشته او ایلك زیارتی اثناسی جناب ابی ایوب الانصارینك خانه‌سنده حضرت نبیّ ذیشانی

بر نظر دقت وامعان ایله معاینـه ومشـاهده ایدوب بعده کوردیکی لزوم اوزرینه رسول اکرم حضرتلرینه دیدی :

— « بن سکا اوچ شی صوره‌جغم . بواوچ سؤاله پیغمبر اولمیان، طوغری جواب ویره‌مز. قیام ساعتك اولکی علامتی ندر ؟ اهل جنتك جنتده اولکی یه‌جکی ناصـل طعامدر ؟ باباسـنه یاخود اناسنه بکزه‌یان چوجق نیچون بکزه‌یور ؟ »

حبیب خدا دخی اکا :

— « قیام ساعتك شرط اولی بر آتشـدرکه خلقی شرقدن غربه حشر وسـوق ایدر . اهل جنتك جنتده اولکی طعامی « زیادة کبد الحوت » که بالغـك جکرنده بر قطعهٔ منفرده‌در ! ماءالرجل یعنی منیّ الرجل مرأه‌دن اول نزول ایدرسـه چوجق باباسـنه ، لکن منیّ المرأه دها اول نزول ایدرسه اناسنه بکزر ! . . . »

جوابنی ویرمکله جناب عبدالله ، ارتق نبوت ورسالت محمدیه‌یه ازدل وجان یقـین وایمان کتیرمش اولدیغندن همان او مجلسده کلمهٔ طیبهٔ شهادتی برآوردهٔ زبان صدق ومخالصت ایله‌مشدر . رضی الله عنه !

بوندن صوكره عبدالله بن سلام رضی الله عنه حضرتلری ، جناب فخر الانام افندیمزه خطاباً دیدی‌که :

— « یا رسول الله ! طائفهٔ یهود ، سنك نبوتكی بیلیرلر . لکن مخصوصی انکار ایدرلر . بن انلرك اعلمی‌یم . بناءً علیه اسلاممه تبعاً انلرك‌ده قبول اسلامی لازم كلیر . او حالده بنی صاقلا ! بن صاقلی طورور ایكن قبیلهٔ یهودی یانكزه جلب ودعوت ایت ! اولا حال وشانمدن صوره‌رق ویره‌جكلری جوابه كوره اسلاممی انلره اظهار وتبلیغ ایت ! »

ذات رسالتپناه ، اوذاتی دیدیكی كبی صاقلایه‌رق احبار ومعتبران یهودی نزد همایونلرینه دعوت ایتدی . ابن سلام حقنده‌كی ظن واعتقادلرینك نه یولده اولدیغنی‌ده سؤال بیوردی . یهودیلر ایسه هپ بر اغزدن جواب ویردیلر :

— « او ذات ، جمله‌مزك افضل واعلمیدر . باباسی‌ده بابامزدن افضل واعلم ایدی . »

رسول مكرم ، انلرك او جوابنی دیكله دكدن صوكره :

— « اویله ایسه اعلم وافضلکز اولان جناب ابن سلام ، تورات شریفدن ایله‌دیکی استبشارات واستدلالات صحیحه‌سی اوزرینه بنم نبوت ورسالتمی تصدیق وبکا ایمان ایتمش اولور ایسه نه دیرسکز ؟ »

بیوردی . طائفهٔ یهود ، جبلت متعندانه‌لری سوقیله سوزلرینی دکشدیره‌رك :

— « حاشا ! اکر صحیحاً قبول اسلام ایتمش ایسه اجهل اوغلی اجهلمزدر . شریر اوغلی شریرمزدر ! »

دیدیلر . ایشته اوساعتده ایدی عبدالله بن سلام رضی الله عنه ، کیزلندیکی یردن همان چیقویره‌رك کلمهٔ طیبهٔ شهادتی یوکسك سسله بالاعلا :

— « ای بنی اسرائیل ! سز دخی ایمان ایدیکز ! زیرا انبیامزك تبشیر بیوردقلری نبی ﷺ خاتم الانبیاء ، ایشته بو ذات شریفدر »

دیدیکندن یهودیلر انك اوامر وتکلیفنه قارشی چرکین بر لسان قوللاندقدن صوکره دفع اولوب کیتمشلردر .

***

٨

بناء مسجد شریف نبوی

مدینهٔ منوره‌یه ابتدای مواصلت همایونلرنده ناقهٔ

سعادتلرينك الك اول چوكوب اوطورديغى عرصهٔ خاليه ، انصار كرامدن « ابو امام اسعد بن زراره » رضى الله عنه حضرتلرينك خانه سنده مقيم « سهل وسهيل بن رافع بن عمرو النجاري » نامنده كى ايكى يتيمك ايدى . اون مثقال التونه صاتون النمق اوزره طرف عالئ پيغمبريدن بازارلغى يعنى قيمتى كسيله - رك بدلنك تأديه وتسويه سى حضرت ابى بكر الصديق رضى الله عنه افنديمزك كيسهٔ حميت صديقانه لرينه حواله بيورلديغندن اودخى همان صاحبلرينه ويرمشدر .

بعده رسول اكرم صلى الله عليه وسلم افنديمز مخصوصاً كرپيچ ، كراسته كبى هردرلو تداركات انشا - ئيه ده بولنوب ايشته او عرصهٔ خاليه ده - قاپوسى ناقه نك چوكديكى موقع ، قبله سى دخى مسجد اقصا اولمق اوزره - بر مسجد شريف ويانند ده اهل بيت رسا - لتپناهيلريچون لزومى قدر حجره لر انشاسنه شروع وتشبث بيورمشلردركه مؤخراً بر چوق ابنيهٔ عاليه علاوه سيله تزيين ايدلمش بناءً عليه شمدى معمور ومزين بولنمش اولان مسجد شريف نبوى ، ايشته اوزمان انشا بيوردقلرى مسجد شريفدر .

مسجد شريف مذكورك وضع اساسی زمانندە كعبهٔ معظمه هنوز مشركين النده بولنغله مهاجرت همايونلرندنبری بيت‌المقدسه يعنی مسجد اقصايه متوجهاً نماز قيلمقده اولدقلرندن ايدی‌كه قبله‌سی قدس شريف اولمق اوزره بناسنه باشلانمشدر .

زمان انشاسنده هردرلو خدمات انشائيه‌ده حضرت فخر الانام عليه افضل‌الصلوة واتم‌السلام افنديمز بولنوب اصحاب كرامی ايله برابر مبارك اللريله بالذات كرپيچ ، كراسته طاشيه‌رق چاليشيرلردی .

حتی « عمار بن ياسر » رضی‌الله عنه حضرتلری ، بريسی ذات عالیٔ پيغمبری ديكری‌ده كنديسی ايچون ايكيشر عدد كرپيچ طاشيمقده اولدقلرندن طولايی او سيد كائنات افنديمز كمال محظوظيتلرينی اظهار ايده‌رك جناب عماره خطاباً :

— « للناس اجر ولك اجران . واخر زادك من الدنيا شربة لبن ، تقتلك الفئته الباغيه »

بيورمشلردی .

معجزات احديه‌دندر كه عمار رضی‌الله عنه حضرتلری اوكوندن اوتوز يدی سنه صوكره يعنی بعدالهجره [٣٧ ده] وقوعه كلان وقعهٔ صفينده شاميلرله حربه

اولنور ایکن جناب علی المرتضا طرفداری اولدیغی حالده
عساکر امویه‌دن « ابن العادیه » نامنده بر شخصك الندن
شربت شهادتی ایچمشلردر !

*

بنایه بدء ومباشرت بیورلدقدن صوکره حضرت
پیغمبر صلی الله علیه وسلم افندیمز ، زوجهٔ محترمه‌لری
« سوده » ایله کریمهٔ مکرمه‌لری « ام کلثوم ، فاطمه »
رضی الله تعالی عنهن حضراتنی مکهٔ مکرمه‌دن الوب
مدینه‌یه کتیرمك اوزره « زید بن حارثه » ایله « ابو
رافع » رضی الله تعالی عنهمایی جانب مکه‌یه اعزام
بیورمشلردر . بونلر اهل بیت رسالتپناهی ایله برابر
زید ، کندی زوجه‌سی « ام ایمن » و اوغلی « اسامه »
رضی الله تعالی عنهمایی آلوب کتیردیلر .

جناب ابی بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلرینك
اوغلی « عبدالله » حضرتلری ایله دیکر عیال واتباع
صدیقیه دخی قافلهٔ اهل بیت رسول الله ایله برابر
کلیوردیلر .

ذات رسالتپناهینك بیوك کریمه‌سی « زینب »
رضی الله تعالی عنها حضرتلری ، زوجی « ابو العاص
بن الربیع » ك هنوز قبول دین اسلام ایتمامش بولنمسی

سببيله كله میوب قالدیغی حالده مؤخراً زوجندن ایریله رق
هجرت بیورمشدر .

*
* *

لکن مکه نك آب وهواسنه الشمش اولان مهاجرین
ـ او اثنالرده وخامت وثقلت هوائیه سی قابل انکار
اولمیان ـ مدینه نك هواسنه مزاجلرینی اویدیره میه رق
اره ‌ی چوق کچمدن حضرت ابی بکر الصدیق ایله
بلال بن رباح الحبشی رضی الله عنهمایه سته کیفسزلکی
عارض اولدیغندن مکه نك هوای لطیفنی یاد وتذکرله
اظهار تحسره ، بناءً علیه ترك وطنه سبب اولان مشرکین
قریشه وخاصةً بو بابده دخل وتأثیرلری معلوم اولان
« عتبه بن ربیعه ، شیبه بن ربیعه ، امیه بن خلف » ه بد
دعالر ایتمکه باشلادیلر .

حتی جناب ابی بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری
حمی خسته لغنه معروض قالدقلری اثناده :

کل امرئ مصبح فی اهله
والموت ادنی من شراك نعله

بیتیله حسیات مشتاقانه سنی بر طرز صدیق شکیبانه ده
اظهاره مجبور اولدقلری کبی بلال حبشی حضرتلری

دخی اویله بر حالده هم تأثرندن اغلار ، هم‌ده یوکسك
سسله :

الا لیت شعری هل ابیتن لیلةً
بواد وحولی ازخر وجلیـل [١]
وهل اردن یوماً میـاه مجنةٍ
وهل یبدون لی شامة وطفیل

بیتلرینی سویلردی .

بونك اوزرینه سـلطان‌هردو عالم افنـدیمز : « اللهم
حبیب الینا المدینة کحبنا مکة او اشد . وصححها وبارك
نا فیها . فی صاعها ومدها وانقل حماها فاجعلها بالجحفة»
یه دعا بیورمسـیله جناب حق ، دعای نبوی‌یی مستجاب
وردیغندن مهاجرینه مدینه‌یی سودیرمشدر [٢] حتی
لقدرده سـودیرمشدرکه جناب فاروق رضی‌الله عنه
ضرتلری :

[١] ازخر : همزه وخانك کسری ، زانك سکونی
در .

[٢] اولکوندنبری جحفـه‌نك صویی بوزولمش وهرکیم
ن ایچرسه ستمه‌یه طوتلمغه باشلامشدر . اشبو جحفه حجاج
لك میقاتیدر .

« یارب ! بکافی سبیل‌الله شهادتی میسر وبلدهٔ رسول‌الله‌ده
فوتی مقدر ایت ! » دیه دعا ایدردی !

* * *

مسجد شریفك یاننده دردست انشا بولنان حجرات
نبویه‌نك ختام انشاآتنی بکله‌یه‌رك طوران فخر کائنات
افندیمز ، ابو ایوب انصاری رضی‌الله عنه حضرتلرینك
خانه‌سنده یدی ماه اقامت بیوردیلر .

او مدتده انصار کرام اکا نوبتله طعام کتیرر ،
شکرانهٔ تشریف سعادتلری اولمق اوزره بوندن باشقه
دها بر چوق صورتلرله معاونات مخصوصه‌ده بولنورلر .
واو معاونات ایله نظر عالیقدر رسالتپناهیده قربیت
ومحبت کسب وتحصیل ایدرلردی .

بویله انصار کرامك هربری برر درلو معاونتده
بولندیغنی کوره‌رك کندیسی‌ده بروجه ایله معاونت
ایتمسنی ایستدیکی حالده ذات عالئ نبوی‌یه مناسب
کندیسنده هیچ برشی بوله‌میان بیچاره بر فقیره قادین ،
او یولده برچوق تفکرات وملاحظات دورا دوردن
صوکره نهایت اوغلی « انس بن مالك » ی برکون الندن
طوتوب کتیره‌رك :

— يا رسول‌الله ! بوده سزه خـدمت ايتسون ! »
ديه حضرت پيغمبر افنديمزه تسليم ايتمشدى .

اندن صوكره جناب انس بن مالك رضى‌الله تعالى عنـه حضرتلرى دخى خـدمت مابه‌المفخرت نبويه‌ده طقوز ياخود اون سنه متمادياً مداومت وملازمت ايتمش ودعاى بالخير رسالتپناهى‌يه مظهرده اولمشدر .

⁂

كرك مسجد شريفك ، كرك حجرات نبويه‌نك التى ماه ظرفنده انشاآتى ختام بولدى . حضرت رسـول مكرم صلى‌الله عليه وسلم افنديمز اهل بيت رسالتپنا ـ هيلرينى خالد ابو ايوب‌انصارى حضرتلرينك خانه‌سندن آلوب مسجد شريف اتصالنده‌كى حجرات جديدۀ سعا ـ دتلرينه نقل بيورديلر .

ايشته بو نقل همايوندن برآى مرورنده يعنى تاريخ هجرت نبويه‌لرندن يدى آى صـوكره شهر شـوالده حضرت عائشه‌نك امر زفافلرى اجرا بيورولمشـدر . عائشه رضى‌الله تعـالى عنها حضرتلرى او زمان طقوز ياشلرنده ايدى .

⁂

مسجد شریف مذکورك بر طرفنده بر صفه یاپدیرلمشدی که اوراده ، خانه‌سی اولمیان فقرا ومساکین اصحاب یاتارایدی . [اصحاب صفه] انلر ایدی. اصحاب صفه‌نك نه کیجه ، نه کوندوز یه‌جکلری یوغیدی . انجق بعضی ذات عالئ نبوی اقشام کندی سعادتخانهٔ رسالتپناهیلرینه کتیروب طویورور ، بعضی‌ده سائر اصحاب کرام ویا انصار کرام خانه‌لرینه کوندریردی .

رسول ذیشان صدقه قبول ایتمدیکندن صدقه نامیله کلان شیلری کاملاً اصحاب صفه‌یه تخصیص بیورمشلردی . هدیه اوله‌رق کلان شیلردن‌ده انلره حصه آییرردی .

*
* *

٩

امر جهاد

سلطان هردوسرا علیه افضل الصلوة وازهی التحایا افندیمز حضرتلری ، بدایت بعثت ورسالتلری زماننده

خلق قول لين وبراز صوكره ترهيب واندار ايله دعوته مأمور بيورلمش ودعوتنده‌كى موعود من طرف‌الله اولان موفقيتى كورولدكجه كفار طرفندن شدتلى منع ومقاومتلره تصادف ايتمكده بولنمشدى .

اويله كرك ذات عالئ رسالتپناهيلرينك ، كرك اصحاب كرامك كرفتار اولدقلرى مصائب ، فوق‌الطاقه بر درجه‌يه واردیغى حالده ينه يالكز صبروتحمل قيلنمجنى ايله مدافعه ومقابله ايدن « عبدالرحمن بن عوف‌الزهرى ، مقداد بن اسود الكندى ، قدامه بن مظعون الجمحى ، سعد بن ابى وقاص الزهرى » رضى‌الله تعالى عنهم حضراتى كبى بعض اصحاب كرام :

— « يا رسول‌الله ! كفارك بوقدر اذيات وتعدياتنى ندن چكه‌لم ؟ سلاح ايله مقابله ايتسه‌ك اولمزمى ؟ اونلرله مقاتله ايچون بزه اذن وير ! »

ديدكجه اوسوزه طرف ذيشرف نبويدن :

— « هنوز حرب وقتاله مأذون ومأمور دكلم . فكر مقاتله‌دن شمديلك كف يد ايديكز ! »

جواب صوابى ويريلير ايدى . بويله تحمل همان اون درت سنه قدر برزمان دوام ايتمشدر .

لكن مقتضاى حال وزمانه كوره معامله‌ده بولنمسى

ترقیٔ شوکت اسلامیه‌سنه بر سبب ظاهری بولنمش اولان
ذات عالیٔ رسالتپناهی ، الك اول یعنی هنوز کیسه‌نك
دین اسلام ندر بیلدیکی واوکردوب‌ده قبول ایتدیرمك‌ده
مشکل بولندیغی زمانلرده انسیتی موجب اوله‌جق یالکز
بر قول لین ، اخیراً افراد اسلامیه‌نك عددی برقاچ
کشیلره بالغ اولوب مجادلات دینیه حقنده‌وقوع وحدوثی
طبیعی اولان نزاعلره شفاهاً ویاخود مناسب بر باشقه
صورتله مقابله‌یه کفایت حاصل ایله‌دیکی زمان انذار
ایله دعوته مأمور ایکن دها صوکره هجرت علیه
وقوعبولوب کندی شمس فضل همایونلرینه جریان
وجولان ویرمك ایچون برمرکز قویم وقوی استقرار
واستقلال حاصل وهردرلو قوهٔجبریه استعمالنه قدرت پیدا
ایله‌دیکی زمانده‌ده ـ دعوتك الك صوك درجه‌ده‌کی
شدتلیسی بولنان ـ حرب وقتاله ارتق لزوم کورولمش
دیمك اولدیغندن ایدی‌که هجرت علیهٔ نبویه‌دن صوکره
یعنی اندن بش‌التی وعلی روایةٍ اون ایکی آی مرورنده
حق تعالی استعیذ بالله [اذن للذین یقاتلون بانهم ظلموا
وان الله علی نصرهم لقدیر] وعلی روایةٍ [وقاتلوا فی
سبیل الله الذین یقاتلونکم ولاتعتدوا ان الله لایحب المعتدین .]
آیت کریمه‌سنی انزال ومأذونیت تامه احسان بیورمشدر .

بناءً علیه مقدمهٔ وقوع حرب وقتال اولمق ایچون
اولا قریشـك یوللرده كلوب كچن قوافل تجاریه‌سـنه
تعرض ایدلمـك اوزره طرف عالئ پیغمبریدن برر
فرقهٔ مخصوصهٔ عسكریه ترتیب واعزامنه باشـلاندی‌كه
« احیا ، حران » وقعه‌لری ، هجرت نبویه‌دن یدی آی
صوكره شهر شوالده او صورتله واقع اولمشدر .

***

۱۰

—ه مواخات اصحاب ه—

هجرت علیهٔ نبویه‌نك برنجی سنه‌سی ایام اخیره‌سنده
سید الانام علیه الصلوة والسـلام افندیمز حضرتلری ،
جنـاب « انس » رضی‌الله تعالی عنـه حضرتلرینك
خانه‌سنده بین المسـلمین مواخات رسمنی امر واجرا
بیوردیلر :

اولا ذات اشرف نبوی ، عمزادهٔ رسـالتپناهیلری
علی بن ابی طالب كرم‌الله‌وجهه حضرتلریله عقداخوت

بیورمشلردر . اول اخوته بناءً ایدیکه جناب مرتضی افندیمز ، زمان خلافتلرنده بر کون کوفه منبرنده « انا عبدالله انا اخو رسول الله » دیدیلر .

کذلك :

«ابوبکر الصدیق» ایله «خارجه بن زید بن ابی زهیر الانصاری»
« عمر بن الخطاب » ایله « عتبان بن مالك الانصاری »
« عثمان بن عفان » ایله « اوس بن ثابت الانصاری »
« ابو عبیده ابن الجراح » ایله « سعد بن معاذ الانصاری »
« عبدالرحمن بن عوف » ایله « سعد بن الربیع الانصاری »
« طلحه بن عبیدالله » ایله « کعب بن مالك الانصاری »
« سعید بن زید » ایله « ابیّ ابن کعب الانصاری »
« حمزه بن عبدالمطلب » ایله « زید بن حارثه »
« جعفر بن ابی طالب » ایله « معاذ بن جبل »
« زبیر بن العوام » ایله « سلمه بن سلامه بن وقص »
«مصعب بن عمیر و بن هشام» ایله «ابو ایوب خالد بن زید الانصاری»
« ابو حذیفه بن عتبه بن ربیعه » ایله « حذیفه بن الیمان العبسی »
« جندب بن جنادة الغفاری » [١] ایله « منذر بن عمرو »
« حاطب بن ابی بلتعه » ایله « عویمر بن ساعده »
« سلمان فارسی » ایله « ابو الدرداء عویمر بن زید »

(١) کبار صحابهٔ کرامدن « ابو ذر الغفاری » رضی الله عنه حضرتلرینك اسملریدر !

« بلال حبشی » ایله « ابورویحه عبدالله بن عبدالرحمن خثعمی » حضراتی عقد رابطهٔ مواخات ایتدیلر . رضی الله تعالی عنهم اجمعین !

حتی ایشته بو مواخاته بناءً اهل و مالنده « عبدالرحمن بن عوف » حضرتلرینك شریك مناصف قبول ایدلمسی خصوصی طرف جلیل پیغمبریدن « سعد بن الربیع » رضی الله عنه حضرتلرینه امر بیورولمش ، انصاریٔ مشارالیه دخی ایکی زوجه سندن « عمره بنت حرام » ی همان بالتطلیق اکا ترك و تزویج ایده رك مالنه دخی شریك قبول ایله مشدی .

بر مدت ایشته بو نسبت اخوت ایله یکدیکرندن میراث الدیلر . لکن وقعهٔ بدردن صوکره او صورتله اولان مواخاتك حکمی باطل قاله رق توارث منسوخ اولمشدر .

***

١٢

اراجیف یهودیه

بوسنه ایچنده بر اراق سحرهٔ کفار یهود . کویا

دين اسلامى قبول ايدوبده محمد [عليه‌السلام] ه تابع اولانلرك هيچ ذريتى اولمامق اوزره بر سحر مخصوص ترتيب ايله‌دكلرى خبرينى اشاعه ايتدكلرندن اهل‌اسلامدن بو شايعاته اينانمق ايسته‌مش اولانلرك بعضى، آز چوق تأسفدن خالى قالمامشدى .

حضرت پيغمبر ايسه اصحاب كرامنه :

— « هيچ تأسف اولنمسون ! زيرا جناب حق بكا وعد بيوردى‌كه شريعتم الى قيام‌الساعه باقى واو شريعتمله متشرع اولانلرده بنم امتم اوله‌جق او حالده امتم الى قيام‌الساعه باقى اوله‌جقدر . سحره‌نك اوبابده ايده‌جكلرى سحرك بزه قارشى زره قدر تأثيرى‌ده اولميه‌جق ! »

زمينده‌كى كلام معجزات انجام نبويسى ايله اهل اسلام متسلى اولمشلردى .

اخيراً انصار كرامدن « نعمان بن بشر » ايله مها-جرين كرامدن « عبدالله بن زبير بن العوام » تولد ايدنجه او شايعهٔ سحريه‌نك كلياً كذب محض اولديغى ياخود تأثيرسز قالديغى مرتبهٔ بداهته وارەرق اهل اسلام ممنون و خداى متعال حضرتلرينه متشكر اولمشلردر .

* * *

١٢

مشروعیت اذان محمدی

ایشته هجرتك بو برنجی سنه‌سنده اذان محمدی اوقونمق مشروع قیلندیغندن حضرت « بلال بن رباح الحبشی » رضی‌الله عنه افندیمز مؤذنلك شرفنه مظهر اولمشدر . نماز وقتلرنده اهالیٔ اسلامیه‌نك مسجده نه صورتله دعوت ایدیله‌جکی حقنده بر کره بین‌الاسلام مذاکره واقع اولمشدی . روایته کوره یوم مذاکره‌نك کیجه‌سی اصحاب کرامدن [عبدالله بن زید بن ثعلبه] ایله [عمرالفاروق] رضی‌الله عنهما حضرتلرینه اذان واقامتك اصولی عالم معناده تعلیم ایدلدیکندن افندیمز ده او وجه مکشوفی تصویب بیورمشلردر .

فصل خامس

(ایکنجی سنهٔ هجریه وقایعی)

وقعهٔ ابواء . وقعهٔ بواط . وقعهٔ ذی‌العشیره . استطراد وابو تراب . وقعهٔ بدر اولی . وقعهٔ بطن نخله . کعبهٔ معظمه‌نك قبله‌گاه مسلمین اولدیغی . فرضیت صیام رمضان . غزوهٔ بدر الکبری . غزوهٔ قرقرة الکدر . غزوهٔ بنی قینقاع غزوهٔ سویق . وجوب صلات عید اضحی ونحر . جناب علی ایله فاطمة الزهرانك ازدواجی . فوت امیه بن ابی الصلت

١

وقعهٔ ابواء

شهر صفرده ایدی سلطان هر دوسرا افندیمز کبار انصار کرامدن « سعد بن معاذ » رضی‌الله‌عنه حضرتلرینی مدینه‌ده قائمقام براقدن صوکره لواء شریف سعادتی حضرت حمزه رضی‌الله تعالی عنه افندیمزه ویره‌رك التمش نفر مهاجرین ایله برابر مدینه‌دن مکه سمتنده کائن « بودان ، ابواء » قریه‌لرینه طوغری حرکت بیوردیلر .

مقصد همايونلرى ، او طرفلرده قريشك تجن قوافل تجاريه‌سنه يتيشوب تعرض ايتمك وبنى كنانه‌دن « نخس بن عمرو » لك رياست اداره‌سى التنده بولنان « بنى ضمره » عشيرتنى‌ده تحت اطاعت وانقياده المق ايدى .

حالبوكه « ابواء » قريه‌سنه وصول همايونلرنده قافله قالقوب كنديني كنار سلامته قدر ايصال ايده‌بيلمش اولديغندن امان ايستيان عشيرت مرقومه [فيما بعد اعداى دين اسلامه هيچ بر صورتله مظاهر اولمامق و عند الايجاب اهل اسلامه طرفدار بولنمق] شرطيله مظهر امان بيوريله‌رق عودت ايدلدى .

روايته كوره‌ده والدهٔ ماجدهٔ رسالتپناهيلرينك قبرلرينى حاوى اولان قريهٔ مذكوره‌ده اون بش كون اقامت همايونلرى شرف وقوعبولمشدر .

*
* *
٢

وقعهٔ بواط

ابواء وقعه‌سنى متعاقب شهر ربيع الاولده مكه‌دن

يوز كشينك محافظه‌سی التنده اوله‌رق بر قافـله‌نك يول الديغی ورياست امور محـافظه‌نك‌ده « اميـه بن خلف الجهنی » ده بولنديغی مدينه‌جه مسموع همايون جناب پيغمبری اولديغندن رسول مكرم افنديمز همان « سائب بن عثمان بن مظعون » ی وعلی روايةٍ « سعد بن معاذ » رضی‌الله عنها حضرتلرينی مدينه‌ده بالاستخلاف ايكی يوز نفر اهل اسلام ايله برابر حركت بيورديلر .

لواء شريف ، مهاجرين كرامدن « سعد بن ابی وقاص » رضی‌الله تعالى عنه حضرتلرنده ايدی .

« بواط » نامنده‌كی محله وصوللرنده حركت اسلا ـ ميه‌دن خبر آلان قافله‌نك صاوشوب كيتديكی ايشيديله‌رك عودت بيورلمشدر .

*
* *
٣

وقعهٔ ذی العشيره

ابو سفيـانك برقافله ايله مكه‌دن حركت وشـامه عزيمتی مدينه‌ده ايشيدلمش اولمغله ايكنجی سنهٔ هجريه‌سی جمادی الاوليسنده حضرت حبيب خدا افنديمز ، معيتـه

همايونلرنده يوز اللی نفر اهل اسلام بولنديغی حالده اوسته طوغری حركت بيورديلر .

مدينه‌ده بودفعه « ابوسلمه بن عبدالاسد » رضی الله عنه حضرتلريی قائممقام براقش ولوا شريفی حضرت حمزه رضی الله عنه افنديمزه تسليم بيورمشلردی .

ينبع طرفلرنده ذوالعشيره نام محله وصول همايونلرنده قافله‌نك كيتديكی خبری الديغندن اوحواليده ساكن بولنان بنی مدلج ايله عقد صلح ومسالمت وانلره — بنی ضمره عشيرتنك ايله ديكی شرط اوزره -- بر قطعه امانامه احسانيله مدينه‌يه عودت بيورلدی !

استطراد

و

« ابوتراب »

ابوتراب ، رسول ذيشان عليه صلوة الرحمن افنديمز طرفندن جناب علی المرتضی‌يه ويرلمش بركنيهٔ لطيفه‌در :

ذوالعشيره موضعنده حبيب خدا حضرتلری ، جناب

علی‌یی ایستدیکی حالده میدانده کوره‌مینجه قالقوب انی آرامش ، نهایت بولمشدی . جناب علی ایسه برخرما اغاجی سایه‌سنده یوزینی طوپراغه قویوب اویومشـدی ایشـته اوزمان نومدن ایقـاظی ایچون « قم ! یا اباتراب ! » دیه ندا بیورلدیغنـدن اوندای همـایون ، اندن صوکره جنـاب علی کرم الله وجهه افندیمزك « ابوتراب » کنیه‌سیله مکنی قالمسنه سبب اولدی !

معمافیه بوکنیه حقنده برباشقه روایت دها واردر .

انتهی

*
* *

٤

وقعهٔ بدر اولی

مکه جهتلرنده صحرا نشـین اولان طوائف عربدن و « فهر بن مالك » نسلندن « کرز بن جابر الفهری » نامنده برشخص ، مشرکیندن بر فرقه ایله برابر مدینـه جوارلرینه دکین کله‌رك اهالیسنك حیواناتنی غارت ایله‌دیکی خبری ایشـیدلدی . انك اوزرینـه رسول محترم افندیمز ، « زیدبن حارثه » رضی الله عنه حضرتلرینی

مدينه‌ده قائمقام براغوب اوجانبه طوغری عزیمت وکرزی
تعقیبه بدء ومباشرت بیوردیلر .

لواء شریف ، بووقعه‌ده جناب علی المرتضی کرم
الله وجهه افندیمز حضرتلرنده ایدی لکن یتشیله‌میه‌رك
عودت همایون وقوعبولدی !

*
* *

ه

وقعهٔ بطن نخله

ابن جابر فهرینك تعقیباتندن صوکره عودت علیهٔ
جناب احمدیه صره‌لرنده مکه‌ده احوال قریشی تجسس
ضمننده ذات سامیٔ رسالتپناهی، خاله زاده‌لری «عبدالله
بن جحش الاسدی» رضی الله عنه حضرتلرینی، معیتنه
« سعد بن ابی وقاص، عکاشه بن محصن الاسدی ، عیینه
بن غزوان، ابو حذیفه بن عتبه بن ربیعه، سهیل بن بیضاء،
عامر بن ربیعه، واقد بن عبدالله، خالد بن بکر» رضوان
الله تعالی علیهم اجمعین ! حضراتنی ترفیق والنه‌ده ایکی
کونلك مسافه کیدلمینجه اوقونلماماق شرطیله [بسم الله

الرحمن الرحيم . امابعد فسرعلى بركة الله بمن تبعك من اصحابك حتى تنزل ببطن نخلة فترصد بها عير قريش . لعلك ان تأتينا منه بخبر] عبارهٔ شريفه‌سنده نامهٔ همايون اعطا بيوره‌رق جانب بطحايه طوغرى اعزام بيورمشدى كه روايته كوره زمان حركت، سلخ رجبده ايدى . لكن اشهر حرمده وقوعه كلديكى مشهور اولان اشبو وقعه اشخاصنك سلخ رجبده‌كى حركتلرى ايله اشهر حرمده وقوعبولديغى روايتى قابل توفيق اوله‌مامقده‌در [١]

يولده ايكى كون مرور ايتدى، جناب‌عبدالله رضى الله عنه حضرتلرى اونامهٔ همايونى اجدى اوقودقدن صوكره رفقاسنه ديدى :

— « ايچكزده هانكى بريكز دوشمنى ايسترسه

---

[١] اشهرم حرم ، مشهور اولان قوله‌كوره « شوال ، ذى‌القعده ، ذى‌الحجه ، محرم » درت آيلردر . لكن شهر ذى‌الحجه‌نك يكرمنجيسندن ربيع الاخر اوننه دكين اولديغى و كذلك ذى‌القعده‌نك يوم عاشرندن ربيع الاول يوم عاشرينه قدر بولنديغى روايتى قول آخردر .

اشبوشهور اربعه‌نك اشهرحرمله تسميه ايدلمسنده سبب، زمان جاهليتده شهور مذكوره ايچنده قتل وقتالك حرام عد واعتقاد ايدلمكده بولنمش اولمسيدر !

دونسون مأذونيت واردر . لكن بن اولورم ده ينه دونميه جکم !

» رفقاسی ده اكا :

— « بزم ایچون ده دونمك یوقدر. توكلنا علی الله » جوابنی ویردیلر .

بعده عزم وحركتلرینه برقاتدها قوت وشدت ویره رك دوام ایتدیلر. انجق ایچلرنده «سعد ابن ابی وقاص» ایله « عتبه بن غزوان» دوه لرینی نجران نام محلده غائب ایتدكلرندن تعقیبات وتحریاته چیقمشلردی .

جناب عبد اللهك اشبو هیئت تجسسیه سی « بطن نخله» یه واریغی زمان طائف ‌بولندنبری بر بیوك قافله نك كلدیكی وقافله نك رئیس سوقیاتی « عمرو بن الحضرمی » اولوب « عثمان بن عبدالله بن المغیرة المخزومی » ایله « حكم بن كیسان بن عبدالله » لك ده اكا رفیق معاون اولدیغی اكلاشیلمشدی . قافله نك حموله سی ده سراپا اوزوم ایله سختیان ایدی .

***

جناب عبد الله رضی الله عنه حضرتلری ، ارتق دوشونمكه باشلادی. زیرا قافله یه تعرض ایتسه امر پیغمبری یه

قارشی خلاف کتیرمش اولەجق ایتمسه کندی تجسساتندن اوقافله واسطەسیله قریش، خبر الەجق ایدی.

نهایت کندی کندینــه « کفار قریش نه بیلیرکه اشهر حرم ندر » دیەرك هجوم وتعرضــه قرار ویردی‌که او زمان شهر جمادی الاخرەنك یوم اخیری ایدی.

قافلهٔ مرقومه قارشیدن باقوب‌ده جمعیت اسلامیه‌یی کوردیکی زمان خوف و خشیته دوشـدیکندن جنــاب عبدالله، کندی اصحابنه :

— «قافله خلقی سزدن قورقه‌رق احتیاطه دوشدی کنــدیلرینی تأمین ایچون ایچکزدن برینك باشــنی تراش ایدوب انلره کوندریکز تاکه محلوق الرأس اولدیغنی کورەرك امین اولسونلر »

دیدی . اصحاب کرام دخی « عکاشه » رضی الله عنه حضرتلری باشنی تراش ایتدکدن صوکره اوطرفه اعزام ایتدیلر .

قافله ایســه عکاشه‌یی محلوق الرأس کورونجه — «قوم عمار فلابأس علینا » دیه امنیت تامه اظهار ایتدی.

*
* *

ایشته اولوجهله بولدیغی امنیت فرصتندن بالاستفاده

جناب عبدالله رضی‌الله تعالی عنه حضرتلری • ایتدیکی هجومو تعرضـده قافله‌نك رئیسی بولنـان « عمرو بن الحضرمی » یی قتل و رفیقلری «عثمان بن عبـدالله» ایله «حکم بن کیسـان » ی اسیر ایتدکدن صوکره دونوب سالماً وغانماً مدینه‌یه کلمشدر•

ملت اسـلامیه‌نك یاپمغه برنجی دفعه اوله‌رق موفق اولدیغی غنیمت، ایشته بوغنیمتدر •

لکن رسـول کبریا افندیمز ، جنـاب عبدالله‌ك بو حرکتندن طولایی متأسف اوله‌رق صحابیٔ مشـارالیهی توبیخ ضمننده اکا خطاباً .

— « یاعبدالله ! سکا دیمدیمی که اشهر حرمده قتال اولمسون ! »

بیوردیلر. اصحاب کرامك کافه‌ده بوسرزنش همایون رسالتپناهیده یکزبان اتفاق اولمشلردی •

اصحاب سریه‌ایسه جوابده :

— « یارسول الله! بز عمر بن الخضرمی‌یی اولدیر. دیکمز اقشام یکی برهلال کوردك اما بیلمیزکه شهر رجبه‌می یوقسه جمادی الاخره‌یه می تصادف ایتدك »

دیه بیلدیلر •

بعده فخر کائنـات افندیمز • کرك اوایکی اسیری •

كرك ديكر اموال غنيمتى حفظ ايدەرك حقنـدە شر
فوقوعبولەجق امرالهی‌يه انتظار كوستردی •
بر ارالق كفار قريش مكه‌نك :
— « محمد [عليه‌السلام] اشهر حرمه رعايتی ندن
بو زبور اشهر حرمده قتال جائزميدر ؟ »
ديديكاری‌دە ايشيدلدی •
ايشته بونی متعـاقب استعيذ بالله [ويسألونك عن
الشهرالحرام قتال فيه قل قتال فيه كبير !] آيت كريمه‌سی
نازل اولديغنـدن ذات عالئ احمدی • اموال غنيمتی بين
المسلمين تقسيم بيورديلر •
مشركين مكه اسيرلرينی المق ايچون مدينهٔ
منوريه آدم كوندرمشلر ايسەدە سعد ايله عتبه
رضی الله تعالی عنهمانك سلامتله معاودتلرينه دكين
فديه قبول اولنەميوب انجق مشار اليهمانك سالماً
مواصلتلرندن صوكره قبول اولنەجغی وعكسی تقديرنده
انلره فداءً ايكی اسيرك قتل ايديلەجكی جوابی ويرلمشدی
لكن هرايكی صحابئ محترم‌دە سالماً كلنجه اسيرلرك فديه‌لری
قبول اولندی بناء عليه اسيرلردن «عثمان بن عبدالله»ايله
«نوفل بن‌عبدالله» بدل ويرەرك‌قورتلمش«حكم بن كيسان»
شرف اسلامی قبـول و احراز ايدەرك مدينـەدە

قالمشدر . جنـاب حكم دردنجی سنهٔ هجریه ده وقوعه کلان بئر معونه فلاکتنده شهید اولمش عثمانده مکه‌ده کافراً وفات ایتمش نوفل دخی روایته کوره خندق غزوه‌سنده آتی خندقدن اتلاتمق اوزره حمله ایدرکن آتیله برابر خندقه دوشوب اوراده جنـاب علی المرتضانك ضرب سیف سطوتیله هلاك اولمشدر .

٦

﴿ کعبهٔ معظمه‌نك قبله‌گاه مسلمین اولدیغی ﴾

مدینه‌ده مشرکین یهود ، دیمك ایستدیلرکه :

— «سنك نشر ایتدیکك دین اسلام ، بزم دینمزدن باشقه بر دین اولسیدی هر ایکیمزك ده قبله‌گاهمز بر اولمزدی»

اولوقت اهل اسلامك قبله‌سی بیت المقدس اولدیغی کبی مشرکین یهودك ده اوایدی .

بنـاء علیه رسالتپنـاه افندیمز ، قبـله‌نك کعبهٔ معظمه‌یه تحولنی قلبـاً ارزو بیـوردیغی حالده برکون مدینه‌ده صلات ظهری و علی روایة صلات عصری

جماعةً و— اوزمان قبله‌كاه مسلمين اولان— بيت‌المقدسه متوجهاً ادا بيورمغه باشلايوب ايكى ركعتنى قيلدقدن صوكره اوچنجى ركعتك ركوعنده ايكن حق تعالى ، كعبه‌يه توجيه وجوه اولنمسنى استعيذبالله [قدنرى تقلب وجهك فى السماء فلنولينك قبلة ترضيها فول وجهك شطرالمسجد الحرام وحيث ما كنتم فولوا وجوهكم شطره] آيت كريمه‌سيله امر بيورديغنك عقيبنده همان نمازده وحالت ركوعنده يوزينى كعبهٔ معظمه‌يه دونديره‌رك قالان ركعتى اورايه متوجهاً ادا بيورديلر .

ايشته بووقعه نك زمان وقوعى مختلف فيه ايسه‌ده بعض تواريخ ، شهر رجب ، بعضى‌ده شهر شعبانده اولديغنى كوستريور . لكن هر حالده بو ايكنجى سنهٔ هجريه ايچنده وبو ايكى آيلرك برنده وقوعى متفقدر .

***

٧

فرضيت صيام رمضان

شهر شعبان شريفده ايدى . اهل اسلامك اوروج

طوتملری خصوصنی حق جل وعلا حضرتلری استعیذ بالله [یاایها الذین امنوا کتب علیکم الصیام کما کتب علی الذین من قبلکم] آیت کریمه‌سیله امر بیوردقدن صوکره نه وقت طوتلمسی لازم کله‌جکنی‌ده [شهر رمضان الذی انزل فیه القرآن .... فلیصمه] آیت کریمه‌سیله تنبیه وتصریح بیورمشدر .

*
* *

٨

غزوهٔ بدر الکبری

بو غزوه ، ایکنجی سنهٔ هجریه رمضانی اوائلنده ظهور ایتمکله باشلایوب اون یدنجی — علی روایةٍ اون سکزنجی — کوننده واقع اولمشدر :

« ذوالعشیره » وقعه‌سنده تعقیب ایدلدیکی حالده قورتیله‌رق شامه کیتدیکی یوقاریده ذوالعشیره وقعه‌سی قسمنده یازدیغمز قافله‌نك شامدن کلیتلی مال آلوب قرق نفر سواری محافظه فرقه‌سنك نظارتی التنده اوله‌رق

دونديكى جبريل امين واسطه سيله مسموع ومعلوم همايون رسالتپناهى اولمغله اولا احوال قافله يى تجسس ايچـون اصحاب كرامدن « طلحه بن عبدالله » ايله « سعيدبن زيد» رضى الله تعالى عنهما حضرتلرينى شام جانبنه ارسـال ايله مش ، كنديلرى ده بر فرقهٔ عسكريه ايله حركت ايتمك اوزره خارج مدينـه ده « روحاء » نام محلده عسكرينى تهيئه ومعاينه بيورمشدر.

*
* *

اهل اسلامك قريش عليهنده حركته شدتلى خواهشى وارايدى :

عسكر ترتيب بيوريليركن انصار كرامدن «سعدبن خيثمه » رضى الله عنه حضرتلرى، باباسيله برابر غزايه كيتمك ايستديكى رسول اكرمه عرض اولندى. افنديمز، هر ايكيسنه خطاباً :

— « بريكز كيتسون ! بريكز قالسون ! »

ديه امر بيوردى . بناء عليه بابا ايله اوغلى ارهسنده قرعه آتلدى. قرعه ده جناب سعد حضرتلرى قزانمشدى! لكن ينـه غزايه كيتمكه اولان رغبت وااميدى باقى

اولان خیثمه حضرتلری طوره‌مدی . اوغلی سعده :

— « یا سعد ! نوبتکی بکا ویر ! »

دیدیکی حالده سعد :

— « آبابام ! بو جنتدر . باشقه برشی اولیدی . ویریردم »

جوابنی ویروب بدره کیتمش واراديغی رتبهٔ شهادتی احرازه موفق‌ده اولمشدر . رضی الله تعالی عنه !

***

اذن همایون — اثنای معاینه‌ده افراد عسکریه‌سی میانده معلول ، معذور ویاخود سناً اوفاق اولانلر ایچون عودته اذن همایون شرفصادر اولدی .

بناء علیه داماد رسالتپناهی جناب «عثمان بن عفان» رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك زوجهٔ محترمه‌لری « رقیه » رضی الله تعالی عنها حضرتلریله ، ابوامامه حضرتلرینك والده‌لری اغیرجه کیفسز بولنملرندن طولایی حضرت عثمان وابوامامه رضی الله تعالی عنهما حضرتلری مدینه‌ده قالمقده مأذون اولدیلر .

« عمرو بن ام مكتوم » حضرتلری [١] ده مسجد شریف نبوی امامت علیه‌سنه ، ابولبابة الانصاری حضرتلری ده مدینه امور محافظه‌سی نظارت جلیله‌سنه مأموراً براغلمش ایدیلر .

کذلك مهاجرینك، زمان هجرتلرنده وطن ومسکن اتخاذ ایله‌مش اولدقلری « عوالی » نام قریه‌لرده نفاق وشقاقه دائر بعض حوادث اختلالیه‌نك حدوثی ایشیدلمکله « عاصم بن عدی العجلانی » رضی الله عنه حضرتلری دخی «قبا ، عوالی» قریه‌لرنده‌کی اختلافاتك دفع واصلاحنه مأمور بیورلمشدی .

* * *

سوقیات وحرکات عسکریه‌نك تسهیلی ایچون وسائط نقلیه‌دن اوله‌رق یانلرینه یالکز یتمش دوه آله‌بیلمش اولان مجموع عساکر اسلامیه — التمش دردی مهاجریندن ،

---

(١) صحابیٔ مشار الیهك اصل اسمنده اختلاف واردر : برقوله کوره «بنی‌عامربن لؤی» دن (شریح بن مالك بن ربیعة الفهری) نك اوغلی (عبدالله)در . قول آخره کوره ده (بنی عامر بن هلال) دن (قیس بن زائده بن الاصم) ك اوغلی (عمرو) در . لکن هرحالده اعمی ایدی !

متباقیسی هپ انصارکرامدن اولمق اوزره اوچیوز اون اوچ و علی روایة — اوچیوز بش نفردن عبارت ایدی .

ایچلرندنده یالکز « مقداد بن‌أسود، زبیر بن‌العوام، مرثد غنوی » رضی‌الله تعالی عنهم حضراتی آتلی ایدی . [۱]

افراد عسکریه ، او دوه‌لره مناوبةً بینر ، حضرت رسول اکرم صلی‌الله علیه وسلم افندیمزك « غضباء » اسمنده‌کی دوه‌لرینه‌ده کندی‌ذات همایونلری‌ایله حضرت علی المرتضی ، زید بن حارثه رضی‌الله تعالی عنهما حضراتی نوبتله رکوب بیورورلردی .

*
* *

ملت اسلامیه‌ده الك اول رایت حرب ومظفریت قالدیرمش اولان بو اردوی همایونده اوچ عدد سنجاق موجود ایدی .

بونلردن مهاجرینك سنجاغی « مصعب بن عمیرو »

---

(۱) جناب مقداد ، « بعزجه » زبیر دخی « یعسوب » اسملی آتلرینه راکب ایدیلر .

الندە ، انصـار کرامك‌دە بری خزرج ، دیکری اوس
قبیله‌سنه مخصوص ایکی سنجاقلری وار ایدی .

بر روایتـدە ایکنجی سنجاق علی بن ابی طالبـدە ،
اوچنجیسیدە « قیس بن صعصعة الانصاری » حضرتلرندە
ایدی .

*

تجسس — طرف عالیٔ پیغمبریدن تجسس ایچون
کوندریلان جناب « طلحه » ایله « سـعید » رضی الله
تعالی عنهما حضرتلری شـام یولندە بر قویو باشـندە
علف صاتار ایکی عرب شخصنه تصادف ایتمش وانلر ،
او عربلرك : « یارین بورادن قافـله کچه‌جکدر . شـو
علفمی اوکا صاتار ایسه‌م پاره‌کی ویررم » دیه تقاضی
ایله دکلرینی ایشتمش اولمغله قافله حقندە دیکر کونه
استیضاحاته لزوم کورمکسزین انجق اوقویودن بر از
صو آله‌رق دونمشلردر .

حالبوکه قافله‌نك ادارهٔ حفظ وحمـایه‌سی رئیسی
« ابو سـفیان » ، جناب طلحه‌نك قویو باشـندن همان

مفارقتنی متعاقب رفیق « عمرو بن عاص » ایله برابر یتیشه‌رك علفجی عربلره :

ـ « هیچ محمد [علیه‌السلام] دن، مدینه‌لیلردن خبریکز وارمی ؟ بورادن کلان کچن اولدیمی ؟ »

دیه صوردی .

ایکی عرب ایسه جوابده :

— « مدینه‌لیلردن خبریمز یوق . لکن شمدی ایکی آدم بورادن صو آلوب دوندیلر . دوه‌یه بنیورلردی »

دیدیلر . ابو سفیان ، دوه‌نك ایزلرینی تعقیب ایدوب براز ایلری‌یه کلدی . یولده ویرده برشیئه تصادف ایتدی: بعره ایدی . ایشته او بعره‌یی [دوه ترسی دیمکدر] قاریشدیره‌رق باقدی . ایچنده خرما چکردکی بولندیغنی کورونجه :

— « ایشته بو بعره‌نك صاحبی اولان دوه ، مدینه‌دندر . زیرا مدینه دوه‌سندن باشقه هیچ بر دوه خرما ییمز . شوحالده محمد [علیه السلام] بزم پیشمزده‌در »

دیدی . وقافله‌سنی همان کری طرفه ، ساحله طوغری اعاده ایتدی. انکله برابر « ضمضم بن عمرو الغفاری » نامنده برشخصی مکه‌رؤساسنه سریعاً خبر ویرمك اوزره

يكرمى آلتونه استيجار ايدەرك يوله چيقاردى .

***

ابوسفيان ايسه طلحه رضى الله عنه حضرتلرينك تجسساتندن خبردار اولمسندن طولايى قوزقەرق مكەيه مخبر كوندرمكله برابر قافلەيى سمت ساحله طوغرى بش منزل كيرىيه اعاده ايتمش وجدەيه وصولنده ممكن اولديغى مرتبه سرعت مخصوصه ايله حركت ايدەرك اهل اسلام عسكرينك مدينەدن چيقديغى اثناده بدر حذاسندنبرى صاوشوب مكەيه قاچمقده بولنمشدى !

***

رؤيا — غريبدركه « ضمضم بن عمر والغفارى » نك مكەيه وصولندن اوچ كيجه اول عمهٔ نبوى « عاتكه بنت عبد المطلب » ، رؤياسنده :

— « بر شخصك دوه اوزرنده اولديغى حالده مكەيه كلوب « اى جماعت ! اى آل عذر ! اوچ كونه دكين معركەيه يتيشكز ! » ديه ندا ايتديكنى متعاقب همان جبل ابى قبيسه عروج برله اوندايى انده تكرارلدقدن صوكره جبلدن قوپارەرق اشاغىيه طوغرى مكەيه

يوارلاديغى قايا ، پارچەلنوب هر پارچەسنك بتون مكه خلقى خانەلرينه اصابت ايلەديكنى ! . . »

كورمش وصباحلين عاتكه ، بو رؤياسنى ـ قريشك پك يقينده بيوك بر مصيبته اوغرايەجغى ايله تعبير ايتدكدن صوكره ـ غايت مكتوم طوتلمسى اخطاريله برابر برادرى عباس بن عبد المطلبه سويلەمشدى !

حالبوكه عباس ، رؤيانك ظاهراً كوستردىكى اهميت فوق العادەيه قارشى كتمنه بر درلو موفق اولەميەرق الك زياده سوديكى « وليد بن عتبه » يه ـ وعلى روايةٍ دهاباشقەسنه ـ صورت محرمانەده سويلەديكندن اوده پدرى « عتبـه » يه اودخى دوستلرينه اچمش ديركن ارتق اغزدن اغزه كيرەرك نهايت بتون اشراف ورؤساى قريشك قولاقلرينه قاچوب كيرمشدى .

ارتەسى كون عباس ، حرم شريف كعبەيه كيتديكى زمان حول بيت اللهده اورؤيا حقنده تصادفاً سويلەشمكده بولنـان « عتبه بن ربيعه ، شـيبه ، ابوجهل ، اميه بن خلف ، ابى بن خلف ، زمعه بن الاسود ، ابوالبخترى » كبى برچوق اشراف ورؤساى مشركينه راست كلدى . ايچلرندن ابوجهل :

— « يا عباس ! طواف ايتدكدن صوكره بورايه كل ! »

ديه چاغيردی .

عباس ، بعد الطواف كيتدی . اورؤسايه قاريشدی .
اوجهل اوزمان عباسه ديدی :

— « همشـيره‌كزه نه وقت پيغمبرلك كلدی ؟ ای عبـد المطلب اوغللری ! ارككلريكزك دعـوای نبوت ايتديكنه قناعت ايتميورده شمـدی نسوانكزده‌می اويله دعوالره قالقشه‌جق ؟ »

ابو جهل لعين ، يالكز بو قدر طوقانافلی لاقرديلری ابنای عبد المطلب وخاصةً عباس حقنده كافی كورمدی‌ده دها بك چوق تفوهات وتجاوزات بوجهلانه‌ده بولندی . حتی ملعونك اوتفوهات ابوالجهلانه‌سی طويوله‌رق چوجقلره وارنجه‌يه دكين ايشتمدك كيمسه قالمدی .

اقشـام بنی عبد المطلب قادينلری عباسـك باشـنه طوپلانوب هب برآغزدن :

— « ابوجهله نيچـون بوقدر يوز ويريورسـكز ؟ فاسـق حريف ، يوز بوله بوله شيماردقجـه شيمـاردی . ارككلريكزه سويله‌مدك برشی براقديغنه قناعت ايتميورده

شمدی قادینلریکزه دخی دیل اوزاتمغه باشلادی . بوکا دهمی سکوت ایدهجکسکز ؟ »

دیه حدت وتأثر اظهار ایتدیلر . که بو سوزلر برتوبیخ شدید ایدی .

قادینلرك شو توبیخاتنه اوغرادیغنی کورن عباس ، کوجی پك زیادهسیله اوزیلهرك حمیت طمرلرینیقابارمش بولدی . وکندی کندینه :

— « هله صباح اولسونده باقهیم بن او حریفه نلر یاپارم ؟ اکر کوتو لاقردیایتمكهنرایسهبناکا حدینی بیلدیریرم ! »

دیدی .

*
* *

صباحلین عباس ، همان حرم شریفه کیتدی . حریفك یقهسنه صارلمق ایچون مناسبجه بر بهانه ارایور ایدی .

حالبوکه تلاش وخلجانی ایما ایدر برندای ناکهانی هرکسك سامعهٔ دقتنی جلب ایتدی :

— « ای آل عذر ! ای معشر القریش ! چابك یتیشکز ! یوقسه شام قافلهسی محمد [علیه السلام] ك النه دوشیور ! »

فریادی ایشیدن هر افراد قریش ، اوسمته طوغری
قوشدی . ایش ده اووقته دکین اکلاشیلوب ـ ضمضمك
دوه اوزرنده اوطوردیغی حالده اویله کوجی یتدیکی
قدر باغیرمسیله ـ رؤیانك حقیقتی ارتق تظاهر ایتمش
اولدیغندن عباس ، ابوالجهله باشقه درلو معامله ده بولنمغه
لزوم کورمدی .

*
* *

غلیان قریش — قافله یی قورتارمق ایچون ابو
سفیانه یاردم ایتمك اوزره ابو جهل وسائر رؤسای
قریش :

— « محمد [علیه السلام] بونی ده عمرو بن الحضرمی نك
سختیان ایله اوزومدن عبارت اولان مالیمی ظن ایدیور
مالمزه تعرض نه دیمك اولدیغنی بز اکاشمدی اوکره دیرز »
کبی پریشان سوزلرله هرکسی تشویقه ونفیرعام
صورتیله اهل مکه یی اهل اسلام علیهنده ایاقلاندیرمغه
باشلادیلر .

لکن بویله شدتلی ، اهمیتلی اولان تدارکات حربیه ـ
لری صره سنده عاتکه نك ـ ارتق صحتی اکلاشلش
دیمك اولان ـ رؤیاسندن یورکلرینه مستولی اولان رعشات
خوف واوهامی بر درلو تسکین ده ایده میورلردی .

حتى او سببه بناءً ایدی‌که ابو لهب ، حضرت پیغمبر
صلی‌الله علیه وسلم حقنده‌کی عداوت واهاناتی وعموماً
اهل اسلام علیهنده‌کی شدت حرکاتی ایله معروف اولدیغی
حالده ـ معناسی پك واضح اولان ـ او رؤیایه قارشی
بالذات کیتمکه هیچ جسارت ایده‌مدیکندن « عاص بن
هشام » ی ذمتنده اله‌جغی درت بیك درهمه مقابل بدل
طوته‌رق کندی یرینه کوندردی .

***

ربیعه‌نك اوغللری « عتبه ، شیبه » دخی کیتمك
ایسته‌مدیلر . لکن ابوجهلك النده‌ن یقه‌لرینی قورتاره‌مدیلر .
حالبوکه بو ایکی قرنداشلرك ابو سفیان ایله قرابت نسبیه
وصهریه‌لری ده وار ایدی .

مثلا ابو سفیانك زوجه‌سی مشهوره « هند » ،
بو عتبه‌لرك همشیره‌سی اولدقدن باشقه عتبه‌لر ربیعه‌نك
اوغلی ابو سفیان ده « حرب بن امیه » نك اوغلی اولوب
« امیه » ایله « ربیعه » ایسه « عبدشمس بن عبدمناف » لك
اوغللری ایدیلر . شو حالده حسب‌القرابه سودکاری
ابو سفیانی اویله بیوك بر تهلکه‌دن قورتارمق ایچون
یاردم ایتمك طبیعی‌که کندیلرنجه پك ملتزم ایدی .

لکن ابو سفیانه نسبةً دها زیاده سودکلری جانلری

ياردم يولنه كيتدكلرى حالده عاتكه‌نك رؤياسيله تهلكه‌ده
قاله‌جق ياخود قالمش ديمك اوله‌جغندن كيتمكده بردنبره
ايسته‌يه‌مديلر .

*
* *

كذلك « اميه بن خلف » ، كويا اختيارلغندن بحثله
كنديني قورتارمق ايستديسه‌ده ابو جهل براقمدى . النه
بر مرمه‌دان وسفهاى قريشدن « عقبه بن ابى معيط »
دخى بر بخوردان آلوب اميه‌نك خانه‌سنه كيتديلر . وجبانتنه
تعريضاً :

— « اوقدن ، قيلنجدن قاريلر كبى حذر ايدنلره
بونلر ياقيشير ! »
ديديلر . اوده‌ارتق كيتمكده مجبوريت حس ايتمش وحسياتنه
تبعاً ده كيتمشدر .

اميه‌نك بدره كيتمامك ايچون بهانه اراپوب‌ده اياق
سوريمسنده سبب وحكمت وار ايدى :

«استطراد »

شويله‌كه :
مدينه‌ده كبار انصار كرامدن « سعد بن معاذ

الاشهلی » رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، مکه‌ده « امیه بن خلف » ایله یکدیکره دوست ایدیلر . حتی جناب سعد ، زیارت بیت الله ایچون مکه‌یه کلسه امیه‌نك خانه‌سنه اینر ، امیه دخی تجارت ایچون شام یولنده حرکت ایتسه مدینه‌ده یالکز سعده مسافر اولور ایدی .

هجرت نبویه‌دن صوکره ایدی برکون جناب سعد ، زیارت ایچون مکه‌یه کیتمش ودوستی بولنان امیه ایله برابر اولدیغی حالده حرم شریف کعبه‌ده طواف ایله مشغول دخی بولنمشدی .

هر ایکیسنه اویله بر حالده راست کلان ابو جهل لعین امیه‌یه :

— « یانکده‌کی کیمدر ؟ »

دیه صوردی . امیه‌ده :

— « سعد بن معاذ »

جوابنی ویردی . ابو جهل ، سعده خطاباً حدتله :

— « دیننден دونمش برطاقم کیسه‌لری حمایه ایتمش اولدیغکز حالده قورقمدن سن ناصل بزم بیتمزی زیارت ایدیورسك ؟ هم‌ده کویا سز اکا بر چوق معاونتده بولنه‌جقمشسکز ! والله اکر یانکده امیه بولنمش اولمسیدی سن اهلکك یوزینی بردها کوره‌مزدك ! »

دیمش وبوکا قارشی سعد دخی :

— « والله اکر سن بنی زیارت وطواف کعبه‌دن منع ایتمش اولسیدك سکا اندن دها زیاده اغیر کله‌جك مدینه یولندن بن‌ده سنی منع ایدردم »

دیه شدتله باغیرمشدر .

بونك اوزرینه امیه ، سعده :

— « یا سعد ! ابوالحکمه اویله یوکسك سسله قونوشمه ! او سید اهل بوادیدر »

دینجه سعد دخی :

— « براق سن‌ده ! والله‌بن رسول‌اللهدن ایشتدم‌که سنی‌ده انلر قتل ایده‌جکلر ! »

سوزیله جواب ویردیکنه متحیر اولان امیه :

— « مکه‌ده‌می ؟ »

دیه وقوعبولان سؤال متحیرانه‌سنه سعد حضرتلری :

— « بیلم ! »

جوابنی‌ویرمش اولدیغندن امیه ، ارتق‌چوق زیاده‌سیله قورقوب دیتره‌مشدی . حتی امیه خانه‌سنه کیتدیکی زمان بو وقعه‌یی ، بووعید پیغمبری‌یی زوجه‌سنه‌ده سویله‌دکدن فضله ینه اکا :

— « بن بوندن بویله مکه‌دن طیشاری چیقوب بر یره کیتمیه‌جکم »
دیمشدی

وقتا که بدر غائله‌ٔ حربیه‌سی یوز کوستروب ابو جهل، هیئت اسلامیه علیهنده: « ادرکوا العیر ! ادرکوا العیر ! » دیه سوقیات عسکریه‌یه باشلادی . امیه ، سعدك تبشیراتنی اوزمانده‌ده خاطرلامش اولدیغندن مکه‌دن بدره حرکت ایتمکی نفسنجه نامناسب وحتی پك تهلکه‌لی کوردی .

بناء علیه ابو جهل ، امیه‌نك یانه کلوب اکا :

— « یا ابا صفوان ! سن حرکتدن تخلف کوستریورمشسك . حالبوکه سن سید اهل بوادی برآدمسك ! سنك بو تخلفکه قارشی انی کورن دیکر رؤسا وافراد دخی تخلف ایدرلر »

دیه بعض کونه تعریضات توبیخیه‌دن صوکره سوزینه:

— « اکر بزم ایله برابر بدره طوغری خروج ایده‌جك اولور ایسه‌ك سکا کوزل بردوه الیویررم ! »

وعدینی‌ده علاوه ایتمشدر .

علامهٔ قسطلانی حضرتلرینك « محمد بن اسحق » دن اولمق اوزره یازدیغی برباشقه روایته کوره امیه یی

بدره حرکته تحریض ایچـون ابو جهل ، انك اوزرینه سفهای قریشدن « عقبه بن ابی معیط » نام لعینی تسلیط ایتمشدی .

سـفیه مرقومده النه بر بخوردان آلوب امیـه‌نك یانه کیتدی . واکا خطاباً :

— « سن بدره کیتمامك کبی بر جبانتی ابراز ایتمکده اولدیغك ایچون قاریسك . بو سکا یاقیشیر »

دیمش وبو قدر اغیر اولان بر سوزه قارشی امیه ارتق کیتمکه چار ناچار مجبور اوله قالدیغندن موعود دوه‌یی الدیردقدن صـوکره کیتمك ایچـون حاضرلنمق اوزره اولدیغی زوجه‌سی « ام صفوان » ه سـویله‌مکله او . کندیسنه :

— « یااباصفوان ! سکا قرنداشك « سعدالیثربی » نك دیدیکی سوزی اونوتدکمی ؟ »

دیدیکی حالده امیه :

— خیر اونوتمدم . لکن بونلرله برابر ازبر مقدار کیتمك‌ده لازم »

جوابنی ویره‌رك ینبوب چیقمشدر . انتهی

***

رؤيا مسئله‌سندن طولايى عباس ايله ابو جهلك ارەسى پك فنا برحالده اچيلمش ايديسه‌ده زمزم سقايتى ، كعبه‌نك‌ده تعمير امانتى كبى مكه‌جه مهم بعض بيوك ايشلرك كندى عهده‌سنده بولنمسى حسبيله عباسك‌ده كيرى قالمسى قابل دكلدى .

* * *

قريش عموماً ايشته بو صورتله حركت ايتدى . لكن ايچلرنده حضرت عمر بن الخطاب رضى‌الله تعالى عنه حضرتلرينك منسوب اولديغى « بنى عدى » قبيله‌سى يوغيدى .

مكه‌دن بدر محلنه‌واصل اولنجه‌يه دكين « ابوجهل ، صفوان بن اميه ، سهيل بن عمرو ، شيبه بن ربيعه ، عتبه بن ربيعه ، قيس بن صبابه ، عباس بن عبدالمطلب ، ابو البخترى » كبى رؤسا واغنياى قريش هربر منزلده مناوبةً اوڭر طقوزر دوه كسوب عسكرى اطعام ايتديلر .

حالبوكه مكه‌دن حركتله بدره طوغرى عزيمت ايدرلركن ساحل يوليله بدر حذاسندنبرى صاويشوب قافله‌يى منزل سلامته ايريشديرديكندن طولايى ارتق بيهده يرده يورغونلق ، بوزغونلق ويرمش اولمقسزين

عسکرك همان اعاده ایدلمسی خصوصی رئیس قافله ابو سفیان طرفندن رؤسای قریشه خبر ویرلمشدی .

بو خبرك ورودی اوزرینه « ابیّ بن شریق النقی » نام کیمسه :

— « مادام که قافله قورتلمش ، مقصدیمز حاصل اولمش دیمکدر . ارتق نه لزومی وارکه ایلری یه کیدوب بیهوده یوروله لم »

دیه بنی زهره‌دن اردوده بولندیغی افراد ایله متفقاً آیریلوب کیجه عودت ایتمش اولدیغندن هیچ کلمیان « بنی عدی » ایله عودت ایدن « بنی زهره » نك غزوهٔ بدرده تلفاتی وقوعبولمامشدر .

*
* *

قریشك حرکتندن خبر الان ابو سفیان ـ روایته کوره ـ ایکی اوغلی عسکر ایچنده بولندیغندن وملاحظه‌ سنك نتیجه‌سنده‌ده بو حرکتك صوکنی پك خیرلی بوله‌مدیغندن طولایی مضطرب قالمسی اوزرینه بر شخص عسکرك اردندنبری کوندردی . تاکه ایکی اوغلنك لزوم عودتلری حقنده‌کی امر وتنبیهی تبلیغ ایده !

ابو سفیان طرفندن کوندریلان شخص یتیشوب مرسلنك لساندن :

— « بن منزل سلامته ایندم . سز دخی دونکز ! زیرا محمد [علیه السلام] ایله حرب ایتمك صوکی خیرلی دکلدر »
دیدی .

بو تبلیغات ، قریش عسکرنده‌کی خوف واوهامی بردها تازه‌لیه‌رك اردولرینك ایچنه ، عودت ایله عزیمت حقنده بیوك بر شعلهٔ ظفر سوز اختلاف دوشوردی :

موجود عسکر ، رأیاً ایکی فرقه اولدی ! بر فرقه‌سی حرب وقتال فکرنده ، فرقهٔ اخری ایسه اورأیك بسبتون علیهنده قالدی !

حالبوکه ابو جهل ، بو اختلاف واختلاله قارشی : « والله لا ارجع حتی ابلغ بدراً ونقسم عشراً ونشرب خمراً » دیه برطاقم اوضاع واطوار بوجهلانه کوسترمکله برابر قسملر ایده‌رك عسکرینی اهل اسلام علیهنده تحریك وتشجیع وحرب وضربه طوغری تحریص وتحریض ایدیور ایدی .

لکن کرك رؤیانك ویردیکی وهم وخشیت ، کرك ابو سفیانك اینجه بر ملاحظه اوزرینه ایتدیکی تبلیغات مخصوصه‌سنده کوریلان حقیقت ، کرك بنی زهره‌نك

« ابیّ بن شریق » ایله متفقاً واقع اولان عودتلرندهکی
اصابت اردودن همان پك چوغنك دیزنده رابطهٔ متانتی
چوزمش اولدیغندن ابوجهلك بیك درلو قسملرله تأمین
ایتمك ایستدیکی شان مظفریت یالکز کندی شخص
جهولانه وعنودانه‌سنه ترك ایده‌رك ایکیوز اللی نفر
مقداری عسکر عودت ایتدی .

***

اردوی همایونده مذاکره — حضرت رسولِ
مکرم افندیمز مدینه‌دن زمان مفارقت همایونلرنده
عسکرینی ، قرق اللی کشیلك بر قافله‌یه کوره ترتیب
بیورمش اولدقلری حالده « صفراء » مرحله‌سنده و
« ذات القرن » نام قویونك باشنده قریشلك کیفیت
حرکتندن وحائز اولدقلری قوهٔ عسکریه‌سندن خبردار
بیورلدقلرندن ومع مافیه یا قافله ویا قریش اردوسنه
مظفریت طرف حقدن استعیذ بالله [واذ یعدکم الله احدی
الطائفتین انها لکم و تودون ان غیر ذات الشوکة تکون
لکم] آیت کریمه‌سیله وعد بیورلمش اولدیغندن کندی
اردوی همایونلری رؤسا وافرادینك بوبابده‌کی افکارینی

اوكرنمك لزوم مهمى حاصل اولمغله كيفيتى همان موقع مذاكره ومشاورهيه قويدى .

زيرا قرق، اللى كشيلك بر فرقه ايله محافظه اولنان قافلهنك اخذ واغتنامنه سوق اولنمش اولان برمفرزه ايله او زمانه كوره اويله بيك كشيلك بيوك بر اردو قارشيسنه چيقيويرملك هرحالده مشكلدى .

بناءً عليه ذات عالئ رسالتپناهى ، عموماً اصحاب كرامنه خطاباً :

— « ناصل ؟ قافلهيىمى تعقيب ايدهلم ؟ يوقسه قريش اردوسنك قارشيسنهمى چيقهلم ؟ هرحالده بوايكى طائفهنك برينى بزه جناب حق وعد بيورمشدر »

بيورديلر . عساكر اسلاميهنك چوغى ايسه موجود قوۀ اسلاميهنك كفايتسزلكندن بحث ايدهرك :

— « بز قافله نيتيله چيقمشدق . اكر بويله بربيوك اردوايله محاربهواقع اولهجغنى بيلسيدك طبيعى كهدهاتداركليجه چيقمامزه لزوم كورينير ايدى ! »

جوابنى ويرديلر .

لكن بو جواب ، رأى همايون پيغمبرىيه موافق كلمديكيچون رسول اكرم افنديمزك مبارك خاطر عاطر رسالتپناهيلرينه بر درجهيه قدر اغبرار عارض اولد.

واتباعه عهد وميثاق دخی ویردك . ارتق نه ایسترسه کز امر بیوریکز ! دکزه کیریکز دیرسه کز بیله کیرمدن دونمك احتمالی یوقدر . هله دشمن دینه قارشی کیری قالمق بزم ایچون دکلدر . اللهدن رجا ایدرمکه بزدن ممنون قالمقلغکه سبب اوله جق شیلری بزه او ، کوستره! همان مرادبیوردیغکزسمته عزیمته امربیوریکز! حاضرز . » دیدی .

ذات عالیٔ رسالتپناهی ، سعدك بو خلوصندن پك زیاده‌سیله ممنون قالدقلریچون همان : [سیروا علی برکة‌الله !] فرمانیله عسکرینی جانب بدره طوغری دوبراه عزیمت بیورمشدر .

بدره متوجهاً اولان ابشته بوصوککی حرکتده خواجهٔ حکمتخانهٔ کائنات علیه افضل الصلوة واکمل التحیات افندیمز حضرتلری عسکرینه‌دیمشدی :

— « سزه مژده‌که جناب حق ایکی طائفه‌دن برینه مظفریتی وعد بیوردی . والله بن صانکه قریش عسکرینك‌دوشوب هلاك‌اوله‌جغی یرلره شمدی‌باقیورم »

*
* *

روایت اخراده دینیله‌یورکه :

معرکه اتخاذ ایدیله‌جك اولان بدر قریه‌سنه بر فرسخ مقداری قریب یرده اینه‌رك دوه‌یه راکباً براز ایلری‌یه طوغری کیتدکلری زمان بر قویونك کنارنده اوطوردیغی منظور همایون پیغمبریلری اولان براختیار شخص ایله ذات عالیٔ رسالتپناهی ارەسنده شو محاوره جریان ایتمشدر :

افندیمز بیوردیلرکه :

— « یا شیخ ! قریش قافله‌سندن خبرك وارمی ؟ نره‌دره؟ »

اختیار جواب ویردی :

— « قافله سلامتله مکه‌یه واردی . لکن مکه‌لیلر محمد [علیه‌السلام] واصحابی علیهنده قیام وحرکت ایتدیلر ! »

افندیمز بردفعه دها صوردی :

— « بیلیرمیسك محمد نره‌ده ؟ »

— « ارتق سزلك کیم اولدیغکزی اکلامدقجه سویله‌مم »

— « نه ضرری وار؟ اولا سز سویله‌یکز ! »

— « ایشتدم‌که مدینه‌دن حرکت ایتمش ! مسموعاتم طوغری ایسه بوکون « ذات‌القرن » قویوسی کنارنده اوله‌جق ، یارین‌ده بورایه مواصلت ایده‌جکدر ! »

* * *

بو محاوره‌دن صوکره ذات پیغمبری ، جناب علی المرتضی ، سعد بن ابی وقاص ، زبیر بن العوام رضی‌الله تعالی عنهم حضراتنی تجسس ضمننده ایلری‌یه طوغری اعزام بیوردی .

بونلر ایلری‌یه کیتدکلرنده قریش عسکرندن سقایت عسکریه خدمتیله مأمور اولانلرك صو المق اوزره بدر قویوسنه کلدکلرینی کوزدیلر .

ایشته او ساقیلردن « حریص » وعلی روایة « اسلم » اسمنده حضرت علی افندیمز طرفندن طوتیلان بر سیاهی ایله برابر بنی عاص بن سعدك کوله‌سی « ابو یسار » ادی الاستجواب عساکر قریشیه بدر قویوسنه ایکی فرسخ اوته‌ده بر یرده بولندیغی جوابنی ویردکدن صوکره حضور عالئ نبوی‌یه کتیرلدی .

ذات سامئ احدی دخی سیاهئ مرقومدن :

— « قریش عسکری قاچ نفردر ؟ »

دیه صوروب اوده :

— « عددینی بیلهمم . لکن رؤسای قریش بر کون طقوز ، بر کون اون رأس دوه کسوب عسکره یدیررلر » جوابنی ویردکده طرف ذیشرف نبویدن :

— « اویله ایسه بیك نفر یا اوله یا اولمیه ». بیورلمشدر .

***

بدرده مقتله ، معرکهیه وصوللرنده بولده بیوردقلری اوزره شوراسی فلانك مقتلی ، بوراسی فلانك مقتلی دیه کورمش کبی ـ کفار قریشدن بدر کوننده تلف اولهجقلرك مقتللرینی ـ مبارك اللریله کوستردی !

معجزات باهرهٔ محمدیهلرندندرکه محاربهنك وقوعنده هپ کوستردکلرینك عینی اوزره واقع اولمش وهیچ بر یرده تخلف ، تخالف وقوعه کلمامشدر .

اردوی همایون احمدینك بدره وصولنده قریش عسکری دها اول « عدوهٔ قصوا » یه اینهرك بدر صو-ینی ضبط ایلهمش اولمغله عساکر اسلامیه اویله قومسال بر یرده قرار ایتمش اولدیکه اورادهٔ

عسكر يورور ايكن انسان وحيوانك اياقلرى قاپارايدى .

صوسزلقله هلاك اولمق واهمه‌سندن باشقه احتلام اولمق كبى بعض عوارض طبيعيه‌نك مستبعد اولميان تعرضاتنه قارشى صويك بديهى اولان لزوم شديدينى درخاطر ايده‌رك هركس پك زياده‌سيله بيزار اولمش ومع مافيه او كيجه طرف حقدن عساكر مسلمينه غايت طاتلى وراحتلى بر اويقو احسان بيوريله‌رق قلتلرينى حسابك ايچنه قاتميان اردوى همايون افرادينك هردرلو يورغونلغى دفع بيورلمشدر .

حالبوكه قريش ، كثرتلرى حسبيله مظفريت كنديلرنده اولديغنه وكثرت افراد عسكريه ايله انتظام الات حربيه‌نك مظفريته مدار محض وسبب مستقل بولنديغنه اعتماد واعتقادلرى مكمل اولديغى وكوزلرينه پك آز كورينان افراد اسلاميه‌نك احوال عسكريه‌سنه نسبةً كندى قواى عسكريه وحركات حربيه‌لرينى هر صورتده منتظم كورمك بناءً عليه شان غالبيت ومظفريتك انجق كندى طرفلرنده قاله‌جغنده هيچ شبهه ايتاملك ايستدكارى حالده بيله جناب حق اونلرك كوكللرينه

قورقو دوشورەركـ اندیشەلرندن طولایی کیجه هیچ
راحت اویویەمدیلردی .

فرداسی که هجرت نبویەنك ایکنجی سنەسی شهر
شریف رمضانك اون یدنجی جمعه کونیدر علی الصباح
رحمت یاغدی . درەارده سیللر آقدی . عساکر اسلا-
میەنك صویه اولان احتیاجلری مندفع اولدی . ایاقلرك
طوپراق اوزرنده ثباتنی محـو ایدن قوملقلر ، رحمت
صوینــدن ایصلانەرق پکلشدی . سیر وحرکت عسکریه
ایچون سهولت حاصل اولدی .

*
* *

اردوی همایونجه تبدیلات موقعیه — برروایته

کوره حس اولنان لزوم شدید اوزرینه « حباب بن
منذر » رضی الله تعالی عنه حضرتلرینـك رأی وتدبیر
سدیدانەسی اوزره اردوی همایونجه بعض تعدیلات
وتبدیلات موقعیه اجرا ایدلمش وبو تبدیل موقع تدبیر
جدیری عساکر قریشیەنك صوسز بر محلده قالمسنی
موجب اولمق کبی پك بیوك اهمیتی حائز بر نتیجهٔ مستحسنه-
یی ده ویرمشدر .

*
* *

حضرت رسول مکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز ،
کندی ذات همایونلریچون سعد بن معاذ حضرتلرینك
خرما داللرندن معمول اوله‌رق یاپدیردیغی خیمه‌ده نزد
رسالتپناهیلرینه یار غاری حضرت صدیق افندیمزی
الوب اوطوردیلر .

دربار نبویده حاجبلك ، محافظلق خدمت شریفه‌
سنی‌ده جناب سعد درعهده ایده‌رك ، یاننه الدیغی دها
برقاچ ذوات ایله برابر بر محافظه فرقه‌سی شکلنی
الوب خیمهٔ نبویه قاپوسنه دال قیلنج اولدیغی حالده دیکلدی .

***

تلاقیٔ صفین — ایشته اردوی همایونجه بویله
شیلرك ترتیباتی هنوز دردست اتمام بولنور ایکن قریشك
اردوسی قارشیدن کورونمش و میدان حربده صف
باغلایوب طورمشدی .

ایچلرنده یوز آتلی ، یتمش دوه‌لی نفر بولنان قریش
عسکری افراد اسلامیه‌نك همان اوچ مثلندن فضله
واسباب و آلات حربیه‌سنجه اولان قوای ظاهره

ومادیه‌سی‌ده مهمات اسلامیه‌یه نسبة چوق مکمل ومنتظم ایدی .

بری « ابو عزیز زراره بن عمیرو » ، دیکری « نضر بن حارث » ، اوچنجیسی‌ده « طلحه بن ابی طلحه » نك النده اوله‌رق اوچ عدد سنجاقلری‌ده وار ایدی .

ایکی اردو ، میدان حربده صفبسته‌ٔ حرب وقتال اوله‌طوردی ! لکن غریب دکیلدرکه ! اردوی همایونده مهاجرین اسلامیه‌نك کافه‌سی‌ده قریش عسکرنده‌کی افرادایله قرابت صاحبی اولدیغی حالده مثلا بابا ، اوغلنه ، قرنداش قرنداشنه‌دایی‌زاده‌سنه‌میدان اوقویور !

مثلا رؤسای مشرکیندن « عتبه بن ربیعه » نك ایکی اوغلندن جناب « حذیفه » رضی الله عنه حضرتلری افراد اسلامیه میاننده ، دیکر اوغلی « ولید » ، باباسی عتبه‌نك یاننده !

کذلك « عبدالله بن ابی بکر الصدیق » رضی الله تعالی عنهما حضرتلری باباسی جناب صدیق حضرتلرینك

یانده برادری « عبدالرحمن » ایسه گروه مشرکین عسکری میانده !

اردری همایونده رایت غالبیت ومظفریتی قالدیران علمداران نبویدن جناب « مصعب بن عمیرو » حضرتلرینك علمداریٔ مظفریتلرینه مقابل برادرلری « ابوعزیززراره » دخی قریش اردوسنده بر رایت نحوست آیت ایله هزیمت عسکریه لرینی اعلان ایدیور ایدی !

« حارث بن عبدالمطلب » ، کندیسی عساکر اسلامیه ده بولندیغی حالده « ابو سفیان ، نوفل » نامنده ایکی اوغلی قریش اردوسنده اوله رق دین واهل اسلامه وعلی الخصوص بابالرینه قیلنج چکیورلر ایدی !

حضرت حمزه رضی الله عنه افندیمز ، برادری عباسی صفوف مشرکین اراسنده کورمکده واوراده بولنان « عقیل بن ابی طالب » دخی برادری علی المرتضی افندیمزه سؤ قصد ایتمك سیئه سنی هیچ صایمیه جق قدر متهورانه حرکت ایتمکده ایدی .

*
* *

براز اوللری اره لرنده اوزاق قریب هر ناصلسه برقرابتی بولنان عربلر ، ملتنه ، قومنه ، عشیرتنه منسوب بیوك غیرتلر کوتمش وحتی اولمز بر سببدن طولایی

مجرد او غيرت مليه وقوميه‌سی سوقيله باب حرب وقتالی
اچه‌رق قانلر دوكمش ايكن شمدی ايكی فرقه اولمش
ويكديكرينك قارشوسنده صف صف طوروب سلاح
حرب وعداوتی چكه‌رك اره‌لرنده‌كی هر درلو روابط
مناسبات مليه وعلايق مواخات قوميه‌لرينی كسمكه
حاضرلانمش اولديلر .

*
* *

مشركينده تردد — لكن فريقينك شو صورت
اوزره طوروشی قريش عسكرينك رؤساسندن چوغنی
متردد براقدی !

خصوصا اشراف قريشك جبر وابراميله عسكره
قاتيله‌رق اهل اسلام عليهنه حركت ايتمش اولان بنی
عبدالمطلب ، قارشيلرنده برادر ، عمزاده ، دايی زاده
كبی بتون اتدن ، كميكدن اولان اقربالرينی كوردكاری
آنده كنديلرينه بيوك بر حيرت وتردد الويرمشدی .

حتی مرقوم « عتبه بن ربيعه » ، ايشك اصل ايشته
بورالرينی دوشونه‌رك عريض وعميق بر مطالعه‌يه
قويولدی . وقريشه عتبه‌نك اغزندن اوله‌رق تبليغ
ايتمك اوزره « حكم بن خرام » ه خطاباً :

— « ای جماعت ! باقیکز کیملرله محاربه ایدیور-
سکز ؟ عسکر قیلنج صالادقجه برادرینی ، یا عمزاده‌سنی ،
یا دایی زاده‌سنی اوروب اولدیره‌جك ! او حالده صوکره
بونلر بری برینك یوزینه ناصل اولوب ده باقه‌جقلر ؟ .
بو ایش اولور شیی ؟ کلیکز ! سز بو ایشدن واز کچیکز !
محمد [علیه السلام] ی دیکر قبائل عربه براغیکز ! ده
اونلر انك اوزرینه ظفر بولورلرسه سزك دخی مرادیکز
حصوله کلمش اولور . والا سزده برشی غائب ایتمش
اولمزسکز ! »
دیدی . حکم ده تبلیغ ایتدی .

*
* *

لکن ابو جهلك رسول ذیشان افندیمز حقنده‌کی
افکار عنودانه‌سی وعداوت شدیده بو جهلانه‌سی بویله
پیکرله حقایق واضحه ایله ده سکونتپذیر اولمق درجه-
سنی چوق اولدن کچمش اولدیغندن اکا بر سکوت
مستهزیانه ایله جواب ویردکدن صوکره کرك رؤسا ،
کرك افراد عسکریه ده حس ایله‌دیکی تردد وندامتی محو
وازاله برله یرینه رغبت تامه کتیرملك اوزره ملعون
حریف ، خلقلك غیرت طمرلرینه قدر ایلیشوب طوقونه‌جق
مؤثر سوزلری سویله‌مکه باشلادی .

بناءً عليه آتى دپوب صفدن براز ایلریده میدانه کیره‌رك دیدی :

— « بز اویله بر بطش کوه بر اندازانه‌یه مالك جمعیت یکوجودز کیم محمد [علیه‌السلام] ایله اصحابندن ایشته بوکون انتقام آله‌جغز »

کسب مظفریت ایچون غیرت قومیه‌سندن باشقه بر استنادکاهی اولمیان مشرکینی ، ذاتاً شهدابهٔ شهادته تشنه اولان افراد اسلامیه اوزرینه کویا غالب ایده‌جکدی ! عتبه‌نك اخطاراتنه جواب اولمق اوزره ابو جهل لعین :

— « محمدیلری اولدیرمکه کیملك نه حاجتی وار ؟ اولدیرمدن اللرینی ارقه‌لرینه باغلایوب‌ده بده‌رك تامکه‌یه کتیره‌جکز ! »« عتبه ، اسلام عسکرنده کوردیکی اوغلی « حذیفه » [رضی الله عنه] یی قریش بهادرلرینك اوقلرندن ، قیلنجلرندن اسرکه‌یورده افکار عامه‌یی اندن طولایی اخلال وتشویش ایدیور » کبی عتبه ایچون مخل ناموس اوله‌جق برچوق سوزلر سویله‌مش واوسوزلرله

انك رأينی‌ده جرح وابطال ايله‌مشـدر !

***

فتح باب حرب — حتی عسكرلرينك كرك رؤساسـنده ، كرك افرادنده كورديكی تردد بيوبوب‌ده ياواش ، ياواش حرب فكرندن كلياً صرفنظر اولنمقده عمومی بر اتفاق حصولندن بياغی قورقمغه باشـلايان ابو جهل لعين ، او محتمل اولان اتفاقك اولوجهله حصولنه محل براقامق فكريله همان سريعاً برتدبيره تشبث لزومنی حس ايتمش وتشبث دخی ايتمشدر :

شويله‌كه : بطن نخله وقعه‌سنده « عبدالله بن جحش » حضرتلرينك فرقه‌سی طرفنـدن قتل واتلاف ايديلان « عمرو بن الحضرمی » نك قرنداشی « عامر بن الحضر- می » ، ابو جهلك تشويقيله : « واعمرواه ! واعمرواه ! » ديه صـفين بيننده ندبه اظهار ايده‌رك مقتول عمروك صـورت قتلنده‌كی مغدوريت و مظلوميتی اخطار ايله خلقك غيرتی وفعل قتله سـبب اولان دين اسـلام عليهنده‌كی عزم‌وحركاتنی تحريك ايتمك ايستديكنی بيلدير- دكدن صـوكره محاربه قاپوسنی دخی آچمش اولمق ايچون اهل اسـلام عسكری طرفنه آتديغی اوق ، عمر

بن الخطاب حضرتلرینك آزادلیسی « مهجع » رضی الله تعالی عنـه حضرتلرینك شهادتنی موجب اولدی . که ایشته ملت اسلامیه ده عندالمحاربه ابتـدا مرتبهٔ رفیعهٔ شهادت احرازی کندیسنه میسر اولان ذات ، بوذات عالیقدردر !

بناءً علیه حضرت نبی ذیشان افندیمز شهید سـعید مشارالیهك قدمنی تبشیر ضمننده :

— « سیدالشهداء مهجع . وهو اوّل من یدعی الی باب الجنة من هذه الامة »

بیوردیلر .

* * *

بنی مخزوم قبیله سندن « اسود بن عبدالاسد » نامنده بری ده « ماء حمیم » ه عطشی زیاده کلدیکنـدن ایدی :

« یا محمدیلرك حوضـندن صو ایچرم . یا او حوضی یقـارم . یاخودکه حوضك کنارنده اولورم » دیه قسم ایتدکدن صـوکره فدائی طرزنده سل سـیف ایده‌رك اردوی همایونك حوضنه طوغری سکرتدی . حمزه رضی الله تعالی عنه افنـدیمزده او تشـنهٔ زهرابهٔ مماتك قوشـدیغی طرفه قوشوب تا حوضك کنارنده اکا یتشـدی . وبر قیلنج اوروشی ایله برابر ایاغنی

دوشـوردیکندن لعین، ارقه‌سی اوستی زمین هـلا که سریلیویردی .

لکن خبیث حریف ، ایتدیکی قسمنی تمامیـله ایفا ایده‌بیلمش اولمسی ایچـون ، سرلدیکی یردنبری کندی وجودینی سورویه‌رك حوضه دوشوردی !

جناب حمزه ایسه‌اکا حوضك ایچنده ایکنجی برقیلنج دها عشق ایتمش وحریفك صـومامش وجودینی ایکی بیچوب روان دوزخ مکانی اوچورمشدر .

***

عامرك مبارزه اصول قدیمه‌سنه رعایتسزلکله اوق اتمش اولمسی اوزرینه فخر کائنات علیه افضل الصلوة افنـدیمز حضرتلری میدانه کیروب اردوی همایونلری صفلرینك استقامتنی دوزلتدی :

بعض افراد ، صفنك خارجنه ازمیـل ایتمش کبی قائم اولدیغی منظور سـعادتلری اولمغله مبارك اللرنده‌کی عصـای شریفلریله خفیفجه طوقـونه‌رق اویله‌لرینی صفنده صره‌سـنه ارجاع ایتدکدن صـوکره عمومنه خطاباً :

— « بن امر ایتمدکجه دشمن اوزرینه اوق اتمیکز !
لکن تماماً اوق منزلنه کلدکلرنده آتیکز ! »
دیه تنبیه دخی بیوردیلر .

*
* *

مبارزه واختصام — ایکی اردو صف حربلرینی دوزلدوبده ارتق قیلنج قیلنجه کله‌جکلری صره‌ده دشمن عسکرندن ـ ابو جهلك بعض تفوهات وتجاوزاتیله ناس نظرنده کوچولك دوشمش اولان ـ « عتبه بن ربیعه » ، اکمال ناموس ایچون بر طرفنه برادری « شیبه » یی بر طرفنده اوغلی « ولید » ی الدقدن صوکره میدان حربه آتلایوب مبارزه‌یه ارایسته‌مشدر .
بنی نجاردن « عبید بن ثعلبه » نك قیزی « عفراء » نامنده بر قادینك اوکون اردوی همایونده حاضر بولنان یدی اوغلندن « عوف ومعاذ بن حارث بن رفاعه » اسمنده‌کی ایکی یکیتلرله برابر خزرج قبیله‌سندن شاعر شهیر « عبدالله بن رواحه » رضی الله تعالی عنهم حضراتی عتبه ورفقاسیله مبارزه‌یه قارشی چیقدیلر .
حالبوکه عتبه انلره :

— « سز كيملرسكز ؟ »

ديه صوروب‌ده بونلرده :

— « بز فلان اوغلی فلانز ! »

جوابنی ويردكارنده قوجه كافر :

— « اويله ايسه بزم سزكله ايشمز يوقدر . بز عمزاده‌لريمزی ايسترز »

جوابيله مبارزلری رد و :

— « يا محمد [عليه‌السلام] ! بزم چوبانلرله چفتچيلرله ايشمز يوقدر . كوندره‌جك ايسه‌ك بزه كفو واقران اولان عمزاده‌لريمزی كوندر ! »

ديه ندا ايتديكندن حضرت رسول اكرم صلی‌الله عليه وسلم افنديمز دخی :

— « قالق يا عبيده ! قالق ياحمزه ! قالق ياعلی ! »

بيوردیلر .

بونلرك هر اوچی‌ده همان قالقوب حريفلره ميدان اوقوديلر . لكن اوزرلرنده‌كی زرهلردن كيم اولدقلری بللی اولمديغی جهتله عتبه صوروب علی‌الاصول اوكرندكدن صوكره [هاه ايشته‌بويله اولملی . بز بويله ايسترايدك] ديه‌رك كنديسی جناب « عبيده بن‌الحرث » ه قارشی كلمش و برادری « شيبه » يی ده حمزه‌يه ،

اوغلی « ولید » ی دخی علی المرتضی افندیمزه قارشی چیقارمشدر .

عتبه ایله عبیده‌نك هرایکیسی‌ده اختیار ، حمزه اللی سکز ، علی یکرمی یاشلرنده‌اولدیغی کبی مبارزه‌ده مقا- بللری‌ده کندیلرینه اقران ایدی .

ایلك حمله‌ده حمزه ایله علی رضی‌الله تعالی عنهما حضرتلری قارشیلرنده‌کی مبارزلرینك قفالرینی اوچوردیلر .

لکن عبیده بن الحرث حضرتلری ، راست کتیره- مدکدن باشقه‌مبارزی بولنان عتبه طرفندن ایاغی‌آغیرجه یاره‌لنمش ایدی . حمزه ایله علی نوبتی عتبه‌یه یتیشدیره- رك انی‌ده اوبرکیلرك یاننه کوندرمشلردر .

ایشته جناب علی کرم‌الله وجهه افندیمزك ایلك مبارزه‌سی ولید بن عتبه ایله اولان اشبو مبارزه‌در !

حضرت حمزه ایله علی رضی‌الله تعالی عنهما جناب عبیده‌یی طوتوب کیری‌کتیردیلر . عبیده ایاغنده‌کی قیلنج یاره‌سندن قانلر آقه‌رق حضور پرنور نبوی‌یه کلدیکی زمان :

— « یا رسول‌الله ! بن شهیدمی‌یم ؟ »

دیه صوردیغندن طرف عالیٔ پیغمبریدن :

— « اوت ! »

بیورولدیغنی متعاقب یرینك جنة الفردوس اولدیغی‌ده تبشیر بیورلمشدی .

حضرت عبیده رضی‌الله تعالی عنه افندیمز ، بو بشارت عظمایه قارشی صورت فوق‌العاده‌ده ممنون اوله‌رق دین اسلام‌اوغورنده ایاغنك کسلمش اولمسندن طولایی زره قدر قساوت بیله ایتمیه‌جکنه دائر کوزل بیتلر سویله‌دی .

یاره‌سی پك اغیر اولدیغندن اوچ کون صوکره اردوی همایونك عودتلری زمانی مدینه‌یه کتیریلیر ایکن یولده « صفراء » مرحله‌سنده عازم‌دار جنان‌اولدی . رضی‌الله عنه !

***

بو اثناده جناب ابی بکر الصدیق رضی‌الله تعالی عنه حضرتلری ، اوغلی عبدالرحمانی مشرکین عسکری ایچنده کوردیکندن میدانه چیقوب‌ده انی مبارزه‌یه دعوت وقتل ایتمك اوزره رخصت ایسته‌مشدی . رسول محترم صلی‌الله علیه وسلم افندیمز جوابده :

— « یا ابا بکر ! بیلمزمیسك که سن بنم کورور کوزوم ، ایشیدر قولاغم مرتبه‌سنده‌سك ! »
دیمش واکا رخصت ویروب‌ده نزدهمایونی سعادتمقرون احدیلرندن آییرمامشدر .

ارتق طرفین یکدیکری اوزرینه یوریمکه ، ایکی اردو بری برینه یاقلاشمغه باشلادی . اوقلر هر ایکی طرفدن یاغیور ایدی .

کفارك اردوسندنبری « ابن العرفه » نامنده بر تیر انداز طرفندن آتیلوب کلان اوق ، شجعانك صورت مبارزاتنی کریدن سیر وتماشا ایدنلرك ایچنده « حارثه بن سراقه بن الحرث بن العدی الانصاری الخزرجی » نام ذاتی شهید ایتدی . انصار کرامدن ابتدا شهید اولان ذات‌ده بوذاتدر !

لکن بویله اوکده‌کی صف حرب اوزرینه آتلمش اوقك هرکسی آشوب تا کریده برینی شهید ایتمسی — سهم قضانك صفوف حربده اوکده‌کیلری ارقه‌ده کیلر . دن هیچ فرقلی کورمدیکنی کوزلجه‌ا کلاتمش اولدیغندن کیفیت — غزات اسلامیه افرادینه مکمل بر درس عبرت اولمشدر .

اخيراً شهيد سعيد مومی‌الیهك والده‌سی « ربیع بنت نضر » حضورعالیٔ نبوی‌یه کلوب :

— « یا رسـول‌الله ! اوغلم حارثه ، جنتده ایسـه کندیمه تسـلیت ویروب صبر ایده‌یم . دکل ایسـه نه یاپه‌یم ؟ »

دیمش بولنمغله حضرت پیغمبر افندیمز اکا :

— « یا ربیع ! جنت بر دکل ! متعدددر . سنك اوغلك ایسه جنت‌الفردوسده‌در . »

دیه جواب ویردیلر .

***

ظهور مژدهٔ نصرت — طرفینـك اوپله قیلنج قیلنجه ، بوغاز بوغازه کلدیکی وعند حقـدن موعـود نصرتدن بیخبر بولنـان عوام ایچـون غلبه ومظفریت هانکی طرفده قاله‌جغنك مجهول بولندیغی زمان رسول مکرم صلی‌الله علیه‌وسلم افندیمز ، یار غاری جناب صدیق حضرتلریله برابر ، خیمهٔ سعادتده :

— « یارب ! بکا وعد بیـوردیغك مدد ونصرتی احسان ایت ! »

دیه نیاز ایله‌مکده ایکن کندیلرینه برنوم خفیف کلمشدی .

ایشته او نوم خفیفدن متبسمانه بر صورتده اویانه‌رق یار غارینه :

— « مژده یا ابا بکر ! ایشته جبریل علیه‌السلام ملکارله امداده کلدی . »

بیوردیلر .

موعود من‌الحق اولان امداد ونصرتك وقوعنی مبشر اوله‌رق استعیذ بالله [اذ تستغیثون ربکم فاستجاب لکم انی ممدکم بالف من الملائکة مردفین] آیت کریمه‌سی‌ده نازل اولدی .

***

رسول ذیشان حضرتلری بیك ملك امداده کلدیکنی کورونجه همان زرهنی کیوب [سیهزم الجمع ویولون الدبر . . . .] آیت کریمه‌سنی تلاوت ایده ایده خیمه‌دن طیشاری‌یه چیقدی . نصرتی غزات اسلامیه‌یه تبشیر وتبلیغ بیوردی .

استطراد

« قریب زمانده او جمعیت منهزم اولوب ارقه دوندیررلر » معناسنی افاده ایدن [سیهزم الجمع ویولون

الدبر] آیت کریمه‌سنك ترتیبجه اوست طرفی : [ام یقولون نحن جمیع منتصر] آیت کریمه‌سیدرکه معنای منیفی : «یوقسه مشرکین قریش ، بز جمعیتلی ویکوجود بر جماعتزمی دیرلر ؟» دیمك اولور !

حالبوکه آز یوقاریده یازدق‌که ابو جهل ، معرکه‌ده هرکسی اهل اسلام علیهنده تشجیع وجمعیت یکوجودا- نه‌سنی - واهمهٔ اختلال وشائبهٔ اختلافدن قورتاروبده - تقویه ایتمش اولمق فکریله آیت کریمهٔ مذکوره‌نك عین مفادی اولان معنایی :

— بز یکوجود وجمعیتلی بر جماعت منتصره‌یز ، بوکون محمد واصحابندن انتقام اله‌جغز ! »
دیه سویله‌مشدی !

شو حالده دیمك اولیورکه آیت کریمه مقدما مکه‌ده نازل اوله‌رق مستقبل احوالندن خبر ویرن آیاتك ، بناءً علیه نبوت علیهٔ احدیه‌نك دلائل وشواهد علیه‌نه- سندن اولان معجزاتك بریدر ! » انتهی

امداده کلان ملکلرك بشیوزی جبریل ، بشیوزی‌ده میکائیل علیهما السلامك معیتلرنده ایدی .

ملکلرك یتشدیکی اثناده ایدی‌که مثلی کورولمامش درجه‌ده شدتلی بر روزکار چیقوب بیوك بر فورطنه

حاصـل ایتمش بو ایسـه مکر ملائکۀ کرامك امداده کلیشی ایمش !

ملکلر ، او صورت مدهشـه ایله میـدان حربه کیرمشلر ، ابلق آتلره بینمش انسان صورتنده کورونمشلر . مشرکینه قارشی صف باغلایوب طورمشلردی !

***

جنود اعداده ابلیس — روایات مشهوره دندرکه قریشیلر ایله بنی کنانه ارەسنده وقتیله حرباً قانلر دوکلمش اولدیغندن طولایی فرصتله او قانلرك آجیسنی چیقارمق اوزره بو کره بنی کنانه نك اهل اسلام ایله ملحوظ اولان اتفاق واتحادندن قریش ، اندیشه ایدرکن کنانه قبیله سی ایچنده بنی مدلج عشیرتی شیخلرندن زمان هجرت نبویه ده بولـده مظهر امان پیغمبری اولان « سراقـه بن مالك المدلجی » ، سـواری بر فرقۀ معاونه ایله کلوب قریش اردوسنه التحاق ایتمش وکویا کندیسنك قریش ایله متفق بولندیغندن باحث اولان :

— « لا غالب لکم الیوم من الناس وانی جارلکم » سـوزلریله افراد عسـکریه نك ، اردوی همایون علیهنه غیرتی تحریك ایتمش !

حالبوکه سراقه ، قریش عسکرینك ایچنده « حارث
بن هشام » ایله ال اله طوتشوب کزرلرکن اویله شدتلی
بوره‌لرله ملکلرك اهل اسلامه امداده کلدیکنی کورونجه
حارثدن همان مفارقت وعسکرینی‌ده آلوب قریش
اردوسندن مباعدت ایتمش ! واویله شدتلی بر هنکامهٔ
سماوی اثناسنده :

— « انی بریٔ منکم . انی اری مالا ترون . انی
اخاف الله . والله شدید العقاب »
دیدکدن صوکره صاوشوب کیتمسی قریش عسکرینی
وهم وتلاشه دوشورمش !

حتی ابوجهل لعین ، بو وقوعات اوزرینه اردوسنده
حصوله کلدیکنی کوردیکی بعض تزلزلات وهمیه‌یی دفع
وتسکین ایچون :

— « سز سراقه‌یه باقیکز ! او ، اویله یاپار .
زیرا انك محمد [علیه‌السلام] ایله کیزلیجه اتفاقی واردر .
هله محمدیلری بیتیردکدن صوکره دونوب قدید منزلنه
واردیغمزده بن سراقه‌یه محمد [علیه‌السلام] ایله اتفاقك
نه دیمك اولدیغنی اوکردیرم . همان ایشکزه باقیکز .
ایلری‌یه یوریکز ! »
دیه عسکرینه جسارت ویرمشدی .

وقتاكه قريش اردوسی هزيمتـه دوچار اولوب‌ده
مكه‌يه خائباً وخاسراً واردی . ديديلركه :
— « عساكر قريشيه‌نك انهزامنه سبب . سراقه‌نك
كوسترديكی آثار جبانت اولدی . »
حالبوكه سراقه بن مالكك ايشدن ذاتاً خبری بيله
اولمديغندن :
— « والله بن سزك بدره عزيمتكزدن هيچ‌ده خبردار
دكلدم لكن هزيمتكزی ايشتدم »
جوابنی ويرمشدر !
مكر سراقه صورتنده كلوب‌ده التحاق ايدن شخص ،
« ابليس » ، وبنی مدلج عشيرتندن برطاقم اشخاصك
صورتنده‌وسراقه‌نك معيتنده كورينلرده‌ابليسك عونه‌سی
بولنان « شياطين » ايمش !
ملائكهٔ كرام ، حربه كيريشـدكلرنده اللرنده‌كی
مزراقلريله كفارك باشـندن ، بوينندن اوورلردی .
حتی بويله اولان ضرب وقتللرينی حق تعـالی كلام
قديمنده استعيذ بالله [اذيوحی ربك الی الملائكة انی
معكم فثبتوا الذين امنـوا سألقی فی قلوب الذين كفروا
الرعب . فاضربوا فوق الاعناق‌واضربوا منهم كل بنان]

آيت كريمه‌سيله بيان بيورمشدر .

***

عمر بن الخطاب رضى الله عنه بيورمشلردركه :
بو ، [سيهزم الجمع ويولون الدبر] آيت كريمه‌سى مكه‌ده
نازل اولديغى زمان بن : [عجبا هانكى جمعيت منهزم
اوله‌جق ؟] ديمشدم . حالبوكه يوم بدرده جناب
رسول اللهك خيمهٔ سعادتلرنده زرهلرينى كيوب طيشارى
چيقارلركن [سيهزم الجمع ....] بيوردقلرينى ايشتديكم
زمان مقصد عالينك نه اولديغنى درحال اكلادم .

***

امداددن انصراف — مرويدركه ذوالعشيره
وقعه‌سى اثناسنده مدينه جوارلرينه دكين آچيله‌رق اهالئ
يثربك حيواناتنى نهباً كتيرمش اولان « كرز بن جابر
الفهرى » نك قريش اردوسنه امداد ايچون صحرانشين
بعض طوائف قريشيه‌يى طوپلايوب كله‌جكى اوكون
ايشيدلمش ، ذاتاً قوتليجه بولنان قريشيلر عسكرينك اويله

بر امداده مظهریتی حالنده اهل اسلام ایشنك پك فنا بر شیئه منجر اوله‌جغی ملاحظه‌سیله اردوی همایون خلقنجه تلاش واندیشه‌لر حاصل اولمشدی .

کرز حقیقةً امداده کلمك تصورنده بولندیغی حالده قریشك انهزامنی ایشیدوب او فکر امداددن واز کچمشدی .

***

ملائکهٔ کرامك میدان حربده کفاره قارشی صف طوردقلرینی مشاهده بیورورلرکن حضرت رسول‌الله افندیمزك سیهزم خوان اولدیغی حالده خیمهٔ سعادتدن طیشاری‌یه چیقدقلری زمان یردن بر آوج اوفاجق طاش آلوب [شاهت الوجوه] جملهٔ دعائیه‌سنی اوقویه‌رق بعده او طاشلری قریش عسکرینك یوزلرینه طوغری آتمشدر .

معجزات نبویه‌دندرکه طاشلرك هر بر دانه‌سی مشرکینك کوزلرینه ، بورون دلیکلرینه اصابت ایتمش واو اصابت سببیله کفارده سرسملك کبی غریب بر عارضهٔ سماویه حاصل اولمشدی .

ایشته او معجزه‌نك تأثیراتی ایله کفارده سرسملك

حاصل اولدیغی اثناده ملکلر دخی حربه‌لرینی قالدیروب
ایندیرمکه باشلادیلر . ملکلرده‌کی حربه‌نك هربرحرکتی
کفاردن برینك هلاکی ایله تمام اولور ایدی .

حالبوکه ملائکه‌نك حربه‌لرندن متأثر اولان افراد
مشرکینك وجودلرنده هیچ بر درلو تأثیرات خارجیه
حاصل اولمیوب بلکه تأثیر خارجی‌یی افراد اسلامیه‌نك
اللرنده‌کی سلاحلر بعده احداث ایدرلردی .

حتی بعض اصحاب کرامدن روایت اولندیغی کتبده
مذکوردرکه :

اورمق ایچون قیلنجی چکوب قالدیردیغمزده قیلنج
هنوز اشاغی‌یه اینوب دها بر تأثیر خارجی احداث
ایتمش اولمدن ، علیهنه قصد ایتدیکمز کافرك یره دوشوب
سرلدکدن صوکره چالدیغمز قیلنجك یاره حاصل ایله‌دیکنی
کورور ایدك . اکلادق که بز اولدیرمیورز . باشقه‌سی
اولدیریور !

ایشته وقعه‌نك اوراسنده‌ده حق تعالی کلام قدیمنده
استعیذ بالله [فلم تقتلوهم ولکن الله قتلهم ومارمیت
اذرمیت ولکن الله رمی] آیت کریمه‌سیله اشارت
بیورمشدر .

*
* *

هجوم اسلام — حضرت پیغمبر صلى عليه
رب البر افنديمز ، طاش اتديغنى وطاشلرك تأثيرات
عجيبه‌سى سببيله كفارده سرسملك عارضه‌سنك حصولنى
متعاقب همان حمله وهجوم ايچون اردوى همايونلرينه
امر ضمننده :

— « هركيم بوكون دشمن دينندن يوز چويرمدن
پابرجاى عزم وثبات اولور واو حالده ايكن‌ده شهيداً
فوت اولور ايسه جناب حق او كيمسه‌يى البت جنته
قويه‌جقدر . بوكون شهيد اولانلره جنة الفردوس حاضر
وانلره رضوان الجنان منتظردر . »
بيوردقدن صوكره اشبو تبشيرات عظيمه‌نك عقيبنده :

— « هايدى شديداً حمله وهجوم ايديكز ! »
ديه امر دخى ايتديلر .

بويله هجوم امر عاليسى ايله افراد اسلاميه‌نك
مأمور من طرف النبى اولديغى صره‌ده خورما يمكله
مشغول بولنمش اولان « عميرو بن حمام الخزرجى » ياخود
« عمير بن حمام بن الجموح الانصارى السلمى » رضى الله
تعالى عنه حضرتلرى :

— « جنته كيرمك ايچون شو حريفلرك قيلنجيله اولمكدن باشقه برشى لازم دكلمى ؟ پك ايى ! »
ديه‌رك النده‌كى خرماسنى همان اتدى . و شهادتك فضائلنه دائر :

ركضاً الى الله بغير زادِ
الا التقى وعمل المعاد
والصبر فى‌الله على الجهاد
ان التقى من اعظم السداد

قطعهٔ دلنشيننى سويله‌دكدن ودشمن اوزرينه هجوم برله مشركينك بر قاچلرينى ديه‌لدكدن صوكره نهايت كنديسى‌ده حائز مرتبهٔ شهادت اولمش وجنة‌الفردوسه‌ده كيتمشدر .

اثناى مهاجه‌ده قيلنج ايله شهيد اولانلرك برنجيسى اشبو جناب « عمير » اولدى . اللهم ارض عنه !

***

« عفراء بنت عبيد بن ثعلبة النجاريه » نام قادينك بيوك اوغلى اولوب عتبه‌نك زمان قتل ومبارزه‌سنده قارشى چيقديغى حالده رد اولنان « عوف بن حارث » رضى‌الله عنه حضرتلرى دخى تشنكان شهدابهٔ شهادت بولنان زمرهٔ مسلميندن بولنديغندن مرتبهٔ شهادتى احرازه

مانع ظاهری کوریلان زرهلرینی صرتندن چیقارمش وبعده همان قیلنجی چکوب کفاراوزرینه هجوم وبرچوق خذلهٔ مشرکینی قتل واعدامدن صوکره شربت شهادتی ایچه‌رك مرادلرینه نائل اولمشدر . رضی‌الله عنه !

کذلك دیکر اصحاب کرام برر سیف مسلول اولدقلری حالده هر طرفه شمشیر قهر وتدمیری اورمقده ایدیلر .

علی‌الخصوص جناب حمزه رضی‌الله تعالی عنه حضرتلری ، هر هانکی بر جانبه حمله وهجوم ایتسه فرق مشرکینی ییرتوب کچر . حضرت علی افندیمز دخی اکا تبعاً راست کتیردیکی مشرکینی ایکی‌یه بیچردی .

ایشته بو ایکی غضنفر صولت اثر ، سیف آتشین سطوتلریله « زمعه بن الاسود » ، وبرادری « عقیل بن الاسود » ی قتل واعدام ایله‌دیلر .

کذلك رؤسای بنی سهمدن « منبه بن حجاج » ، کبار انصار کرامدن جناب « ابی الیسر کعب بن عمرو » حضرتلرینك ومنبهك برادری « نبیه سهمی » ده « حمزه وسعد بن ابی وقاص » رضی‌الله عنهمانك « عاص بن منبه سهمی » ایله « ابو العاص بن قیس السهمی » دخی

جناب على كرم‌الله وجهه حضرتلرينك سيف صارم سطوتلريله عدم آباده كيتمش اولديلر .

حضرت عمر رضى‌الله تعالى عنه افنديمزده « عاص بن هشام بن المغيره » يى اولديرمشدر .

بونلردن باشقه جناب على افنديمز ، ابوسفيانك اوغلى « حنظله » يى ، رؤساى قريشدن حضرت « طلحه » رضى‌الله تعالى عنهك عمى « عمرو بن عثمان بن عمرو التيمى » يى وحضرت خديجه رضى‌الله تعالى عنهانك برادرى « نوفل بن خويلد » ايله « عبيده بن سعيد بن العاص بن اميه » يى‌ده قتل‌ايتمشدر .

لكن بنى سهمك رؤساسندن « ابو العاص » ايله بنى اميه‌نك رئيسى « ابو سفيان » ، غزوه‌نك مسبب محضى اولان قافله‌نك امور محافظه‌سى مشغوليتيله مكه طرفلرينه طوغرى صاوشديغندن بدرده بولنمامشلردر .

*
* *

اثناى مقاتله‌ده كبار صحابهٔ كرامدن قيلنجى قيرلمش اولان « عكاشه بن محصن الاسدى » رضى‌الله تعالى عنه حضرتلرى حضور پرنور رسالتپناهى‌يه كلوب قيلنجى رسول اكرمه كوستردكده كنديسنه طرف عالئ نبويدن بر اوطون پارچه‌سى اعطا بيورولمشدى .

غرائب معجزات احمدیه‌دندرکه حضرت عکاشه او چوماغی الوب قیلنج کبی قوللانمغه باشلادقدن واره‌دن بر زمان قلیل‌ده کچدکدن صوکره او چوماغك براعلا قیلنجه تحول ایله‌دیکنی کورمشدر !

اخیراً « عرجون » اسمیله تسمیه بیورلمش اولان سیف مذکورك برچوق غزوات‌ومحارباتده قوللانلدیغی وحتی ایکنجی عصر هجریده خلفای عباسیه‌دن ابو اسحاق المعتصم بالله حضرتلرینك امراسندن « بغا » نامنده بر ذات طرفندن ایکی یوز التون بدل ایله اشترا اولندیغی مشهوردر !

*
* *

ترصد — دین واهل اسلام وعلی‌الخصوص ذات جلیل رسالتپناهی علیهنده‌کی فکر وعداوتیله بین‌الناس مشهور ومعروف اولان « ابو الجهل » ی اولدیرمك مسلمین ایچون مستلزم مباهات بر کیفیت اوله‌جغندن هپ افراد اسلامیه ، او خبیثی راست کتیرمك ایسترلردی !

حتی ابو الجهل ظنیله جناب حمزه رضی‌الله عنه حضرتلری مخزومیلردن خالد بن ولیدك برادری « ابو

قيس بن الوليد » ى ، حضرت على كرم الله وجهه افنديمز دخى ينه اوظنله مخزوميلردن « عبدالله بن منذر » ى قتل ايتمشلردى .

بوندن باشقه حضرت حمزه افنديمز ، رؤساى قريشدن ــ « ام سلمه » نك قرنداشى ــ « مسعود بن امية المخزومى » يى ده قيلنجدن كچيردى .

ابو الجهل لعين ايسه : « بنى انام بوكون ايچون طوغوردى » ديه خلقه جسارت ويره رك عسكرينى ايلرى يه طوغرى سورردى .

لكن كنديسنك اهل اسلام حقنده كى عداوتى نسبتنده اهل اسلامك ده كنديسنه عداوتى اولديغنى بيلديكندن ومؤيد من طرف الله اولديغنى بيلديكى حالده لساناً تصديق واقرار ايتمديكى بر پيغمبر ذيشان قوماندا ـ سيله غزا ايتمكده بولنان مسلمينك غالبيت ومظفريتنى پك اوزاق كورمديكندن كنديسنى بسبتون ميدانه چيقارهمز ايدى . وعشيرتى اولان بنى مخزومك دال قيلنج طوران يكيتلرى ارهسنده بارنمش طورديغى جهتله يانه واريله بيلمك امكان خارجنده كبى حساب ايديلير ايدى .

***

قتل ابی جهل — برابرالق « عبدالرحمن بن عوف » رضی‌الله عنه حضرتلرینك ایکی طرفنده طوران « معاذ ومعوذ بن عفراء النجاریه » نامنده ایکی قرنداشدن بیوکی « معاذ » حضرتلری ، صحابیٔ مشارالیه حضرتلرینك یکندن طوته‌رق چکوب اکا کیزلیجه :

— « یا عم ! سن ابو جهلی طانیرمیسك ؟ بکا کوستره‌سه‌ك آ ! »

دیه صوردی . جناب عبدالرحمن :

— « نه یاپه‌جقسك اوغلم ؟ »

دیر ایکن معاذ حضرتلری :

— « عهد وقسم ایتدم‌که ابو جهلی کوردیکم آنده اوزرینه حمله ایدوب یا بن او خبیثی اولدیره‌جکم . یا او اوغورده اوله‌جکم »

جوابنی ویردی .

****

معاذ حضرتلرینك کوچوك برادری « معوذ » رضی‌الله تعالی عنه حضرتلری بیوك قرنداشی جناب معاذك صوردیغی شیدن ذاتاً خبردار اولمدیغی حالده عین وجهله عبدالرحمن حضرتلرینه صورمش و :

— « نه یاپه‌جقسك ؟ »

سؤالنه جواباً برادرینك سوزینی سویله‌مشدی !

بو اثناده ابو الجهل لعین ، مخزومیلر یکیتلرینی حیاتنه سپر ایده‌رك طوموز طوپی اولوب كلدیكنی كورن « عبدالرحمن » رضی‌الله عنه حضرتلری ، او ایكی نوجوان انصاری‌یه خطاباً :

— « ایشته ارادیغکز ابو الجهل ! »

دیه لعینی كوسترمسیله برابر همان ایكی قرنداشلر ، صاعقهٔ بلا كبی ملعونك اوستنه بغتةً دوشمش‌وبونلر ـ دن باشقه ابو الجهلی بتون كون كوزه‌ده طوردیغی‌حالده راست كتیره‌مامش ایكن او ایكی چفته شاهینلرك ییلدیرم كبی هجوم ایله‌دكلری اثناده كورمش ، آولامش اولان « معاذ بن عمرو بن جوح الانصاری » رضی‌الله عنه حضرتلری دخی بونلرله برابر اوته‌دن یتیشمش اولمغله او ، الك اول ابو جهلك اياغنه قیلنج اورمش لكن ابو جهلك اوغلی « عكرمه » دخی « معاذ بن عفراء النجاریه » نك ـ وعلی روایةٍ « معاذ بن عمرو بن جوح » لك ـ قولنی قیلنج ایله كسمشدر . جناب معاذك قولی‌ارتق دریسیله آصیله قالمشدی !

بوده معجزات باهرات احديه دندركه معاذ حضرتلری اویله بر حالده حضور پرنور رسالتپناهی‌یه کلنجه ذات عالئ پیغمبری ، انك کسلمش قولنی کنـدی ید شریفهٔ نبویه‌لریله مس ومسح بیـوردیلر . قول دخی درحال اولکی کبی یرینه یاپشوب تماماً کسب التیام ایتمشدر !

***

[معاذ بن عمرو] ملعونی ایاقسز بناءً علیه درمانسز براقدقدن صوکره [عفراء النجاریه] نك « معاذ ، معوذ » نام ایکی اوغللری ده انی اوراده تماملامشلردر .

***

کندیسی شرفا ورؤسای قبائل عربدن اولمق اوزره عد واعتقاد ایده کلان ابو جهل لعین ، « چفتجی طا - قملری ! » دیه تحقیر ایتمکده اولدیغی اهل مدینـه‌نك الندن تلف اولدیغی یك کوجنه کیتمشدی ! حتی جناب معاذ رضی‌الله عنه حضرتلری ، قیلنجنی اوردقده ملعون اظهار تأسف ایده‌رك : « کاشکی چفتجیلردن باشقه برآدم اولدیرسه ! » دیمشدی .

***

جناب رسالتمآب افندیمز بیوردیلرکه :

— عجبا ابوجهل شمدی نه یاپیور ؟ کیدوب ده اندن بزه کیم خبر کتیرر ؟ »

بو سوز اوزرینه کبار اصحاب کرامدن « عبدالله بن مسعود » رضی‌الله عنه حضرتلری سکردوب تفحص وتحری یه کیتدی . لکن کوردی‌که : لعین حالت نزع واحتضاره کلمش ! جان چکیشیور ! همان باشنی کسمك اوزره بر الیله صقالنی دسته‌لیوب بر ایاغنی بوینه باصدیغی زمان ملعون ، کوزلرینی اچدیغندن جناب ابن مسعود اکا :

— « سنمیسك ؟ یا ابا جهل ! »

دیدی . ملعون صوك نفسه کلمش اولدیغی بر حالده ینه کفر وعداوتی اله آله‌رق :

— « ای قویون چوبانجغزی ! پك صرب یره چیقمشسك ! بر بیوك رئیس القبیله‌یی قوم وعشیرتی طرفندن اولدیرلمك خصوصی همان شمدی اولمش واولمغه باشلامش برایش دکل ! اولدن چوق دفعه‌واقع اولمشدر . لکن غلبه هانکی طرفده ؟ »

دیه صوردی . جناب ابن مسعود حضرتلری‌ده اکا مقابل :

— « مژده یا ابا الجهل ! غالبیت ومظفریت اهل اسلامده ! »

جوابنی ویردیکی زمان ابو جهلك یأس وتأثری بسبتون ارته‌رق :

— « سویله محمد [علیه السلام] » ! که شمدی‌یه دکین انك دشمن دین وجانی ایدم . شمدی ایسه عداوتم دها زیاده ارتدی ! »

دیمش وبو سوزك عقبنده ابن مسعود حضرتلری او لعینك رأس منحوسنی وجود ملعنت نمودندن آییرمشدر .

لکن صحابئ مشارالیه شخصاً پك اوفاق وبدناً غایت ضعیف ونحیف اولدیغندن او رأس منحوسی قالدیروب‌ده اردوکاهه دکین کتیره‌مدی . انجق ایکی قولاغندن برینی دلدی . او دلیکدن‌ده بر قانجه پچیروب صیقی یاپشدقدن صوکره سوروکلیه سوروکلیه کتیردی !

*
* *

رأس منحوس ، عرض وارائه‌ایدلمك اوزره حضور سامئ رسالتپناهی‌یه کیردیکی زمان حضرت جبریل امین دخی ابن مسعود حضرتلرینك اردنبری دیوان

رسالته بر صورت متبسمانه ده کیره رك ـ صحابیٔ مشارالیهك
خاطرینی تطییباً ـ حضرت نبی ذیشانه :
— « یا رسـول الله ! قولاق قولاغه بدل ! لکن
قفاندر ؟ فضله دکلمی ؟ »
دیمشدر !

« استطراد »

حضرت جبریل علیه السلامك شو سوزی سویله ـ
مسنده حکمت وار ایدی :
فخر کائنات علیه افضـل الصلوة وازهی التحیات
افندیمز حضرتلری مکه ده ایکن « الرحمن » سورهٔ شریفه سی
نازل اولدیغی زمان جناب رسالتپناه :
— « بو سورهٔ شریفه یی مجمع قریشه کیدوب سزدن
هانکی برآدم اوقویرر ؟ »
بیوردیلر . عبدالله بن مسعود رضی الله عنه حضرتلری
اياغه قالقه رق دیدی :
— « یا رسول الله ! بن اوقویررم ! »
لکن صحابیٔ مشارالیهك ضعف ونحافت بدنیه سنه کوره
دوچار تحقـیر اولمسی احتمالکه خاطر عاطر نبـویه

کلمکله یك‌ده مظهر التفات اولمامش ومع مافیه ذات رسالتپناه افندیمز ، سؤاللرینی اوچ دفعه دها تکرار بیوردیغی حالده‌هر اوچنده‌ده‌یالکز ابن‌مسعود حضرتلری قیام ایده‌رك کندینی کوسترمشدر .

بعده شرفتعلق بیورلمش دیمك اولان اذن همایون اوزرینه ابن مسعود حضرتلری کیده‌رك حرم شریف کعبه‌ده مجتمع بولنان قریش جماعتنك قارشوسنده سورهٔ مذکوره‌یی تلاوته باشلادیغی انده ابو جهل لعین، همان یرندن قالقه‌رق مشارالیهی برقاچ دفعه توقاتلادقدن‌فضله کویا تحقیر ضمننده قولاغنی‌ده دلوب قاناتدقدن صوکره کری‌یه اعاده ایتمشدی !

*
* *

جناب ابن مسعودك قولاغی قانایه قانایه اولوقت کلوب حضور عالیٔ نبوی‌یه محزوناً کیردیکی اثناده حضرت جبریل علیه‌السلام‌ده بر صورت متبسمانه‌ده کلمش ومشارالیهه ایدیلان حقارتك ـ حسب‌الآتی ـ هیچ‌ده شایان اسف اولمدیغنی تبشیر ایله‌مشدی .

شو حالده اکلاشلمش دیمك اولیورکه مکه‌ده ایشته او ایله‌دیکی تبشیراتی تلمیح صره‌سنده :

— « ابن مسعود ، قولاغنه بدل ابو جهلك قولاغنی دلدی . لکن قفاسنی نیچون کسدی ؟ قفانك کسلمسی قصاصك خارجنده دکلمی ؟ »

کبی بر لطیفهٔ نکته پردازانه ! انتهی

ابو جهلك او رأس منحوسی منظور عالیٔ پیغمبری اولور ایکن جناب اللهك احسان بیوردیغی امدادو نصرته رسالتپناه افندیمز ، چوق تشکرلر ایله دکدن صوکره قفایه اشارتله :

— « بو امتك فرعونی ایشته بودر ! »

بیورمشدر .

« عفراء » نك اوغلی « معوذ » حضرتلری بو کبی دها مهم بر چوق ایشلری کورەرك نهایت شهیداولدی . رضی الله تعالی عنه !

ابو جهل لعینك برادری « حارث بن هشام » ده ایشته بو ارالقده کورولتی‌یه کیتدی . کذلك رؤسای قریشدن « طعیمه » نك دخی او کورولتیده حارثی تعقیب ایتمسنه جناب حمزه رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك سیف مسلول صرامتی سبب اولدی .

لکن حارث ، اهل اسلامدن برقاچ ذاتك شهادتنه تسبب ایده‌بیلمشدی !

*

* *

ظهور آثار انهزام — ابو جهلك وقوع هلا .

كندن صوکره مشرکینده ارتق مهاجات اسلامیه یه قارشی قویمق ایچون قریش خلقنی تشجیع ایده بیله جك کیمسه قالمیه جغندن مشرکین عسکرلرندن طبانده کی قوته اعتمادی اولانلر ، ارتق فرار اماره لرینی کوسترمکه باشلامش بناءً علیه طرف ذیشرف رسالتپناهیدن ده افراد اسلامیه یه :

-- « بنی هاشمدن اله کچنلر اسیر ایدلملی ! »

دیه امر وفرمان بیورلمشدی .

« ابو الیسر کعب بن عمرو الانصاری » رضی الله عنه حضرتلری ، عم نبوی عباس بن عبدالمطلبی راست کتیروب طوتدی .

عباس ، قتل اولنه جق دیه بر کره پك زیاده سیله خوف ایتمش ایدی . لکن صحابیء مشارالیه ، انك اللرینی باغلر ایکن « بنی هاشمدن اله کچنلر قتل ایدلمیه جك » سوزیله عباسی تأمین ایدنجه عباس ده ممنونیتندن ناشی یاننده قالمش بولنان یکرمی دینار اقچه یی اکا ویردی .

« مجدر » یاخود [بعض نسخه لره کوره] « محرز بن زیاد » رضی الله تعالى عنه حضرتلری طرفندن ده

« ابو البختری » طوتلدی . ابو البختری ، جانندن امین اولدیغنی اکلاینجه یاننده بولنان بر باشقه‌سنك ده او امینتدن مستفید ایدلمسنی ایسته‌مکده کوستردیکی اصراردن طولایی آخذ مومی الیه حدت ایده‌رك هم ابو البختری‌یی ، هم‌ده انك امنیتدن مستفید ایتمك ایسته‌دیکی ارقداشنی قتل واعدام ایتمشدر .

*
* *

قتل امیه بن خلف — قریشك الك مشهورلرندن وبرنجی درجه‌ده نامدارلرندن « امیه بن خلف » ، هم اختیار ، هم‌ده وجودجه شیشمان اولدیغی حالده محاربه‌نك الك صوك دورلرینه دکین طیانه‌طورمشدی .
نهایت باشه کتیره‌میه‌رك اوده اوغلی « علی » ایله برابر کلوب « عبد الرحمن بن عوف » رضی الله عنه حضرتلرینه تسلیم اولمغه مجبور اولدی .
عبد الرحمن حضرتلری ایسه ، بینلرنده‌کی معارفهٔ قدیمه‌یه بناءً اوایکیسنی ربقهٔ اسارته الوب صاغ براقمق ایستدی . حتی او خصوصی امیه ایله قونوشمغه ده باشلامشدی .
سیف سطوت وجلادتیله قریش خذله‌سنی دپه‌لیوبـ

تارومار ایده‌طورن حمزه رضی الله عنه حضرتلری قارشیده کوروندی . امیه ایشته او آنده دیدی :

— « کیمدر ؟ شوکوك دمیرلره بورینوب صفلری ییرتان بهادر ! »

جناب عبدالرحمن اکا :

— « عم رسول الله حمزه بن عبد المطلبدر »

جوابنی ویرركن « امیه » بر وضع متأسفانه ومأیوسانه‌ده :

— « آه بزه بتون بو ایشلری ایدن ، باشمزه بو غوائلی کتیرن ، بزی بوحاله قویان هپ اودر »

دیور ایدی ! بونلر اویله برلاقردیده ایکن جناب بلال بن رباح الحبشی رضی الله عنه حضرتلری ، «امیه»یی کوریبویردی !

حالبوکه مکه‌ده وبعثت جلیلهٔ محمدیه‌نك اوائلنده امیه، حضرت بلاله پك چوق اشکنجه‌لر ایتمش وحقنده — مثلا تموز صیجاقلرنده کونشه قارشی قیزغین یرلره آتدیروب کوکسی اوزرینه بیوك بر طاش قویدیره‌رق محمد [علیه السلام] ی تکذیب وتکفیر ایدنجه‌یه و یاخود اوحال اوزره هلاك اولنجه‌یه‌دکین تعذیب ایدلمك اوزره معذبلره تسلیم ایتمك کبی — پك‌چوق اذیاتی روا

کورمش اولدیغندن طولایی یوره‌کی یانمش اولان بلال، امیه‌یی کورر کورمز :

— « یا انصار الله ! ایشـته کفره‌نك رئیسی امیه بن خلف ! اوریکز ! اولدیریکز ! »

دیه باغیرمغله اطرافدن عفرازاده « معاذ » حضرتلری ایله دها باشـقه بعض انصار کرام یتشـوب « امیه بن خلف » ی ، کذلك « عمار بن یاسر » رضی الله عنه حضرتلری دخی امیه‌نك اوغلی علی‌یی همـان قتـل و واعدام ایتمشدر .

***

ختام حرب — ارتق محاربه بیتمشدی ! قریش اردوسی قانلی برهزیمته دوچار، اردوی همایون ایسـه شانلی برمظفریته مظهر اولدی :

معرکه‌ده دوشوب قالانلرله برابر مجروحاً صوکره وفات ایدن شهـدانك مجموعی ـ التیسی مهـاجریندن ، سکزی انصار کرامدن اولمق اوزره ـ یالکز اون‌درت نفر ایدی . انصـارك‌ده التیسی خزرج قبیله‌سـندن ، ایکیسی اوسیلردن ایدی .

مشرکینك تلفـاتی ایسـه ـ یکرمی درت نفری

هپ اشراف و رؤسادن اولەرق - یتمش ایکی نفر ایدی ·

اسیر ایدیلان مشرکین دخی یتمش نفر اولوب « عم نبوی عباس ، عمزادهٔ نبوی عقیل بن ابی‌طالب ، نوفل بن حارث بن عبد المطلب ، داماد نبوی ابو العاص بن الربیع » نام ذوات ده اسرای مشرکینك اشرافندن ایدیلر · بونلر اخیراً شرف قبول دین اسلام ایله مشرف اولمشلردر ·

علمدار فضائلشعار نبوی «معصب بن عمیرو» رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك - قریش اردوسنده او کون علمدارلق خدمتیله مأمور بولنمش اولان - برادری « ابو عزیز زراره بن عمیرو » دخی اسرادن اولدیغی حالده او وقعه اثناسنده دین‌مبین اسلامی قبول شرف عالمبهاسنی احراز ایله‌مشدر ·

« سهیل بن عمرو العامری » ، خالد بن هشام المخزومی ، عبد الله بن ابیّ بن خلف » و حضرت سوده رضی الله عنهك برادری « عبد الله بن زمعه ، ولید بن الولید » امیه بن خلفك ازادلیسی « نسطاس » ده اسرانك اشرافندن ایدیلر ·

*
* *

اموات مشركينه خطاب نبوى — رؤساى قريشك لاشه‌لرى ، شرف صادر اولان فرمان جليل رسالتپناهى اوزرينه بدرده كائن معطل بر قويونك ايچريسنه آتلدى .

انجق اميه بن خلفك لاشه‌سى ، زرهى ايچنده شيشوب قالديغندن همان اولديغى يرده اوستنه طاش، طوپراق كبى شيلر آتيله‌رق اورتولدى . ديكر افراد عوام قريش لاشه‌لرى‌ده اولدقلرى يرلرده كومولدى .

بعده ذات عالئ رسالتپناهى، معركه‌دن ارتق انفكاك ايده‌جكى كون اوقويونك اغزينه كلوب لاشه‌لره خطاباً ديدى :

— « يا فلان بن فلان! ويا فلان بن فلان ! ايسركم انكم اطعتم الله ورسوله . فانا قدو جدنا ماوعدنا ربنا حقاً . فهل وجدتم ماوعد ربكم حقاً ؟ »
شو خطابدن تعجب ايتمش اولان اصحاب كرامدن جناب عمر بن الخطاب رضى الله عنه حضرتلرى :
— « يا رسول الله ! ما تكلم من اجساد لاارواح لها ؟ »

ديديكندن اوسوزه طرف ذيشرف نبويدن جواباً:

— « والذی نفس محمد بیـده ما انتم با سمع ما اقول منهم »
بیورلمشدر ٠

*
* *

خـبر مسرت اثر مظفریتی تبلیغ وتبشیر ایچـون حضرت رسـالتپناه افندیمز مدینه‌یه « زید بن حارثه » ایله « عبد الله بن رواحـه » رضی الله تعالی عنهمـا حضرتلرینی ارسال واعزام بیورمشدی ٠

*
* *

غنیمته متعلق اختلاف آراء — قریش عسکرینك

فراره یوز طوتمسیله امر حرب وقتاله ختام ویردیکی زمان معرکه‌ده بولنمش اولان بعض غنائم حقنده عساکر اسلامیه افرادی ارەسنده ـ کیمی مال ، بولان کیمسه‌نکدر کیمی‌ده اویله دکل : بلکه حضور عالیٔ نبوی‌یه کتیریلیرده حقنده شرفوقوعبوله‌جق وحی الهی‌یه انتظار ایدیلیرده ـ بعض اختلاف حاصل اولمش ایکن استعیذبالله [یسئلونك عن الانفال قل الانفال لله والرسول] آیت کریمـه‌سی نازل اوله‌رق غنـایم ایچون حادث اولان اختلافات درحال مندفع اولمشدر ٠

بعده اموال غنائم ، حضور رسول اللهه كتيريلوب
تقديم ايدلديكندن انك حفظ و حمايه سى نظارتنه بنى نجاردن
« عبد الله بن كعب » رضى عنـه حضرتلرى مأمور
تعيين بيورلدى ٠

*
* *

مشاوره ومذاكره — اسرانك فراره محل بوله‌ـ
مامليچون ضبط وربطنه ده عمر بن الخطاب رضى الله
عنـه حضرتلرى مأمور تعيين بيورلمغـله رئيس اسرا
بولنان عباسى پك زياده سيله صيقى باغلاديغندن عباس ،
او صيقنتى يه قارشى كيجـه اضطرابلى ، اضطرابلى
ايكله‌ردى ٠

لكن عمنك شـو صورتله اولان فاجع ايكلتيسـنى
ايشتدكجه اويقوسى وهردرلو حضور وراحتى منسلب
اوله‌قالمش بولنان حضرت رسول اكرم صلى الله عليه
وسـلم افنديمزك راحتسزلكندن بعض اصحـاب كرام ،
خـبردار اوله‌رق مجرد او حضرتك راحتسز اولمامـ
مليچون كيجه عباسك باغلرينى چوزدكدن فضله عفو
ومجاناً اطلاق بيورلمسـنى ده صبـاحلين اسـترحام
ايتمشلردر ٠

حالبوکه اسرا حقنده نه درلو معامله ایدیله جکنه دائر هنوز وحی الهی وارد اولمدیغندن بونلر حقنده مذاکره ومشاوره اولنمق اوزره رسول مکرم افندیمز، کبار اصحاب کرامندن برهیئت شوری تشکیل بیوردیلر.

اشبو تشکیل هیئت اصولی جناب رسالتمآبك معتاد قدیملری ایدی . رأی ایله فصل اولنه جق هر بر امورده اصحاب کرامی ایله مشاوره بیورورلردی . ومجلس مشورتده ارکان هیئتدن هر بری رأی ومطالعه سنی سربست سویلیه مکه اذن همایون وار ایدی . بناء علیه هرکس فکر ومطالعه سنی سربست سویلردی .

خصوصا حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنه افندیمز ، وحی الهی یه امتثالده نقدر سرعت کوستررلرسه رأی ایله اوله جق ایشلرده ده - هیچ خاطر و کوکله باقمدن ترددسز - اولقدرده سرعتله رأی قطعی المفادینی ویرر ایکن و رأی عالیلرنده اصابت ده بیورورلردی .

حتی کوستردکلری رأی صائب وبیان بیوردقلری مطالعهٔ مخصوصه وفکر ثاقبلری ، صوکره نازل اولان وحی الهی یه چوق دفعه لر موافق دوشمش اولدیغی ایچون

كنديلرينه [الفاروق] دينلمشـدركه « حق ايله باطلك بيننى كماليله فرق وتمييز ايدیجى » ديمكدر .

***

اسرا حقنده ايديله‌جك معامله‌يى مذاكره ضمننده رسـول مكرم افنديمز ، اصحـاب كرامنى جمع ايده‌رك انلره خطاباً :

— « جنـاب حق ، سزى بونلره غالب ومظفر بيوردى . شمدى حقلرنده نه ياپمق ايسترسكز ؟ »

بيورديلر .

بو كلام پيغمبرى اوزرينـه جنـاب فاروق اعظم حضرتلرى ، ابراز رأيده جمله‌ اصحـاب كرامه تقدم ايده‌رك :

— « يا رسـول الله ! جمله‌سنى اعدام ومالارينى‌ده احراق بالنـار ايتدير ! سنى تكذيب وديار كدن‌ده قهراً اخراج ايتمش اولدقلرندن باشـقه شمدى‌ده كلوب مقاتله ايتديلر . بنـاء عليه « ائمة الكفر » بولنـان ملعونلرك قفالرى كسيلملى »

ديه جواب ويردى .

كبار انصار كرامدن « سعد بن معـاذ » رضى الله

عنه حضرتلری‌ده او رأی فاروقانه‌ده انکله متفق بولندی .

لکن رحمةً للعالمین اوله‌رق مبعوث اولان رسول مکرم افندیمزك رحم وشفقت جلیلهٔ احمدیه‌لری بویله‌سنه اصلا مساعد اولمدیغندن سؤالنی تکرار بیوردی .

جناب فاروق حضرتلری :

— « یا رسول الله ! بونلر رؤسای مشرکیندندر . اعدام ایدلملی ! »

دیه رأی سدید فاروقانه‌لرنده ینه اصرار کوستردی ایسه‌ده او رأی طرف ذیشرف پیغمبریدن قبول ایدیله‌مدی .

بعده جناب ابی بکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری ، ایاغه قالقه‌رق :

— « یا رسول الله ! بونلر سنك قوم واهلك دیمکدر . مأمولدر که ایلریده هدایت رحمانیه‌یه مظهر اولورلرده قبول اسلام ایدرلر . شو حالده کندیلرندن فدیه النقدن صوکره حیاً اطلاق ایدلملرینی مناسب کوریورم »

بیوردیلر .

علی روایةٍ بو ایکی رأیی تصدیقاً رد ویا قبول

حقنـده حکم همایون هنوز لاحق اولمدن ذات عالیٔ
پیغمبری، نطقه شرف آغاز بیوره‌رق :

— « جناب حق قوللرندن بر طـاقنك قلبلرینی
اویله برمرتبه‌ده صلابتلی یاراتمشدرکه او صلابت طاشلرده
بولنمز. ای ابو بکر ! سنك حق یولنده مثالك « فمن تبعنی
فانه منی ومن عصـانی فانك ...... » دیان ابراهیم
علیه‌السلامدر . ویا عمر ! سنك مثالك « رب لا تذر ..
..... » دیان نوح علیه السلامدر »

بیوردقدن صوکره اصحـاب کرامی رأی صدیق ایله
رأی فاروق رضی الله تعالی عنهما حضرتلری بیننده
مخیر بیورمشدی .

اصحـاب کرام دخی او بابده امر وارادهٔ الهیه‌نك
شرفصدورینه انتظار فکرندن هرنصلسه ذاهل وغافل
اوله‌رق رأی صدیق قبول ایتمش و ایجـاب حال ده
اولوجهله اجرا اولنمش ایسـه‌ده بو خصوصك موافق
ارادهٔ الهیه اولمدیغنی حضرت الله ، متعـاقباً معرض
توبیخده استعیذ بالله : [ماکان لنبی ان یکون .....
.....] آیت کریمه‌سنی انزال بیورمشدر . که اعصار
قدیمه‌ده عند الانبیـا شرایع ، حضرت عمر الفـاروق
رضی الله تعالی عنـه حضرتلرینك بیـان بیوردقلری

رأى سديد فاروقانه اوزره : « اسرايى قتل واعـداى دينى اولوجهله تقليل » ايكن مجرد خاتم الانبيا افنديمز حضرتلرينك شرف وفضيلتنــه اولەرق امتنه اموال غنايمك بوندنبويله حـلال اولديغنى مبشر اولان بوآيت كريمەنك نزولى اوزرينه رسـول اكرم صلى الله عليه وسلم افنديمز، اصحاب كرامنه:

— « اكر بو معاملەمزدن طولايى عذاب ايتسيدى ايچكزده عمر الفاروق — ايله سـعد بن معاذ رضى الله تعالى عنهما — دن باشقەسى قورتلمزدى ! »

بيورمشلردر .

***

عودت وايفاى نذر نبوى — ذات عالئ رسا. لتپناهى، — روايت غير مشـهورەيه كوره — امر محا. ربەدن شـوال برنجى كونى فراغت ايتمشـلر و بدرده اوچ كيجه قالدقدن صوكره اردوى همـايونلرى وكافهٔ اسرا واموال غنايم ايله برابر قالقـوب مدينهٔ منورەيه عودت بيورمشلردى .

« صفراء » مرحلەسنه مواصلت همايونلرنده اسرا نظركاه جليل احدى‌يه عرض اولندى. اوزمان حضرت

پیغمبر ، « عقبه بن‌ابی‌معیط » ایله « نضر بن حارث » ی اوراده قتل ایتدیرمشدر . رسالتپناه افندیمز ، « عقبه بن ابی معیط » ی او مرحله‌ده کوروب :

— « کیت یا علی ! بنم نذریمی ینه کتیر ! »

دیه فرمان بیوردیلر . عقبه ایسه :

— « یا محمد ! [علیه الصلوة والسلام] بنی قتل ایتدیردیکك حالده اولاد وعیالمه کیم باقار ؟ »

دیدیکندن مقابلنده :

— « جهنم باقار »

جوابنی المشدی .

ملعون « عقبه بن ابی معیط » رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلرینك مکه‌ده بولندقلری واذیات مشرکینی چکدیکی زمانلرده رؤسای‌مشرکیندن « امیه بن خلف » ك تشویقیله مبارك وجه پاك تابناك احمدی‌یه توکورمش واوتحقیره قارشی تحمل ایدن ذات عالیٔ پیغمبریدن :

— « یا کافر ! نذر ایدرم که سنی البته برکون قتل ایتدیره‌جکم »

وعیدینی المشدی .

غریبدرکه بووعیده مقابل « عقبه » دخی :

— « يا محمد [عليه الصلوة والسلام] ! سن انی امید ایدرمیسنکه پادشاه اولوبده آدم قتل واعدام ایتدیرمك کبی بیوك برایش الکدن کله ؟ »
دیمکه قدر جرأت ایتمشدی .

« نضر بن حارث » دخی مکه‌ده فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندیمزك حق همایونلرنده هردرلو تجاوزات تحقیریه‌ده بولندیغی زمان بتنه خطاباً :

— « ای چلیبم ! بو سوزلرکه محمد [علیه الصلوة والسلام] سویلیور اکر طوغری‌ایسه بزم باشمزه سمادن طاش یاغدیر یاخود برعذاب الیم ایندیر ! »
دیمش ونضرك بویله اولان مساوئ اقوال واحوالندن حق تعالی استعیذ بالله [واذ قالوا اللهم ان کان هذا هو الحق من عندك فامطر علینا حجارةً من السماء او ائتنا بعذاب الیم] آیت کریمه‌سیله حکایه بیوردقدن صوکره « سأل سائل » سورهٔ شریفه‌سنده انزال بیورمشدی .

ایشته او کافریده « عاصم بن ثابت » رضی الله عنه حضرتلرینه قتل ایتدیرمشدر .

اموال غنایمی اوراده اصحاب کرامنه علی السویه تقسیم بیوردی . بعده اسرایی ضبط وربط مأمورینك

النده كری‌یه براغوب كندیلری همان مدینه‌یه كلدیلر .
كه مدینه‌دن زمان خروج وعزیمتلریله بو كره یوم
مواصلت همایونلری اره‌سنده روایته كوره تمام اون
طقوز كون كچمشدی .

***

ملاقات — زمان حركت اسلامیه‌ده قافلهٔ قریش
حقنده تجسسات وتحریات مأموریتیله ایلری‌یه طوغری
كوندرلمش اولان جناب « طلحه » ایله « سعید بن زید »
رضی الله عنهما حضرتلری اطرافی تحری ایده‌رك
جانب مدینه‌یه عودت ایتدكلری وقت ، ذات عالئ
پیغمبرینك بدره عزیمتلرندن خبردار اوللری اوزرینه
انلر دخی بدر طرفنه همان یوریوب كیتمشلرهی .

بودفعه معاودت همایون وقوعبولدیغی صره‌ده
یولده بولشوب غزاسنی ومظفریت علیهٔ رسالتپناهیلرینی
تبریك ایله‌مشلر .

***

مواصلت همایون — « صفراء » مرحله‌سندن
ایرلدقدن بر كون صوكره حضرت پیغمبر ، مدینه‌یه
واصل وداخل اولمش واسرا دخی اندن بركون دها
صوكره یتشدیرلمشدی .

رسول مکرم افندیمز ، اسرایی اصحاب کرام
خانه‌لرینه تودیع ایتـدی . وهرکسك‌ده النده‌کی اسیرینه
کوزجه باقمسی لزومنی‌ده غزاته قویاً تنبیه بیوردی .

***

تطلیق — اسرانك اللری باغلی اوله‌رق کلدکلرینی
کورن زوجهٔ محترمهٔ رسالتپناهی جناب « سوده بنت
زمعه بن الاسود » رضی الله عنها حضرتلرینك :
— « پدر وعمیـلری کبی حرب ایدوب اولمکدن
احتراز برله عار اسارتی قبول ایله‌یان بوحریفلری، ایشته
بوحالده براقمالی »
دیدکلرینی ایشـیدن رسول ذیشـان افندیمز، مغبرالخاطر
اوله‌رق اکا :
— « یا سوده ! سن کفاری حق تعالی ایله حربه‌می
قاندیره‌یورسك ؟ »
بیوردقدن صوکره مشارالیهایی همان تطلیق ایله‌مشلردی.
لکن او تفوهات ساهیانه‌سندن نادمه اولان «سوده»
حضرتلری نزد جلیل محمدیده پك سـوکیلی بولنـان
حضرت عائشه رضی‌الله تعالی عنهانك شفاعت‌علیه‌لرینه
مراجعت ایتدی :

— « يا عائشه ! بنم مواقعه ايچون زوجه احتياجم يوقدر . زيرا كنج دكلم . شو حالده بنم هر نوبتمی سكا براغيرم . ولى نعمت افنديمز حضرت رسالتپناهه عرض شفاعت ايت‌ده بنى ينه قبول ايتـدير ! تاكه روز حشرده بن‌ده زوجات نبويه‌دن معدود اوله‌رق حشر اوله‌يم . »

حضرت عائشه رضى‌الله تعالى عنهانك ايشته انك اوزرينه واقع اولان توسط شفيعانه‌سى ايله افنديمز دخى سوده‌يى تكرار نكاح ايله‌مشدر .

***

استرداد اسرا — مكه‌ده قريش قومندن اسير ويرمش اولانلر ، بر ارالق ايستديلركه كلوب مدينه‌ده اسيرلرينى استرداد ايده‌لر .

لكن ابو سفيان :

— « صاقين اسيرلريكزى بدل ايله‌استرداد تصورنده بولنميكز ! زيرا محمد [عليه الصلوة والسلام] اسرايى بهالى ويرر . بنم بر اوغلم « حنظله » مسلمان اولدى [*] .

---

[*] مرقوم حنظله‌نك جناب على يديله قتل ايدلديكى رواياته بناءً آز يوقاريده يازلمشدر . الله اعلم بالصواب .

دیكر اوغلم « عمرو » ده اسـیر دوشدی . باقسه‌كزآ !
بونلرك هرایكیسی‌ده اوراده ! بن ینه صبروتحمل‌ایدوب
طوریورم . سزده اویله ایدیكز ! »
دیه هركسی منع ایتمك ایستـه‌دیكی حالده كیمسـه انك
او سـوزینی قبول ایده‌مامش اولدیغی ایچون اسرادن
« ابو زرعه » نك اوغلی اولا بدل كتیره‌رك باباسنی
قورتاردی .
دیكرلری‌ده‌بونی كوره‌رك‌یاواش‌یاواش بدل‌اعطاسیله
اسیرلرینی المغه باشلادیلر .

***

اسلام عباس — رسول اكرم ، قریشـك كلوب
اسیرلرینی بدل اعطاسیله قورتارمغه باشلادیغی اویله بر
صره‌ده عمی عباسه دیدی :
— یاعم ! سـن بوتون اسـیرلردن زنكینسك .
اقربالریكزدن سنك ایله برابر اوچ اسیر فقیر دها واركه
انلرده « عقیـل بن ابی طالب ، نوفل بن حرث ، عتبه
بن عمرو » در . هم كندیكی ، هم‌ده بو فقیرلری سـن
صاتون آل »

عباس ، بو امر پیغمبری یه :

— « یا محمد ! [علیه الصلوة والسلام] سزکله حرب ایتمك فکرنده بولنمدیغم حالده بنی مکه‌دن زور ایله چیقاردیلر . علی‌الخصوص قبول دین اسلامده میلم واردر »

جوابنی ویردیکی حالده حضرت پیغمبر افندیمزدخی :

— « میلك وار . لکن ظاهرك کفردر »

بیوردیغندن اکا قارشی عباس :

— « بنی طوتان [ابو الیسر کعب بن عمرو الانصاری] ، بندن برچوق پاره الدی . اونی بدله محسوب طوتیکز ! »

دیمشدی .

لکن عباسك بو بابده‌کی رجاسی‌ده ردبیورلدی :

— « خیر اولمز . زیرا او - اهل اسلام علیهنده صرف ایتمك اوزره طاشیمقده‌ایکن - النان پاره‌مؤمنلرك اولدی »

عباس، ارتق باشقه بر دیه‌جك سوز بوله‌میه‌رق :

— « یا بنم‌بوندن‌باشقه‌پاره‌م‌یوق . آوچ آچدیروب‌ده بنی دیلندیره‌جکمیسك ؟ »

دیمکه جرأت ایتدیکی حالده طرف ذیشرف پیغمبریدن :
— « هانی — درت اولادیکه تقسیم ایدلمك اوزره
— « ام الفضل » ه براقدیغك التونلر ؟ »
جوابنی الەرق مبهوت ومتحیر اولەقالمشدی !
مکر عباس ، زمان حرکتنده زوجەسی ام الفضله
کلیتلی التون براغوب :
— « بن محاربەیه کیدیورم . شاید بکا برحال واقع
اولەجق اولور ایسـه بو التونلر سنکله اولادمکدر .
تقسیم ایدیکز ! »
دیه تنبیه ایتمشدی .
لکن نه التونلرك اویله اکا تسـلیم ایدلدیکندن ،
نەده امالفضله سویلەدیکی تقسیم لاقردیلرندن کیمسـەنك
وقوف وخبری یوغیمش !
ارتق او سوزه قارشی تحیر وتعجب ایدەقالمش اولان
عباس بالمجبوریه :
— « بونی سکا کیم خبر ویردی ؟ »
دیرکن اکا طرف عالئ نبویدن :
— « ربم خبر ویردی ! »
جوابی ویرلمش وبعده عباس‌ده :

— « بن شهادت ایدرم که سن حقك صادق بر رسولیسك ! »
دیه کلمهٔ طیبهٔ شهادتی همان زیور زبان مصادقت ایله مشدر .

مع مافیه ینه بدل ویرمینجه قورتیله مدی . بدل اسارت ویردکدن صوکره مکه یه عودت ایتدی .

***

فقرای اسرایه تسهیلات — بدل اسارت ویرمکه اقتداری اولمیانلرك ایچنده یازیسی بولنان اسیرلر دخی انصاردن اون چوجغه صنعت کتابتی اوکرتمك وبعده بلا مانع مکه یه کیتملرینه رخصت ویرلمك اوزره مدینه ده الیقونلمشلردر .

مدینه ده اوللری کتابت هیچ یوق کبی ایکن بو وسیله ایله اوقور یازار کیمسه لر وجوده کتیرلمش اولدی .

***

کریمهٔ مکرمهٔ جناب رسالتپناهی « زینب » رضی الله تعالی عنها حضرتلریدخی ، زوجی « ابو العاص بن

الربيع » لك بدل اسارتی اولمق اوزره بوینندهکی کردانلغی
چیقاروب مدینه یه کوندردی !
حالبوکه او کردانلق ، جناب زینب رضی الله تعالی
عنها حضرتلری ابو العاصه تزویج اولندیغی زمان
بوینه والدهسی خدیجة الکبری رضی الله تعالی عنها
حضرتلری طاقمش ایدی .
مشار الیها حضرتلرینك کریمهٔ مکرمهلرینه بریادکار
قیمتداری اولان کردانلغك ، بدل اسارت اولهرق
میدانه چیقمش اولمسی اصحاب کرامجه پك بیوك بر
تأثیری موجب اولدقدن باشقه ذات عالئ رسالتپناهی
افندیمزكده صورت فوق العادهده رقتلرینی تحریك ایتمش
اولدیغندن :
— « مناسب کورور ایسهکز زینبك اسیرینی مجاناً
اطلاق وبدلنیده اعاده ایدیکز ! »
بیورلمش وبونك اوزرینه اصحاب کرام دخی اویلهجه
یاپمشلردر .
لکن حضرت پیغمبر افندیمز ، ابو العاصه :
— « یا ابا العاص ! سن کافر اولدیغك ایچون قیزم
سکا حرامدر . اکر مسلمان اولور ایسهك ینه سنده
قالسون ! والا قیزیمی بکا اعاده ایت ! »

یورديلر. ابو العاص‌ده :

— « بك اعلا ! »

ديمش بولنديغندن مكه‌يه عودتنده يانده « زيد بن حارثه » رضي‌الله عنه حضرتلري توفيق بيوريله‌رق جناب « زينب » رضي‌الله عنها حضرتلري مدينه‌يه جلب ايتديرلمشدر . [١]

***

اسرادن « ابو غرة الجمحي » نام شاعر هاجي — كه دين واهل اسلام عليهنده‌كي هجوياتي چوق ، شعرندن باشقه النده سرمايه‌سي يوق بر حريف بدر زبان‌ايدي — فيما بعد اهل اسلام عليهنده سوز سويله‌مامسي شرطيله بلا بدل اطلاق ايدلدي .

كذلك « مطلب بن حنطب » ايله « صفي بن رفاعه » ده مجاناً اطلاق ايدلمشلردر !

***

[١] ابو العاص ، تاريخ هجرتك التنجي سنه‌سي خلال شهر جمادي‌الاولي‌سنده قريشك « عيص » نام محلده « زيد بن حارثه » حضرتلري ومعيتي طرفندن اخذ واغتنام ايديلان قافله‌ده‌كي امواليله برابر اسير ايدلمشدي. اوزمان‌دين مبين اسلامي ارتق قبول ايتديكندن جناب رسول مكرم صلي‌الله عليه وسلم افنديمز حضرتلري كريمهٔ مكرمه‌لري « زينب » حضرتلريني ينه اكا ويرمشدر .

رئيس قافله ابو سـفيانك فريادجيسى « ضمضم بن عمرو الغفارى » نام شخصـك مكه‌يه يتشـديكى زمان وقوعاتدن خبر اله‌رق سوقاقلره دوشوب مكه اهاليسنك اهل اسلام عليهنده تشـديد حركاتى ايچون باغيره كزمش اولان خطيب شهير « سهيل بن عمرو » ، اسرا ايچنده بولنديغندن حضرت عمرالفاروق افنديمز :

— « يا رسـول‌الله ! سهيل بن عمروى بكا براق‌كه انك اوك ديشلرينى چكوب چيقاره‌يم . تاكه بردها سنك عليهكده بويله خطابت ايتميه »

ديديكى حالده حضرت پيغمبر افنديمز اكا جواب رد اوله‌رق :

— « يا عمر ! سـن انى براق ! سـهيل ، بروقت اويله بر مقامه قائم اوله جقدركه حقنـده مدح وثنا ايده‌جكسك »

بيورمشلردى !

معجزات احمديه‌دندركه سهيل ، فتح مكه‌دن صوكره دين مبين اسلامى قبول ايتدكارى حالده وفات نبوى عقيبنده اهل مكه‌دن ردته ميل ايدن چوق كيمسـه‌لرى بالالتزام مؤثر خطب بليغه‌سيله ارتداددن منع ايله‌مشدر !

*

* *

مكه‌ده خبر هزيمت — بدر انهزامنده بقيه .

السيوف ، واقع اولان انهزام خبرینی تبلیغ ایتمك اوزره « حسان بن جابر » نام کیمسه‌یی مکه‌یه کوندرمشلردی.

مکه‌ده رؤسای قریشدن اوله‌رق قالان « صفوان بن امیه ، طالب بن ابی لهب ، ابو لهب بن عبدالمطلب » نام اوچ شخص ، حرم شریف کعبه‌ده اوطورورلرکن حسان ، واروب انلره پیام هزیمتی تبلیغ ایتدی ! قوۀ عسکریۀ مشرکینه نسبةً مهمات حربیه‌سنی پك کوچوك کوردیکی اهل اسلامك غلبه‌سنه بردن بره اینانه‌میان صفوان :

— « بهی آدم ! سن دلیمی اولدك ؟ نه سویلیورسك » دیه طورور ایکن حسان :

— « بنی مسخره‌می ایدیورسك ؟ والله بابالك « امیه » ایله قرنداشك « علی » یی دخی اولدیردیلر ! »

جوابنی ویرمشدی !

بوجوابه قارشی صفوانك چیقاردیغی نالش سوزناك صحت خبر هزیمته یقین و اطمئنان حاصل ایله‌دیکنه ارتق دلیل ایدی .

***

بقية السيوف اولان افراد ، صورت خائبانه وخاسرانه‌ده برر برر كلوب مكه‌يى بولمش وهزيمت قريش مكه اهاليسى ديللرنده داستان اولمش كيتمش ايدى. هر بر مجلسده بو هزيمت حقنده بيك درلو لاف كذاف سويلنير ايدى .

*
* *

فوت ابى لهب — قريش افراد عسكريه‌سنك

منهزماً مواصلتى كونلرندن برنده عباسك زوجه‌سى « ام الفضل » ، واسلامى كيزلى طوتان كوله‌سى « ابو رافع » رضى الله تعالى عنه حضرتلرينك حاضر بولندقلرى بر مجلسده ، بدر وقعه‌سى هزيمتنده بولنمش اولان « ابو سفيان بن الحرث بن عبدالمطلب » دن ابولهب ، كيفيت وصورت وقوع هزيمتى صورمشدى . حريف جوابنده:

— « والله بيلمم ناصل اولدى ؟ محمديلره ملاقى اولديغمزده ارقه‌مزى انلره تسليم ايتدك . انلر ايسته‌ديكلرينى قتل ، ايسته‌ديكلرينى‌ده اسير ايتديلر . لكن بزم افراد عسكريه‌مزى‌ده تعييب ايتمم . زيرا اسلام اردوسنده ابلق آتلره بينمش برآلاى سوارى وار ايدى . ايشته

او سواری آلایی بتون عسکرلریمزی برباد ایدیور ایدی ،
مقاومت ایسه ممکن دکلدی . »
دیدی .

بو جوابی دقتلی ، دقتلی دیکلەمش اولان جناب
ابو رافع ، منسوبیتیله متشرف ومفتخر اولدیغی دین
اسلامك سطوت وشوکت دشمن شکنانەسی حقندەکی
حسیات باطنیەسی اسلامیتی حسبیله بالطبع بعض
تأثیرات خارجیه ایقاعنه میل ایدەرك مفتخرانه بر
وضع ایله :
— « ایشته او کوردیککز سواریلر ، ملائکه
ایدیلر . »
دیویرمش بولنجه شوکت اسلامیەنك هر دقیقه حاصل
ایلەدیکنی کوردیکی وسعت وقوت حقندەکی حسیات
داخلیەسی کلی تأثیرات خارجیه ایقاعنه معکوساً میل
ایتمش بولنان ابو لهبدە جناب ابی رافع حضرتلرینك
« . . . . ملائکه ایدی » سوزیله دین اسلامی لسان
ستایشه المش اولدیغنه حدت ایدەرك صحابئ مشارالیهه
شدتلی بر سله اورمشدر !

رؤسادن بولنان قوجەسی عباسك کولەسنه سله
اورولدیغی عباسك شان‌ریاستنه از چوق خلل‌ویرەجك

رعايتسزلكلردن معدود حساب ايله‌يان « ام الفضـل » ، غيرته كلوب :

— « بيچاره كوله‌يى ، افنـديسى ميدانده يوق ديه دوكيورسك آ »

ديدكدن صـوكره همان النه الديغى برچادر ديركى ايله ابو لهبك قفاسنى ياردى .

نجوم وكهانته اعتبارى پك اشيرى اولوب احوال آتيه‌لرينى او عـلوم غريبه‌لرندن اسـتنباط واستخراج ايده‌كلمش وسـيف قهر وجلادتلرى ، زعم باطللرنجـه محاى دين اسلامه كافى وكافل بولنمش ! اولان مشركين قريش خواص وعوامندن مركب قوجـه بر اردونك بردنبره دوچار اولديغى هزيمتى وكنديسـنك ام الفضل كبى بر قادين النـدن اوغراديغى ذل وحقارتى . « دين اسلامدن باشـقه اولان اديان سائره واصحابنك صوك ايام نحس اضمحلاللرى ياقلاشمش وطالع سعد سعادتلرى افول اولمش ! » معناسنى افهام ايله‌ديكندن متعصـب ابو لهب ، ايشـك اساس اولان بورالرينى ملاحظه ايله حاصل ايله‌ديكى تأثرات وتأسفاتنه ام الفضلك حقارتى منضم اولنجه عكسـنه يعنى مشركين قريش افكارينك عليهنه دونمكه باشلامش كورديكى فلكه فنا حالده

کوسه‌رك خسته‌لنمش وبر قاچ کون ظرفنده شیشوب فوت وهلاك اولمشدر .

لکن « امیه بن خلف » ناصل‌که زرهی ایچنده شیشدیسه بوده بعینه اویله شیشدی ! حتی هرده غایت مستکره بر قوقو دخی پیدا ایله‌دیکندن لاشه‌سنی قالدیرمغه کیمسه یانته کیره‌مدیکیچون اوغلی « عتبه » روایته کوره خانه‌یی لاشه‌نك اوستنه یقوب اوصورتله دفن ایله‌مشدی .

***

اسلام عمیرو بن وهب — بدر هزیمتندن براز مؤخر ایدی‌که وقعهٔ مذکوره‌ده اسیر ویرمش اولان مشرکیندن « عمیر یاخود عمیرو بن وهب الجمحی » نام شخص ایله رؤسای مشرکیندن « صفوان بن امیه » ، بر کون مکه‌ده قونوشورلرکن صفوانك :

— « بدر هزیمتندن صوکره حیاتمزده ارتق خیر قالمدی ! »

دیمسی اوزرینه عمیر اکا جواباً :

— « آه اکر بورجم وبرده عیالم اولمسه مدینه‌یه کیدر ومحمد [علیه الصلوة والسلام] ی اولدیرردم »

دیمش وصفوان بیوك بر ممنونیتی ایما ایدر وضع ایله :

— « اویله ایسه بن‌سنك هم بورجکی تأدیه ، هم‌ده عیالکی اداره ایتمکی تعهد ایدرم »

دیدیکندن عمیرو همان حاضرلنوب مدینه‌یه یوللانمشدر.

لکن اوزمان بوتشبثدن حضرت جبریل علیه السلام ، ذات عالئ رسالتپناهی‌یی خبردار ایله‌مشدی .

عمیرو مدینه‌یه واروب‌ده با ارادهٔ سنیهٔ پیغمبری حضور پرنور احمدیده شرف مثوله نائل اولدقدن صوکره سبب حرکت ومجیئتی سؤال بیورولدی . او :

— « اسیر اولان اوغلمی المغه کلدم »

دیمك ایسته‌دیکی حالده سویله‌یه‌میوب دیلی طوتیله قالدی !

ذات عالئ نبوی ، دوام ایده‌رك :

— « اکر بن سنك نیچون کلدیککی سویلرسه‌م سن دین اسلامی قبول ایدرمیسك ؟ »

بیوردیغندن عمیرو ، اکا جوابده :

— « اوت قبول ایدرم »

دیمکله سید الانام افندیمز :

— « صفوان سنك بورجکی ادا ، عیالکی انفاق

واداره ایتمك ، سن‌ده اکا مقابل بنی اولدیرملك شرطیله مدینه‌یه کلدکمی ؟ »
دیمشلر !

عمیرو ، بو سوزه قارشی پك زیاده‌سیله متحیر اولمش مع مافیه :

— « یا رسول‌الله ! او مذاکره‌یه بنمله صفواندن باشقه‌سنك وقوفی یوغیدی ! »
دیه فوق‌العاده اولان حیرت وتعجبنی میدانه قویدقدن صوکره :

— « بن شهادت ایدرم‌که سن حقلك صادق رسولیسلك »
دیه‌رك دین مبین اسلامی همان قبول ایدیویرمشدر . رضی‌الله عنه !

مشارالیه دین اسلامی برکره اولوجهله قبول ایدنجه اسیر اولان اوغلی اولا کندیسنه تسلیم ایدلمش وبعده کندیسی مکه‌ده خلق خفیاً دینه دعوت ایتمك اوزره وطننه اعادةً کوندرلمش واوراده پك چوق خلقك قبول اسلامنه سبب‌ده اولمشدر .

*
* *

ظهور نفاق — بدر مظفريت عظيمهٔ اسلاميه‌سی اوزرینه دین اسلام پك زیاده شهرت وقوت بولمش اولدیغی حکمتنه بناءً اعدای دینك ، دین واهل اسلامه قارشی کوزلری فنا حالده ییلمشدی .

حتی مدینه حوالیسنده‌کی قبائل یهود : [بعثت علیه‌سی توراتده مذکور ومبشر اولان نبی اخرالزمان، ایشته بو ذاتدر] دیه ارتق صدق نبوت وصحت بعثت رسالت احمدیه‌یه یقین وقناعت حاصل ایتمك جهتنه میل ایله‌دیلر . واولوقته دکین ایمان ایده‌مامش اولان کفرهٔ یهود وعربدن بعض افراد ، نبی ذیشانك صدق نبوتلرینه ارتق جداً ایمان ایتمش ، بعضی‌ده ظاهراً دائرهٔ اسلامه کیرمش یعنی مسلمان اولمش کوروندی !

لکن ایشته بو وجهله اهل اسلام افرادی ارهسنده وجوار مدینه اهالیسی بیننده « کعب بن اشرف، سلام ابن ابی حقیق ، عبد الله بن ابی بن سلول » کبی بر چوق ارباب شقاق ونفاقده وجوده کلمش اولدی .

حتی بدر مظفریت اسلامیه‌سنی تبشیر ایچون طرف

ذيشرف پیغمبریدن مدینه‌یه مژده‌جی اوله‌رق کوندریلان «زید بن حارثه وعبد الله بن رواحه» رضی الله تعالی عنهما حضرتلرینك مظفریت اسلامیه بشارت عظماسنی اهل مدینه‌یه تبشیر ایله‌دکلرینه مقابل کبار رؤسای مشرکین یهوددن «کعب بن اشرف» ، هزیمت قریشیه‌دن طولایی مشرکلردن دها زیاده کندیسی غمکین کورینوب قریشك اوغرادیغی مصیبت انهزامیه‌دن طولایی اهل اسلام علیهنده مشرکینك غیرت وحدتنی تهییج ایتمك اوزره :

طحنت رحی بدر لمهالك اهله
ولمثل بدر تستهل وتدمع
قتلت سراة الناس حول حیاضهم
لاتبعدوا ان الملوك تصرع

کبی بیتلری حاوی نشائد مخصوصه سویله‌دکدن وخلقی دین اسلامدن تنفیر ایده‌جك معامله‌لره جسارت برله اهل اسلامه قارشی انواع ترهات صرفندن صوکره رؤسای یهوددن «حییّ بن اخطب» کبی یتمش نفر رفیق ایله برابر همان مکه‌یه کیدوب «مطلب بن وداعة السهمی» نك خانه‌سنده رئیس المشرکین ابو سفیان ایله

باشقه دایی زاده‌لری « عتبه بن ربیعه » ایله « شیبه بن ربیعه » نك‌ده اوراده‌بولندقلری خبری ویرلمش اولدیغندن « اکر محمد ، حق پیغمبر اولسیدی اقرباسنی اولدیرمزدی » دیدکدن صوکره قویونك کنارینه واروب انلرك مرثیه‌لری اولمق اوزره بر اوزون هزیان سویله‌مش وعقیبنده کندیسی‌ده منزل کزین دار عذاب اولمشدر .

*
* *

« امیه » نك وفاتندن صوکره همشیره‌سی « فارعه » ، بر زمان حضور عالئ رسالتپناهی‌یه کلدی . ذات عالئ پیغمبری ، اکا برادرینك کیفیت وفاتندن سؤال بیوردی . اوده جوابنده دیدی‌که :

— « برکون امیه اویویور ایدی . ایکی شخص کله‌رك خانه‌نك سقفندنبری ایچری‌یه کیردیلر . بری امیه‌نك باشی اوجنده ، دیکری ایاغی طرفنده اولمق اوزره یانه اوطوردیلر . باشی اوجنده بولنان شخص ، ایاق طرفنده‌کی شخصه خطاباً :

— « اوعی ؟ »

دیدی . اوده یعنی ایاق طرفنده‌کی آدم :

— « وعی »

دیه جواب ویردی . بعده اوبری :

— « ازکا ؟ »

دیه صوردی . وقارشیسنده‌کی رفیقندن :

— « زکا »

جوابنی الدی .

بن امیده بونلری صوردم اوده :

— خیر اریدبی »

دیه جواب ویردکدن صوکره کوزلری یاشاروب بعده غشی اوله قالدی . بر مدت صوکره افاقت بولدقده :

کل عیش وان تطاول دهراً
صائر امره الی ان تزولا
لیتنی کنت قبل ماقد بدالی
فی قلال الجبال ارعی الوعولا
ان یوم الحساب یوم عظیم
شاب فیه الصغیر یوماً ثقیلا

دیدی .

قارعه ، جوابنی اولوجهله بیترنجه رسول اکرم افندیمز :

— « ما اطيبه من شعر سألتك بالله ان تنشدى شعراخيك »

بيورديغندن فارعه دخى اميه‌نك اشعارندن اولاً :

لك الحمد والنعماء والفضل ربنا
فلاشئ اعلى منك جداً وامجد
مليك على عرش السماء مهيمن
لعزته تعنوا الوجوه وتسجد

قطعه‌سنى تلاوه واكا برقاچ ابياتى‌ده علاوه ايتدى .

بعده رسول مكرم افنديمز اميه حقنده : [آمن شعره وكفر قلبه] بيورديلر .

تمت

فهرست

صحيفه

فصل اول

فصل ثانی

فصل ثالث

صحيفه

فصل رابع

« برنجی سنهٔ هجریه وقایعی »

صحیفه

فصل خامس

« ایکنجی سنهٔ هجریه وقایعی »

صحیفه

« جلد اولك صوکی »

